

សាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទភ្នំពេញ មហាវិទ្យាល័យអង្រែ

កម្មវិធីលើកម្ពស់គុណវុឌ្ឍិគណៈ គ្រប់គ្រងសាលារៀន កម្រិតបរិញ្ញាបត្រ

ប្បវេណីបណ្ណាល័យ

កញ្ចប់សមត្ថភាពទី១

ចំណេះដឹងឯកទេសបរិញ្ញាបត្រ

មុខវិជ្ជា៖ មូលដ្ឋានគ្រឹះអប់រំ

កញ្ចប់សមត្ថភាពទី ១

ចំណេះដឹងឯកទេសកម្រិតបរិញ្ញាបត្រ

ការពណ៌នាអំពីមុខវិជ្ជា

មុខវិជ្ជានេះត្រូវបានរៀបចំឡើងដើម្បីឲ្យនិស្សិតស្វែងរក ទ្រឹស្តី និងទស្សនាទាននានា ដែលពាក់ព័ន្ធការអប់រំ ការអភិវឌ្ឍរបស់មនុស្ស ទំនាក់ទំនងរវាងទ្រឹស្តីអប់រំនិងការអភិវឌ្ឍ ភាពជាមនុស្សពេញលេញឬពលរដ្ឋសាកល ។ លើសពីនេះទៅទៀតនៅក្នុងបរិបទកម្ពុជា ជាបច្ចុប្បន្ន មេរៀននេះនិងបង្ហាញពីមូលហេតុផ្សេងៗដែលធ្វើឲ្យការអប់រំជួបបញ្ហា ប្រឈមផ្សេងៗ ដូចជាសិស្សបោះបង់ការសិក្សា អំពើហឹង្សានានាដែលអាចកើតឡើង ចំពោះគ្រួសារសិស្ស និងសាលារៀនជាដើម ។

លទ្ធផលសិក្សារំពឹងទុក៖

ក្រោយពីបញ្ចប់ការសិក្សាមុខវិជ្ជានេះដោយជោគជ័យអ្នកសិក្សានឹង៖

លទ្ធផលសិក្សារំពឹងទុកទី១៖ ពន្យល់បានពីការវិវត្តនៃការអប់រំ សាកលលោក និងក្នុងបរិបទ
ប្រទេសកម្ពុជា។

លទ្ធផលសិក្សារំពឹងទុកទី២៖ អធិប្បាយពីទំនាក់ទំនងនានានៃទ្រឹស្តីអប់រំ ជាមួយនឹងការអភិវឌ្ឍ
ភាពជាមនុស្សពេលលេញឬ ពលរដ្ឋសាកល។

លទ្ធផលសិក្សារំពឹងទុកទី៣៖ រកដំណោះស្រាយនានាដែលជាបញ្ហាប្រឈមដល់ការអប់រំ ៤.០

លទ្ធផលសិក្សារំពឹងទុកទី៤៖ រៀបចំផែនការដើម្បីទប់ស្កាត់បញ្ហាប្រឈមដែលកើតមានឡើង
ចំពោះសិស្ស ទាំងនៅផ្ទះ និងនៅសាលារៀន។

លទ្ធផលសិក្សារំពឹងទុកទី៥៖ រៀបចំផែនការដើម្បីតាមដាននិងជួយសិស្សឲ្យទាន់ពេលវេលា។

ទ្រាយតម្លៃសិក្សា

ដើម្បីបំពេញគ្រប់លក្ខខណ្ឌបញ្ចប់ការសិក្សាមុខវិជ្ជានេះ អ្នកសិក្សាត្រូវ

- ១. វត្តមានចូលសិក្សា ១០%
- ២. ការចូលរួមសកម្មភាពសិក្សា ២០%
- ៣. ការវាយតម្លៃកំឡុងពេលសិក្សា ៣០%
- ៤. ការប្រឡងបញ្ចប់មុខវិជ្ជាសិក្សា ៤០%

អារម្ភកថា

ក្រោមការដឹកនាំរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា នីតិកាលទី៦ នៃរដ្ឋសភា យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណដំណាក់កាលទី៤ ក្នុងចំណុចចតុកោណទី១ បានកំណត់យក “ការអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្ស” មុំទី១ជាវិស័យអាទិភាព។ សាកលវិទ្យាល័យ ភូមិន្ទភ្នំពេញដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ជាចំណែកមួយនៃការកែទម្រង់វិស័យអប់រំក្នុងការស្តារប្រព័ន្ធអប់រំជាតិឡើងវិញ តាម រយៈការផលិតអ្នកអប់រំដែលមានគុណភាពខ្ពស់។

នៅដើមអាណត្តិទី៦នេះ ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា បានដាក់ចេញនូវយុទ្ធសាស្ត្រកំណែទម្រង់ វិស័យអប់រំ ២០១៨-២០២៣ ដែលមានចក្ខុវិស័យ “កសាង និងអភិវឌ្ឍន៍ធនធានមនុស្សប្រកបដោយគុណភាព និងគុណធម៌ ប្រសើរឱ្យគ្រប់ផ្នែក ដើម្បីកសាងសង្គមកម្ពុជាឱ្យក្លាយជាសង្គមវិកចម្រើនផ្នែកចំណេះដឹង និងចំណេះធ្វើជា មូលដ្ឋាន”។ ឯកឧត្តមបណ្ឌិតសភាចារ្យ **ហង់ ជួន ណារ៉ុន** រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា ក៏បានលើកឡើង ពីតួនាទីយ៉ាងសំខាន់របស់គ្រូបង្រៀនក្នុងវិស័យអប់រំ និងសង្គមជាតិ ដោយបញ្ជាក់ថា “គុណភាពគ្រូ ជាគុណភាព មូលធនមនុស្ស សម្រាប់ ការអភិវឌ្ឍប្រកបដោយចីរភាព” ដែលប្រែក្លាយប្រទេសមានប្រាក់ចំណូល មធ្យមកម្រិតខ្ពស់ ក្នុងឆ្នាំ២០៣០ និងប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍ក្នុងឆ្នាំ២០៥០។

ដើម្បីឆ្លើយតបនឹងផែនការយុទ្ធសាស្ត្រ និងចក្ខុវិស័យរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា រួមជាមួយនឹងកំណែទម្រង់របស់ ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា សាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទភ្នំពេញបានទទួលការកិច្ចបន្ថែមទៀត តាមរយៈការអនុវត្ត គម្រោងកែលម្អការអប់រំនៅកម្រិតមធ្យមសិក្សា និងបន្តអនុវត្តគម្រោងកែលម្អការអប់រំចំណេះទូទៅរយៈពេលបួនឆ្នាំបន្ត ទៀត ចាប់ពីឆ្នាំ២០២២-២០២៦។ ឯកឧត្តមបណ្ឌិតសភាចារ្យ **ណារត ម៉ីន រឿន** រដ្ឋលេខាធិការ ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា និងជាប្រធានគម្រោងកែលម្អការអប់រំនៅមធ្យមសិក្សាបានដឹកនាំ និងផ្តល់អនុសាសន៍យ៉ាងច្រើន ដែលធ្វើឱ្យ គម្រោងប្រព្រឹត្តទៅដោយល្អ និង ជោគជ័យ។

គម្រោងកែលម្អការអប់រំនៅមធ្យមសិក្សារៀបចំឡើង ដើម្បីលើកកម្ពស់គុណវុឌ្ឍិគ្រូឯកទេសលើមុខវិជ្ជាគោល៦ តាមគ្រឹះស្ថានមធ្យមសិក្សាគោលដៅ។ សាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទភ្នំពេញទទួលបានបណ្តុះបណ្តាលក្របខណ្ឌកម្មវិធីកម្រិត បរិញ្ញាបត្រអប់រំដល់នាយកសាលារៀន និងគ្រូឯកទេសដែលពុំទាន់មានសញ្ញាបត្របរិញ្ញាបត្រ ឬមានសញ្ញាបត្រខុសឯកទេស នៅតាមគ្រឹះស្ថានមធ្យមសិក្សាចំនួន១០០ នៅក្នុងគោលដៅគម្រោងនៅប្រទេសកម្ពុជា។ ដើម្បីពង្រីកវិសាលភាពនៃ កំណែទម្រង់អប់រំ គម្រោងកែលម្អការអប់រំចំណេះទូទៅ ដែលប្រើប្រាស់យុទ្ធសាស្ត្រសហគមន៍សាលារៀនជាយុទ្ធសាស្ត្រ ស្នូលក្នុងការអនុវត្ត បានលេចបរិយាកាសឡើងក្នុងគោលបំណងបណ្តុះបណ្តាលនាយកសាលា និងគ្រូបង្រៀនចំនួនប្រមាណ ១៧០០០ នាក់ ដែលមកពី ១៧០០សាលា ក្នុងអនុវិស័យបី រួមមាន កុមារតូច បឋមសិក្សា និងមធ្យមសិក្សា។ មហាវិទ្យាល័យ អប់រំក៏ត្រូវសហការផងដែរ ជាមួយស្ថាប័ន បណ្តុះបណ្តាលគ្រូទាំងអស់ ដើម្បីឈានទៅបង្កើតស្តង់ដារគុណភាពរួមមួយ ក្នុងការអប់រំគ្រូបង្រៀន និងគណៈគ្រប់គ្រងសាលាឱ្យបានទូលំទូលាយ។ ដើម្បីឈានទៅសម្រេចបានការអនុវត្តគម្រោងថ្មី នេះ មហាវិទ្យាល័យត្រូវមានយុទ្ធសាស្ត្ររយៈពេលវែងមួយ សម្រាប់ឆ្នាំ ២០២១-២០៣០ ដើម្បីជាមគ្គុទេសបង្ហាញផ្លូវ។

សៀវភៅសិក្សាគោលយុទ្ធសាស្ត្រសហគមន៍សាលារៀននេះ បានរៀបចំឡើងជាការឆ្លើយតបជាមួយតម្រូវការ ដែលអ្នកសិក្សានាយក និងគ្រូបង្រៀនក្នុងគម្រោងកែលម្អការអប់រំចំណេះទូទៅដើម្បីធ្វើការស្វ័យសិក្សាលើខ្លឹមសារ សំខាន់ៗ នៃយុទ្ធសាស្ត្រសហគមន៍សាលារៀន ដែលការស្វ័យសិក្សានេះបានភ្ជាប់មកជាមួយសំណួរស្វ័យសិក្សា ដែល

បញ្ជាក់ពីកម្រិតយល់ដឹងពីខ្លឹមសារគោលនីមួយៗនៃយុទ្ធសាស្ត្រសហគមន៍សាលារៀន។ តាមរយៈសៀវភៅសិក្សាគោលនេះ អ្នកសិក្សាក្នុងគម្រោងកែលម្អការអប់រំចំណេះទូទៅ (GEIP) និងគ្រឹះស្ថានបណ្តុះបណ្តាលឯទៀតអាចយកជាប្រយោជន៍ក្នុងការអនុវត្តកំណែទម្រង់សាលារៀន ដែលយកសហគមន៍ជាធនធានគោល ដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍សាលារៀនឱ្យឈានទៅរកសាលារៀនជាប់ស្តង់ដារសហគមន៍សាលារៀន។

ទន្ទឹមនឹងនេះ វាជាឯកសារដែលឆ្លុះបញ្ចាំងពីមេរៀន បទពិសោធន៍នៃការអនុវត្ត និងផលសម្រេចជាក់ស្តែង និងជាឯកសាររស់ដែលមានលក្ខណៈបើកទូលាយឱ្យមានការកែលម្អបន្តផ្អែកលើការរៀនពីការអនុវត្ត ដែលនាំមកនូវលទ្ធផលវិជ្ជមាន។ ឯកសារនេះមានខ្លឹមសារ ដែលជាអត្ថប្រយោជន៍សម្រាប់ប្រើប្រាស់ក្នុងពេល ដែលបានអនុវត្តន៍កន្លងមក និងបន្តប្រើប្រាស់ក្នុងពេលបច្ចុប្បន្ន ហើយអាចនឹងប្រើប្រាស់សម្រាប់អនាគត ឬអាចនឹងកែសម្រួលបន្ថែមឱ្យសមស្របតាមកាលៈទេសៈ និងល្បឿននៃការអភិវឌ្ឍក្នុងសង្គមជាតិ។

សាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទភ្នំពេញមានជំនឿយ៉ាងមុតមាំ ក្នុងការរៀបចំក្របខណ្ឌកម្មវិធីលើកកម្ពស់គុណវុឌ្ឍិគ្រូបង្រៀន ក្រោមគម្រោងកែលម្អការអប់រំនៅមធ្យមសិក្សាពិតជាដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ និងឆ្លើយតបទៅនឹងចក្ខុវិស័យរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងបេសកកម្មរបស់ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡាក្នុងការសាងធនធានមនុស្សប្រកបដោយគុណភាព សមត្ថភាព និងក្រមសីលធម៌។ យើងនឹងបន្តការខិតខំប្រឹងប្រែងក្នុងការអនុវត្តគម្រោងកែលម្អការអប់រំចំណេះទូទៅ (GEIP) ឱ្យបានកាន់តែប្រសើរជាមួយនឹងសៀវភៅសិក្សាគោលយុទ្ធសាស្ត្រសហគមន៍សាលារៀន និងឧត្តមានុវត្តន៍ផ្សេងៗដែលបានចងក្រង។

ខ្ញុំសូមថ្លែងអំណរគុណ និងសូមកោតសរសើរចំពោះក្រុមការងារដែលបានខិតខំកសាងក្របខណ្ឌកម្មវិធីឱ្យទទួលបានលទ្ធផលល្អ។

ថ្ងៃ ពុធ ១៤ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០២២ ខេត្តកំពង់ចាម ភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ព.ស.២៥៦៦
រាជធានីភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ២៧ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០២២
សាកលវិទ្យាល័យ

បណ្ឌិត ថេត ជាតិ

របៀបវារៈសម្រាប់ការវាយតម្លៃវិធីសិក្សា

កម្មវិធីសិក្សាកម្រិតបរិញ្ញាបត្រអប់រំមានចំនួន ៦៣ ក្រេឌីត ដោយបញ្ចូលការសិក្សាលើមុខវិជ្ជាសិក្សា ការចូលរួមវគ្គសិក្សាសាលាជាបន្តបន្ទាប់ ការអនុវត្តផ្ទាល់ និងការចងក្រងរបាយការណ៍ស្រាវជ្រាវ។ ដោយសារអ្នកសិក្សាក្នុង កម្មវិធីលើកកម្ពស់គុណវុឌ្ឍិគណៈគ្រប់គ្រងសាលារៀន និងគ្រូបង្រៀនបានបំពេញគុណវុឌ្ឍិចំនួន ៦៣ ក្រេឌីត។ (១)ចំណេះដឹងឯកទេសកម្រិតបរិញ្ញាបត្រ (៣៦ ក្រេឌីត) (២)ចំណេះដឹងវិធីសាស្ត្រដឹកនាំ និងការគ្រប់គ្រងតាមសាលារៀន (១២ (+៣) ក្រេឌីត) (៣)ហ្វឹកហាត់កម្មសិក្សា និងការអនុវត្តជាក់ស្តែង (១២ ក្រេឌីត)។

ការចូលរួមសិក្សាសាលាតម្រូវឱ្យនិស្សិត/អ្នកសិក្សារៀនបន្ថែម និងចែករំលែកបទពិសោធអំពីការអនុវត្តការងារនៅសាលារៀន។ ការអនុវត្តផ្ទាល់ គឺភ្ជាប់និស្សិត/អ្នកសិក្សាទៅនឹងការបំពេញកិច្ចការអនុវត្ត ដើម្បីចងក្រងបទពិសោធនៃការបំពេញការងារផ្នែកលើលទ្ធផល។ របាយការណ៍ស្រាវជ្រាវតម្រូវឱ្យនិស្សិត/អ្នកសិក្សាចងក្រងនូវបទពិសោធដែលអនុវត្តការងារប្រកបដោយផលសម្រេច។

កញ្ចប់សមត្ថភាព	ចំនួនមុខវិជ្ជា	ចំនួនក្រេឌីត
(១)ចំណេះដឹងឯកទេសកម្រិតបរិញ្ញាបត្រ (៦០%)	១២ មុខវិជ្ជា	៣៦
(២)ចំណេះដឹងវិធីសាស្ត្រដឹកនាំ និងការគ្រប់គ្រងតាមសាលារៀន (២០%)	៤(+១) មុខវិជ្ជា	១២ (+៣)
(៣)ហ្វឹកហាត់កម្មសិក្សានិងការអនុវត្តជាក់ស្តែង (២០%)	៣ មុខវិជ្ជា	១២
សរុប	២០	៦៣

ក្របខណ្ឌកម្មវិធីសិក្សាបរិញ្ញាបត្រអប់រំ

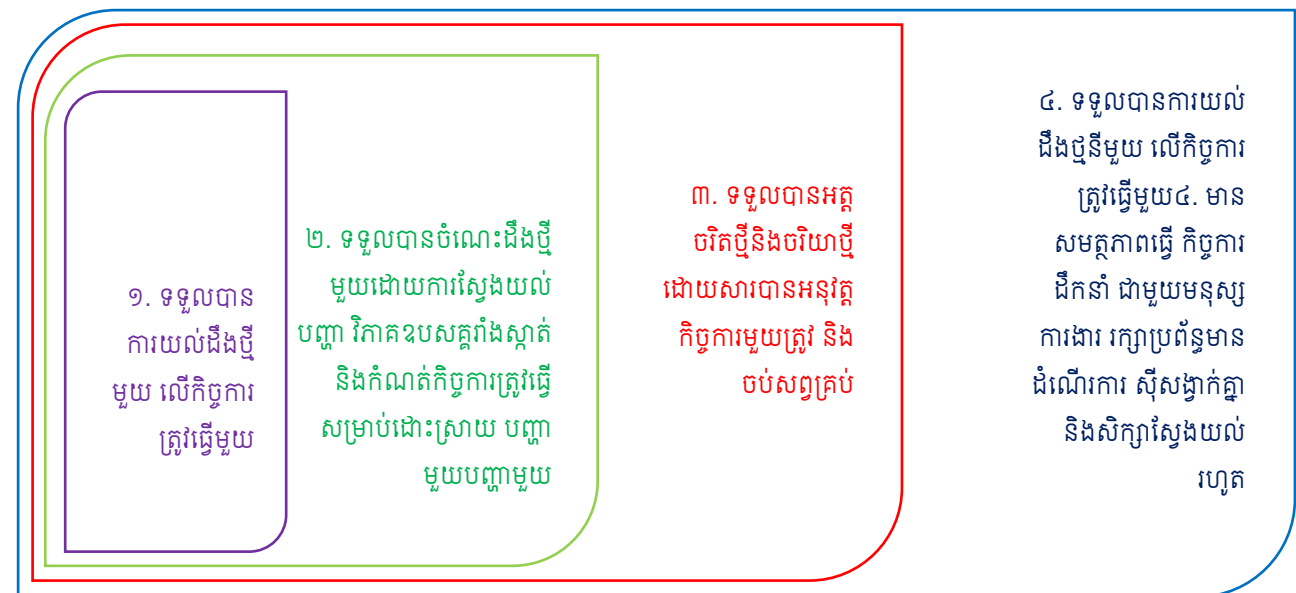
មុខវិជ្ជាសិក្សាសម្រាប់កម្រិតបរិញ្ញាបត្រអប់រំនេះនឹងជួយឱ្យនិស្សិត/អ្នកសិក្សាបំពេញកញ្ចប់សមត្ថភាពដូចខាងក្រោមដើម្បីឆ្លើយតបនឹងលទ្ធផលសិក្សាកម្មវិធីអប់រំហើយឱ្យនិស្សិត/អ្នកសិក្សាមានសមត្ថភាពសម្រាប់បំពេញការងារប្រកបដោយវិជ្ជាជីវៈ។

កញ្ចប់សមត្ថភាព	មុខវិជ្ជាសិក្សា	ចំនួនក្រេឌីត
(១)ចំណេះដឹងឯកទេសកម្រិតបរិញ្ញាបត្រ ៣៦ ក្រេឌីត(៦០%)	ចិត្តវិទ្យាអប់រំ	៣
	មូលដ្ឋានគ្រឹះអប់រំ	៣
	ការប្រើប្រាស់កុំព្យូទ័រ និងបច្ចេកវិទ្យាឌីជីថលសម្រាប់ការអប់រំ	៣
	ភាសាអង់គ្លេសសម្រាប់ការអប់រំ	៣
	មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃរង្វាយតម្លៃអប់រំ	៣
	មូលដ្ឋានគ្រឹះការស្រាវជ្រាវប្រតិបត្តិ	៣
	វិធីសាស្ត្រស្រាវជ្រាវ	៣
	ការគ្រប់គ្រងការរៀន និងបង្រៀន	៣

	ភាពជាអ្នកដឹកនាំក្នុងការគ្រប់គ្រងសាលារៀននិងរដ្ឋបាលសាលារៀន	៣
	ការសិក្សាពហុវិន័យនៅមធ្យមសិក្សា	៣
	ការអប់រំអំពីបម្រែបម្រួលអាកាសធាតុនៅមធ្យមសិក្សា	៣
	បញ្ញតិ និងគោលការណ៍ការអនុវត្តការគ្រប់គ្រងតាមសាលារៀន	៣
(២) ចំណេះដឹងវិធីសាស្ត្រដឹកនាំ និងការគ្រប់គ្រងតាមសាលារៀន ១២ (+៣) ក្រេឌីត (២០%)	ការគ្រប់គ្រង និងការវិភាគទិន្នន័យអប់រំ	៣
	ការគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុសម្រាប់ការអប់រំ	៣
	ការគ្រប់គ្រង និងការអភិវឌ្ឍសមត្ថភាពបុគ្គលិកអប់រំ	៣
	ដំណើរការ ការគ្រប់គ្រងសាលារៀននៅមធ្យមសិក្សា	៣
	ការអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រសហគមន៍សាលារៀនសម្រាប់មធ្យមសិក្សា	៣
(៣) ហ្វឹកហាត់កម្មសិក្សា និងការអនុវត្តជាក់ស្តែង ១២ ក្រេឌីត (២០%)	ការពិនិត្យតាមដាន និងការវាយតម្លៃគ្រឹះស្ថានសិក្សា	៣
	ការធ្វើអធិការផ្ទៃក្នុងតាមសាលារៀន	៣
	ការសរសេររបាយការណ៍ស្រាវជ្រាវ	៦
សរុប		៦៣

លំហូរការងារ និងរៀន

លំហូរការងារនិងរៀន ១មេរៀន ឬកិច្ចការមួយ រួមជាមួយបំណិនមួយ និងចរិយាមួយ

ស្តង់ដារស្តង់ដារគណៈគ្រប់គ្រងសាលារៀននៃយុទ្ធសាស្ត្រសហគមន៍សាលារៀន

ស្តង់ដារទី១ និង ៤ សាលារៀនដំណើរការសម្រាប់ផលសម្រេចការអប់រំនិងការសិក្សារបស់សិស្ស និងដំណើរការរដ្ឋបាល និងប្រតិបត្តិការសហគមន៍សាលារៀន។ ក្នុងការបណ្តុះបណ្តាលលើកកម្ពស់គុណវុឌ្ឍិគណៈគ្រប់គ្រងសាលារៀន គណៈគ្រប់គ្រងសាលារៀនទាំងអស់ត្រូវបានណែនាំឱ្យអនុវត្តកិច្ចការដូចតទៅ៖

១	កែលម្អការសិក្សារៀនសូត្ររបស់សិស្សពីថ្នាក់ទី៧ ដល់ទី១២ នាំឱ្យសិស្សអាចទទួលបានកម្រិតល្អ និងល្អប្រសើរលើមុខវិជ្ជាគោល។
២	ផ្ដោតការសិក្សារបស់សិស្សលើមុខវិជ្ជាភាសាខ្មែរ និងគណិតវិទ្យាជាអទិភាព ពិសេសនៅមត្តេយ្យសិក្សាបឋមសិក្សា និងមធ្យមសិក្សា។
៣	អនុវត្តអនុសាសន៍របាយការណ៍ការគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុ និងសវនកម្ម។
៤	ធ្វើឱ្យការសិក្សាមានភាពបន្តិច្ចារ្យរវាងសាលាមត្តេយ្យសិក្សា បឋមសិក្សា និងមធ្យមសិក្សាដើម្បីឈានឆ្ពោះទៅឧត្តមសិក្សា។
៥	បង្កើនប្រសិទ្ធផល និងកំណត់មុខសញ្ញាប្រើប្រាស់ធនធាន ដោយផ្ដោតលើអទិភាពរបស់សាលារៀនដែលមានមូលដ្ឋានលើយុទ្ធសាស្ត្រ វប្បធម៌ និងគុណតម្លៃ។

ការវាយតម្លៃលើការសិក្សា

ការវាយតម្លៃលើការសិក្សារបស់និស្សិត/អ្នកសិក្សាគឺផ្ដោតលើលទ្ធផលសិក្សាជាគោល។ ការវាយតម្លៃលើការសិក្សាមានបីដំណាក់កាលធំៗ គឺ (១) ការវាយតម្លៃលើការសិក្សាមុខវិជ្ជា (២) ការវាយតម្លៃលើការសរសេររបាយការណ៍ស្រាវជ្រាវ និង (៣) ការវាយតម្លៃសរុបដោយពិនិត្យលើការបំពេញគ្រប់លក្ខខណ្ឌសម្រាប់បញ្ចប់ការសិក្សា។

គោលការណ៍វាយតម្លៃ

គោលការណ៍រួមសម្រាប់ការវាយតម្លៃលើការសិក្សារបស់និស្សិត/អ្នកសិក្សាមានដូចតទៅ៖

- ១) និស្សិត/អ្នកសិក្សាតម្រូវឱ្យមានវត្តមានក្នុងការសិក្សាតាមមុខវិជ្ជានីមួយៗ មិនតិចជាង៧០%។ ក្នុងករណីអ្នកសិក្សាមានវត្តមានតិចជាង៧០% នឹងមិនត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យប្រឡងបញ្ចប់មុខវិជ្ជានោះទេ។
- ២) ក្នុងករណីដែលនិស្សិត/អ្នកសិក្សាធ្លាក់មុខវិជ្ជាណាមួយក្នុងឆមាស នឹងមិនអនុញ្ញាតឱ្យបន្តការសិក្សាទៅឆ្នាំបន្ទាប់ និងប្រឡងបញ្ចប់ឡើយ។
- ៣) និស្សិត/អ្នកសិក្សាទាំងអស់ត្រូវធ្វើកិច្ចការស្រាវជ្រាវសំខាន់ៗតាមមុខវិជ្ជានីមួយៗ និងប្រគល់ជូនគ្រូឧទ្ទេសតាមមុខវិជ្ជាដែលបានកំណត់។

- ៤) និស្សិត/អ្នកសិក្សាត្រូវប្រឡងបញ្ចប់ការសិក្សាដែលធ្វើឡើងបន្ទាប់ពីចប់ធនាសនីមួយៗ តាមការកំណត់ក្នុងកម្មវិធីសិក្សា។
- ៥) និស្សិត/អ្នកសិក្សាត្រូវចងក្រងឯកសារវឌ្ឍនភាពនៃកិច្ចការស្នូលរួមមានការហាត់ការ និងកម្មសិក្សាដែលផ្តោតលើ (ក) សកម្មភាពប្រតិបត្តិ (ខ) លទ្ធផលដែលសម្រេចបាន និង (គ) ការឆ្លុះបញ្ចាំង និងមេរៀនបទពិសោធន៍។
- ៦) និស្សិត/អ្នកសិក្សាត្រូវតែជាប់មធ្យមភាគនៃការសិក្សាមុខវិជ្ជានិងការធ្វើកម្មសិក្សា ដើម្បីទទួលបានការអនុញ្ញាតឱ្យការពាររបាយការណ៍ស្រាវជ្រាវ។

ការផ្តល់ពិន្ទុ និងប្រព័ន្ធចំណាត់ថ្នាក់

និស្សិត/អ្នកសិក្សាអាចទទួលបានពិន្ទុចាប់ពី ០០ ដល់ ១០០ ទៅតាមការវាយតម្លៃផ្នែកលើលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យដែលបានកំណត់ក្នុងការសិក្សាមុខវិជ្ជា ការបំពេញកម្មសិក្សា និងការសរសេរនិងការការពាររបាយការណ៍។ ពិន្ទុដែលជាប់ត្រូវចាប់ផ្តើមពីមធ្យមភាគពិន្ទុ 50% ឬពិន្ទុនិទ្ទេស 2.00 ឡើងទៅ។

ពិន្ទុកំណត់ពី ០០.០០ ដល់ ១០០ (មធ្យមភាគនៃពិន្ទុនិទ្ទេសសរុប ឬ Grade Point Average – GPA) រូបមន្តគណនារកមធ្យមភាគនៃពិន្ទុនិទ្ទេសសរុប (GPA) គឺមធ្យមភាគនៃពិន្ទុនិទ្ទេសសរុប (GPA) ស្មើផលបូកសរុបរវាងផលគុណនៃពិន្ទុនិទ្ទេស (Grade Point – P) និងតម្លៃក្រេឌីតដែលត្រូវយកនៃមុខវិជ្ជានីមួយៗ (Attempted Credit Value – C) ចែកនឹងផលបូកសរុបនៃតម្លៃក្រេឌីតដែលត្រូវយកគ្រប់មុខវិជ្ជា។

ប្រព័ន្ធចំណាត់ថ្នាក់កម្មវិធី គឺផ្អែកទៅលើតម្លៃនៃពិន្ទុអតិបរមា 100% និង 50% នៃពិន្ទុអប្បបរមា។ ប្រព័ន្ធជាក់ពិន្ទុនេះ ត្រូវបានបកប្រែទៅជា "ពិន្ទុជានិទ្ទេស" និង "ពិន្ទុជាតម្លៃលេខ" ដូចដែលពិពណ៌នាដូចខាងក្រោម៖

ពិន្ទុជាភាគរយ%	និទ្ទេស	ពិន្ទុនិទ្ទេស	មូលវិចារណ៍
85%-100%	A	4.00	ល្អប្រសើរ
80%-84%	B+	3.50	ល្អណាស់
70%-79%	B	3.00	ល្អ
65%-69%	C+	2.50	ល្អបង្អួច
50%-64%	C	2.00	មធ្យម
<49%	F	1.50	ធ្លាក់

គោលការណ៍ប្រតិបត្តិ

ដើម្បីធានានូវការផ្តល់សេវាអប់រំប្រកបដោយគុណភាព និងភាពស័ក្តិសិទ្ធ មហាវិទ្យាល័យអប់រំនៃសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទភ្នំពេញអនុវត្តតាមគោលការណ៍ បទបញ្ញត្តិ និងបទដ្ឋានគតិយុត្តិរបស់សាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទភ្នំពេញ និងក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា ព្រមទាំងគោលការណ៍ច្បាប់នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។

ជាមួយគ្នានេះដែរ និស្សិត/អ្នកសិក្សាម្នាក់ៗ ត្រូវគោរពតាមបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងរបស់សាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទ ភ្នំពេញ និងឈរលើស្មារតីស្មោះត្រង់ ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់ និងភាពម្ចាស់ការ និងគោលការណ៍សុចរិតភាពនៃការ សិក្សា។ សម្រាប់គោលការណ៍សុចរិតភាពនៃការសិក្សា និស្សិត/អ្នកសិក្សាម្នាក់ៗ ត្រូវបានវាយតម្លៃលើចំណុចសំខាន់ៗដូចខាងក្រោម៖

ការវាយតម្លៃលើវិន័យ សីលធម៌ ឥរិយាបថ និងអាកប្បកិរិយា

ការវាយតម្លៃលើវិន័យ សីលធម៌ ឥរិយាបថ និងអាកប្បកិរិយារបស់និស្សិត/អ្នកសិក្សាម្នាក់ៗ ត្រូវបានប្រមូល ផ្តុំលើការគោរពវិន័យចាត់តាំង ការមករៀនទៀងទាត់ ការយកចិត្តទុកដាក់ក្នុងការសិក្សា ការខិតខំស្រាវជ្រាវ ការអនុវត្ត ការកិច្ច និងស្មារតីសាមគ្គីភាពនៅក្នុងថ្នាក់ ក្នុងសាលារៀន និងក្រៅសាលារៀន។ ការវាយតម្លៃលើវិន័យ សីលធម៌ ឥរិយាបថ និងអាកប្បកិរិយារបស់និស្សិតម្នាក់ៗ ត្រូវបានធ្វើឡើងតាមរយៈយោបល់ឯកភាពពីមតិភាគច្រើនដាច់ខាត របស់ក្រុមប្រឹក្សាវិន័យ ដោយផ្អែកលើលក្ខណសម្បត្តិជាក់ស្តែងរបស់និស្សិត/អ្នកសិក្សាម្នាក់ៗ និងបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុង របស់សាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទភ្នំពេញ។

ការក្លែងបន្លំឯកសារ

និស្សិត/អ្នកសិក្សាដែលក្លែងបន្លំឯកសារ នឹងត្រូវលុបឈ្មោះចេញពីបញ្ជីនិស្សិតដោយស្វ័យប្រវត្តិ ព្រមទាំង ទទួលទោសតាមច្បាប់ជាធរមាន។ និស្សិតត្រូវចាំថា ការលួចចម្លងស្នាដៃ ការលួចកម្មសិទ្ធិបញ្ញា និងគំនិតរបស់អ្នក ដទៃគឺជាបទល្មើសសិក្សាធ្ងន់ធ្ងរដែលអាចឈានដល់ការបញ្ឈប់និស្សិតដែលប្រព្រឹត្តបទល្មើសពីកម្មវិធី។ និស្សិត/អ្នក សិក្សានឹងត្រូវធ្លាក់ជាស្ថាពរ បើនិស្សិត/អ្នកសិក្សារូបណាចម្លងដោយផ្ទាល់ពីនិស្សិតដទៃទៀត ឬប្រកបផ្សេងៗ ឬការ ប្រើសម្ភារៈ ឬឯកសារផ្សេងទៀត ដែលមិនត្រូវបានអនុញ្ញាតក្នុងការប្រឡង។

របាយការណ៍/កិច្ចការស្រាវជ្រាវ

និស្សិត/អ្នកសិក្សាត្រូវបង្ហាញនូវសុចរិតភាពនៃការស្រាវជ្រាវរបស់ខ្លួនឱ្យបានខ្ជាប់ខ្ជួនចាប់តាំងពីពេលចូល រៀនរហូតដល់ចុងបញ្ចប់នៃវគ្គបណ្តុះបណ្តាល។ រាល់សំណើការងារសិក្សាទាំងអស់ មិនត្រូវដកស្រង់គំនិត សរសេរ ឬចម្លងស្នាដៃផ្សេងៗរបស់អ្នកដទៃមកធ្វើជាគំនិតស្នាដៃ ឬជាកម្មសិទ្ធិរបស់ខ្លួនដោយគ្មានការបញ្ជាក់ពីប្រភព ច្បាស់លាស់នៃឯកសារយោង ឯកសារពិគ្រោះ ឬការអនុញ្ញាតពីម្ចាស់ប្រភព។

ក្នុងករណីរកឃើញមានការលួចចម្លងស្នាដៃអ្នកដទៃ និស្សិត/អ្នកសិក្សានឹងត្រូវប្រឈមមុខចំពោះក្រុម ប្រឹក្សា បច្ចេកទេស និងក្រុមប្រឹក្សាវិន័យរបស់មហាវិទ្យាល័យអប់រំ ឬសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទភ្នំពេញ ដោយត្រូវទទួល ពិន័យឱ្យរៀនត្រួតថ្នាក់ ឬអាចត្រូវបញ្ឈប់ពីកម្មវិធីដោយគ្មានសំណងប្រាក់សិក្សាដែលបានបង់រួចហើយទេ និងមិន មានការចេញលិខិតស្នាមបញ្ជាក់ការសិក្សាអ្វីដែរ។

សំគាល់៖ កម្មវិធីបណ្តុះបណ្តាលសូមរក្សាសិទ្ធិក្នុងការកែប្រែការអនុវត្តជាក់ស្តែងដើម្បីឆ្លើយតបវឌ្ឍនភាព
ការរៀននិងបង្រៀន សមត្ថភាពរៀន និងអនុវត្តជាក់ស្តែង ស្ថានភាពរៀននិងបង្រៀនជាក់ស្តែង ដើម្បីសម្រេចបាន
លទ្ធផលសិក្សាល្អបំផុត និងសម្រេចស្តង់ដារសហគមន៍សាលារៀននៃគម្រោង GEIP។

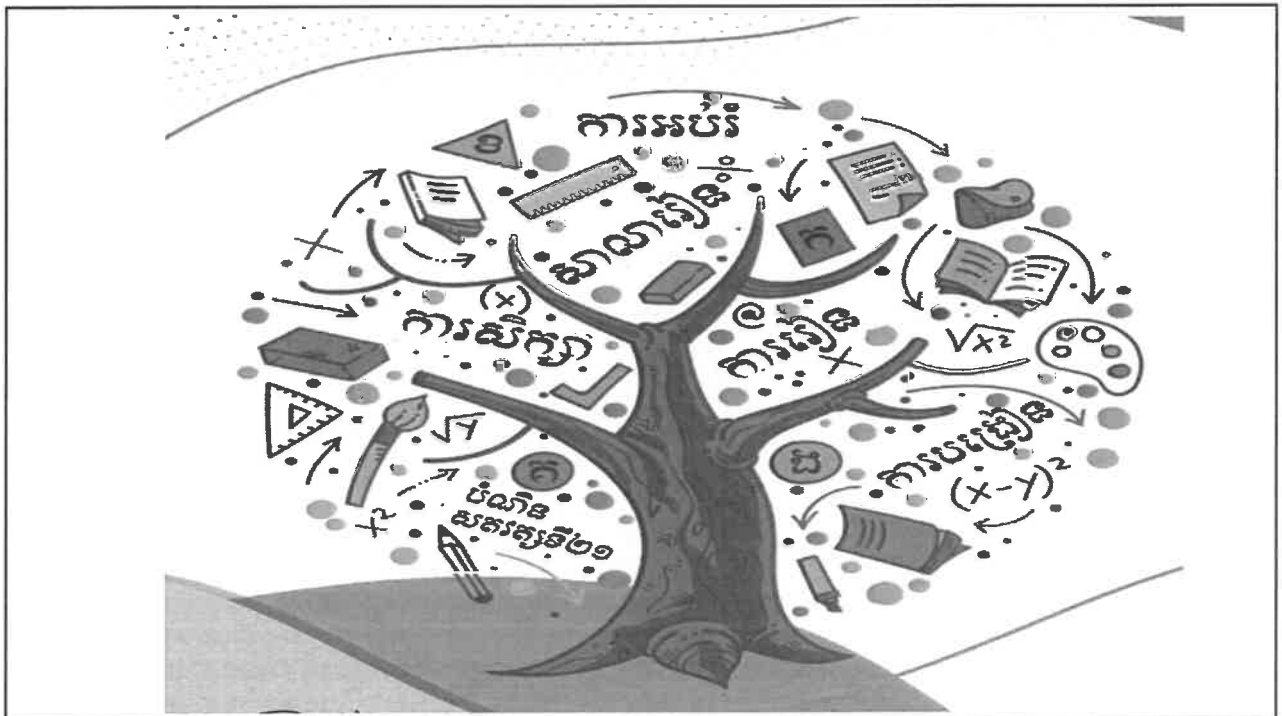
សាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទភ្នំពេញ

មហាវិទ្យាល័យអប់រំ

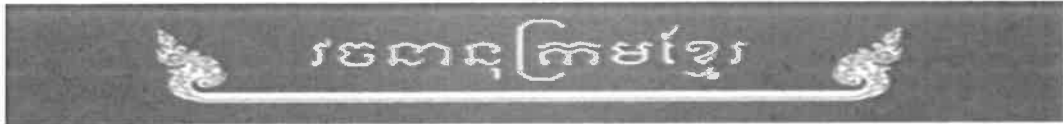
គម្រោងកែលម្អការអប់រំចំណេះទូទៅ (GEIP)

មុខវិជ្ជា៖
មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ
(Foundation of Education)

លោក វី ពិសី

និយមន័យនៃពាក្យអប់រំ

ពាក្យថា «អប់រំ» ជាភាសាខ្មែរត្រូវបានកំណត់ន័យថា «ហាត់ចិត្ត, បង្កើតចិត្ត; ជួសជុលចំពោះវិជ្ជាឬកិរិយាមារយាទ, ហ្វឹកហាត់ឲ្យស្អាតជំនាញជាងមុន, កែឲ្យបានល្អប្រពៃជាងមុនជាលំដាប់; ខំប្រឹងបំពេញឧបនិស្ស័យឲ្យបរិបូណ៌, ខំកសាងសន្សំបុណ្យកុសល រក្សាទុកពុំឲ្យមានហួង មិនឲ្យមានថ្នាំងថ្នាក់; បន្តិចបន្តួច (ព្រះបរមពោធិសត្វបានអប់រំបន្តិចបន្តួចអស់កាលយូរអង្វែង)។

និយមន័យនៃពាក្យអប់រំ

តាមវចនានុក្រមភាសាអង់គ្លេស Oxford Online Dictionary ពាក្យថា អប់រំ ឬ Educate ត្រូវបានផ្តល់និយមន័យថាបង្រៀននរណាម្នាក់ក្នុងអំឡុងពេលវេលាជាក់លាក់មួយនៅសាលារៀន សាកលវិទ្យាល័យ ។ល។ និយមន័យទាំងពីរខុសគ្នាត្រង់និយមន័យជាភាសាខ្មែរពុំបានផ្តោតលើការបង្រៀននៅគ្រឹះស្ថានសិក្សាណាមួយទេ តែផ្តោតលើលទ្ធភាពរៀនសូត្រ ទាំងចិត្ត និងកិរិយា ជាស្វ័យប្រវត្តលក៏បាន ឬតាមការបង្ហាត់បង្រៀនក៏បាន ដោយពុំបានសង្កត់ធ្ងន់លើពេលវេលាជាក់លាក់ទេ។ ចំណែកនិយមន័យ «អប់រំ» ជាភាសាអង់គ្លេសរបស់វចនានុក្រម Oxford Online Dictionary ផ្តោតលើការបង្រៀនពីអ្នកបង្រៀន ឬអាចនិយាយបានថាគ្រូ មកអ្នករៀន ឬសិស្ស ដោយមានកំណត់ពេលវេលាជាក់លាក់។

និយមន័យនៃពាក្យអប់រំ

នៅក្នុងសៀវភៅ Proceedings of the Quality Assurance in Higher Education International Conference (QAHE 2022) របស់អ្នកនិពន្ធ Narantsetseg Dorjgotov បោះពុម្ពនៅឆ្នាំ ២០២៣ និងសៀវភៅដែលមានចំណងជើងថា The Structure of Schooling: Reading in the Sociology of Education និពន្ធដោយ Richard Arum, Irene R. Beattie, Karly Ford នៅឆ្នាំ ២០១៥ ដែលត្រូវបានសំយោគបញ្ចូលគ្នាអំពីនិយមន័យនៃការអប់រំថាគឺជាសកម្មភាពបង្កើតចំណេះដឹង បំណិន និងកស្មតាងបញ្ជាក់ពីសកម្មភាពនៃការសម្រេចបានចំណេះដឹង និងបំណិននេះដើម្បីភ្ជាប់ទៅបន្តការសិក្សានៅកម្រិតបន្ទាប់ ឬការងារ។

ប្រព័ន្ធអប់រំនៅកម្ពុជា

សំណួរ៖

១. តើប្រព័ន្ធអប់រំនៅកម្ពុជាត្រូវបានបែងចែកជាប៉ុន្មានសម័យកាល រឺដំណាក់កាល?
២. តើឈ្មោះនាសម័យកាល ឬដំណាក់កាលនីមួយៗមានអ្វីខ្លះ?
៣. តើប្រព័ន្ធអប់រំក្នុងសម័យកាល ឬដំណាក់កាលនីមួយៗយ៉ាងដូចម្តេច?

1. ប្រព័ន្ធអប់រំសម័យបុរេប្រវត្តិ
2. ប្រព័ន្ធអប់រំនគរក្នុង ឬប្រព័ន្ធអប់រំ
3. ប្រព័ន្ធអប់រំសម័យចេនឡា
4. ប្រព័ន្ធអប់រំសម័យអង្គរ
5. ប្រព័ន្ធអប់រំក្រោយសម័យអង្គរ
6. ប្រព័ន្ធអប់រំសម័យក្រោយការចាកចោលអង្គរ
7. ប្រព័ន្ធអប់រំមុនឆ្នាំ ១៨៦៣
8. ប្រព័ន្ធអប់រំអង្គរឆ្នាំ ១៩៥៣ ដល់ ១៩៧០
9. ប្រព័ន្ធអប់រំអង្គរឆ្នាំ ១៩៧០ ដល់ ១៩៧៥
10. ប្រព័ន្ធអប់រំអង្គរឆ្នាំ ១៩៧៥ ដល់ ១៩៧៩
11. ប្រព័ន្ធអប់រំអង្គរឆ្នាំ ១៩៧៩ ដល់ ១៩៨៦
12. ប្រព័ន្ធអប់រំអង្គរឆ្នាំ ១៩៨៦ ដល់ ១៩៩៦
13. ប្រព័ន្ធអប់រំអង្គរឆ្នាំ ១៩៩៦ ដល់បច្ចុប្បន្ន

ការបោះបង់ការសិក្សា

- ក. និយមន័យនៃការបោះបង់ការសិក្សា
- ខ. តើក្នុង១ឆ្នាំមានការបោះបង់ការសិក្សាចំនួនប៉ុន្មានក្នុងបរិបទមធ្យមសិក្សា ?
- គ. តើក្នុង១ឆ្នាំមានសិស្សប៉ុន្មាននាក់ដែលបានបោះបង់ការសិក្សាក្នុងសាលារបស់លោកគ្រូអ្នកគ្រូ និងក្នុងថ្នាក់របស់លោកគ្រូអ្នកគ្រូ ?
- ឃ. តើកត្តាសំខាន់ៗណាខ្លះដែលបណ្តាលឲ្យសិស្សបោះបង់ការសិក្សា ?
- ង. តើមានវិធានការអ្វីខ្លះដែលជាដៃគូរពាក់ព័ន្ធអាចធ្វើបានដើម្បីកាត់បន្ថយ និងឈានទៅរកការលុបបំបាត់ទាំងស្រុងនូវការបោះបង់ការសិក្សា ?
- ច. តើលោកគ្រូអ្នកគ្រូបានធ្វើអ្វីដែលជាទំនួលខុសត្រូវរបស់ខ្លួនហើយឬនៅ ?
- ឆ. កិច្ចការដែលលោកគ្រូអ្នកគ្រូធ្វើបន្ទាប់ពីរៀនមេរៀននេះរួចគឺចាប់ផ្តើមអនុវត្តទំនួលខុសត្រូវដែលលោកគ្រូអ្នកគ្រូមិនធ្លាប់បានធ្វើ វិធានធ្វើតែមិនទាន់គ្រប់ជ្រុងជ្រោយ ហើយចងក្រងជាឯកសារ និងកសាង។

**សូមលោកគ្រូអ្នកគ្រូផ្តល់ជានិយមន័យនៃការបោះបង់ការ
សិក្សាបស់សិក្សានុសិស្ស!**

ក. និយមន័យនៃការបោះបង់ការសិក្សា

1. សិស្សដែលបានចុះឈ្មោះចូលរៀននៅសាលារៀនមួយ ប៉ុន្តែមិនបានចូលរៀន ដោយគ្មានមូលហេតុច្បាស់លាស់ពីអាណាព្យាបាល និងញាតិមិត្ត។
2. សិស្សដែលបានចុះឈ្មោះចូលរៀនថ្នាក់ទី៧ ប៉ុន្តែមិនបានបញ្ចប់ថ្នាក់ទី៧។
3. សិស្សដែលបានបញ្ចប់ការសិក្សានៅថ្នាក់ "ក" នៃឆ្នាំសិក្សា "ខ" ប៉ុន្តែមិនបាន ចូលរៀនថ្នាក់បន្ទាប់ "ក+១" ក្នុងឆ្នាំសិក្សាបន្ទាប់ "ខ+១"។

**ខ. តើក្នុងមួយឆ្នាំមានការបោះបង់ការសិក្សាចំនួនប៉ុន្មានភាគ
រយក្នុងបរិបទមធ្យមសិក្សា?**

1. យោងតាមស្ថិតិអប់រំក្នុងឆ្នាំ ២០១៨-២០១៩ ការបោះបង់ការសិក្សាមាន ១៥.៤% នៅទូទាំងប្រទេសក្នុងឆ្នាំសិក្សា ២០១៧-២០១៨។
2. តាមស្ថិតិអប់រំឆ្នាំ ២០១៨-២០១៩ ការបោះបង់ការសិក្សាមាន ១១% នៅតំបន់ទីប្រជុំជនក្នុងឆ្នាំសិក្សា ២០១៧-២០១៨។
3. តាមស្ថិតិអប់រំឆ្នាំ ២០១៨-២០១៩ ការបោះបង់ការសិក្សាមាន ១៧% នៅតំបន់ទីជនបទក្នុងឆ្នាំសិក្សា ២០១៧-២០១៨។

**តើសាលារៀនរបស់លោកគ្រូអ្នកគ្រូមានកូនសិស្សបោះបង់ការ
សិក្សាដែររឺទេ?**

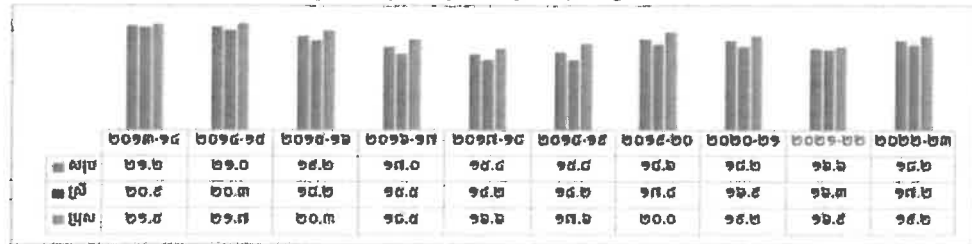
**តើអត្រានៃការបោះបង់មានការកើនឡើងរឺថយចុះ ប្រសិនបើ
ប្រៀបធៀបរវាងឆ្នាំសិក្សា ២០២១-២០២២ និង ឆ្នាំសិក្សា
២០២២-២០២៣?**

យោងតាមសន្និបាតបូកសរុបការងារ ឆ្នាំសិក្សា ២០២១-២០២២ និងទិសដៅ ឆ្នាំសិក្សា ២០២២-២០២៣

អត្រាបោះបង់ការសិក្សានៅមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ

អត្រាបោះបង់ការសិក្សាថយពី ២១,២ភាគរយ ស្រី ២០,៩ភាគរយ នៅឆ្នាំសិក្សា២០១៣-២០១៤ មកត្រឹម ១៨,២ភាគរយ ស្រី ១៧,២ភាគរយ នៅឆ្នាំសិក្សា២០២២-២០២៣ ថយជាមធ្យមក្នុងមួយឆ្នាំ ០,៣ភាគរយ ស្រី ០,៨៧ភាគរយ។ វឌ្ឍនភាពនេះបង្ហាញពីការគាំទ្រ និងអន្តរាគមន៍នានា ដូចជាកម្មវិធីអាហារូបករណ៍សិស្សក្រីក្រ ការពង្រីកហោរាចនាសម្ព័ន្ធសាលារៀន ការចូលរួមសហការពីមាតាបិតា ឬអ្នកអាណាព្យាបាល សហគមន៍ និងការពង្រឹងការដឹកនាំនិងគ្រប់គ្រងសាលារៀន។

រូបភាពទី៩៤៖ អត្រាបោះបង់ការសិក្សានៅមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ ពីឆ្នាំសិក្សា២០១៣-២០១៤ ដល់ ២០២២-២០២៣

ប្រភព៖ ប្រព័ន្ធព័ត៌មានគ្រប់គ្រងអប់រំ

អត្រាវិហារសិស្ស៖ អត្រាឡើងថ្នាក់ អត្រាត្រួតថ្នាក់ និងអត្រាបោះបង់ការសិក្សា

- មធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ៖ អត្រាឡើងថ្នាក់ថយ ២,៤ភាគរយ ស្រីថយ ០,៨ភាគរយ អត្រាត្រួតថ្នាក់កើន ០,៨ភាគរយ ស្រីកើន ០,៤ភាគរយ និងអត្រាបោះបង់ការសិក្សាកើន ១,៦ភាគរយ ស្រីកើន ០,៩ភាគរយ
- មធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិ៖ អត្រាឡើងថ្នាក់កើន ៣ភាគរយ ស្រីកើន ៣,៩ភាគរយ, អត្រាត្រួតថ្នាក់កើន ០,២ភាគរយ ស្រីថេរ ០,៩ភាគរយ និងអត្រាបោះបង់ការសិក្សាថយ ៣,២ភាគរយ ស្រីថយ ៤,០ភាគរយ។

តារាងទី១៣៖ អត្រាលំហូរសិស្សនៅមធ្យមសិក្សារវាងឆ្នាំសិក្សា ២០២០-២០២១ និង ២០២១-២០២២

បរិយាយ	២០២០-២០២១	២០២១-២០២២	កើន-ថយ	២០២០-២០២១	២០២១-២០២២	កើន-ថយ
មធ្យមសិក្សាបឋមកម្រិត	សរុប			ស្រី		
អត្រាឡើងថ្នាក់	៨២,២	៧៩,៨	-២,៤	៨២,៩	៨១,៦	-០,៨
អត្រាត្រួតថ្នាក់	១,២	២,០	+០,៨	០,៨	១,២	+០,៤
អត្រាបោះបង់ការសិក្សា	១៦,៦	១៨,២	+១,៦	១៦,៣	១៧,២	+០,៩
អត្រាឆ្លងកម្រិតសិក្សា	៨៥,០	៨៣,៧	-១,៣			
មធ្យមសិក្សាទុតិយកម្រិត	ស្រី					
អត្រាឡើងថ្នាក់	៨០,៤	៨៣,៤	+៣	៨១,២	៨៥,១	+៣,៩
អត្រាត្រួតថ្នាក់	១,១	១,៣	+០,២	០,៩	០,៩	ថេរ
អត្រាបោះបង់ការសិក្សា	១៨,៥	១៥,៣	-៣,២	១៧,៩	១៣,៩	-៤,០
អត្រាឆ្លងកម្រិតសិក្សា	៧៨,២	៧៧,៦	-០,៦			

ប្រភព៖ ប្រព័ន្ធព័ត៌មានគ្រប់គ្រងអប់រំ

- តើក្នុងមួយឆ្នាំមានសិក្សាប៉ុន្មាននាក់ដែលបានបោះបង់ក្នុងសាលារបស់លោកគ្រូអ្នកគ្រូ និងនៅក្នុងថ្នាក់របស់លោកគ្រូអ្នកគ្រូ?
- តើមានកត្តាអ្វីខ្លះដែលបង្កអោយមានការបោះបង់ការសិក្សានៅក្នុងបរិបទប្រទេសកម្ពុជា?

កត្តាដែលនាំឱ្យមានការបោះបង់ការសិក្សា

1. កត្តាសិស្សផ្ទាល់ខ្លួន និងកត្តាគ្រួសារ
2. កត្តាសាលារៀន
3. កត្តាគ្រូបង្រៀន

១. កត្តាសិស្សផ្ទាល់ខ្លួន និងកត្តាគ្រួសារ

- ✓សិស្សដែលមានជីវភាពក្រីក្រ ដែលត្រូវឈប់រៀនដើម្បីរកចំណូលបន្ថែមសម្រាប់ផ្គត់ផ្គង់ក្នុងគ្រួសារ
- ✓សិស្សដែលមានឪពុកម្តាយ ឬអាណាព្យាបាលដែលមានកម្រិតអប់រំទាប
- ✓សិស្សដែលមានបងប្អូនច្រើនលើសពី៥នាក់
- ✓សិស្សដែលរៀនមិនទាន់គេ មិនទាន់ចេះអាន និងសូត្រមេលេខ
- ✓សិស្សដែលមានមិត្តភក្តិឈប់រៀន ក្រុមបងតូចបងធំ និងឧស្សាហ៍គេចសាលា
- ✓សិស្សដែលមានសុខភាពខ្សោយ មានបញ្ហាស្នេហា មានអាយុច្រើនជាងគេ
- ✓សិស្សដែលមានលំនៅដ្ឋានឆ្ងាយពីសាលារៀន និងមិនមានយានជំនិះផ្ទាល់ខ្លួន

✓សិស្សដែលមានជំនាញខ្ពស់គ្រាន់តែអប់រំក្នុងសាលារៀន។

២. កត្តាសាលារៀន

- ✓សាលារៀន គ្មានទំនាក់ទំនង និងមិនអើពើជាមួយគ្រួសារសិស្សដែលប្រឈមនឹងបោះបង់
- ✓សាលារៀន មិនបានរួមបញ្ចូលអាណាព្យាបាលសិស្ស និងសហគមន៍ក្នុងការដោះស្រាយបញ្ហាសិស្សបោះបង់ការសិក្សា
- ✓សាលារៀនមិនបានបង្កើតគណៈកម្មការគ្រប់គ្រងសាលារៀន និងក្រុមប្រឹក្សាថ្នាក់រៀន
- ✓សាលារៀនមិនមានបង្គន់អនាម័យសមរម្យ
- ✓សាលារៀននៅឆ្ងាយពីផ្ទះសិស្ស និងពីផ្ទះទៅសាលាមានការពិបាកធ្វើដំណើរ ឬមិនមានសុវត្ថិភាព
- ✓សាលារៀនមិនបានសហការណ៍ជាមួយសាលាបឋមដែលជាចំណុះដើម្បីធ្វើតេស្តដើមឆ្នាំត្រឹមត្រូវ និងមិនបានទទួលទិន្នន័យត្រឹមត្រូវពីសាលាបឋមចំណុះ
- ✓សាលារៀនខ្វះបន្ទប់សិក្សាជាដើម ។ល។

៣. កត្តាគ្រូបង្រៀន

- ✓គ្រូស្តីបន្ទោសដោយមិនសិក្សាពីសិស្សអោយបានច្បាស់លាស់
- ✓គ្រូមិនបានជូនដំណឹងទៅអាណាព្យាបាលសិស្សដែលប្រឈមបោះបង់
- ✓គ្រូមិនបានមកបង្រៀនដិតដល់ មកយឺត ឬឧស្សាហ៍អវត្តមានដោយគ្មានអ្នកជំនួស
- ✓គ្រូខ្វះឯកទេសក្នុងការបង្រៀនសិស្ស
- ✓គ្រូមិនបានជួសសិស្សរៀនយឺត សិស្សមិនចេះអាន សិស្សមិនចេះមេលេខ
- ✓គ្រូមិនបានចុះទៅផ្ទះសិស្សដែលអវត្តមានច្រើន ដើម្បីពន្យល់ណែនាំដល់អាណាព្យាបាល
- ✓គ្រូមិនបានពិភាក្សា ឬលើកជាមតិយោបល់លើបញ្ហាការបោះបង់របស់សិស្សនៅពេលប្រជុំបច្ចេកទេស និងប្រជុំរួមប្រចាំខែ
- ✓គ្រូមិនមានទំនាក់ទំនងល្អជាមួយសិស្ស។ល

វិធានការដែលជាតួនាទីរបស់សាលារៀន

- ✓ សាលាមធ្យមត្រូវជូនដំណឹង និងអញ្ជើញគ្រួសារសិស្សដែលប្រឈមនឹងការបោះបង់ការសិក្សា មកប្រជុំដើម្បីយល់ពីស្ថានភាព
- ✓ សាលាមធ្យមត្រូវរួមបញ្ចូលអាណាព្យាបាលសិស្ស និងសហគមន៍ក្នុងការដោះស្រាយបញ្ហាសិស្សបោះបង់ដោយការបង្កើត គិតស និងគិតថ
- ✓ សាលាមធ្យមត្រូវសាងសង់បង្គន់អនាម័យឲ្យបានសមរម្យ ជាពិសេសសម្រាប់សិស្សស្រី
- ✓ សាលាមធ្យមត្រូវគៀងគងសហគមន៍ ដើម្បីសាងសង់ផ្លូវអោយបានសមរម្យ ក៏ដូចជាការសុវត្ថិភាពរបស់សិស្ស
- ✓ សាលារៀនមធ្យមត្រូវសហការជាមួយសាលាបឋមដែលជាចំណុះដើម្បីធ្វើតេស្តដើមឆ្នាំឲ្យបានត្រឹមត្រូវ
- ✓ សាលារៀនមធ្យមត្រូវផ្តល់អាហារូបករណ៍ដល់សិស្សក្រីក្រ ឬប្រមូលមូលនិធិជួយទិញកង់អោយសិស្សក្រីក្រដែលនៅឆ្ងាយពីសាលាដោយប្រកបដោយតម្លាភាព យុត្តិធម៌និងទាន់ពេលវេលា
- ✓ សាលារៀនត្រូវចាត់វិធានការលើគ្រូដែលអសកម្ម និងណែនាំគ្រូអោយមានទំនួលខុសត្រូវលើការងារ
- ✓ សាលារៀនត្រូវផ្តល់អាទិភាពអោយសិស្សក្រីក្រ រកចំណូលបន្ថែមពីកម្មវិធីបំណិនរកចំណូលរបស់សាលារៀន

វិធានការដែលជាតួនាទីរបស់គ្រូបង្រៀន

- ✓ គ្រូត្រូវមានទំនាន់ទំនងល្អជាមួយសិស្ស អាណាព្យាបាលសិស្សដើម្បីផ្តល់ព័ត៌មានប្រចាំខែពីលទ្ធផលសិក្សាសិស្ស
- ✓ គ្រូត្រូវទៅផ្ទះសិស្សដែលមានអាកប្បកិរិយាមិនប្រក្រតី ឬស្ថិតក្នុងក្រុមប្រឈមបោះបង់ដើម្បីសិក្សាតថភាព
- ✓ គ្រូត្រូវមានទំនួលខុសត្រូវក្នុងការមកបង្រៀនទៀងទាត់ ក្នុងករណីអវត្តមានគ្រូមានអ្នកជំនួស រឺជូនដំណឹងមុន
- ✓ គ្រូត្រូវសិក្សាចំណេះដឹងថ្មីៗបន្ថែមលើឯកទេសរបស់ខ្លួន ដើម្បីផ្តល់អោយសិស្សនូវការសិក្សាសតវត្សទី២១
- ✓ គ្រូត្រូវជួយសិស្សរៀនយឺត សិស្សមិនចេះអាន សិស្សមិនចេះមេលេខ ដោយសហការជាមួយគ្រូ ក្រុមសិស្សជំនួយ និងមាតាបិតាសិស្ស
- ✓ គ្រូត្រូវលើកប្រធានបទបោះបង់ការសិក្សាមកពិភាក្សា ឬលើកជាមតិយោបល់ដែលជាដំណោះស្រាយផ្សេងៗនៅពេលប្រជុំបច្ចេកទេស និងប្រជុំរួមប្រចាំខែ

វិធានការដែលជាតួនាទីរបស់អាណាព្យាបាល

- ✓ អាណាព្យាបាលត្រូវជំរុញទឹកចិត្តកូនឲ្យខំរៀន
- ✓ អាណាព្យាបាលត្រូវតាមដានលទ្ធផលសិក្សារបស់កូន
- ✓ អាណាព្យាបាលត្រូវចំណាយពេលជួយបង្រៀនកូនបន្ថែម
- ✓ អាណាព្យាបាលត្រូវចូលរួមរាល់ការអញ្ជើញរបស់សាលាតាមដែលអាចធ្វើទៅបាន
- ✓ អាណាព្យាបាលត្រូវបង្កើនទំនាក់ទំនងជាមួយសាលា និងគ្រូដើម្បីរក្សាគណនេយ្យភាពរវាងគ្នា
- ✓ អាណាព្យាបាលត្រូវបញ្ឈប់រាល់អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ និងផ្តល់ភាពកក់ក្តៅដល់កូន
- ✓ អាណាព្យាបាលមិនត្រូវបង្ខិតបង្ខំកូនអោយឈប់រៀន និងបម្រើប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួនជាដាច់ខាត

តើលោកគ្រូប្រក្រតិបានធ្វើនូវអ្វីដែលជាទំនួលខុសត្រូវរបស់ខ្លួនហើយឬនៅ?

1. កសាងទំនាក់ទំនងល្អជាមួយសិស្ស អាណាព្យាបាលសិស្សដើម្បីផ្តល់ព័ត៌មានប្រចាំខែពីលទ្ធផលសិក្សាសិស្ស
2. ទៅផ្ទះសិស្សដែលមានអាកប្បកិរិយាមិនប្រក្រតី ឬស្ថិតក្នុងក្រុមប្រឈមបោះបង់ដើម្បីសិក្សាតថភាព
3. មានទំនួលខុសត្រូវក្នុងការបង្រៀន
4. សិក្សាចំណេះដឹងថ្មីៗបន្ថែមលើឯកទេសរបស់ខ្លួន
5. ជួយសិស្សរៀនយឹត សិស្សមិនចេះអាន សិស្សមិនចេះអោលខេ ដោយធ្វើការសហការណ៍ជាមួយក្រុមគ្រូ និងមាតាបិតាសិស្ស
6. លើកការបោះបង់ការសិក្សាមកពិភាក្សាក្នុងអង្គប្រជុំ រឺកង់ណោះស្រាយ

អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ

(សប្តាហ៍ទី ៣)

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ (សប្តាហ៍ទី៣)

១. តើអ្វីទៅជាអំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ និងមូលហេតុដែលធ្វើឲ្យកើតមានអំពើហិង្សានេះ ?
២. តើអ្វីទៅជាអំពើហិង្សាក្នុងថ្នាក់រៀន និងមូលហេតុដែលធ្វើឲ្យកើតមានអំពើហិង្សានេះ ?
៣. តើយើងអាចកំណត់មុខសញ្ញាជនរងគ្រោះដែលមានសក្តានុពលបណ្តាលមកពីអំពើហិង្សាទាំងពីរប្រភេទខាងលើបានយ៉ាងដូចម្តេច ?
៤. តើវិធានការអ្វីខ្លះដែលដៃគូពាក់ព័ន្ធអាចធ្វើបានដើម្បីកាត់បន្ថយអំពើហិង្សាទាំងពីរប្រភេទនិងឈានទៅរកការលុបបំបាត់ទាំងស្រុងនូវអំពើហិង្សាទាំងពីរប្រភេទនេះ ?
៥. តើលោកគ្រូអ្នកគ្រូបានធ្វើនូវអ្វីដែលជាទំនួលខុសត្រូវរបស់ខ្លួនហើយឬនៅ ?

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ (សប្តាហ៍ទី៣)

- ១. តើអ្វីទៅជាអំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ?
- ២. តើអំពើហិង្សាទាំងនោះត្រូវបានបែងចែកជាប៉ុន្មានផ្នែក?

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ (សប្តាហ៍ទី៣)

ហិង្សាលើប្រេងកាយ

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ (សប្តាហ៍ទី៣)

ហិង្សាប៉ះពាល់ដល់ផ្លូវចិត្ត

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ (សប្តាហ៍ទី៣)

ហិង្សាលើផ្លូវភេទ

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ (សប្តាហ៍ទី៣)

ការបិទសេដ្ឋកិច្ច

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ (សប្តាហ៍ទី៣)

តើកត្តាអ្វីខ្លះដែលជាមូលហេតុបណ្តាលអោយ
កើតមានអំពើហិង្សាទាំងនេះកើតឡើង?

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ (សប្តាហ៍ទី៣)

មូលហេតុដែលធ្វើឱ្យកើតមានអំពើហិង្សានេះ

1. ចង់បង្ហាញអំណាចរបស់ខ្លួន
2. ចង់ត្រួតត្រាលើសមាជិកគ្រួសារ
3. ចង់ឲ្យសមាជិកគ្រួសារគោរព កោតខ្លាច
4. ចង់បង្ហាញថាខ្លួនខ្លាំង
5. ល្ងង់មិនដឹងរបៀបគ្រប់គ្រងហិង្សាក្នុងគ្រួសារ
6. ខ្វះការពិចារណា និងខ្វះភាពអត់ធ្មត់វាងគ្នា
7. គិតថាស្ត្រីជាកេរដ៏ទន់ខ្សោយ
8. គិតថាខ្លួនជាម្ចាស់នៃគ្រួសារ ចំណែកសមាជិកគឺជាកូនចៅឬអ្នកបម្រើ
9. គិតថាកម្លាំងបាយជាមធ្យោបាយតែមួយគត់ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហា
10. សេពគ្រឿងស្រវឹង និងគ្រឿងញៀន

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ (សប្តាហ៍ទី៣)

តើមានផលជះអវិជ្ជមានអ្វីខ្លះនៃអំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារមកលើជនរងគ្រោះ?

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ (សប្តាហ៍ទី៣)

ផលជះអវិជ្ជមាននៃអំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារលើជនទេស្រាវៈ

1. រងរបួសស្រាល ធ្ងន់
2. ប៉ះទង្គិចសតិអារម្មណ៍
3. អាចរត់ចេញពីផ្ទះ
4. អាចសម្លាប់ខ្លួន
5. បាត់បង់ភាពកក់ក្តៅក្នុងគ្រួសារ
6. អាចក្លាយជាជនបង្កហិង្សាដោយធ្វើគ្រាប់តាមជនបង្កក្នុងគ្រួសារ

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ (សប្តាហ៍ទី៣)

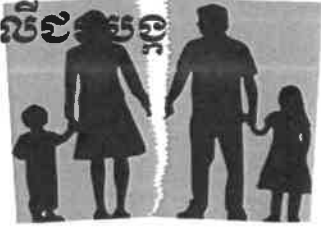
តើមានផលជះអវិជ្ជមានអ្វីខ្លះនៃអំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ
មកលើជនបង្ក?

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ (សប្តាហ៍ទី៣)

ផលជះអវិជ្ជមាននៃអំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារលើសង្គម

1. មានអារម្មណ៍ឯកោ
2. បាត់បង់ការស្រឡាញ់ពីសមាជិកគ្រួសារ
3. ទទួលបានការស្អប់ខ្ពើមពីសង្គម
4. អាចជាប់ទោសបើសិនមានការប្តឹងពីសមាជិកគ្រួសារ

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ (សប្តាហ៍ទី៣)

តើមានផលជះអវិជ្ជមានអ្វីខ្លះនៃអំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ
មកលើសង្គម?

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ (សប្តាហ៍ទី៣)

ផលប៉ះពាល់នៃអំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារមកលើសង្គម

1. បង្កអស្ថេរភាពដល់សង្គម
2. បង្កភាពឈឺក្បាលដល់ញាតិមិត្តបងប្អូន
3. បង្កើតគម្រោះក្រក់ និងសាបព្រោះទង្វើអាក្រក់
4. ធ្វើឲ្យអាប់មុខសង្គមជាតិ

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ (សប្តាហ៍ទី៣)

តើអ្វីទៅជាអំពើហិង្សាក្នុងថ្នាក់រៀន ?

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ (សប្តាហ៍ទី៣)

តើអ្វីទៅជាអំពើហិង្សាក្នុងផ្ទះ?

1. ធ្វើបាយដោយប្រមាទលើរូបរាងកាយ ផ្លូវចិត្ត និងកាមប្រព័ន្ធចំពាក់ទំងន់សង្គម
2. វាយដំ និងធ្វើបានលើរូបរាងកាយ
3. យកអាវុធ គ្រឿងស្រវឹង និងថ្នាំញៀនចូលសាលា
4. បៀតបៀនកេរ្តិ៍ឈ្មោះរបស់មិត្តរួមផ្ទះ
5. ចម្លាញ និងលួងសម្បត្តិសាលា

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ (សប្តាហ៍ទី៣)

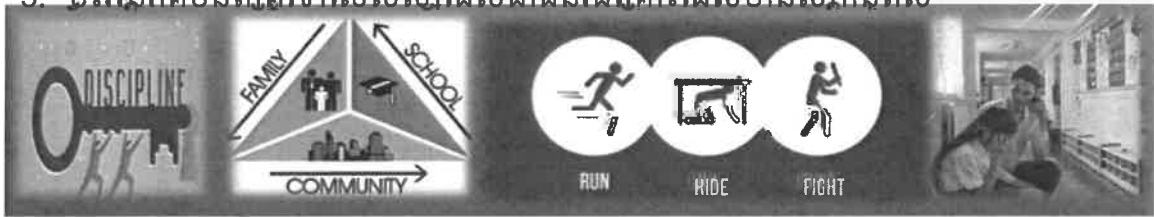
**តើអ្វីជាមូលហេតុចម្បងដែលធ្វើឱ្យកើតមានអំពើ
ហិង្សាក្នុងសាលារៀន?**

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ (សប្តាហ៍ទី៣)

មូលហេតុធំៗដែលធ្វើឱ្យកើតមានអំពើហិង្សាក្នុងសាលារៀន

1. ខ្វះប្រព័ន្ធតាំទ្រវិន័យកម្រិតថ្នាក់រៀន និងសាលារៀនដើម្បីគាំទ្រការទប់ស្កាត់អំពើហិង្សា
2. ខ្វះកិច្ចសហប្រតិបត្តិការពីសហគមន៍ មាតាបិតា សាលារៀន និងអ្នកឯកទេស
3. ខ្វះការពន្យល់សិស្សឲ្យយល់ពីគ្នា និងយល់ពីផលជះអវិជ្ជមាននៃអំពើហិង្សាក្នុងសាលារៀន
4. ខ្វះអន្តរាគមន៍ពីគ្រូទៅលើសិស្សដែលជាជនបង្កហិង្សាមានសក្តានុពល
5. ខ្វះអន្តរាគមន៍ពីគ្រូទៅលើសិស្សដែលជាជនរងគ្រោះដែលមានសក្តានុពល

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ (សប្តាហ៍ទី៣)

តើអ្វីជាផលជះអវិជ្ជមាននៃអំពើហិង្សាក្នុងសាលារៀន
ទៅកាន់ជនរងគ្រោះ?

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ (សប្តាហ៍ទី៣)

ផលប៉ះពាល់វិជ្ជមាននៃអំពើហិង្សាក្នុងសាលារៀនទៅកាន់ជនបង្ក៖

1. រងរបួសស្រាល ធ្ងន់
2. ប៉ះពាល់សតិអារម្មណ៍
3. បាត់បង់ជំនឿចិត្តលើខ្លួនឯង
4. មានអារម្មណ៍ឆាប់ភ័យខ្លាច
5. មានការសិក្សាខ្សោយ
6. មិនសូវនិយាយស្តី
7. មានអារម្មណ៍មិននឹងនរ

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ (សប្តាហ៍ទី៣)

តើអ្វីជាផលប៉ះពាល់វិជ្ជមាននៃអំពើហិង្សាក្នុងសាលារៀនទៅកាន់ជនបង្ក?

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ (សប្តាហ៍ទី៣)

ផលជះអវិជ្ជមាននៃអំពើហិង្សាក្នុងសាលារៀនទៅកាន់ជនបទ

- គិតបែបហិង្សានិយម
- ត្រូវបានសិស្សផ្សេងទៀតស្តាប់ខ្លឹម និងខ្លាចរអា
- ទទួលរងពិន័យពីគ្រូ និងសាលា
- អាចបណ្តេញចេញពីសាលា និងខូចអនាគត
- គ្រួសារខ្មាស់គេដោយសារខ្លួន

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ (សប្តាហ៍ទី៣)

តើអ្វីជាផលជះអវិជ្ជមាននៃអំពើហិង្សាក្នុងសាលារៀនទៅកាន់សាលារៀន ?

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ (សប្តាហ៍ទី៣)

ផលប៉ះពាល់វិជ្ជមាននៃអំពើហិង្សាក្នុងសាលារៀនដោយសាលារៀន

- បាត់បង់កេរ្តិ៍ឈ្មោះសាលារៀន
- អត្រាសិស្សដែលផ្ទេរចេញកើនឡើង
- បាត់បង់ឥរិយាបថសាលារៀនដោយសារសិស្សតិច
- បង្កឱ្យមានអស្ថេរភាពនៅសាលារៀន
- បង្កឱ្យមានរបៀបវារៈស្តីបន្ទាបគ្នាភាពសាលា សហគមន៍ និងអាណាព្យាបាល

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ (សប្តាហ៍ទី៣)

មុខសញ្ញាជនទេត្រោះដែលបណ្តាលមកពីអំពើហិង្សា

- បាត់បង់ជំនឿចិត្តលើខ្លួនឯង
- មានអារម្មណ៍ឆាប់ភ័យខ្លាច និងមិននឹងនរ
- មានលទ្ធផលការសិក្សាខ្សោយ
- មិនសូវនិយាយស្តីជាមួយគ្រូ និងមិត្តរួមថ្នាក់
- ជាសិស្សភេទទី៣ ឬខ្វះកាយសម្បទា
- មករៀនយឺត ឬមិនទៀងទាត់
- មានរបួសស្នាមលើខ្លួន

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-អំពីហិរញ្ញក្នុងគ្រួសារ (សប្តាហ៍ទី៣)

មុខសញ្ញាជនបង្កដែលមានសក្តានុពល

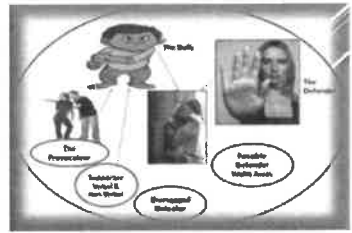
1. គិតបែបហិរញ្ញ និងចែករំលែកព័ត៌មានហិរញ្ញលើបណ្តាញសង្គម
2. ចូលចិត្តនិយាយស្តីមិនសមរម្យដាក់មិត្តរួមថ្នាក់ និងគ្រូ
3. មានបក្សពួកច្រើន និងមិនសូវចូលរៀន ឬចូលរៀនយឺត
4. មកពីគ្រួសារដែលមានករណីអំពើហិង្សា
5. មកពីគ្រួសារដែលអាណាព្យាបាលជាអ្នកសេពគ្រឿងស្រវឹង និងគ្រឿងញៀន

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-អំពីហិរញ្ញក្នុងគ្រួសារ (សប្តាហ៍ទី៣)

មុខសញ្ញាជនបង្កដោយប្រយោលដែលមានសក្តានុពល

- ចែករំលែកព័ត៌មានហិរញ្ញលើបណ្តាញសង្គម
- ចូលចិត្តឈរមើលជនបង្កធ្វើបានជនរងគ្រោះ
- ចូលរួមសើមចំអកលើជនរងគ្រោះដែលត្រូវជនបង្កធ្វើបាបគ្រប់រូបភាពហិរញ្ញនិយម
- នៅស្ងៀមដោយមិនរវល់ និងមិនផ្តល់ដំណឹងទៅគ្រូឬគណៈគ្រប់គ្រងសាលារៀន

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ (សប្តាហ៍ទី៣)

វិធានការដើម្បីទប់ស្កាត់អំពើហិង្សាពីសំណាក់សាលារៀន និងគ្រូបង្រៀន

- សាលាបង្កើត ឬពង្រឹងប្រព័ន្ធទប់ស្កាត់អំពើហិង្សាក្នុងសាលារៀន
- សាលាបង្កើតឬពង្រឹងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការទប់ស្កាត់ហិង្សារវាងសាលា សហគមន៍ និងមាតាបិតា
- សាលារៀនត្រូវស្វែងរកអ្នកជំនាញប្រឹក្សាផ្នែកអំពើហិង្សា ដើម្បីផ្តល់វគ្គសិក្សាដល់គ្រូក្នុងជំនាញនេះ
- សាលារៀននិងគ្រូត្រូវមានតួនាទីពន្យល់ និងណែនាំសិស្សពីផលជះអវិជ្ជមាននៃអំពើហិង្សា
- គ្រូមានតួនាទីកំណត់មុខសញ្ញាជនបង្កដែលមានសក្តានុពលក្នុងថ្នាក់រៀន និងក្នុងសាលារៀន
- គ្រូមានតួនាទីកំណត់មុខសញ្ញាជនរងគ្រោះដែលមានសក្តានុពលក្នុងថ្នាក់រៀន និងក្នុងសាលារៀន
- គ្រូត្រូវស្វែងយល់និងប្រឹក្សាយោបល់ជាមួយជនបង្ក និងជនរងគ្រោះដែលមានសក្តានុពល
- គ្រូត្រូវចុះជួបអាណាព្យាបាលដើម្បីចូលរួមដោះស្រាយករណីអំពើហិង្សាទាំងក្នុងសាលា និងនៅផ្ទះ

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ (សប្តាហ៍ទី៣)

ការចូលរួមពីសំណាក់អាណាព្យាបាល

- ចូលរួមក្នុងការបង្កើតគណៈកម្មការទប់ស្កាត់ហិង្សាក្នុងសាលារៀន
- ចូលរួមការប្រជុំប្រចាំខែ ត្រីមាស ឆមាស និងប្រចាំឆ្នាំដើម្បីដឹងពីទិន្នន័យវិវត្តនៃហិង្សាសាលារៀន
- តាមដានរាល់ព័ត៌មានដែលខាងសាលាផ្តល់ជូនប្រចាំខែពីស្ថានភាពកូនរបស់ខ្លួន
- សហការដោយផ្ទាល់ជាមួយគ្រូទទួលបន្ទុកហិង្សាបើសិនមានករណីចាំបាច់
- តាមដានការសិក្សាកូន និងសួរនាំកូនពីស្ថានភាពហិង្សាក្នុងសាលារៀនបើសិនកូនខុសប្រក្រតី

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-អពេហដ្ឋានក្នុងគ្រួសារ (សប្តាហ៍ទី៣)

ការចូលរួមពីសំណាក់សហគមន៍

- ផ្តល់យោបល់លើបេក្ខភាពសក្តានុពលដើម្បីបង្កើតគណៈកម្មការទប់ស្កាត់ហិង្សាក្នុងសាលារៀន
- ចូលរួមការប្រជុំប្រចាំខែ ឆមាស និងប្រចាំឆ្នាំ ដើម្បីដឹងពីទិន្នន័យវិត្តនៃហិង្សាសាលារៀន
- តាមដានរាល់ព័ត៌មានដែលខាងសាលាផ្តល់ជូនប្រចាំខែពីស្ថានភាពហិង្សាក្នុងសាលារៀន
- ផ្តល់នូវជំនួយផ្នែកសន្តិសុខ និងអន្តរាគមន៍យ៉ាងមានប្រសិទ្ធភាពក្នុងពេលមានករណីចាំបាច់
- ចូលរួមសកម្មភាពដែលសាលារៀនរៀបចំដើម្បីគាំទ្រទប់ស្កាត់ហិង្សាក្នុងសាលារៀន

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-អពេហដ្ឋានក្នុងគ្រួសារ (សប្តាហ៍ទី៣)

តើលោកគ្រូអ្នកគ្រូបានធ្វើនូវអ្វីដែលជាទំនួលខុសត្រូវ
របស់ខ្លួនហើយឬនៅ ?

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-អំពីហិរញ្ញវត្ថុ (សប្តាហ៍ទី៣)

សូមអរគុណ

អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ (ត)

(សប្តាហ៍ទី ៤)

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ (ត) (សប្តាហ៍ទី៤)

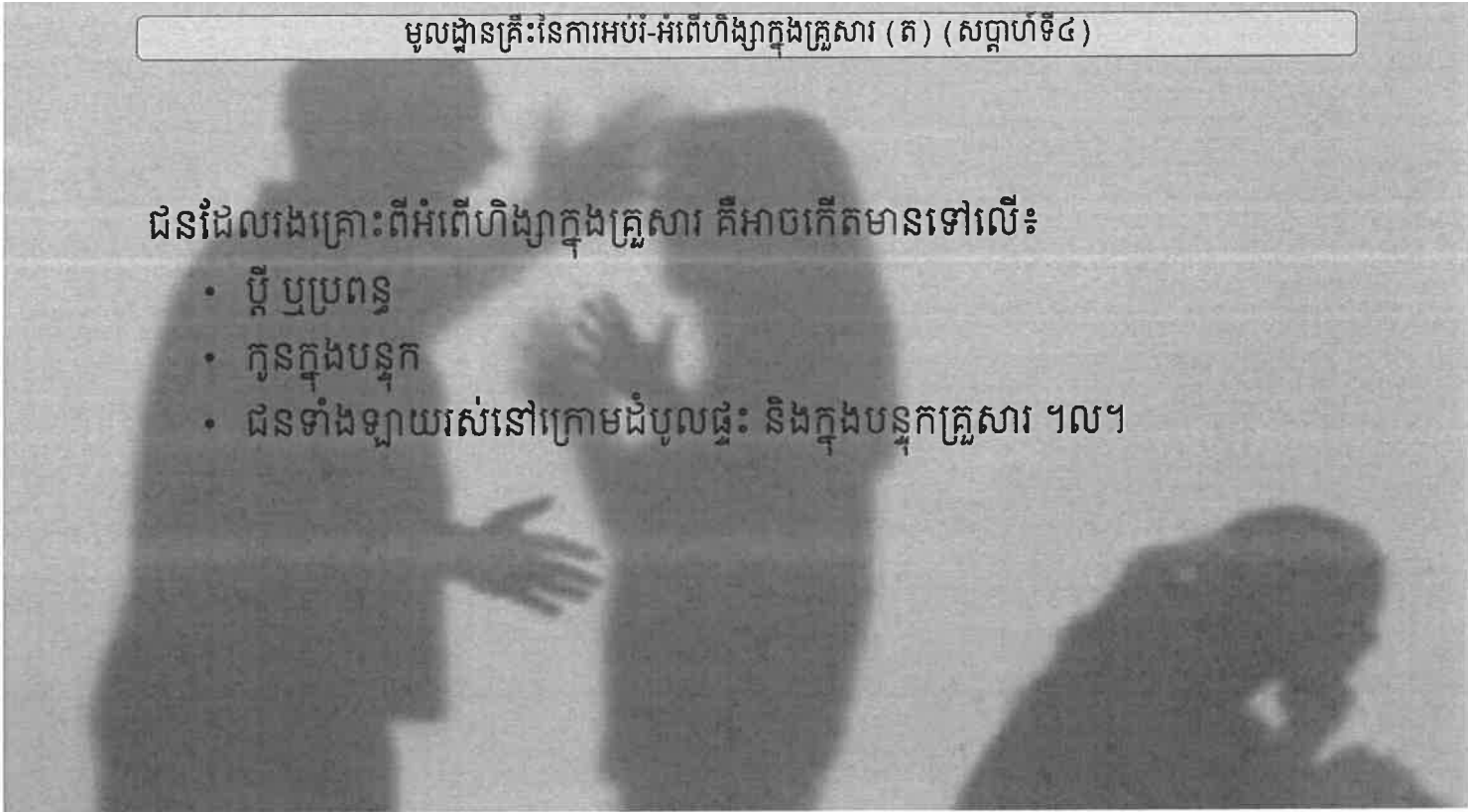
តើនរណាខ្លះដែលជាជនរងគ្រោះនៃអំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ?

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ (ត) (សប្តាហ៍ទី៤)

ជនដែលរងគ្រោះពីអំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ គឺអាចកើតមានទៅលើ៖

- ប្តី ឬប្រពន្ធ
- កូនក្នុងបន្ទុក
- ជនទាំងឡាយរស់នៅក្រោមដំបូលផ្ទះ និងក្នុងបន្ទុកគ្រួសារ ។ល។

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ (ត) (សប្តាហ៍ទី៤)

តើអ្វីជាផលប៉ះពាល់ដែលបង្កឡើងពីអំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ?

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ (ត) (សប្តាហ៍ទី៤)

ផលប៉ះពាល់ដែលបណ្តាលមកពីអំពើហិង្សា រួមមាន៖

- ការប៉ះពាល់ដល់ជីវិត
- ការប៉ះពាល់ដល់បុរណភាពរូបរាងកាយ
- ការធ្វើទារុណកម្ម ឬការធ្វើអំពើឃោរឃៅ
- ការឈ្លានពានខាងផ្លូវភេទ ។ល។

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ (ត) (សប្តាហ៍ទី៤)

តើអំពើអ្វីខ្លះដែលប៉ះពាល់ដល់អាយុជីវិត?

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ (ត) (សប្តាហ៍ទី៤)

អំពើដែលប៉ះពាល់ដល់ជីវិត រួមមាន៖

- មនុស្សឃាតដោយគិតទុកជាមុន
- មនុស្សឃាតដោយចេតនា
- មនុស្សឃាតដោយអចេតនាបណ្តាលមកពីអំពើចេតនាផ្សេងទៀតនៃជនល្មើស
- មនុស្សឃាតដោយអចេតនា

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ (ត) (សប្តាហ៍ទី៤)

តើអ្វីខ្លះដែលជាអំពើប៉ះពាល់ដល់ប្តូរលក្ខណសម្បត្តិ?

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ (ត) (សប្តាហ៍ទី៤)

អំពើដែលប៉ះពាល់ដល់បុរណភាពរូបរាងកាយ រួមមាន៖

- ការបំពានលើរូបរាងកាយដោយប្រើប្រាស់អាវុធ ឬឧបករណ៍ផ្សេងៗ ទាំងធ្វើអោយមានរបួសនិងគ្មានរបួស
- ការធ្វើទារុណកម្ម ឬការធ្វើអំពើរយោរយៅ

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ (ត) (សប្តាហ៍ទី៤)

តើអំពើទារុណកម្ម ឬអំពើរយោរយៅមានអ្វីខ្លះ?

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ (ត) (សប្តាហ៍ទី៤)

អំពើទារុណកម្ម ឬអំពើឃោរឃៅ រួមមាន៖

- ការធ្វើទុក្ខបុកទោម្តេចបង្កឲ្យមានការឈឺចុកចាប់ផ្លូវចិត្ត សតិអារម្មណ៍ បញ្ញាស្មារតីដល់រូបវន្ត បុគ្គលក្នុងគ្រួសារ
- ការធ្វើឲ្យប៉ះទង្គិចលើផ្លូវចិត្ត និងលើរូបរាងកាយ ដែលប្រព្រឹត្តហួសពីក្រមសីលធម៌ និងច្បាប់កំណត់។

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ (ត) (សប្តាហ៍ទី៤)

តើអំពើឃោរឃៅពាលខាងឆ្លុះតេធមានអ្វីខ្លះ?

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ (ត) (សប្តាហ៍ទី៤)

អំពើឈ្លានពានខាងផ្លូវភេទ រួមមាន៖

- ការប្រើហិង្សាសេពសន្ថវៈ
- ការបៀតបៀនកេរ្តិ៍ខ្ពស់
- ការធ្វើរឿងអាស្រូវ ឬអះអាភាស ។ល។

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ (ត) (សប្តាហ៍ទី៤)

ត្រូវយកចិត្តទុកដាក់បន្ទាន់!

អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ ទាមទារឲ្យមានការទប់ស្កាត់ទាន់ពេលវេលា និងប្រកបដោយ
ប្រសិទ្ធភាព ហើយតម្រូវឲ្យចាត់វិធានការសមស្របបំផុត ដើម្បីការពារជនរងគ្រោះ
ឬជនអាចនឹងរងគ្រោះ។

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ (ត) (សប្តាហ៍ទី៤)

តើអ្វីខ្លះជាវិធានការសមស្របក្នុងការទប់ស្កាត់ និងការពារជនខេត្រោះ?

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ (ត) (សប្តាហ៍ទី៤)

ដើម្បីទប់ស្កាត់អំពើហិង្សាដែលកំពុងកើតឬជឿជាក់ថានឹងកើតឡើង អាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចត្រូវធ្វើអន្តរាគមន៍ជាបន្ទាន់ ដោយ៖

- ឃាត់ទុកអាវុធ ឬវត្ថុជាក់ស្តែងដែលជនមុខសញ្ញាបានឬអាចប្រើប្រាស់
- បង្វែរយកចេញជនមុខសញ្ញាពីកន្លែងកើតហេតុ ឬបង្វែរជនរងគ្រោះ បើមានការស្នើសុំពីជនរងគ្រោះ។ ក្នុងករណីពិសេសនេះ ជនរងគ្រោះអាចបង្វែរចេញបានដោយគ្មានការស្នើសុំប្រសិនបើមានហេតុផលចាំបាច់ត្រូវធ្វើ។

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ (ត) (សប្តាហ៍ទី៤)

- ផ្តល់ឲ្យជនរងគ្រោះនូវជំនួយសមស្របតាមកាលៈទេសៈជាពិសេសផ្តល់កន្លែងជម្រកបណ្តោះអាសន្នដែលអាចធានាសុវត្ថិភាព និងផ្តល់នូវជំនួយសុខាភិបាលជាបន្ទាន់
- ពន្យល់ អប់រំ និងសម្របសម្រួលភាគីទាំងសងខាងឲ្យបញ្ឈប់អំពើហិង្សា និងណែនាំជនរងគ្រោះអំពីសិទ្ធិរបស់ខ្លួនសម្រាប់ទប់ស្កាត់អំពើហិង្សា។

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ (សប្តាហ៍ទី៤)

កិច្ចការដែលត្រូវធ្វើបន្ទាប់ពីបានសិក្សាមុខវិជ្ជានេះ!

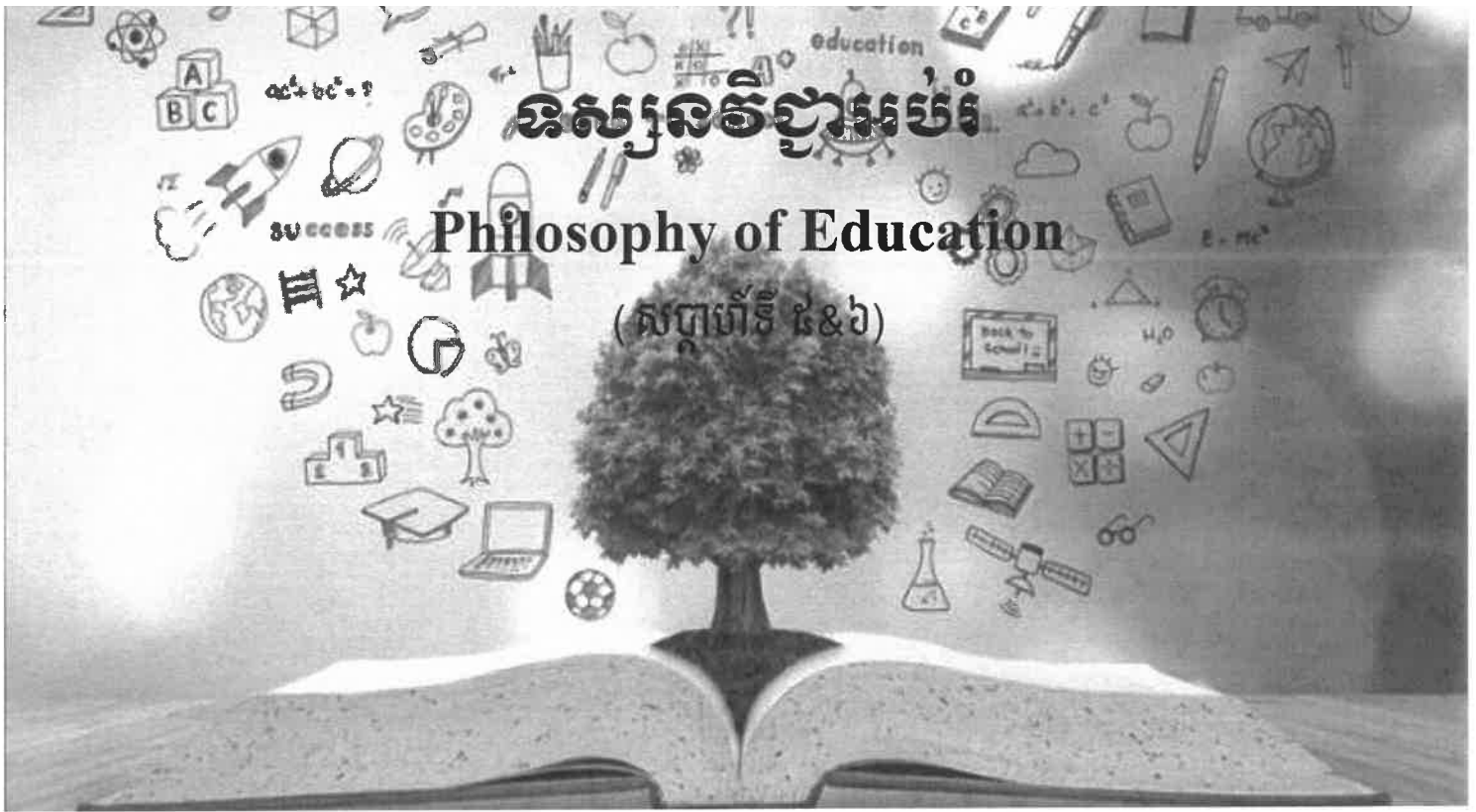
១. តើសាលារបស់លោកគ្រូអ្នកគ្រូបានអនុវត្តវិធីសាស្ត្រណាមួយក្នុងការលុបបំបាត់អំពើហិង្សាក្នុងថ្នាក់រៀន រឺសាលារៀនហើយរឺនៅ? ប្រសិនបើបានអនុវត្តហើយ តើលោកគ្រូអ្នកគ្រូមានវិធីសាស្ត្រអ្វីខ្លះក្នុងការលុបបំបាត់អំពើហិង្សាទាំងនោះ សូមលោកគ្រូអ្នកគ្រូធ្វើការពន្យល់ពីវិធីសាស្ត្រទាំងនោះដែលបានអនុវត្តតាំងពីកម្រិតថ្នាក់រៀន កម្រិតសាលារៀន និងកម្រិតសហគមន៍?

២. ក្នុងករណីដែលសាលារបស់លោកគ្រូអ្នកគ្រូមិនទាន់បានអនុវត្តវិធីសាស្ត្រនានាក្នុងការលុបបំបាត់អំពើហិង្សាក្នុងសាលារៀន តើលោកគ្រូអ្នកគ្រូនឹងគួរតែមានវិធីសាស្ត្រយ៉ាងដូចម្តេចដើម្បីលុបបំបាត់អំពើហិង្សាទាំងនោះ? សូមបង្ហាញពីវិធីសាស្ត្រទាំងនោះដោយចាប់ផ្តើមពីកម្រិតថ្នាក់រៀន សាលារៀន និងសហគមន៍។

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ (សប្តាហ៍ទី៤)

សូមអរគុណ

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-ទស្សនវិជ្ជាអប់រំ(សប្តាហ៍ទី៥&៦)

គោលបំណងនៃមេរៀន

ក្រោយពីបញ្ចប់មេរៀននេះ លោកគ្រូអ្នកគ្រូនឹងអាច៖

- ទិដ្ឋភាពទូទៅនៃមូលដ្ឋានគ្រឹះសម្រាប់ការអប់រំ
- សេចក្តីផ្តើមអំពីទស្សនវិជ្ជា
  - ✓ ការសិក្សាអំពីបេតិកភ័ណ្ឌវិជ្ជា
  - ✓ ការសិក្សាអំពីចំណេះដឹង
  - ✓ ការសិក្សាអំពីតម្លៃ

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-ទស្សនវិជ្ជាអប់រំ(សប្តាហ៍ទី៥&៦)

សំណួរពិភាក្សា

តើអ្វីទៅជាទស្សនវិជ្ជាអប់រំ?

ហេតុអ្វីបានជាទស្សនវិជ្ជាអប់រំមានសារៈសំខាន់សម្រាប់លោកគ្រូអ្នកគ្រូ?

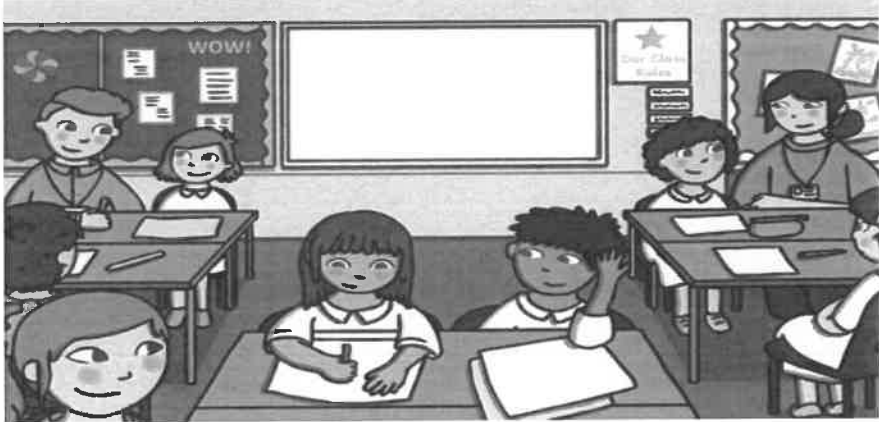
● ● ● | Philosophy of Education

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-ទស្សនវិជ្ជាអប់រំ(សប្តាហ៍ទី៥&៦)

ទស្សនវិជ្ជាអប់រំ (Philosophy of Education)

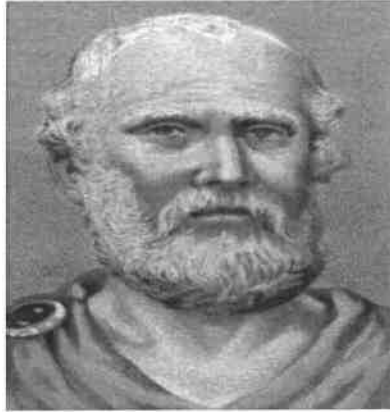
សាលានីមួយៗ និងគ្រូម្នាក់ៗ តែងតែមានសំណុំនៃការគិតនិងជំនឿទាក់ទងនឹងទស្សនវិជ្ជាអប់រំ ដែលជះឥទ្ធិពលទៅលើខ្លឹមសារនិងរបៀបដែលសិស្សត្រូវបានបង្រៀន។ ទស្សនវិជ្ជាអប់រំ គឺជាចម្លើយសម្រាប់សំណួរអំពីអ្វីទៅជាគោលបំណងនៃការអប់រំរបស់សាលានិងគ្នានាទីរបស់គ្រូបង្រៀននិងថាតើខ្លឹមសារអ្វីដែលត្រូវយកមកបង្រៀន និងត្រូវបង្រៀនដោយរបៀបណា។

● ● ● | Philosophy of Education

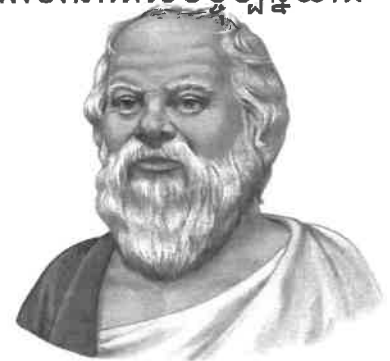
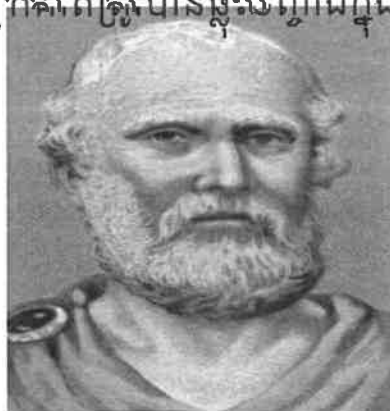
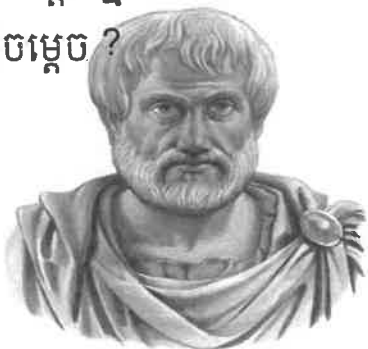
មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-ទស្សនវិជ្ជាអប់រំ (សប្តាហ៍ទី៥ & ៦)

តើទស្សនវិទូទាំងនេះមានឈ្មោះអ្វីខ្លះ ?

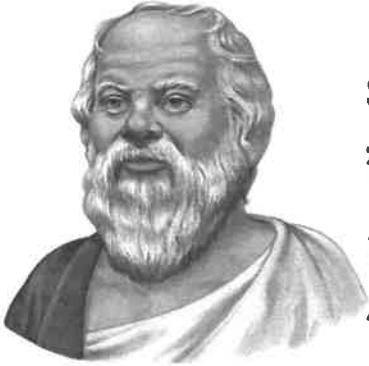
មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-ទស្សនវិជ្ជាអប់រំ (សប្តាហ៍ទី៥ & ៦)

តើអ្វីខ្លះជាវិភាគទានរបស់ទស្សនវិទូ Socrates Plato និង Aristotle សម្រាប់ទស្សនវិជ្ជា
ប្រទេសខាងលិច ដែលលោកគ្រូអ្នកគ្រូធ្លាប់បានសិក្សាកន្លងមក ?
តើកេរ្តិ៍ឈ្មោះនៃវិភាគទានរបស់ពួកគេត្រូវបានឆ្លុះបញ្ចាំងក្នុងការអប់រំនាពេលបច្ចុប្បន្នយ៉ាង
ដូចម្តេច ?

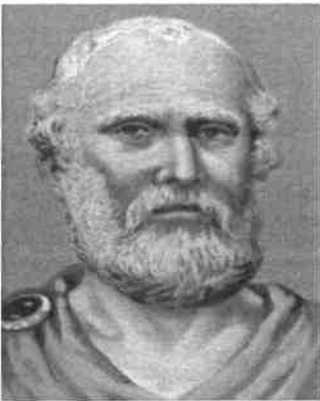

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-ទស្សនវិជ្ជាអប់រំ(សប្តាហ៍ទី៥ & ៦)

ទស្សនវិទូ Socrates (470 BCE to 399 BCE-Age 71)
Socrates សព្វថ្ងៃត្រូវបានគេហៅថាជានិមិត្តរូបនៃជីវិត
ដែលប្រកបដោយបញ្ញានិងទស្សនវិស័យ។ គាត់បានលើក
តម្កើងអ្វីដែលត្រូវបានគេហៅថាវិធីសាស្ត្រសួតក្រាត ដែល
គ្រួសារសិស្សម្តងហើយម្តងទៀតដើម្បីធ្វើឲ្យពួកគេយល់ឲ្យ
កាន់តែស៊ីជម្រៅ។

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-ទស្សនវិជ្ជាអប់រំ(សប្តាហ៍ទី៥ & ៦)

ទស្សនវិទូ Plato
Plato ជាសិស្សរបស់ Socrates បានបង្កើតកិច្ចការដើម្បី
ពិភាក្សាដេញដោលដែលបង្ហាញអំពីការយល់ឃើញតាមបែប
ទស្សនវិជ្ជាផ្សេងៗទៅលើសំណួរស៊ីជម្រៅ។ Plato ជឿថាប
ណ្តុំនៃគំនិតនិងរឿងរ៉ាវផ្សេងដែលកើតឡើងផ្នែកខាងក្រៅ
ទាំងអស់ស្ថិតនៅក្រោមពិភពលោកដែលអាចមើលឃើញ។

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-ទស្សនវិជ្ជាអប់រំ (សប្តាហ៍ទី៥ & ៦)

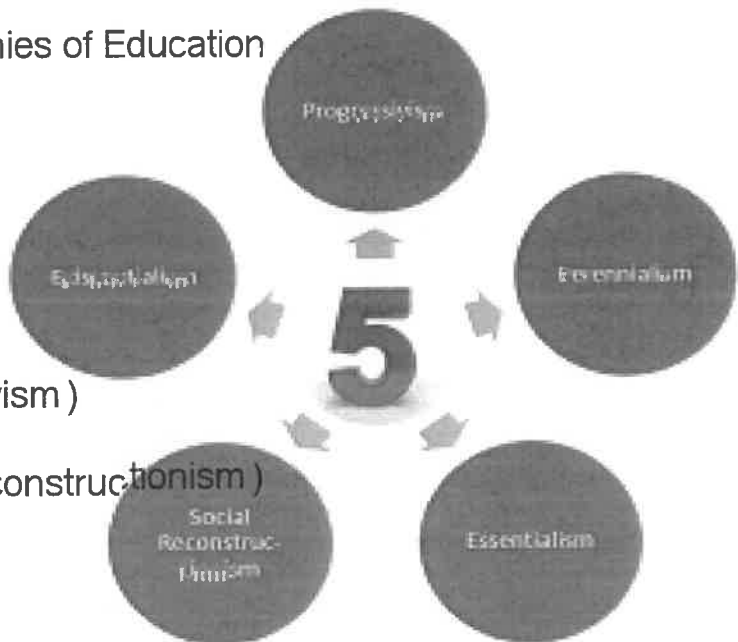
ទស្សនវិទូ Aristotle

Aristotle ជាសិស្សរបស់ Plato ត្រូវបានគេស្គាល់តាមរយៈចំណេះដឹងយ៉ាងទូលំទូលាយនិងជ្រាលជ្រៅរបស់គាត់។ គាត់បានបង្កើតសេចក្តីសង្ខេបស្តីអំពីជំនឿរបស់ Plato ទៅលើរឿងរ៉ាវជាសកល និងជាស្មារតីរួម និងជំនឿបែបវិទ្យាសាស្ត្រក្នុងពិភពលោកដែលអាចមើលឃើញ ពួកយើងអង្កេតតាមរយៈញាណរបស់ពួកយើង។ គាត់បានបង្រៀនថាជីវិតដែលពោរពេញដោយគុណធម៌គឺជាការគ្រប់គ្រងចំណង់តណ្ហាតាមរយៈហេតុផលនិងតាមរយៈការជ្រើសរើសយកផ្លូវកណ្តាលរវាងចំណុចកំពូលពីរដែលនៅម្ខាងម្នាក់។

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-ទស្សនវិជ្ជាអប់រំ (សប្តាហ៍ទី៥ & ៦)

បញ្ចូលទស្សនវិជ្ជាអប់រំ - Five Philosophies of Education

- សារមតិនិយម (Essentialism)
- អត្តិភាពនិយម (Existentialism)
- ស៊ីរេនុទ្ធិនិយម (Perennialism)
- វិវឌ្ឍនុទ្ធិសង្គមនិយម (Progressivism)
- ស្ថានុទ្ធិសង្គមនិយម (Social Re-constructionism)

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-ទស្សនវិជ្ជាអប់រំ (សប្តាហ៍ទី៥ & ៦)

តើអ្វីទៅជាទ្រឹស្តីនៃ.....ដែលមានសក្តានុពលទៅលើទស្សនវិជ្ជាអប់រំ?

- សារមតិនិយម (Essentialism)
- អត្តិភាពនិយម (Existentialism)
- ស្ថិរពុទ្ធិនិយម (Perennialism)
- វិវឌ្ឍន៍ពុទ្ធិសង្គមនិយម (Progressivism)
- ស្ថាពរពុទ្ធិសង្គមនិយម (Social Re-constructionism)

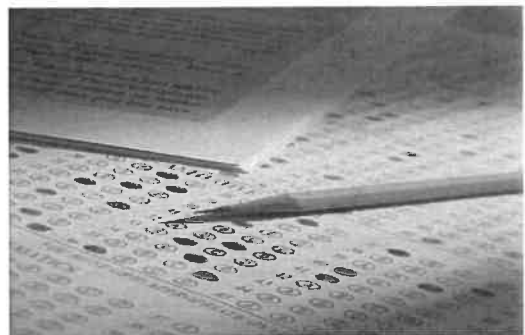

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-ទស្សនវិជ្ជាអប់រំ (សប្តាហ៍ទី៥ & ៦)

សារមតិនិយម (Essentialism)

តើទ្រឹស្តីសារមតិនិយមផ្ដោតលើអ្វីខ្លះសម្រាប់ការអប់រំ?

- ✓ ការប្រឡង (Academic Tests)
- ✓ ចំណេះនិងជំនាញមូលដ្ឋាន (Basic Skills and Knowledge)

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-ទស្សនវិជ្ជាអប់រំ (សប្តាហ៍ទី៥ & ៦)

សារមតិនិយម (Essentialism)

ផ្ដោតលើការបង្រៀននូវសមាសភាពសំខាន់នៃការសិក្សា និងចំណេះដឹងផ្នែកសីលធម៌។
ទស្សនវិទូ Essentialists ជំរុញឲ្យសាលាត្រលប់ទៅរកចំណុចគោលចម្បងៗ ហើយទស្សនវិទូទាំងនោះមានជំនឿទៅលើកម្មវិធីសិក្សាគោលដែលមានលក្ខណៈច្បាស់លាស់ និងស្តង់ដារសិក្សាកម្រិតខ្ពស់។

What is Essentialism?

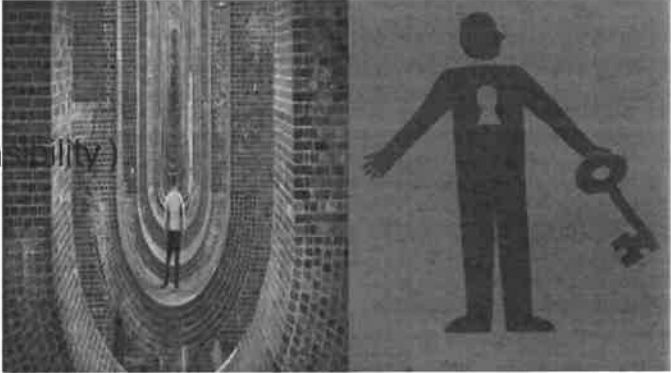
- Essentialism is the educational theory and educational philosophy, whose followers believe that students should learn traditional basic subjects thoroughly.
- For essentialists, education involves the learning of basic skills, arts and science
- After the learning of these skills and subjects students can function as a member of civilized society.
- Essentialists argue that classrooms should be teacher-oriented. The teacher should serve as an intellectual and moral role model for the students.

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-ទស្សនវិជ្ជាអប់រំ (សប្តាហ៍ទី៥ & ៦)

អត្ថិភាពនិយម (Existentialism)

តើទ្រឹស្តីអត្ថិភាពនិយមបានផ្ដើមលើអ្វីខ្លះសម្រាប់ការអប់រំ?

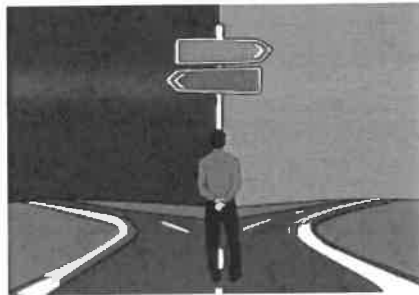
- ✓ ធន្ទៈសេរី (Free will)
- ✓ អត្តភារកិច្ច (Personal responsibility)

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-ទស្សនវិជ្ជាអប់រំ (សប្តាហ៍ទី៥ & ៦)

អត្ថិភាពនិយម (Existentialism)

មានប្រភពមកពីជំនឿយ៉ាងរឹងមាំលើសេរីនៃសុច្ឆន្ទៈ និងតម្រូវការរបស់បុគ្គលម្នាក់ៗក្នុងការ
កំណត់ជោគវាសនាអនាគតរបស់ពួកគាត់ម្នាក់ៗ។ សិស្សនៅក្នុងថ្នាក់រៀនរបស់ទស្សនៈវិទូ
(អត្ថិភាពវិទូ) ធ្វើការគ្រប់គ្រងនិងចាត់ចែងការអប់រំរបស់ពួកគាត់។ សិស្សត្រូវបានលើកទឹក
ចិត្តឲ្យស្វែងយល់និងផ្តល់តម្លៃទៅលើលក្ខណៈពិសេសរបស់ពួកគេ និងមានការទទួលខុសត្រូវ
ចំពោះសកម្មភាពរបស់ខ្លួន។

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-ទស្សនវិជ្ជាអប់រំ (សប្តាហ៍ទី៥ & ៦)

ស្ថិរពុទ្ធិនិយម (Perennialism)

តើទ្រឹស្តីស្ថិរពុទ្ធិនិយមបានផ្តើមលើអ្វីខ្លះសម្រាប់ការអប់រំ?

- ✓ ពុទ្ធិ (Knowledge)
- ✓ សង្គមប្បកោសល្យ (Critical thinking)

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-ទស្សនវិជ្ជាអប់រំ (សប្តាហ៍ទី៥ & ៦)

ស្ថិរពុទ្ធិនិយម (Perennialism)

ផ្ដោតលើការពិតជាសកលដែលត្រូវបានកត់ត្រាទុកជាយូរមក។ ទស្សនវិទូ (ស្ថិរពុទ្ធិជន) ជំរុញឲ្យសិស្សអានសៀវភៅល្អ និងអភិវឌ្ឍការយល់ដឹងស្តីអំពីគោលគំនិតទស្សនវិជ្ជាដែលជះឥទ្ធិពលលើចំណេះដឹងរបស់មនុស្សជាតិ។ គេជឿជាក់ថាសិស្សរៀនចេះតាមរយៈ និងវិភាគទៅតាមក្បួនច្បាប់ រឺឯកសារដែលបានចងក្រងទុកជាយូរមកហើយ។

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-ទស្សនវិជ្ជាអប់រំ (សប្តាហ៍ទី៥ & ៦)

វិវឌ្ឍពុទ្ធិនិយម (Progressivism)

តើទ្រឹស្តីវិវឌ្ឍពុទ្ធិនិយមបានផ្ដើមលើអ្វីខ្លះសម្រាប់ការអប់រំ?

- ✓ តេស្តទិដ្ឋិ (Test ideas)
- ✓ បុព្វហេតុសំណួរ (Root of the questions)

WHY TEACH?

PROGRESSIVIST TEACHERS
Teach to develop learners into becoming enlightened and intelligent citizens of a democratic society.

PROGRESSIVIST CLASSROOM

- Shows exploration, expenence and experimentabon since people learn best for what they consider most relevant to their lives.

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-ទស្សនវិជ្ជាអប់រំ (សប្តាហ៍ទី៥ & ៦)

វិវឌ្ឍន៍ពុទ្ធិនិយម (Progressivism)

រដ្ឋាភិបាលលើជំនឿដែលថាមេរៀនសិក្សាត្រូវតែមានលក្ខណៈ
ឆ្លើយតបសម្រាប់សិក្សានុសិស្សរៀនសូត្រ។ កម្មវិធីសិក្សា
សម្រាប់សាលារបស់ទស្សនវិទូ (វិវឌ្ឍន៍ពុទ្ធិជន) ត្រូវបាន
បង្កើតឡើងទាក់ទងនឹងបទពិសោធន៍ ចំណាត់ចំណូលចិត្ត
និងតម្រូវការផ្ទាល់ខ្លួនរបស់សិស្ស។

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-ទស្សនវិជ្ជាអប់រំ (សប្តាហ៍ទី៥ & ៦)

ស្ថានពុទ្ធិសង្គមនិយម (Social Reconstructionism)

តើទ្រឹស្តីវិវឌ្ឍន៍ពុទ្ធិនិយមបានផ្តើមលើអ្វីខ្លះសម្រាប់ការអប់រំ?

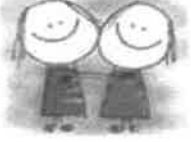
- ✓ បញ្ហាសង្គម (Social issues)
- ✓ ប្តូរទិដ្ឋភាព (Seek change)

What is Social reconstructionism

is a philosophy that emphasizes the addressing of social questions and a quest to create a better society and worldwide democracy.

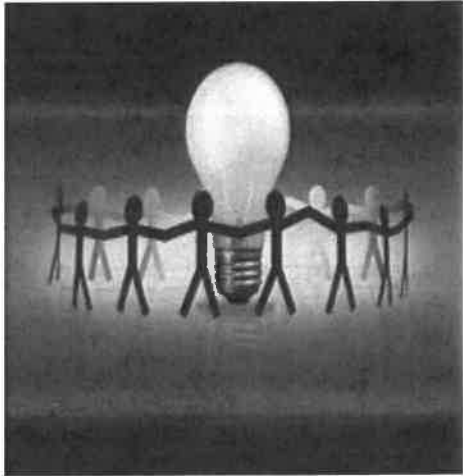
Significant goals for Reconstructionism :

- Social values
- Human justice
- Freedom & Democracy
- World Peace
- Human Community
- Economic Justice
- Equality of opportunity
- Political
- Social
- Economic development
- Cultural crisis

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-ទស្សនវិជ្ជាអប់រំ (សប្តាហ៍ទី៥ & ៦)

ស្តារពុទ្ធិសង្គមនិយម (Social Reconstruction)
មានលក្ខណៈដាច់ដោយឡែកពី (វិវឌ្ឍពុទ្ធិនិយម)
Progressivism ពីព្រោះតែទស្សនវិទូទាំងនោះចង់ឲ្យមាន
ការយកចិត្តទុកដាក់ផ្ទាល់និងបន្ទាន់ទៅលើបញ្ហាសង្គម។
ពួកគាត់មានចំណាប់អារម្មណ៍ក្នុងការច្របាច់ចូលគ្នារវាង
ការសិក្សានិងសកម្មភាពសង្គម និងពួកគាត់មានជំនឿថា
ការអប់រំអាចនឹងគួរតែដើរស្របគ្នាជាមួយការដោះស្រាយ
បញ្ហាសង្គម។

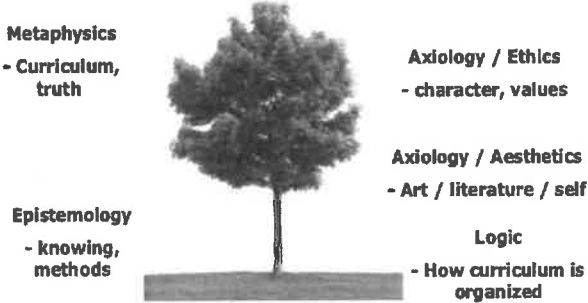

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-ទស្សនវិជ្ជាអប់រំ (សប្តាហ៍ទី៥ & ៦)

បញ្ចូលទស្សនវិជ្ជាទាក់ទងនឹងការបង្រៀន (Five Branches of Philosophy Relative to Teaching)

1. បរមត្ថវិទ្យា (Metaphysics)
2. ញាណវិទ្យា (Epistemology)
3. ធម្មចរិយាវិទ្យា (Ethics)
4. ទស្សននយោបាយ (Political Philosophy)
5. សោភ័ណវិទ្យា (Aesthetics)

5 branches of philosophy

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-ទស្សនវិជ្ជាអប់រំ (សប្តាហ៍ទី៥ & ៦)

1. បរមត្ថវិទ្យា (Metaphysics)

- ✓ មេតាចីត្ត (Meta ta physika)
- ✓ បុព្វហេតុ និងភូតរូបចរិតមូលដ្ឋាន (Basic causes and nature of things)

បរមត្ថវិទ្យាគឺជាផ្នែកមួយនៃទស្សនវិជ្ជាដែលស្វែងរកការយល់ការពិតកាន់តែស៊ីជម្រៅលើសពីអ្វីដែលយើងអាចដឹងតាមរយៈអារម្មណ៍ ឬបទពិសោធន៍យើងតាមរយៈវិទ្យាសាស្ត្រ។ និយមន័យនេះគឺសំដៅលើប្រភពនៃការចង់ដឹងចង់ឃើញឥតឈប់ឈរសម្រាប់មនុស្សជាតិ និងបំណងនៃការស្វែងយល់។

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-ទស្សនវិជ្ជាអប់រំ (សប្តាហ៍ទី៥ & ៦)

2. ញាណវិទ្យា (Epistemology)

- ✓ ទ្រឹស្តីពុទ្ធិ (Theories of knowledge)
- ✓ ព្រំដែន និងសុពលភាពទិដ្ឋ (Knowing the limits or validity of knowing)

EPISTEMOLOG

What is Epistemology?

Epistemology (from Greek ἐπιστήμη - epistēmē, Latin scientia "knowledge" + λόγος, "logos") or theory of knowledge

- The study of the nature and scope of knowledge and justified belief.
- The study of our method of acquiring knowledge.
- The study of how knowledge is relates to truth, belief, and justification.
- It investigates the origin, nature, method and limits of human knowledge.

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-ទស្សនវិជ្ជាអប់រំ (សប្តាហ៍ទី៥ & ៦)

3. ធម្មចរិយាវិទ្យា (Ethics)

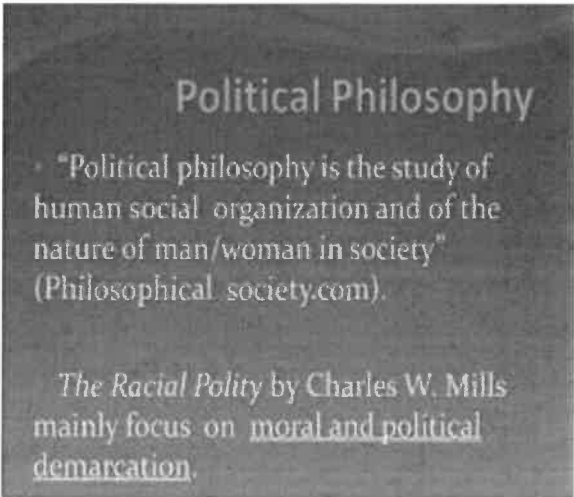
- ✓ សុចរិត (Right conduct)
- ✓ ទុច្ចរិត (Wrong conduct)

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-ទស្សនវិជ្ជាអប់រំ (សប្តាហ៍ទី៥ & ៦)

4. ទស្សននយោបាយវិទ្យា (Political Philosophy)

- ✓ វិភាគពីរបៀបដែលសង្គមក្នុងពេលអតីតកាលនិងបច្ចុប្បន្នកាល ត្រូវបានរៀបចំ។
- ✓ វិភាគពីរបៀបគ្រប់គ្រង និងផ្តល់ជាមធ្យោបាយបង្កើតសង្គមឲ្យប្រសើរនាពេលអនាគត។

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-ទស្សនវិជ្ជាអប់រំ (សប្តាហ៍ទី៥ & ៦)

5. សោភ័ណវិទ្យា (Aesthetics)

- ✓ ចរិតលក្ខណៈនៃសិល្បៈ (Nature of Art)
- ✓ សម្ផស្ស (Beauty)

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ (សប្តាហ៍ទី៥ & ៦)

សូមអរគុណ

ការអភិវឌ្ឍរបស់កុមារ និងការអភិវឌ្ឍនៃការគិត (សប្តាហ៍ទី ៧)

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-ការអភិវឌ្ឍរបស់កុមារ និងការអភិវឌ្ឍនៃការគិត (សប្តាហ៍ទី ៧)

សំណួរពិភាក្សា

- តើមានចំណុចអ្វីខ្លះដែលឪពុកម្តាយនិងគ្រូបង្រៀនត្រូវដឹងពីកុមារដើម្បីការអប់រំរបស់ពួកគេ ?
- ក្នុងនាមជាគ្រូបង្រៀន ហេតុអ្វីបានជាចាំបាច់ត្រូវដឹងពីការអភិវឌ្ឍរបស់កុមារ ?
- តើការអភិវឌ្ឍរបស់កុមារមានអ្វីខ្លះ ?
- តើអ្វីជាការវិវឌ្ឍទាក់ទងនឹងការអប់រំរបស់កុមារ ?
- តើខួរក្បាលមនុស្សអាចប្រែប្រួល (ពីតូចទៅធំ) ដែរទេ ឬក៏វានៅថេរ ?
- តើ ..... និង ..... គឺជានរណា ?
- តើអ្នកយល់ថា ត្រូវដើរតួនាទីអ្វីខ្លះនៅក្នុងថ្នាក់ ហើយទ្រឹស្តីរបស់ទស្សនវិទូទាំងពីររូបនេះពិតជាមានសារៈសំខាន់សម្រាប់ការអប់រំកុមារដែររឺទេ ?

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-ការអភិវឌ្ឍរបស់កុមារ និងការអភិវឌ្ឍនៃការគិត (សប្តាហ៍ទី ៧)

- ឪពុកម្តាយនិងគ្រូបង្រៀនគួរតែដឹងរឿងទាំងនេះអំពីកុមារទៅវិញទៅមក៖
  - ✓ Health conditions
  - ✓ Family issues
  - ✓ Personality traits or behavior issues
  - ✓ Strengths and weakness
  - ✓ Learning styles
  - ✓ Study habits
  - ✓ Special interest
- ហេតុអ្វីបានជាចាំបាច់ត្រូវដឹងពីការអភិវឌ្ឍរបស់កុមារ?
  - ក្នុងនាមជាគ្រូបង្រៀន គឺចាំបាច់ត្រូវយល់ដឹងពីការអភិវឌ្ឍរបស់កុមារ៖
    - ✓ អ្វីជាតម្រូវការចាំបាច់របស់កុមារ
    - ✓ យល់ដឹងពីកម្រិតមេរៀន
    - ✓ ជ្រើសរើសវិធីសាស្ត្រសមស្រប
    - ✓ រៀបចំផែនការសម្រាប់ជួយកុមារអោយទាន់ពេលវេលា ។ល។

5 THINGS
Teachers Need to Know About
Parents

1. Parents don't have a teaching degree.
2. Parents have a lot on their plate.
3. Parents really do care.
4. Some parents see their kids less than you do.
5. Parents want better for their child.

Cathy Collier's The W.I.S.E. Owl
www.cathycollier.com

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-ការអភិវឌ្ឍរបស់កុមារ និងការអភិវឌ្ឍនៃការគិត (សប្តាហ៍ទី ៧)

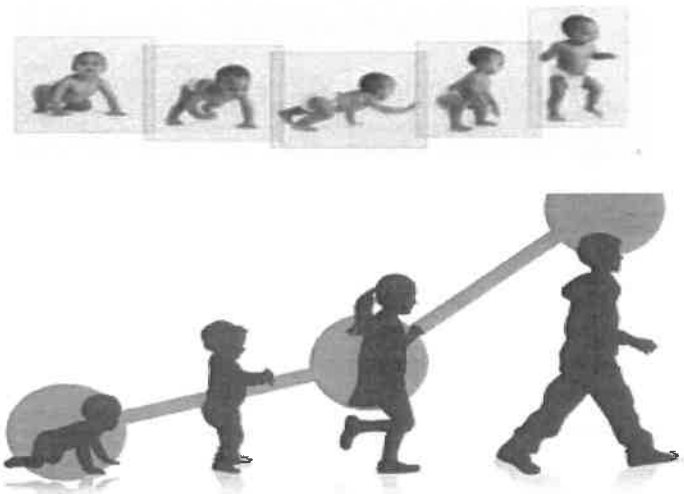
តើការអភិវឌ្ឍរបស់កុមារជាអ្វី?

Growth and Development

BABY DEVELOPMENT IN FIRST YEAR

 1-3 Lifting or bearing up on neck, head, and legs	 3-5 Rolling over, sitting up	 4-6 Reaching for objects	 5-7 Crawling or scooting
 6-8 Crawling	 6-8 Sitting	 9-10 Standing with support, first steps	 12-16 Walking

shutterstock.com • 1499417678

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-ការអភិវឌ្ឍរបស់កុមារ និងការអភិវឌ្ឍនៃការគិត (សប្តាហ៍ទី ៧)

តើការអភិវឌ្ឍរបស់កុមារជាអ្វី?

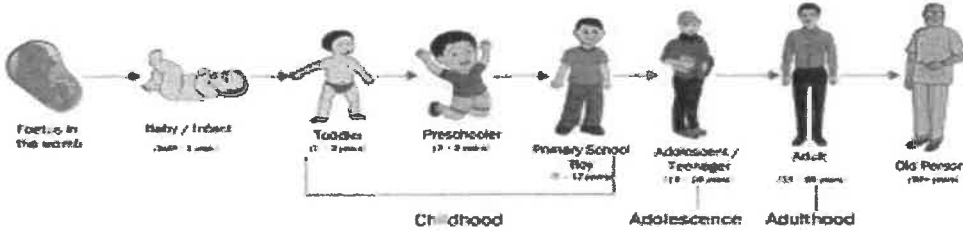
- ✓ វាជាលំអាននៃការផ្លាស់ប្តូរផ្នែករាងកាយ ការគិត និងផ្នែកសង្គម ឬអារម្មណ៍តាំងពីជាតក៏ ហើយបន្តពេញមួយជីវិត។
- ✓ ការវិវឌ្ឍផ្នែករាងកាយ នាំឲ្យមានការផ្លាស់ប្តូររាងកាយនិងការរីកធំធាត់ខួរក្បាល កម្ពស់ បំណិនចលនានានា និងបម្រែបម្រួលអំប៊ូនរបស់កុមារ។
- ✓ ការវិវឌ្ឍការគិត រួមមានការគិត បញ្ញា និងភាសា។
- ✓ ការវិវឌ្ឍផ្នែកសង្គម ឬអារម្មណ៍ រួមមានទំនាក់ទំនងរបស់កុមារជាមួយអ្នកដទៃ បម្រែបម្រួលខាងអារម្មណ៍ និងបុគ្គលិកលក្ខណៈ។

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-ការអភិវឌ្ឍរបស់កុមារ និងការអភិវឌ្ឍនៃការគិត (សប្តាហ៍ទី ៧)

ដំណាក់កាលនៃការអភិវឌ្ឍ៖

- ចាប់ពីកើតដល់ ១៨ ឬ ២៤ ខែ (ក្មេងតូច)៖ តើកុមារត្រូវការអ្វី ហើយនរណាជាអ្នករួមចំណែកដ៏ធំក្នុងវ័យនេះ?
- ពី ២ ឆ្នាំដល់ ៥ ឆ្នាំ (កុមារតូច)៖ អ្វីជាការអភិវឌ្ឍក្នុងដំណាក់កាលនេះ?
- ពី ៦ ឆ្នាំដល់ ១១ ឆ្នាំ (ពាក់កណ្តាល និងចុងវ័យកុមារតូច)៖ អ្វីជាការអភិវឌ្ឍក្នុងដំណាក់កាលនេះ?
- ពី ១០ ឬ ១២ ឆ្នាំ ដល់ ១៨ ឬ ២១ ឆ្នាំ (វ័យជំទង់)៖ អ្វីជាការអភិវឌ្ឍក្នុងដំណាក់កាលនេះ?

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-ការអភិវឌ្ឍរបស់កុមារ និងការអភិវឌ្ឍនៃការគិត (សប្តាហ៍ទី ៧)

ដំណាក់កាលនៃការអភិវឌ្ឍ៖

- ចាប់ពីកើតដល់ ១៨ ឬ ២៤ ខែ៖ ជាពេលដែលពឹងផ្អែកទាំងស្រុងលើមនុស្សពេញវ័យ (ក្មេងតូច)
- ពី ២ ឆ្នាំ ដល់ ៥ ឆ្នាំ៖ អាចឯករាជ្យខ្លះ ហើយត្រៀមខ្លួនទៅសាលា (កុមារតូច)
- ពី ៦ ឆ្នាំ ដល់ ១១ ឆ្នាំ៖ អាន សរសេរ គណិតវិទ្យា និងចុះក្នុងសង្គម (ពាក់កណ្តាល និងចុងវ័យកុមារតូច)
- ពី ១០ ឬ ១២ ឆ្នាំ ដល់ ១៨ ឬ ២១ ឆ្នាំ៖ ប្រែប្រួលខ្លាំងផ្នែករាងកាយ ចង់បានឯករាជ្យខ្លាំង ហើយការគិតមានលក្ខណៈអរូបី សមហេតុផល ឬបែបទ្យុហ្សិក និងបែបឧត្តមគតិ (វ័យជំទង់)

(ក្នុងមេរៀននេះ គឺមិនបង្ហាញពីការវិវឌ្ឍក្នុងដំណាក់កាលផ្សេងទៀតទេ)

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-ការអភិវឌ្ឍរបស់កុមារ និងការអភិវឌ្ឍនៃការគិត (សប្តាហ៍ទី ៧)

ការអភិវឌ្ឍ និងការអប់រំរបស់កុមារ៖

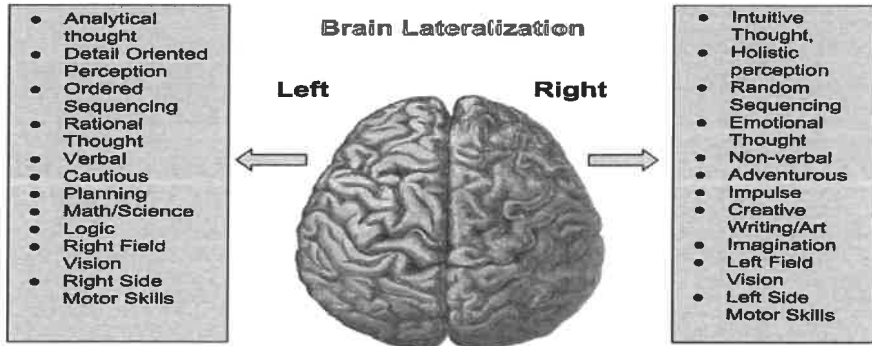
- គ្រូមិនគួរចាត់ទុកថា សិស្សខ្លះ “ឧត្តម” “មធ្យម” និង “យឺត” នោះទេ តែគួរទទួលស្គាល់ថា ការអភិវឌ្ឍ និងសមត្ថភាពសិស្សគឺស្មុគស្មាញលើសពីការចាត់ទុកបែបនេះ។
- ការអភិវឌ្ឍអសមមូល៖ ទស្សនៈដែលថាការអភិវឌ្ឍគឺមិនស្មើគ្នាពីមុខវិជ្ជាមួយទៅមុខវិជ្ជាមួយទៀត។ ឧទាហរណ៍៖ សិស្សខ្លះពូកែគណិត តែខ្សោយសំណេរ។ ខ្លះពូកែវិទ្យាសាស្ត្រ តែខ្លះបំណិនសង្គម។

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-ការអភិវឌ្ឍរបស់កុមារ និងការអភិវឌ្ឍនៃការគិត (សប្តាហ៍ទី ៧)

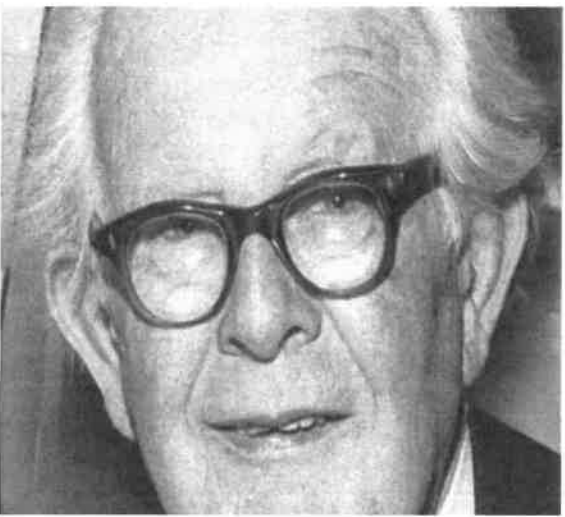
ការអភិវឌ្ឍខាងគំនិត
1. ខួរក្បាល

- ព័ត៌មានល្អគឺថា ខួរក្បាលគឺអាចរីកធំ និងរួមគ្នាដូចរបស់ដែលធ្វើអំពីប្លាស្ទិកដែរ ពោលគឺការអភិវឌ្ឍរបស់វាអាចអាស្រ័យទៅលើបទពិសោធន៍។
- បើគ្រូបង្កើតបរិយាកាសរៀនសូត្រដែលគាប់ប្រសើរ គាត់អាចជំរុញការអភិវឌ្ឍខួរក្បាលរបស់សិស្សទៅបាន (ខួរក្បាលប្រៀបដូចប្លាស្ទិក)។

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-ការអភិវឌ្ឍរបស់កុមារ និងការអភិវឌ្ឍនៃការគិត (សប្តាហ៍ទី ៧)

តើក្នុងរូបភាពទាំងនេះជានរណា ?

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-ការអភិវឌ្ឍរបស់កុមារ និងការអភិវឌ្ឍនៃការគិត (សប្តាហ៍ទី ៧)

Jean Piaget

JEAN PIAGET

1896 - 1980

- 1896-1913: Early Years
- 1914-1918: Formal Education
- 1918-1921: From scientist to psychologist

Jean Piaget
9 August 1896 — 16 September 1980
A short biography of Piaget

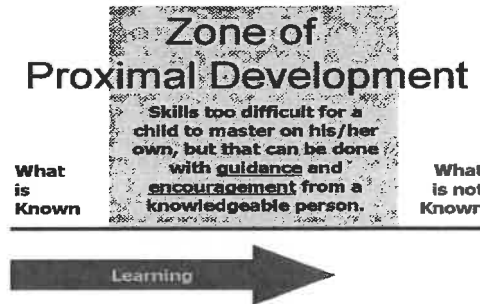
មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-ការអភិវឌ្ឍរបស់កុមារ និងការអភិវឌ្ឍនៃការគិត (សប្តាហ៍ទី ៧)

Lev Vygotsky

Lev Vygotsky

- Born in 1896 in Byelorussia
- Graduated from Moscow University
- Studied literature and psychology
- Worked at Institute of Psychology in Moscow
- Died of tuberculosis at age 38 in 1934

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-ការអភិវឌ្ឍរបស់កុមារ និងការអភិវឌ្ឍនៃការគិត (សប្តាហ៍ទី ៧)

២. ទ្រឹស្តីរបស់ Piaget

- ក្មេងបង្កើតចំណេះដឹងពីពិភពលោកដោយប្រើដំណើរការរួមមាន៖ Schemas, Assimilation and accommodation, Organization និងequilibration។
  - Schemas កូនតូចប្រើសកម្មភាពសាមញ្ញៗ ដូចជា ជញ្ជក់ សម្លឹងមើល និងលោងចាប់ ឬតោង។ ក្មេងធំឡើង ប្រើវិធីដោះស្រាយបញ្ហានានាតាមអ្វីដែលពួកគេបានឆ្លងកាត់។ នៅពេលដល់ពេញវ័យ យើងបានបង្កើត Schemas រាប់សិបដូចជាបើកបររថយន្ត ធ្វើសមតុល្យចរិកា និងការយល់ដឹងអំពីយុត្តិធម៌។ល។

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-ការអភិវឌ្ឍរបស់កុមារ និងការអភិវឌ្ឍនៃការគិត (សប្តាហ៍ទី ៧)

- Assimilation and Accommodation៖ ពាក្យនេះសំដៅលើរបៀបដែលក្មេងប្រើនិងកែសម្រួល Schemas របស់គេ។
- Assimilation កើតមាននៅពេលក្មេងបញ្ចូលព័ត៌មានថ្មីទៅក្នុង Schemas ដែលគេមានរួចហើយ ហើយ Accommodation មានន័យផ្ទុយពីនេះ។
- Organization៖ Piaget ចង់មានន័យថាដើម្បីយល់ពីពិភពលោក ក្មេងត្រូវចែកជាក្រុមនូវបទពិសោធន៍គំនិត និងអាកប្បកិរិយារបស់គេ។ ការរៀបចំបែបនេះ គឺជាផ្នែកមួយពីកំណើតនៃការអភិវឌ្ឍរបស់ក្មេង។
- Equilibration៖ នៅពេលក្មេងទើបប្រទះភាពមិនស៊ីគ្នាផ្នែកគំនិត (Cognitive conflict) ឬហៅថា Disequilibrium គេត្រូវដោះស្រាយវា ហើយឈានដល់តុល្យភាពមួយ។ ដំណើរការនេះនាំឲ្យមានការអភិវឌ្ឍការគិត។

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-ការអភិវឌ្ឍរបស់កុមារ និងការអភិវឌ្ឍនៃការគិត (សប្តាហ៍ទី ៧)

តើអ្វីជាការអភិវឌ្ឍការគិតរបស់ក្មេងតាមដំណាក់កាលនីមួយៗខាងក្រោម៖

- Sensorimotor៖ ចាប់ពីកើត ដល់ ២ ឆ្នាំ
- Preoperational៖ ចាប់ពី ២ ដល់ ៧ ឆ្នាំ
- Concrete Operational៖ ចាប់ពី ៧ ដល់ ១១ ឆ្នាំ
- Formal Operational៖ ចាប់ពី ១១ ដល់ ១៥ ឆ្នាំ

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-ការអភិវឌ្ឍរបស់កុមារ និងការអភិវឌ្ឍនៃការគិត (សប្តាហ៍ទី ៧)

បួនដំណាក់កាលនៃការអភិវឌ្ឍការគិតរបស់ក្មេង៖

- Sensorimotor៖ ចាប់ពីកើត ដល់ ២ ឆ្នាំ (ស្វែងយល់ពីពិភពលោកដោយប្រើញាណរូមមាន មើល និងស្តាប់) និងប្រើចលនា (ឈោងចាប់ និងប៉ះអ្វីមួយ)
- Preoperational៖ ចាប់ពី ២ ដល់ ៧ ឆ្នាំ (ចេះប្រើសញ្ញាតំណាង (symbolic) ដូចជា គូសរូបកង់ ផ្កា..... ដែលដំណាងឲ្យរបស់ពិត ហើយគិតតែគំនិតខ្លួនឯង (Egocentric) និងយល់ថាគេដឹងរឿងគ្រប់យ៉ាង (Intuitive) ។

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-ការអភិវឌ្ឍរបស់កុមារ និងការអភិវឌ្ឍនៃការគិត (សប្តាហ៍ទី ៧)

- Concrete Operational៖ ចាប់ពី ៧ ដល់ ១១ ឆ្នាំ (ចេះចាត់ចំណាត់ថ្នាក់របស់នានា និងអាចទាញពីទំនាក់ទំនង។ ឧទាហរណ៍៖ បើ A វែងជាង B ហើយ B វែងជាង C ក៏នាំឲ្យ A វែងជាង C ដែរ។
- Formal Operational៖ ចាប់ពី ១១ ដល់ ១៥ ឆ្នាំ (ចេះគិតបែបអរូបី បែបឧត្តមគតិ និងបែបឡូហ្សិក)។ គេគិតដូចជាវិទ្យាសាស្ត្រវិទូដែរ។ គេអាចតេស្តសម្មតិកម្ម។ ជាអកុសលគំនិតផ្ទាល់ខ្លួនកើតមាននៅក្នុងដំណាក់កាលនេះ ហើយនាំឲ្យមានការប្រើប្រាស់ថ្នាក់ញៀនការមិនខ្លាចឆ្គងនៅជំងឺផ្សេងៗជាមួយនឹងដៃគូច្រើន ហើយគំនិតបែបនេះនាំឲ្យក្មេងខ្លះយល់ថាគេមិនអាចមានអ្វីមកប៉ះពាល់បានទេ (Invulnerable)។

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-ការអភិវឌ្ឍរបស់កុមារ និងការអភិវឌ្ឍនៃការគិត (សប្តាហ៍ទី ៧)

៣. ទ្រឹស្តីរបស់ Vygotsky

- គាត់លើកឡើងថា ការអភិវឌ្ឍការគិតរបស់ក្មេងត្រូវបានកំណត់ដោយបរិបទវប្បធម៌ដែលក្មេងរស់នៅ។
- គាត់លើកឡើងទស្សនាទានមួយដែលហៅថា Zone of proximal development ដែលមានន័យថាមេរៀនលំបាកក្នុងមិនយល់បានទេ តែបើមានអ្នកដែលចេះជាងជួយណែនាំ គេអាចយល់និងធ្វើបាន។ ZPD នេះអាចមានកម្រិតលើនិងក្រោម ហើយកម្រិតក្រោម ក្មេងអាចរៀនដោយឯករាជ្យ។
- Scaffolding៖ មានន័យថា ជាការជួយបង្ហាញផ្លូវដើម្បីឲ្យក្មេងអាចទទួលបានកម្រិតលើនៃ ZPD របស់គេ។ គ្រូអាចគ្រាន់តែសួរសំណួរនាំផ្លូវ ដើម្បីជួយដល់ក្មេងក៏ជាការស្រេច។

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-ការអភិវឌ្ឍរបស់កុមារ និងការអភិវឌ្ឍនៃការគិត (សប្តាហ៍ទី ៧)

- ភាសា និងការគិត៖ គាត់យល់ថា ភាសាដែលក្មេងនិយាយទៅកាន់ខ្លួនឯង គឺជាឧទាហរណ៍សំខាន់មួយសម្រាប់ការគិតរបស់គេ ពោលគឺភាសាដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់នៅក្នុងការអភិវឌ្ឍរបស់ក្មេង។
- គាត់អះអាងថា ក្មេងដែលនិយាយទៅកាន់ខ្លួនឯងនឹងពូកែចុះសង្គមជាងក្មេងដែលមិននិយាយទៅកាន់ខ្លួនឯង។ ការលើកឡើងនេះគឺមានការស្រាវជ្រាវជាច្រើន ក៏បានរកឃើញដូចជា Vygotsky បានថ្លែងពិតមែន។
- ទ្រឹស្តីរបស់ Vygotsky គឺហៅថា Social Constructivist Approach ដែលមានន័យថា ការផ្ដោតលើបរិបទសង្គមនៃការរៀនសូត្រ និងការបង្កើតនូវចំណេះដឹងតាមរយៈអន្តរកម្មសង្គម។

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-ការអភិវឌ្ឍរបស់កុមារ និងការអភិវឌ្ឍនៃការគិត (សប្តាហ៍ទី ៧)

- សម្រាប់ Vygotsky ការផ្ដោតមិនមែនទៅលើសិស្សម្នាក់បង្កើតចំណេះដឹងតែម្នាក់ឯងទេ តែផ្ដោតលើការសហការគ្នា អន្តរកម្មសង្គម និងសកម្មភាពសង្គមវប្បធម៌។
- ទីបញ្ចប់នៃការអភិវឌ្ឍនៃការគិត គឺអាស្រ័យលើថាតើបំណិតណាខ្លះដែលសំខាន់បំផុតសម្រាប់វប្បធម៌នោះ។
- ចំណុចទាក់ទងជំរុំរបស់ទ្រឹស្តីរបស់គាត់គឺថាសិស្សត្រូវការពេលច្រើនដើម្បីរៀនជាមួយគ្រូនិងមិត្តភក្តិដែលមានបំណិតខ្ពស់ជាងខ្លួន។
- គ្រូជាអ្នកសម្របសម្រួលនិងជាមគ្គុទ្ទេសក៍ មិនមែនជាអ្នកត្រួត និងជាអ្នកធ្លាក់ជ្រុងការរៀនសូត្រនោះទេ។

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-ការអភិវឌ្ឍរបស់កុមារ និងការអភិវឌ្ឍនៃការគិត (សប្តាហ៍ទី ៧)

សទ្ទានុក្រម៖

- ក្មេងតូច៖ Infancy
- កុមារតូច៖ Early childhood
- ពាក់កណ្តាល និងចុងវ័យកុមារតូច៖ Middle and late childhood
- វ័យជំទង់៖ Adolescence
- មានលក្ខណៈអរូបី៖ Abstract
- សមហេតុផល ឬបែបឡូហ្សិក៖ Logical
- បែបឧត្តមគតិ៖ Idealistic
- ដំណាក់កាល៖ Period(s)

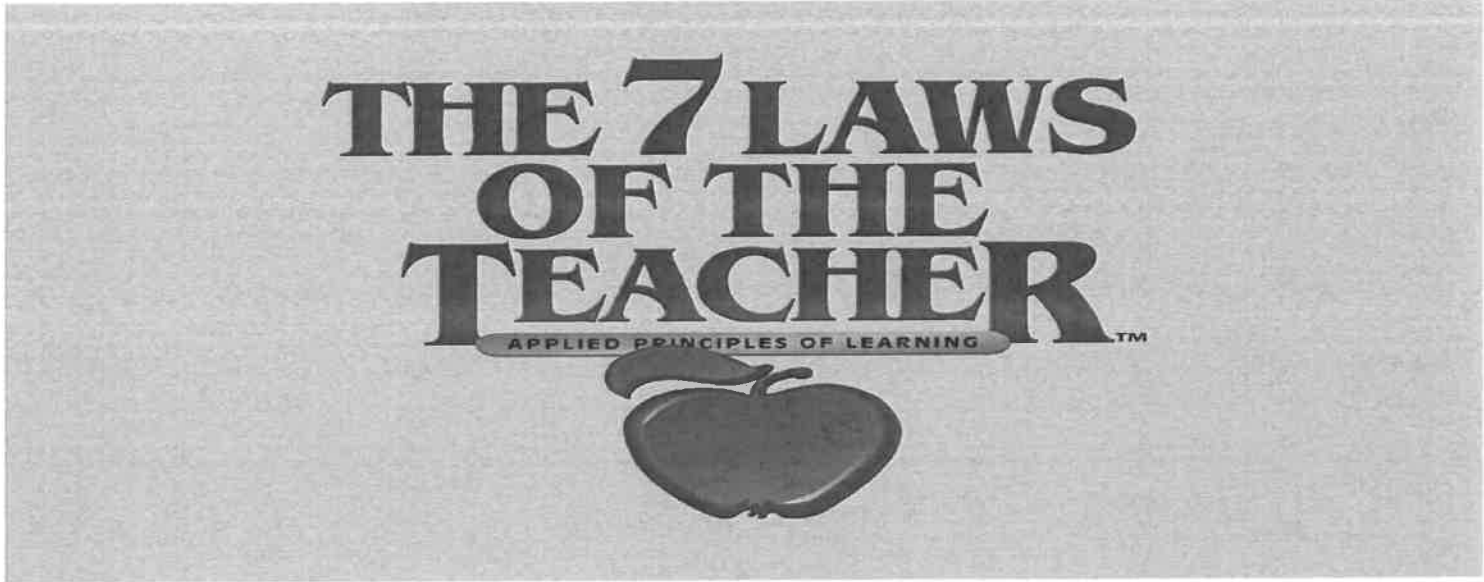
មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-ការអភិវឌ្ឍរបស់កុមារ (សប្តាហ៍ទី៧)

សូមអរគុណ

ច្បាប់នៃការបង្រៀន និងការរៀន (សប្តាហ៍ទី ៨ និង ៩)

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ- ច្បាប់នៃការបង្រៀន និងការរៀន (សប្តាហ៍ទី ៨)

សំណួរពិភាក្សា

- តើអ្វីទៅជាការបង្រៀន ?
- តើអ្វីទៅជាការរៀន ?
- តើលោកគ្រូអ្នកគ្រូធ្លាប់បានស្គាល់ច្បាប់នៃការបង្រៀនអ្វីខ្លះ ? សូមចូលរួមចែករំលែកនូវអ្វីដែលលោកគ្រូអ្នកគ្រូបានដឹង
- តើអ្វីជាច្បាប់នៃការរៀន ? សូមចូលរួមចែករំលែកនូវអ្វីដែលលោកគ្រូអ្នកគ្រូបានដឹង

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ- ច្បាប់នៃការបង្រៀន និងការរៀន (សប្តាហ៍ទី ៨)

គោលបំណងនៃមេរៀន៖

១- ទទួលបាននូវចំណេះដឹងបន្ថែមស្តីពីច្បាប់នៃការបង្រៀន
ដោយលោក **ចន មីលតុន ហ្គេហ្គារី**

២- ទទួលបាននូវចំណេះដឹងបន្ថែមស្តីពីច្បាប់នៃការរៀន
ដោយលោក **អ៊ីត្រូវត ប៊ិនជាយ**

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ- ច្បាប់នៃការបង្រៀន និងការរៀន (សប្តាហ៍ទី ៨)

សេចក្តីផ្តើម៖

- ការបង្រៀន គឺជាការប្រាស្រ័យទាក់ទងគ្នានៃបទពិសោធន៍..... ព្យាយាមគូររូបភាពនៅក្នុង
ចិត្តរបស់មនុស្សម្នាក់នៅក្នុងចិត្តរបស់អ្នកដទៃផ្សេងទៀត..... ជាចុងក្រោយគឺដើម្បីធ្វើឲ្យ
វាទៅជារឿងរួមគ្នាសម្រាប់អ្នករៀននិងអ្នកបង្រៀនតែប៉ុណ្ណោះ។
- ការបង្រៀនជាបុព្វហេតុ៖
  - ✓ ធ្វើឲ្យមនុស្សរៀន
  - ✓ ធ្វើឲ្យផ្លាស់ប្តូរ (គំនិត ទស្សនៈ អារម្មណ៍ ឥរិយាបថ..។ល។)
- គោលដៅរបស់អ្នកជាគ្រូបង្រៀន គឺដើម្បីអភិវឌ្ឍអ្នករៀនឲ្យរៀនអស់ពេញមួយជីវិត និង
បំផុសសិស្សឲ្យមានចំណង់ចំណូលចិត្តក្នុងការរៀន រីកចម្រើន និងផ្លាស់ប្តូរទៅជាមនុស្ស
ប្រពៃ។

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ- ច្បាប់នៃការបង្រៀន និងការរៀន (សប្តាហ៍ទី ៨)

I. ច្បាប់នៃការបង្រៀន

- លោក ចន មីលតុន ហ្គ្រេហ្គោរី (John Milton Gregory)
  - (July 6, 1822 – October 19, 1898)
  - American Educator
  - The first president of the university Illinois

- នៅឆ្នាំ ១៨៨៦ លោក ហ្គ្រេហ្គោរី បានសរសេរសៀវភៅដែលទាក់ទងនឹងច្បាប់ទាំងប្រាំពីរនៃការបង្រៀន ដែលលោកបានអះអាងថា ជាគ្រូបង្រៀនគួរតែអនុវត្ត។

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ- ច្បាប់នៃការបង្រៀន និងការរៀន (សប្តាហ៍ទី ៨)

ច្បាប់ទី១៖ ចេះដឹងអំពីមេរៀនដែលអ្នកចង់បង្រៀន

- រៀបចំមេរៀននីមួយៗជាមួយការសិក្សាថ្មី
- រកភាពស្រដៀងគ្នាទៅនឹងហេតុការណ៍ និងគោលការណ៍ដែលធ្លាប់ស្គាល់
- សិក្សាមេរៀននេះរហូតទាល់តែវាត្រូវបានបង្កើតជាការនិយាយច្បាស់លាស់
- រកមើលតាមលំដាប់លំដោយនៃមេរៀន
- ស្វែងរកទំនាក់ទំនងនៃមេរៀនអ្នកជុំវិញ
- សួរសំណួរ
- សាកល្បងសង្ខេបគំនិត ឬការបង្រៀនរបស់អ្នក
- បង្រៀនដោយចេញពីគំនិតពេញលេញនិងការយល់ដឹងច្បាស់លាស់

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ- ច្បាប់នៃការបង្រៀន និងការរៀន (សប្តាហ៍ទី ៨)

ច្បាប់ទី២៖ ទទួលបាន និងរក្សាចំណាប់អារម្មណ៍របស់សិស្សលើមេរៀន

- កុំចាប់ផ្តើមរហូតដល់សិស្សស្តាប់
- បដិសេធមិនបង្រៀនបើសិស្សគ្មានការយកចិត្តទុកដាក់ ឬបញ្ឈប់សិននៅពេលសិស្សបាត់បង់ចំណាប់អារម្មណ៍
- ផ្តល់ឲ្យសិស្សនូវដំណើរស្វែងយល់មុនមេរៀន
- កុំប្រាប់សិស្សថាត្រូវគិតអ្វី
- ផ្លាស់ប្តូរការប្រើប្រាស់គ្រប់ញាណ
- ទាក់ទងនឹងសេចក្តីត្រូវការរបស់សិស្ស
- ឆ្លើយតបទៅនឹងចំណាប់អារម្មណ៍ផ្ទាល់ខ្លួនរបស់សិស្ស
- លុបបំបាត់ការរំខាន

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ- ច្បាប់នៃការបង្រៀន និងការរៀន (សប្តាហ៍ទី ៨)

ច្បាប់ទី៣៖ ប្រើពាក្យច្បាស់លាស់ដែលយល់ដោយគ្រូ និងសិស្សទាំងស្រុង

- ចាប់ផ្តើមជាមួយពាក្យដែលសិស្សយល់
- កុំនិយាយច្រើនពេក
- ជ្រើសរើសពាក្យដោយប្រុងប្រយ័ត្ន
- សួរសំណួរ
- លើកទឹកចិត្តឲ្យសិស្សនិយាយ
- ស្តាប់ចម្លើយរបស់សិស្ស

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ- ច្បាប់នៃការបង្រៀន និងការរៀន (សប្តាហ៍ទី ៨)

ច្បាប់ទី៤៖ ចាប់ផ្តើមជាមួយនឹងអ្វីដែលសិស្សដឹង

- ប្រើអ្វីដែលសិស្សដឹងដើម្បីពន្យល់ពីអ្វីដែលសិស្សមិនដឹង
- ប្រើចំណេះដឹងចាស់ដើម្បីបង្រៀនចំណេះដឹងថ្មី
- បំបែកមេរៀនជាជំហាន
- ប្រើរូបភាពសាមញ្ញ
- នាំសិស្សឲ្យរកឃើញឧទាហរណ៍ បទពិសោធន៍ផ្ទាល់ខ្លួនរបស់គាត់ពីជីវិតរបស់គាត់
- ប្រើបញ្ហាពិតជាក់ស្តែង

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ- ច្បាប់នៃការបង្រៀន និងការរៀន (សប្តាហ៍ទី ៨)

ច្បាប់ទី៥៖ ឲ្យសិស្សស្វែងរកដោយខ្លួនឯង

- រំព្យាច និងជំរុញចំណាប់អារម្មណ៍សិស្សឲ្យមានសកម្មភាពរបស់ខ្លួនឯង
- រក្សាគំនិតរបស់សិស្សឲ្យបានច្រើនតាមដែលអាចធ្វើទៅបាន មុនពេលអ្នកបញ្ចេញមតិហើយឲ្យគាត់រកឃើញសេចក្តីពិត
- ប្រាប់សិស្សពីអ្វីដែលអាចរៀនដោយខ្លួនឯង
- ស្វែងរកទំនាក់ទំនងនៃសម្ភារៈឧបទ្វេសជាមួយនឹងចំណេះដឹងសិស្ស
- ជំរុញចំណាប់អារម្មណ៍សិស្សដោយប្រាប់ថាមានអ្វីដែលមានតម្លៃគួរស្វែងរកនៅក្នុងសម្ភារៈ
- សូមឲ្យសិស្សចែករំលែកការរកឃើញរបស់គេជាមួយអ្នក
- ធ្វើការស្វែងរកជាមួយសិស្ស
- ត្រូវអត់ធ្មត់..... ទុកពេលឲ្យសិស្សស្វែងយល់ ស្វែងរក និងគិត

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ- ច្បាប់នៃការបង្រៀន និងការរៀន (សប្តាហ៍ទី ៨)

ច្បាប់ទី៦៖ តម្រូវឲ្យសិស្សពន្យល់គំនិតនៃមេរៀនដែលគាត់កំពុងរៀនឡើងវិញដោយប្រើប្រាស់ពាក្យខ្លួនឯង

- គិតវានៅក្នុងផ្នែករបស់វា ភស្តុតាងការតភ្ជាប់និងកម្មវិធីរហូតដល់គាត់អាចបង្ហាញវាជាភាសាផ្ទាល់ខ្លួនរបស់គាត់
- សូមឲ្យសិស្សពន្យល់ពីអ្វីដែលគាត់បានរៀន
- ផ្តល់មតិយោបល់ឬមតិយោបល់ដែលលើកឡើងនូវសំណួរថ្មីៗ
- កុំឆ្លើយសំណួរឲ្យបានលឿន ..... បង្រៀនគាត់ឲ្យសួរថា៖
  - មូលហេតុ (មូលហេតុ)
  - របៀប (វិធីសាស្ត្រ)
  - កន្លែងណា (ទីកន្លែង)
  - នៅពេល (ពេលវេលា)
  - ដោយអ្នកណា (គូអង្គ)
  - លទ្ធផល (ផលវិបាក)

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ- ច្បាប់នៃការបង្រៀន និងការរៀន (សប្តាហ៍ទី ៨)

ច្បាប់ទី៧៖ ពិនិត្យឡើងវិញ ពិនិត្យឡើងវិញ ពិនិត្យឡើងវិញ

- មុនពេលអ្នកចាប់ផ្តើមបង្រៀនមេរៀនថ្មី សូមពិនិត្យនិងរំលឹកឡើងវិញពីមេរៀនចាស់
- នៅចុងបញ្ចប់នៃមេរៀន សូមឲ្យសិស្សធ្វើសេក្តីសង្ខេបមួយ
- ឲ្យសិស្សបង្រៀនអ្វីដែលគាត់បានរៀនទៅអ្នកដទៃ
- មានកិច្ចប្រជុំមួយនៅចុងសប្តាហ៍ដើម្បីពិនិត្យឡើងវិញ និងសួរសំណួរថ្មីៗ
- ជួយសិស្សរៀបចំកំណត់ត្រារបស់គេនៅចុងបញ្ចប់នៃផ្នែកចម្បងៗនៃមេរៀន
- ឲ្យសិស្សរំលឹកឡើងវិញចំណេះដឹងចាស់ឲ្យបានត្រឹមត្រូវ ធ្វើឲ្យចំណាប់អារម្មណ៍របស់សិស្សកាន់តែជ្រៅទៅនឹងចំណេះដឹងនិងគំនិតថ្មី កែតម្រូវទស្សនៈខុសឆ្គងនិងបំពេញការគិត

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ- ច្បាប់នៃការបង្រៀន និងការរៀន (សប្តាហ៍ទី ៨)

II. ច្បាប់នៃការរៀន

លោក អ៊ែតវ៉ូត ថនដាយ (៣១សីហា ១៩៧៤ - ០៩ សីហា ១៩៤៩)

គឺជាអ្នកចិត្តវិទ្យាដំបូងម្នាក់ដែលព្យាយាមបកស្រាយការរៀនសូត្រ
តាមរយៈការភ្ជាប់ទំនាក់ទំនង ឬការភ្ជាប់សកម្មភាពនិងការឆ្លើយតប។

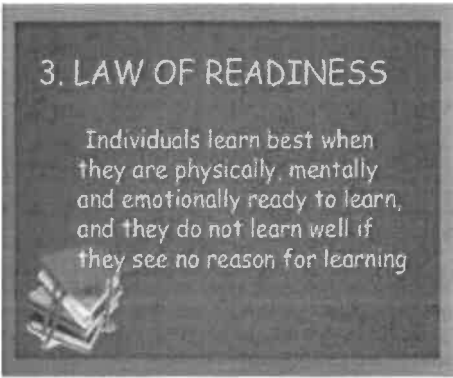

គាត់បានឃើញថាទម្រង់វិទ្យាសាស្ត្រដែលខុសប្លែកពីគេបំផុតនៅក្នុងមនុស្សនិងសត្វដូចគ្នា
កំពុងរៀនសូត្រដោយការសាកល្បងនិងកំហុស។ ប្រភេទនៃការរៀនសូត្រនេះគឺជាកសុតាងនៅ
ពេលដែលអ្នកសិក្សាជួបប្រទះបញ្ហាដែលត្រូវតែដោះស្រាយ និងយកឈ្នះដើម្បីសម្រេចគោល
ដៅ។

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ- ច្បាប់នៃការបង្រៀន និងការរៀន (សប្តាហ៍ទី ៨)

ច្បាប់ទី១៖ ការត្រៀមខ្លួន (Readiness)

- សំដៅលើកម្រិតនៃការត្រៀមខ្លួន និងការខ្វះខាតដើម្បីរៀន
- មនុស្សម្នាក់រៀនបានល្អបំផុតនៅពេលគាត់ត្រៀមខ្លួនរៀន
រួចរាល់។ គាត់មិនសូវរៀនបានច្រើនទេប្រសិនបើគាត់មើល
មិនឃើញហេតុផលសម្រាប់ការសិក្សា។

• ដូច្នេះ៖

- គ្រូគួរតែផ្តល់ការចង់ដឹងចង់រៀនដើម្បីឲ្យសិស្សមានអារម្មណ៍ថាត្រៀមខ្លួនជាស្រេចដើម្បីទទួលយកបទ
ពិសោធន៍ថ្មី
- មុនពេលទទួលយកមេរៀនថ្មី គ្រូគួរធ្វើឲ្យសិស្សចាប់អារម្មណ៍និងមានចំណង់នឹងការរៀន

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ- ច្បាប់នៃការបង្រៀន និងការរៀន (សប្តាហ៍ទី ៨)

ច្បាប់ទី២៖ ការអនុវត្ត (Exercise)

អ្វីដែលត្រូវបានគេធ្វើឡើងញឹកញាប់បំផុតម្តងហើយម្តងទៀត គឺការរៀនសូត្រនឹងត្រូវបានចងចាំបានល្អបំផុត។ នេះគឺជាមូលដ្ឋានគ្រឹះសម្រាប់ការអនុវត្តនិងការហ្វឹកហាត់។ គំនិតកម្ររក្សា វាយតម្លៃនិងអនុវត្តគំនិតថ្មី ឬការអនុវត្តបន្ទាប់ពីមានការប៉ះពាល់តែមួយប៉ុណ្ណោះ។ សិស្សរៀនតាមរយៈអនុវត្តនូវអ្វីដែលត្រូវបានគេបានបង្រៀន។ រាល់ពេលដែលសិស្សបានអនុវត្ត ការរៀនរបស់គេបន្តរីចម្រើន។ មានសកម្មភាពផ្សេងៗជាច្រើនដូចជា ការពិនិត្យនិងសង្ខេបឡើងវិញ និងការហ្វឹកហាត់ដោយដៃនិងរាងកាយ។ ទាំងអស់នេះនាំឲ្យបង្កើតទម្លាប់ការរៀន។

ដូច្នេះ៖

- ត្រូវគួរផ្តល់ឱកាសផ្សេងៗសម្រាប់សិស្សអនុវត្ត ឬធ្វើនូវកិច្ចការម្តងហើយម្តងទៀត
- គ្រូបង្រៀនគួរតែមានការអនុវត្តជាប្រចាំនូវអ្វីដែលធ្លាប់រៀន។ ការប្រើយឺតយ៉ាវ ឬការមិនប្រើក្នុងរយៈពេលយូរអាចបណ្តាលឲ្យសិស្សភ្លេច

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ- ច្បាប់នៃការបង្រៀន និងការរៀន (សប្តាហ៍ទី ៨)

ច្បាប់ទី៣៖ ច្បាប់នៃប្រសិទ្ធភាព (Effect)

ត្រូវបានចាត់ទុកថាសំខាន់បំផុត។ យោងទៅតាមច្បាប់នេះជោគជ័យនៃការជំរុញនិងការឆ្លើយតបគឺមិនគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ការរៀនសូត្រ។ សម្រាប់ការរៀនសូត្រដែលត្រូវកើតឡើងការពង្រឹងគឺជាការចាំបាច់។ ច្បាប់នេះមានមូលដ្ឋានលើអារម្មណ៍របស់អ្នករៀន។ ការរៀនសូត្រគឺខ្លាំងជាងនៅពេលដែលបានចូលរៀនជាមួយអារម្មណ៍ដែលពេញចិត្ត វាត្រូវបានចុះខ្សោយនៅពេលមានទំនាក់ទំនងជាមួយអារម្មណ៍មិនល្អ។ បទពិសោធន៍ដែលបង្កើតអារម្មណ៍នៃការបរាជ័យ ខឹង ការមិនសប្បាយចិត្ត ភាពឥតប្រយោជន៍ ឬការយល់ច្រឡំនៅក្នុងសិស្ស គឺមិនល្អចំពោះគាត់។ នេះនឹងជួយកាត់បន្ថយសមត្ថភាពសិក្សារបស់គាត់។

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ- ច្បាប់នៃការបង្រៀន និងការរៀន (សប្តាហ៍ទី ៨)

ដូច្នេះ គ្រូបង្រៀនគួរតែប្រុងប្រយ័ត្នអំពីការប្រើការដាក់ទណ្ឌកម្មនៅក្នុងថ្នាក់រៀន។ រាល់បទពិសោធន៍នៃការរៀនមិនចាំបាច់ទទួលបានជោគជ័យទាំងស្រុងនោះទេ ហើយសិស្សក៏មិនត្រូវតែចេះរៀនអស់មេរៀននីមួយៗដែរ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ បទពិសោធន៍សិក្សាសិក្សាទាំងអស់គួរតែមានធាតុផ្សំដែលទុកឲ្យសិស្សមានអារម្មណ៍ល្អ។ ឱកាសនៃការទទួលបានជោគជ័យរបស់សិស្សត្រូវបានកើនឡើងយ៉ាងពិតប្រាកដប្រសិនបើបទពិសោធន៍នៃការសិក្សាគឺជាការរីករាយ។

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ- ច្បាប់នៃការបង្រៀន និងការរៀន (សប្តាហ៍ទី ៨)

ច្បាប់ទី៤៖ ច្បាប់នៃបឋមភាព (Primacy)
បឋមភាពសំដៅលើឋានៈដំបូង ឬលើកដំបូងដែលជាញឹកញាប់បង្កើតអារម្មណ៍យ៉ាងខ្លាំង។ នេះមានន័យថា លើកដំបូងគ្រូបង្រៀនគួរតែផ្តល់ឲ្យការពិត ឬភាពត្រឹមត្រូវ។ មនុស្សគ្រប់គ្នាដឹងពីបទពិសោធន៍ថាវាពិតក្នុងការបំបែកទម្លាប់អាក្រក់។ បទពិសោធន៍ដំបូងរបស់សិស្សគួរមានភាពវិជ្ជមាន។ នេះជួយផ្តល់មូលដ្ឋានគ្រឹះដ៏រឹងមាំសម្រាប់អ្វីទាំងអស់ដែលនឹងរៀនបន្តបន្ទាប់ទៀត។

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ- ច្បាប់នៃការបង្រៀន និងការរៀន (សប្តាហ៍ទី ៨)

ច្បាប់ទី៦៖ ភាពខ្លាំង (Intensity)

បទពិសោធន៍នៃការរៀនដែលមុតមាំ ច្បាស់លាស់ ឬគួរឲ្យភ្ញាក់រំភើប បង្រៀនសិស្សច្រើនជាង
ការរៀនធម្មតា ឬគួរឲ្យធុញទ្រាំ។ ច្បាប់នេះមានន័យថា សិស្សនឹងរៀនបន្ថែមទៀតពីរឿងពិតៗ
ឧទាហរណ៍ សិស្សអាចទទួលបានការយល់ដឹងបន្ថែមនិងការកោតសរសើរចំពោះខ្សែភាពយន្ត
ដោយការមើលវា ជាងការអាន។ ការរៀនក្នុងថ្នាក់រៀនមានកម្រិតសម្រាប់បង្រៀនភាពពិតប្រាក
ដ។ ដូច្នេះ គ្រូគួរប្រើគំនិតច្នៃប្រឌិតរបស់គាត់ដើម្បីនាំសិស្សផ្សារភ្ជាប់នឹងជីវិតពិតតាមដែលអាច
ធ្វើទៅបាន ដូចជា ការធ្វើត្រាប់ វិដេអូ ស្នាយ គំនូសតាង ការសម្តែងតួនាទី និងជំនួយបណ្តុះប
ណ្តាលផ្សេងទៀតណាមួយបន្ថែមនឹងសកម្មភាពដើម្បីណែនាំក្នុងថ្នាក់។ សកម្មភាពទាំងនេះគួរ
ធ្វើឲ្យបានច្រើនដើម្បីបង្កើនបទពិសោធន៍របស់សិស្ស។

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ- ច្បាប់នៃការបង្រៀន និងការរៀន (សប្តាហ៍ទី ៨)

ច្បាប់ទី៦៖ ថ្មីៗ (Recent)

អ្វីដែលបានរៀនថ្មីៗបំផុតត្រូវបានគេចងចាំបំផុត ផ្ទុយទៅវិញនៅពេលដែលរឿងដែលបានរៀន
ពីមុនយូរមកហើយមានការលំបាកចងចាំច្រើនជាង។ ដូចគ្នាអ្វីដែលបានរៀនចុងក្រោយនឹងត្រូវ
បានគេចងចាំបានល្អបំផុត។ ឧទាហរណ៍ វាយងាយស្រួលក្នុងការរំលឹកឡើងវិញនូវលេខទូរស័ព្ទ
ដែលត្រូវបានហៅកាលពីប៉ុន្មាននាទីមុន ប៉ុន្តែជាទូទៅវាមិនអាចទៅរួចទេដើម្បីរំលឹកឡើងវិញនូវ
លេខថ្មីដែលបានហៅកាលពីសប្តាហ៍មុន។ គ្រូបង្រៀនត្រូវតែទទួលស្គាល់ច្បាប់ទាំងនេះនៅ
ពេលរៀបចំផែនការមេរៀនសង្ខេប។ គាត់គួរធ្វើឡើងវិញ រៀបចំឡើងវិញ ឬបញ្ជាក់ឡើងវិញពី
គោលបំណងនៃការបណ្តុះបណ្តាល។ គាត់ក៏និយាយឡើងវិញនូវព័ត៌មានសំខាន់ៗដែលសិស្ស
ត្រូវចាំ។

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ- ច្បាប់នៃការបង្រៀន និងការរៀន (សប្តាហ៍ទី ៨)

សំណួរពិភាក្សា៖

តើច្បាប់ណាខ្លះដែលលោកគ្រូអ្នកគ្រូបានអនុវត្តហើយ ?

តើច្បាប់ណាខ្លះដែលលោកគ្រូអ្នកគ្រូមិនទាន់បានអនុវត្ត ?

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ- ច្បាប់នៃការបង្រៀន និងការរៀន (សប្តាហ៍ទី ៨)

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

- ច្បាប់ទាំងប្រាំមួយនៃការរៀនសូត្រគឺសមរម្យសម្រាប់ស្ថានភាពសិស្សភាគច្រើន។ ការចងចាំនូវច្បាប់ទាំងនេះនៅពេលដែលរៀបចំមេរៀនអនុញ្ញាតឲ្យគ្រូបង្រៀនបង្កើតបរិយាកាសសិក្សាល្អសម្រាប់សិស្សរបស់ខ្លួន។
- ប៉ុន្តែ មិនមែនគ្រប់ច្បាប់នៃការរៀនសូត្រស្ថិតនៅក្នុងស្ថានភាពសិក្សាទាំងអស់នោះទេ។ វាមិនមែនជាការចាំបាច់ដើម្បីកំណត់ថា តើច្បាប់ណាដែលកំពុងប្រតិបត្តិការក្នុងស្ថានភាពណាមួយនោះទេ។ គ្រូបង្រៀនដែលយល់អំពីច្បាប់នៃការរៀនសូត្រអាចធ្វើការដោយឈ្លាសវៃជាមួយនឹងកត្តាសំខាន់ៗបីដែលប៉ះពាល់ដល់ការរៀនសូត្រ (លើកទឹកចិត្ត ការចូលរួម និងភាពខុសគ្នារវាងបុគ្គល)។

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ- ច្បាប់នៃការបង្រៀន និងការរៀន (សប្តាហ៍ទី ៨)

ឯកសារយោង

- John Milton Gregory. The Seven Laws of Teaching.
- Edward Thorndike. Principles of Learning (6 laws of learning).

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-ការអភិវឌ្ឍរបស់កុមារ (សប្តាហ៍ទី៧)

សូមអរគុណ

ជំនាញនៅក្នុងសតវត្សរ៍ទី ២១

(The 21st Century Skills)

(សញ្ញាទី ៩)

Personal Skills

Communication Skills

Problem Solving Skills

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ- ច្បាប់នៃការបង្រៀន និងការរៀន (សញ្ញាទី ៨)

វត្ថុបំណងនៃការសិក្សា (Learning Objective)

- បង្ហាញអំពីប្រវត្តិនៃការសិក្សា និងកំណែទម្រង់ជំនាញសតវត្សរ៍ទី ២១
- កំណត់អត្ថន័យនៃជំនាញសតវត្សរ៍ទី២១ (ជំនាញរឹង និងជំនាញទន់)
- ពិពណ៌នាអំពីសារសំខាន់របស់ជំនាញទន់ (Soft Skills)
- វាយតម្លៃជំនាញសតវត្សរ៍ទី២១
- ពន្យល់អំពីជំនាញជំងឺទាំងបួនដែលមាននៅក្នុងជំនាញនាសតវត្សរ៍ទី២១

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ- ច្បាប់នៃការបង្រៀន និងការរៀន (សប្តាហ៍ទី ៨)

សេចក្តីផ្តើម (Introduction)

ជំនាញនៅសតវត្សរ៍ទី២១ គឺជាសំណុំនៃចំណេះដឹងដ៏ទូលំទូលាយមួយរួមមានជំនាញមួយចំនួន ទម្លាប់រៀនសូត្រ ធ្វើការងារ និងអត្ថចរិតពិសេស ដែលត្រូវបានគេជឿដោយអ្នកអប់រំ អ្នកកែប្រែ ទម្រង់សាលារៀន សាស្ត្រាចារ្យនៅតាមមហាវិទ្យាល័យ និយោជក និងអ្នកដទៃទៀតដែលជា មនុស្សសំខាន់ៗដែលបានគិតគ្រប់ជ្រុងជ្រោយដើម្បីទទួលបានជោគជ័យនៅក្នុងពិភពលោកនា ពេលបច្ចុប្បន្ននេះ។ ជាពិសេសនៅក្នុងកម្មវិធីសិក្សានៅតាមមហាវិទ្យាល័យ ការធ្វើការងារនា សហសម័យ និងនៅតាមកន្លែងធ្វើការងារនានា។ ជាទូទៅជំនាញនាសតវត្សរ៍ទី២១ នេះអាច ត្រូវបានគេយកមកអនុវត្តនៅក្នុងគ្រប់មុខវិជ្ជាសិក្សាជាន់ខ្ពស់ និងនៅក្នុងទីតាំងការងារអប់រំ ហើយពលរដ្ឋទាំងអស់រួមទាំងជីវិតរស់នៅរបស់និស្សិតផងដែរ។

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ- ច្បាប់នៃការបង្រៀន និងការរៀន (សប្តាហ៍ទី ៨)

និយមន័យ (Definitions)

តើជំនាញសតវត្សរ៍ទី២១ គឺជាអ្វី? (What are 21st century skills?)

ជំនាញសតវត្សរ៍ទី២១ គឺជាសំណុំនៃជំនាញមួយចំនួនដែលនិស្សិតចាំបាច់ទទួលបាន ជោគជ័យក្នុងការរៀនសូត្រ ធ្វើការងារ និងនៅក្នុងជីវិតរស់នៅក្នុងសតវត្សរ៍នេះ។

សំណួរពិភាក្សា

តើជំនាញនៅក្នុងសតវត្សរ៍ទី២១ ត្រូវបានផ្តោតទៅលើជំនាញអ្វីខ្លះ?

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ- ច្បាប់នៃការបង្រៀន និងការរៀន(សប្តាហ៍ទី ៨)

ដូចម្តេចដែលហៅថាជំនាញរឹង ? What is Hard Skills ?)

ជំនាញរឹង (Hard Skills) គឺជាជំនាញដែលមានភាពជាក់លាក់ ជាសមត្ថភាពដែលអាចបង្រៀនបានដែលអាចកំណត់អត្ថន័យ និងវាស់វែងបាន ដូចជា ការវាយកុំព្យូទ័រ ការសរសេរ ការធ្វើគណិតវិទ្យា ការអាន និងសមត្ថភាពក្នុងការប្រើប្រាស់កម្មវិធីបច្ចេកវិទ្យាផ្សេងៗបាន។

ដូចម្តេចដែលហៅថា ជំនាញទន់ ? (What is Soft Skills ?)

ជំនាញទន់ (Soft Skills) គឺមានភាពជាក់ស្តែងពិតប្រាកដ (អាចប៉ះពាល់ ឬស្លាប់បាន) តិចតួចណាស់ និងពិបាកក្នុងការវាស់ស្ទង់ រីកម្រិតចំនួនបាន ដូចជាសុភាពធម៌ ឬពិធីការ ភាពមានទំនាក់ទំនងល្អជាមួយអ្នកដទៃ ការស្តាប់ និងការចាប់ចិត្តជាមួយការនិយាយតិចតួច។

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ- ច្បាប់នៃការបង្រៀន និងការរៀន(សប្តាហ៍ទី ៨)

តើអ្វីខ្លះជាជំនាញទន់ ? (What are the key Soft Skills ?)

- ការប្រាស្រ័យទាក់ទង
- ការជំរុញលើកទឹកចិត្តខ្លួនឯង
- ភាពជាអ្នកដឹកនាំ
- ការទទួលខុសត្រូវ
- ការធ្វើការងារជាក្រុម
- ការដោះស្រាយបញ្ហា
- ការសម្រេចចិត្ត
- មានសមត្ថភាពធ្វើការងារជាមួយសម្ពាធនិងការងារគ្រប់គ្រងពេលវេលា
- ភាពបត់បែនបាន
- ការចរចា និងការដោះស្រាយទំនាស់

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ- ច្បាប់នៃការបង្រៀន និងការរៀន (សប្តាហ៍ទី ៨)

ហេតុអ្វីជំនាញទន់មានសារសំខាន់ ? (Why soft skills are more important ?)

- ជំនាញរឹងពុំមានប្រយោជន៍ទេប្រសិនបើគ្មានជំនាញទន់
- ជំនាញទន់ពិបាកក្នុងការរៀន
- កន្លែងធ្វើការងារទំនើប គឺត្រូវការជំនាញអន្តរបុគ្គល
- ការទាក់ទាញអតិថិជនគឺត្រូវការជំនាញទន់
- អនាគតនៅកន្លែងធ្វើការត្រូវពឹងផ្អែកលើជំនាញទន់

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ- ច្បាប់នៃការបង្រៀន និងការរៀន (សប្តាហ៍ទី ៨)

របៀបវាយតម្លៃជំនាញសតវត្សរ៍ទី២១ (How to assess 21st century competencies ?)

- កំណត់គោលបំណងនៃការវាយតម្លៃ
- សូមកុំព្យាយាមវាស់វែងអ្វីៗគ្រប់យ៉ាង
- យល់ដឹងនូវតម្រូវការសម្រាប់គុណភាព បច្ចេកទេសក្នុងការបង្កើននូវផលប្រយោជន៍
- ថ្លឹងថ្លែងអំពីតម្លៃ និងគុណប្រយោជន៍
- ទទួលស្គាល់ថាការវាយតម្លៃមានភាពស្មុគស្មាញដែលចាំបាច់ក្នុងការវាស់វែងនូវសមត្ថភាពដ៏ស្មុគស្មាញដែលចាំបាច់ក្នុងការវាស់វែងសមត្ថភាពដ៏ស្មុគស្មាញច្រើនបន្ថែមទៀត
- ត្រូវយល់ថានវានុវត្តន៍ (ការកែប្រែថ្មី) រមែងតែងតែបានមកជាមួយតម្លៃ
- អានុភាពដៃគូ

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ- ច្បាប់នៃការបង្រៀន និងការរៀន (សប្តាហ៍ទី ៨)

- ទទួលស្គាល់បរិបទ និងបញ្ហាវប្បធម៌
- ប្រើប្រាស់ទិន្នន័យដើម្បីជំរុញឲ្យមានការអប់រំ និងបង្កើតការរៀនពីឱកាស
- កំណត់ការរំពឹងទុកពិតប្រាកដ និងជាប្រព័ន្ធសម្រាប់ភាពរីចម្រើន
- ត្រួតពិនិត្យផលវិបាកដែលមិនបានតាំងចិត្តជាមុន
- បង្កើតប្រព័ន្ធតុល្យភាពមួយដើម្បីវាយតម្លៃ

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ- ច្បាប់នៃការបង្រៀន និងការរៀន (សប្តាហ៍ទី ៨)

ជំនាញផ្ទាល់ខ្លួន (Personal Skills)

សេចក្តីសុចរិត (Integrity) ស្មោះត្រង់ យុត្តិធម៌ និងការគោរពចំពោះអ្នកដទៃ

- បង្ហាញនូវការគោរពដល់ពេលវេលា និងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ស្ថាប័ន
- ទទួលយកនូវការទទួលខុសត្រូវសម្រាប់ការសម្រេចចិត្ត និងសកម្មភាពរបស់នរណាម្នាក់

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ- ច្បាប់នៃការបង្រៀន និងការរៀន (សប្តាហ៍ទី ៨)

ការផ្តួចផ្តើមគំនិត (Initiative) បង្ហាញនូវឆន្ទៈដើម្បីធ្វើការងារនិងរកឲ្យឃើញនូវការប្រកួតប្រជែងការងារថ្មីៗ។

- យកគំនិតផ្តួចផ្តើមក្នុងការស្វែងរកការទទួលខុសត្រូវថ្មីៗនិងការប្រកួតប្រជែងការងារដើម្បីបង្កើននូវភាពខុសៗគ្នា និងទំហំការងាររបស់នរណាម្នាក់
- ស្វែងរកថាមពលក្នុងការប្រតិបត្តិការងារ មានការជំរុញចិត្តនិងការខិតខំប្រឹងប្រែងដើម្បីសម្រេចបាននូវការងារទាំងនោះ
- បង្កើននិងរក្សាការប្រកួតប្រជែងបុគ្គលិកលក្ខណៈ ប៉ុន្តែត្រូវមានគោលដៅធ្វើការងារយ៉ាងពិតប្រាកដ
- ខិតខំយ៉ាងខ្លាំងដើម្បីឈានទៅដល់បទដ្ឋានការងារ និងការរំពឹងទុករបស់ខ្លួន

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ- ច្បាប់នៃការបង្រៀន និងការរៀន (សប្តាហ៍ទី ៨)

ភាពអាចពឹងពាក់បាន និងភាពអាចជឿជាក់បាន (Dependability and Reliability) បង្ហាញនូវអាកប្បកិរិយាទទួលខុសត្រូវចំពោះការងារ។

- ប្រព្រឹត្តិអាកប្បកិរិយាដែលអាចព្យាករណ៍បាន និងមានភាពជឿជាក់លើខ្លួនឯង
- បំពេញកាតព្វកិច្ច បំពេញកិច្ចការ និងធ្វើយ៉ាងណាបំពេញវាឲ្យបានទាន់ពេលវេលា
- ប្រព្រឹត្តតាមការណែនាំជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ និងការណែនាំដោយពាក្យសម្តី
- ប្រព្រឹត្តតាមក្បួនច្បាប់ គោលនយោបាយ និងទម្រង់បែបបទរបស់ស្ថាប័ន
- បង្ហាញនូវការទៅធ្វើការឲ្យបានទៀងទាត់ និងទាន់ពេលវេលា

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ- ច្បាប់នៃការបង្រៀន និងការរៀន (សប្តាហ៍ទី ៨)

ភាពបត់បែន (Adaptability) បង្ហាញនូវសមត្ថភាពដើម្បីសម្របខ្លួនទៅនឹងតម្រូវការថ្មី តម្រូវការផ្សេងៗគ្នា និងតម្រូវការដែលអាចផ្លាស់ប្តូរបាន។

- បើកចំហចិត្តដើម្បីរៀន និងពិចារណាអំពីរបៀបថ្មីៗក្នុងការធ្វើការងារ
- ស្វែងរកយ៉ាងសកម្ម និងពិចារណាដោយយកចិត្តទុកដាក់ទៅលើវិធីសាស្ត្រថ្មីៗដែលធ្វើការងារ
- រើសយកវិធីសាស្ត្រថ្មីៗនៅពេលសមស្របណាមួយ និងបោះបង់ចោលនូវវិធីសាស្ត្រដែលធ្វើការងារមិនបានយូរ
- ការផ្លាស់ប្តូរផែនការ គោលដៅ សកម្មភាពប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ឬការដាក់អាទិភាពដើម្បីដោះស្រាយជាមួយនឹងការផ្លាស់ប្តូរស្ថានភាព

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ- ច្បាប់នៃការបង្រៀន និងការរៀន (សប្តាហ៍ទី ៨)

មានវិជ្ជាជីវៈ (Professionalism) រក្សាបាននូវកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងខាងអាជីពយ៉ាងខ្លាំងនៅកន្លែងធ្វើការងារ។

- បង្ហាញនូវការគ្រប់គ្រងខ្លួនឯងដោយថែរក្សាឲ្យបាននូវសេចក្តីស្ងប់ចិត្ត និងថែរក្សាឲ្យបាននូវអារម្មណ៍ក្នុងការត្រួតពិនិត្យមើលស្ថានភាពលំបាកៗ
- រក្សាឲ្យបាននូវការស្លៀកពាក់ជាអ្នកមានវិជ្ជាជីវៈ ឲ្យបានសមស្របសម្រាប់ការងារ និងរក្សាឲ្យបាននូវអនាម័យផ្ទាល់ខ្លួន
- ប្រើប្រាស់ភាសាវិជ្ជាជីវៈនៅពេលនិយាយទៅកាន់លោកប្រធាន សហការី និងភ្ញៀវដែលជាអតិថិជនរបស់ខ្លួន
- រក្សាឲ្យបាននូវឥរិយាបថជាវិជ្ជមានជានិច្ច
- ត្រូវម្ចាស់ការលើកការងាររបស់ខ្លួន

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ- ច្បាប់នៃការបង្រៀន និងការរៀន (សប្តាហ៍ទី ៨)

ជំនាញមនុស្ស (People Skills)

ការធ្វើការងារជាក្រុម (Teamwork) បង្ហាញសមត្ថភាពធ្វើការងារប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព
ជាមួយអ្នកដទៃ។

- បង្កើតការទុកចិត្តកម្រិតខ្ពស់ និងភាពគួរឱ្យជឿជាក់បានជាមួយអ្នកដទៃ
- ធ្វើអន្តរកម្មជាអាជីព និងមានការគោរពដល់លោកប្រធាន និងសហការីរបស់ខ្លួន
- បង្កើតភាពទំនាក់ទំនងការងារបែបស្ថាបនា និងរក្សាឱ្យបាននូវភាពទំនាក់ទំនងការងារបែបស្ថាបនាទាំងនោះគ្រប់ពេលវេលា
- ប្រើប្រាស់យុទ្ធសាស្ត្រ និងដំណោះស្រាយឱ្យបានត្រឹមត្រូវ សម្រាប់ដោះស្រាយទំនាស់ និងភាពខុសគ្នាដើម្បីរក្សាឱ្យបាននូវការធ្វើការងារឱ្យបានល្អ

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ- ច្បាប់នៃការបង្រៀន និងការរៀន (សប្តាហ៍ទី ៨)

ការប្រាស្រ័យទាក់ទង (Communication) រក្សាឱ្យបាននូវការបើកចំហចិត្តស្តីអំពីការប្រាស្រ័យ
ទាក់ទង ជាមួយអ្នកដទៃ។

- បង្ហាញនូវការយល់ដឹង និងមានការយល់ចិត្ត
- ស្តាប់ និងពិចារណាមតិយោបល់របស់អ្នកដទៃ
- ទទួលស្គាល់ និងបកស្រាយអាកប្បកិរិយាដោយវាចា និងឥតវាចារបស់អ្នកដទៃ
- និយាយឱ្យច្បាស់ៗនៅក្នុងភាសាជាក់លាក់ណាមួយ និងនៅក្នុងរបៀបពិតប្រាកដ រៀបរយ និងជាប់ទាក់ទងគ្នា

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ- ច្បាប់នៃការបង្រៀន និងការរៀន (សប្តាហ៍ទី ៨)

ការគោរព (Respect) ធ្វើការប្រកបដោយសុវត្ថិភាពជាមួយអ្នកទាំងឡាយណាដែលជាអ្នក
មានសារវិជ្ជាជីវៈខុសៗគ្នា។

- បង្ហាញនូវការយល់ដឹង និងការគោរពមតិយោបល់ទស្សនៈ ប្រពៃណី និងភាពបុគ្គលខុសៗគ្នារបស់អ្នកដទៃ
- ចេះបត់បែន និងបើកចិត្តគំនិតយ៉ាងទូលាយនៅពេលដោះស្រាយបញ្ហាជាមួយមនុស្សជាច្រើននាក់
- មានវិធីគោរព និងមានគំនិតដែលមានតម្លៃខុសៗគ្នា

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ- ច្បាប់នៃការបង្រៀន និងការរៀន (សប្តាហ៍ទី ៨)

ការអនុវត្តចំណេះដឹង (Applied Knowledge)

ការអាន (Reading) យល់ដឹងអំពីប្រយោគ និងឃ្លាដែលបានសរសេរនៅក្នុងឯកសារដែលមាន
ទំនាក់ទំនងទៅនឹងការងារ។

- ការអាន និងការណែនាំដែលមានទំនាក់ទំនងទៅនឹងការយល់ដឹងអំពីការងារសារព័ត៌មាន ព្រឹត្តិបត្រ លិខិត
សេចក្តីប្រកាស គោលនយោបាយ និងបទបញ្ជារបស់រដ្ឋាភិបាល
- ការអាន និងឯកសារដែលងាយនិងស្រួលយល់ទៅដល់ឯកសារដែលមានការលំបាកច្រើន និងលម្អិតទៀត
ផង
- ទទួលបាននូវអត្ថន័យ និងការយល់អំពីគោលគំនិតពីឯកសារដែលបានសរសេរ
- ធ្វើសមាហរណកម្មនូវអ្វីដែលបានរៀនអំពីឯកសារដែលបានសរសេរជាមួយនឹងចំណេះដឹងជាអាទិភាព
- អនុវត្តនូវអ្វីដែលបានរៀនអំពីឯកសារដែលបានសរសេរចំពោះស្ថានភាពការងារ

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ- ច្បាប់នៃការបង្រៀន និងការរៀន (សប្តាហ៍ទី ៨)

ការសរសេរ (Writing) ការប្រើប្រាស់បទដ្ឋានភាសាអង់គ្លេសដើម្បីធ្វើការប្រាស្រ័យទាក់ទងជា
គំនិតឲ្យបានច្បាស់លាស់ និងព័ត៌មានដែលបានសរសេរនៅក្នុងទម្រង់ពាក្យស្នើសុំ។

- រៀបចំសរសេរឯកសារដែលមានភាពងាយស្រួលក្នុងការយល់នូវពាក្យឲ្យបានត្រឹមត្រូវ
- ប្រាស្រ័យទាក់ទងជាគំនិត ព័ត៌មាន សារ និងព័ត៌មានដែលបានសរសេរផ្សេងៗទៀតឲ្យបានពិតប្រាកដ
រៀបចំចិត្តលក្ខណៈដែលជាប់ទាក់ទងទៅនឹងស្ថានភាពនៅពេលនោះ
- ប្រើប្រាស់វេយ្យាករណ៍ ការប្រកបពាក្យ ការដាក់វណ្ណយុត្តិ និងការប្រើប្រាស់អក្សរធំជាដើម
- សរសេរលក្ខណៈគួរអក្សរពិតៗនៅក្នុងការបញ្ចេញសំឡេងឲ្យបានត្រឹមត្រូវសម្រាប់អ្នកស្តាប់នៅក្នុងពហុ
ទម្រង់អក្សរ

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ- ច្បាប់នៃការបង្រៀន និងការរៀន (សប្តាហ៍ទី ៨)

គណិតវិទ្យា (Mathematics) ប្រើប្រាស់គណិតវិទ្យាដើម្បីដោះស្រាយចំណោទ។

- បូក ដក គុណ ចែកលេខទាំងមូលទៅជាប្រភាគ ទសភាគ (ដែលយកខ្ទង់ដប់ជាគោល) និងគិតជាភាគ
រយ
  - ប្រែក្លាយពីលេខទសភាគទៅជាប្រភាគ និងប្រែក្លាយពីលេខប្រភាគទៅជាភាគរយ
  - គណនាមធ្យមភាគ សមាមាត្រ អនុបាត (Ratios) និងកម្រិតតម្លៃ
- ធ្វើការវាស់វែងពេលវេលា សីតុណ្ហភាព ចម្ងាយ ប្រវែង បណ្តោយ ទទឹង និងកម្ពស់ ប្រែក្លាយការវាស់វែងមួយ
ទៅការវាស់វែងមួយទៀត
- បកស្រាយចំណោទអនុវត្តឲ្យជាកន្សោមគណិតវិទ្យាដែលមានប្រយោជន៍

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ- ច្បាប់នៃការបង្រៀន និងការរៀន (សប្តាហ៍ទី ៨)

វិទ្យាសាស្ត្រ (Science) យល់ដឹង អនុវត្តគោលការណ៍វិទ្យាសាស្ត្រ និងវិធីដោះស្រាយបញ្ហា។

- យល់ដឹងអំពីគោលការណ៍វិទ្យាសាស្ត្រជាមូលដ្ឋាន
- យល់ដឹងអំពីវិធីសាស្ត្រវិទ្យាសាស្ត្រ (ពោលគឺការកំណត់បញ្ហា ការប្រមូលព័ត៌មាន បង្កើតមតិយោបល់ និងទាញចេញសេចក្តីសន្និដ្ឋាន)។
- អនុវត្តគោលការណ៍វិទ្យាសាស្ត្រជាមូលដ្ឋានដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហា និងបំពេញការងារ

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ- ច្បាប់នៃការបង្រៀន និងការរៀន (សប្តាហ៍ទី ៨)

បច្ចេកវិទ្យា (Technology) ប្រើប្រាស់បច្ចេកវិទ្យាព័ត៌មាន និងការអនុវត្តដែលមានទំនាក់ទំនងទៅនឹងការដឹកនាំ និងការទទួលបានព័ត៌មាន។

- ការគ្រប់គ្រងការដឹកនាំព័ត៌មាន និងការគ្រប់គ្រងឯកសារ
- យល់ដឹងអំពីពាក្យបច្ចេកទេសកុំព្យូទ័រ
- ប្រើប្រាស់ Scroll bars, a mouse and dialog boxes ដើម្បីធ្វើការនៅក្នុងប្រព័ន្ធប្រតិបត្តិការណ៍កុំព្យូទ័រ
- ការចូល (Access) និងផ្លាស់ប្តូររវាងការអនុវត្ត និងការរក្សាឯកសារសំខាន់ៗ
- ប្រកាន់ខ្ជាប់ទៅនឹងបទដ្ឋាននៃការសន្មត (Conventions) សម្រាប់ការពារសុវត្ថិភាព និងសន្តិសុខ

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ- ច្បាប់នៃការបង្រៀន និងការរៀន (សប្តាហ៍ទី ៨)

អ៊ីនធឺណិត និងសារអេឡិចត្រូនិក (Internet and Email)

- ប្រតិបត្តិការណ៍អ៊ីនធឺណិតដើម្បីស្វែងរកព័ត៌មាន
- បើក និងរៀបចំប្រព័ន្ធរបស់ Browsers
- ប្រើប្រាស់ការស្រាវជ្រាវ វិធីរកឯកសារយោង និងបញ្ជូនពិធីការ (Protocols (enter URLs))
- ផ្ញើ និងទទួលសារអេឡិចត្រូនិក (Email)

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ- ច្បាប់នៃការបង្រៀន និងការរៀន (សប្តាហ៍ទី ៨)

ការគិតវិភាគស៊ីចម្រៅ (Critical Thinking) ប្រើប្រាស់ដំណើរការនៃការគិតជាក់លាក់ដើម្បី
វិភាគ និងទាញចេញជាសេចក្តីសន្និដ្ឋាន។

- កំណត់ព័ត៌មានដែលប្រែប្រួល និងព័ត៌មានដែលបាត់បង់
- រំលឹកឡើងវិញ វិភាគ សំយោគ ធ្វើការប្រៀបធៀប និងបកស្រាយព័ត៌មាន
- ទាញចេញជាសេចក្តីសន្និដ្ឋានអំពីព័ត៌មាន ដែលជាប់ទាក់ទងទៅនឹងព័ត៌មានដែលបានបាត់បង់
- ធ្វើតេស្តសកម្មភាពដើម្បីធ្វើឲ្យប្រាកដថាជាបញ្ហា គឺរកឲ្យឃើញនូវការវិភាគឲ្យបានត្រឹមត្រូវ និងរកដំណោះស្រាយឲ្យបានល្អប្រសើររំលឹក

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ- ច្បាប់នៃការបង្រៀន និងការរៀន (សប្តាហ៍ទី ៨)

ជំនាញនៅកន្លែងធ្វើការងារ (Workplace Skills)

ការធ្វើផែនការ និងការចាត់ចែង (Planning and Organizing) ការធ្វើផែនការ និងការធ្វើអាទិភាពការងារដើម្បីគ្រប់គ្រងពេលវេលាឲ្យមានប្រសិទ្ធភាព និងសម្រេចបាននូវកិច្ចការដែលត្រូវធ្វើ។

- អាចការធ្វើផែនការ និងតារាងការងារ ដូច្នោះការងារត្រូវបានសម្រេចទាន់ពេលវេលា
- មានសមត្ថភាពដើម្បីធ្វើអាទិភាពនូវកិច្ចការដែលត្រូវបំពេញ
- បង្ហាញនូវពេលវេលា និងធនធានដ៏មានប្រសិទ្ធភាព
- ទទួលយកនូវសកម្មភាពកែតម្រូវនៅពេលដែលគម្រោងកម្មវិធីដំណើរការខុសផ្លូវ

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ- ច្បាប់នៃការបង្រៀន និងការរៀន (សប្តាហ៍ទី ៨)

ការដោះស្រាយបញ្ហា (Problem Solving) បង្ហាញនូវសមត្ថភាពដើម្បីអនុវត្តជំនាញការគិតស៊ីជម្រៅដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាដោយបង្កើត ការវាយតម្លៃ និងការអនុវត្តដំណោះស្រាយ។

- អាចធ្វើអត្តសញ្ញាណកម្ម និងកំណត់អត្ថន័យនៃបញ្ហា
- ធ្វើការប្រាស្រ័យទាក់ទងបញ្ហាទៅនឹងបុគ្គលិកដែលសមស្រប
- មានប្រសិទ្ធភាពក្នុងការបង្កើតដំណោះស្រាយ
- មានលទ្ធភាពដើម្បីជ្រើសរើស និងអនុវត្តដំណោះស្រាយមួយ

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ- ច្បាប់នៃការបង្រៀន និងការរៀន (សប្តាហ៍ទី ៨)

ការសម្រេចចិត្ត (Decision Making) អនុវត្តជំនាញការគិតស៊ីជម្រៅដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាដែលបានជួបប្រទះនៅក្នុងកន្លែងធ្វើការងារ។

- កំណត់អត្តសញ្ញាណកម្ម និងធ្វើអាទិភាពនូវបញ្ហាសំខាន់ៗដែលជាប់ទាក់ទងទៅនឹងការសម្របសម្រួលដំណើរការនៃការសម្រេចចិត្ត
- គិតទុកជាមុននូវផលវិបាកនៃការសម្រេចចិត្ត
- ជាន់ទាក់ទងទៅនឹង បុគ្គលិកដែលសមស្របនៅក្នុងការធ្វើការសម្រេចចិត្តដែលអាចមានឥទ្ធិពលលើពួកគេ
- ឆ្លើយតបឲ្យបានឆាប់រហ័សទៅនឹងផែនការដែលបានគាំទ្រ ប្រសិនបើការសម្រេចចិត្តនោះខុសបែបបទ

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ- ច្បាប់នៃការបង្រៀន និងការរៀន (សប្តាហ៍ទី ៨)

មានមូលដ្ឋានគ្រឹះនៃអាជីវកម្ម (Business Fundamentals) មានចំណេះដឹងជាមូលដ្ឋានស្តីអំពីស្ថាប័ន និងឧស្សាហកម្ម។

- យល់ដឹងអំពីសារៈសំខាន់នៃតួនាទីរបស់នរណាម្នាក់នៅក្នុងដំណើរការមុខងាររបស់ក្រុមហ៊ុន និងមានឥទ្ធិពលដ៏មានសក្តានុពលនៃការអនុវត្តរបស់នរណាម្នាក់ដែលអាចទទួលបានជោគជ័យដល់ស្ថាប័ន
- ទទួលស្គាល់នូវសារៈសំខាន់ស្តីពីការរក្សាបាននូវឯកជនភាពនិងការលាក់ការសម្ងាត់ស្តីអំពីព័ត៌មានរបស់ក្រុមហ៊ុន ក៏ដូចជាអតិថិជន និងសហការី ដោយប្រតិបត្តិតាមច្បាប់កម្មសិទ្ធិបញ្ញា
- យល់ដឹងនូវសារៈសំខាន់ស្តីអំពីការថែរក្សាសុខភាព និងសុវត្ថិភាពបរិស្ថាន និងរាយការណ៍ទៅឲ្យបុគ្គលិកដែលសមស្របស្តីអំពីការរំលោភបំពានទាំងនោះ

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ- ច្បាប់នៃការបង្រៀន និងការរៀន (សប្តាហ៍ទី ៨)

ការផ្តោតយកចិត្តទុកដាក់លើអតិថិជន (Customer Focus) រកយ៉ាងសកម្មនូវវិធីសាស្ត្រ មួយចំនួនដើម្បីកំណត់នូវអត្តសញ្ញាណកម្មតម្រូវការទីផ្សារ និងឈានទៅដល់សេចក្តីត្រូវការ របស់អតិថិជន។

- យល់ដឹង និងគិតទុកជាមុននូវសេចក្តីត្រូវការរបស់អតិថិជន
- ផ្តល់សេវាកម្មផ្ទាល់ខ្លួនឲ្យបានទាន់ពេលវេលា និងឆ្លើយតបប្រកបដោយសុវត្ថិភាពដើម្បីឈានទៅដល់ តម្រូវការ សំណើ និងកង្វល់របស់អតិថិជន
- ត្រូវចេះរួសរាយរាក់ទាក់ ចេះគួរសម និងបង្ហាញនូវជំនាញវិជ្ជាជីវៈ នៅពេលដែលដោះស្រាយបញ្ហាណា មួយជាមួយអតិថិជនក្នុងនិងក្រៅប្រទេស
- វាយតម្លៃការពេញចិត្តរបស់អតិថិជន

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ- ច្បាប់នៃការបង្រៀន និងការរៀន (សប្តាហ៍ទី ៨)

ធ្វើការងារជាមួយឧបករណ៍ និងបច្ចេកវិទ្យា (Working with tools and Technology) ជ្រើសរើសប្រើ ប្រាស់ និងរក្សាឲ្យបាននូវឧបករណ៍ និងបច្ចេកវិទ្យាដើម្បីសម្របសម្រួលសកម្មភាពកាងារ។

- កំណត់អត្តសញ្ញាណ ជ្រើសរើស និងប្រើប្រាស់ឧបករណ៍ឲ្យបានសមស្រប និងដោះស្រាយខាងបច្ចេកវិទ្យាដល់ បញ្ហានានាដែលបានជួបប្រទះ
- ពិចារណាដោយយកចិត្តទុកដាក់ថាឧបករណ៍ និងដំណោះស្រាយបច្ចេកវិទ្យាណាខ្លះដែលសមស្របសម្រាប់ ការងារ និងមានការជ្រើសរើសយ៉ាងមុតមាំនូវឧបករណ៍ដ៏ល្អប្រសើរបំផុត ឬជ្រើសរើសដំណោះស្រាយបច្ចេក វិទ្យាណាខ្លះសម្រាប់ដោះស្រាយបញ្ហាដែលមាននៅក្នុងដៃ
- ប្រតិបត្តិការឧបករណ៍ ឬសម្ភារៈអាស្រ័យទៅលើការបង្កើតទម្រង់បែបបទប្រតិបត្តិការដែលបានបង្កើតឡើង និង បទដ្ឋានសុវត្ថិភាព
- រកឱកាសដើម្បីបង្កើនចំណេះដឹងស្តីអំពីឧបករណ៍ និងបច្ចេកវិទ្យា និងបច្ចេកវិទ្យាដែលអាចជួយនៅក្នុងការ បង្កើនការងារ និងផលិតភាព

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំ-ការអភិវឌ្ឍរបស់កុមារ (សប្តាហ៍ទី៩)

សូមអរគុណ

កិច្ចការត្រូវអនុវត្តដើម្បីសម្រេចលទ្ធផលសិក្សារំពឹងទុក៖

ក្រោយពីបញ្ចប់ការសិក្សាមុខវិជ្ជានេះដោយជោគជ័យអ្នកសិក្សានឹង៖

កិច្ចការទី ១៖ រៀបចំផែនការសម្រាប់បង្រៀនសិស្សតាមតម្រូវការ

កិច្ចការទី ២៖ រៀបចំផែនការសម្រាប់កំណត់បញ្ហាប្រឈមនានាដែលអាចកើតមានឡើង
នៅក្នុងថ្នាក់រៀន និងក្រៅថ្នាក់រៀន។

កិច្ចការទី ៣៖ ផ្សារភ្ជាប់ទ្រឹស្តីនៃការអប់រំ ជាមួយការអភិវឌ្ឍភាពជាមនុស្សពេញលេញ
ទៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនៃការបង្រៀននិងរៀន។

កិច្ចការទី ៤៖ រៀបចំរបាយការណ៍ដើម្បីបង្ហាញពីដំណោះស្រាយនានា។

កិច្ចការទី ៥៖ រៀបចំបទបង្ហាញដើម្បីបង្ហាញពីឧត្តមានុវត្តនៃដំណោះស្រាយនានាពាក់
ព័ន្ធបញ្ហាអប់រំ។

វិទ្យាស្ថានបណ្តុះបណ្តាល និង
ស្រាវជ្រាវដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា

ការអប់រំ នៅកម្ពុជាឆ្នាំ២០១៥ ការងារ និងការផ្តល់សិទ្ធិអំណាច

អ្នកកែសម្រួល ឃៀង-សុដី ត្រីវិទ្យាសា-ម៉ាឌូ សែម-វិធី

ការអប់រំ នៅកម្ពុជាឆ្នាំ២០១៥ ការងារ និងការផ្តល់សិទ្ធិអំណាច

អ្នកកែសម្រួល
យៀង-សុដិ ស្រីនិវាស-ម៉ាឌូ តែម-វិទ្ធី

វិទ្យាស្ថានមន្ត្រីបណ្តុះបណ្តាល និង ស្រាវជ្រាវដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា
ភ្នំពេញ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៥

© ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ រាជរដ្ឋាភិបាល និង ស្រាវជ្រាវដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា

រក្សាសិទ្ធិគ្រប់យ៉ាង - គ្មានផ្នែកណាមួយនៃឯកសារនេះ ត្រូវបានចម្លងទុក ឬផ្សព្វផ្សាយតាមទម្រង់ និង តាមមធ្យោបាយផ្សេងៗ ដូចជា អេឡិចត្រូនិក យន្តកម្ម ចតចម្លង... ។ល។ ដោយគ្មានការអនុញ្ញាត ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរពីវិទ្យាស្ថានបណ្តុះបណ្តាល និង ស្រាវជ្រាវដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជាឡើយ។

ISBN-10: 9789995-052-99-7

ការជកស្រង់:

យៀង-សុផី ស្រីនីវាសា-ម៉ាឌូ ឆែម-វិទ្ធី, អ្នកកែសម្រួល. ២០១៥. ការអប់រំនៅកម្ពុជាឆ្នាំ២០១៥: ការងារ និងការផ្តល់សិទ្ធិអំណាច. ភ្នំពេញ: វបសអ/CDRI.

រចនាក្របមុខដោយ: ឆែម-វិទ្ធី យៀង-សុផី និង អ៊ុំ-ចាន់ថា
រូបភាពក្របខាងមុខដោយ: ឆែម-វិទ្ធី
"ចំណេះដឹងតាមប្រព័ន្ធកុំព្យូទ័រជួយបំភ្លឺ បញ្ញាញាណនិស្សិត"

អ្នកគ្រប់គ្រងការបោះពុម្ពផ្សាយ: យូ-សិទ្ធិវិទ្ធី
បកប្រែ និងរចនាដោយ: ខេង-សេង និង ម៉ែន-ច័ន្ទធីតា
បោះពុម្ពដោយ: GIGB (Green Investment Green Business) Printing House

វិទ្យាស្ថានបណ្តុះបណ្តាល និង ស្រាវជ្រាវដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា

- ☎ អគារលេខ ៥៦ ផ្លូវលេខ ៣១៥
- ✉ ប្រអប់សំបុត្រលេខ ៦២២ ភ្នំពេញ កម្ពុជា
- ☎ ទូរស័ព្ទ: (៨៥៥២៣) ៨៨១៣៨៤, ៨៨១៧០១, ៨៨១៩១៦, ៨៨៣៦០៣
- ☎ ទូរសារ: (៨៥៥២៣) ៨៨០៧៣៤
- អ៊ីមែល: cdri@cdri.org.kh
- គេហទំព័រ: www.cdri.org.kh

មាតិកា

បញ្ជីអក្សរកាត់.....	vii
អារម្ភកថា.....	ix
សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ.....	xi
១. ហេតុអ្វីត្រូវផ្តោតការប្រឹងប្រែងលើការអប់រំនៅកម្ពុជា ហើយហេតុអ្វីត្រូវប្រឹងនៅពេលនេះ?.....	1
២. កង្វះខាតជំនាញនៅកម្ពុជា៖ ទិដ្ឋភាពទូទៅ.....	6
៣. ការសម្រេចគោលដៅដ៏ខ្ពស់តាមរយៈការអប់រំកម្រិតខ្ពស់.....	14
៣.១. ការអប់រំកម្រិតខ្ពស់សិក្សា៖ និន្នាការ បញ្ហាចោទ និងជម្រើសគោលនយោបាយ.....	16
៣.២. ការពង្រឹងសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា៖ តួនាទីនៃការធានាគុណភាពការអប់រំកម្រិតខ្ពស់សិក្សា ...	21
៣.៣. ការប្រែក្លាយស្ថាប័នអប់រំខ្ពស់សិក្សានៅកម្ពុជា ទៅជាសាកលវិទ្យាល័យ បែបសហគ្រិន.....	29
៣.៤. ឧបករណ៍ចល័ត៖ ឧបករណ៍ជំនួយបន្ថែមដល់ការអប់រំកម្រិតខ្ពស់សិក្សានៅកម្ពុជា ដោយឆ្លង តាមវេទិកាបណ្តុះបណ្តាលបើកទូលាយក្នុងអ៊ិនធឺណិត.....	38
៤. ការរៀបចំ និងពង្រីក ការអប់រំនិងបណ្តុះបណ្តាលបច្ចេកទេសនិងវិជ្ជាជីវៈ នៅកម្ពុជា.....	49
៥. ការពង្រឹងការអប់រំកម្រិតមធ្យមសិក្សា.....	62
៦. ដោះស្រាយតម្រូវការរៀនសូត្រជាមូលដ្ឋាន តាមរយៈការអប់រំកម្រិតបឋមសិក្សា.....	72
៧. សាលាមត្តេយ្យ និងការវិវត្តន៍របស់កុមារ.....	82
៨. ការអប់រំដើម្បីផ្តល់សិទ្ធិអំណាច៖ ការគូបផ្សំផ្នែកផ្សេងៗជាមួយគ្នា.....	94

បញ្ជីតារាង និងរូបភាព

តារាង ៤.១៖ ការយល់ខុសអំពី TVET..... 52

តារាង ៤.២៖ ជម្រើសជាយុទ្ធសាស្ត្រដើម្បីលើកកម្ពស់ TVET 54

តារាង ៤.៣៖ បញ្ហាប្រឈមសំខាន់ៗ ជម្រើសគោលនយោបាយ និងអនុសាសន៍..... 57

តារាង ៥.១៖ អត្រាចុះឈ្មោះចូលរៀនសុទ្ធនៅមធ្យមសិក្សាក្នុងបណ្តាប្រទេសអាស៊ាន 65

តារាង ៥.២៖ អត្រាចុះឈ្មោះចូលរៀនដុលនៅមធ្យមសិក្សានៅកម្ពុជា គិតតាមតំបន់ 66

តារាង ៥.៣៖ អត្រាបោះបង់ការសិក្សារបស់សិស្សមធ្យមសិក្សា តាមតំបន់ 66

តារាង ៥.៤៖ ការបែងចែកពេលវេលាសម្រាប់មុខវិជ្ជានីមួយៗ ពីថ្នាក់ទី៧ ដល់ ទី៩ 68

តារាង ៥.៥៖ ការបង្រៀនជំនាញដល់គ្រូមធ្យមសិក្សា 68

តារាង ៥.៦៖ សមាមាត្រគ្រូ-សិស្ស សម្រាប់ការអប់រំកម្រិតមធ្យមសិក្សានៅតាមប្រទេសអាស៊ាន 69

តារាង ៦.១៖ លទ្ធផលការវាយតម្លៃស្តង់ដារថ្នាក់ជាតិសម្រាប់ថ្នាក់ទី៦ នៅឆ្នាំ២០០៧
(% ចម្លើយត្រឹមត្រូវ) 74

តារាង ៦.២៖ ចំនួនម៉ោងសិក្សាបែងចែកតាមមុខវិជ្ជានីមួយៗ ក្នុងកម្មវិធីសិក្សាកម្រិតបឋម
នៅកម្ពុជា..... 76

រូបភាព ៥.១៖ មូលហេតុរបស់ស្ត្រី និងបុរស ក្នុងការមិនចូលរៀនមធ្យមសិក្សា 67

រូបភាព ៦.១៖ អត្រាចុះឈ្មោះចូលរៀនសុទ្ធ និងអត្រាបោះបង់ការសិក្សានៅកម្រិតបឋមសិក្សា
ឆ្នាំ២០១៣/១៤ និងអត្រាឆ្លងកម្រិតឆ្នាំ២០១២/១៣ 73

រូបភាព ៦.២៖ លទ្ធផលការវាយតម្លៃស្តង់ដារថ្នាក់ជាតិសម្រាប់ថ្នាក់ទី៣ នៅឆ្នាំ២០០៩
មានបែងចែកតាមភេទ និងតំបន់ 74

រូបភាព ៦.៣៖ ចំនួនសាលាបឋមសិក្សាសាធារណៈ និងកុមារក្នុងអាយុសិក្សា
ឆ្នាំ២០១៣/១៤ តាមខេត្ត 75

រូបភាព ៦.៤៖ អនុបាតសិស្ស-គ្រូថ្នាក់បឋមសិក្សា ក្នុងតំបន់អាស៊ាន 77

រូបភាព ៦.៥៖ កម្រិតអប់រំគ្រូថ្នាក់បឋមសិក្សា ឆ្នាំ២០១៣/១៤ 77

រូបភាព ៦.៦៖ ចំណាយរបស់រដ្ឋាភិបាលទៅលើសិស្សបឋមសិក្សាម្នាក់ៗ គិតជា % នៃ ផលស
ក្នុងមនុស្សម្នាក់ ក្នុងអាស៊ាន (ស្ថិតិចុងក្រោយនេះ) 79

រូបភាព ៦.៧៖ សិស្សបឋមសិក្សាទៅចូលរៀននៅសាលាឯកជន គិតតាមឆ្នាំ 79

បញ្ជីអក្សរកាត់

- ACC គណៈកម្មាធិការទទួលស្គាល់គុណភាពអប់រំនៅកម្ពុជា
(Accreditation Committee of Cambodia)
- AEC សហគមន៍សេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន (ASEAN Economic Community)
- ASCC សហគមន៍សង្គម-វប្បធម៌អាស៊ាន (ASEAN Socio-Cultural Community)
- AUN បណ្តាញសាកលវិទ្យាល័យអាស៊ាន (ASEAN University Network)
- CDRI វិទ្យាស្ថានបណ្តុះបណ្តាល និងស្រាវជ្រាវដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា
(Cambodia Development Resource Institute)
- DHE នាយកដ្ឋានខ្ពស់សិក្សា (Department of High Education)
- ECCD ការគាំពារ និងអភិវឌ្ឍន៍កុមារតូច (Early Child Care and Development)
- ECD ការអភិវឌ្ឍកុមារតូច (Early Child Development)
- ECE ការអប់រំកុមារតូច (Early Child Education)
- ESP ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រវិស័យអប់រំ (Education Strategic Plan)
- HEI គ្រឹះស្ថានខ្ពស់សិក្សា (Higher Education Institute)
- ICT បច្ចេកវិទ្យាព័ត៌មាន និងទូរគមនាគមន៍ (Information and Communications Technology)
- ILO អង្គការពលកម្មអន្តរជាតិ (International Labour Organization)
- LLSP កម្មវិធីបំណិនជីវិតក្នុងមូលដ្ឋាន (Local Life Skill Programme)
- MOEYS ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា (Ministry of Education, Youth and Sport)
- MOOC វគ្គបណ្តុះបណ្តាលបើកទូលាយតាមអ៊ិនធឺណិត (Massive Open Online Course)
- NC កម្មវិធីសិក្សាថ្នាក់ជាតិ (National Curriculum)
- NEA ទីភ្នាក់ងារជាតិមុខរបរ និងការងារ (National Employment Agency)
- NGOs អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល (Non-governmental Organisation)
- QA ការធានាគុណភាព (Quality Assurance)
- R&D ការស្រាវជ្រាវ និងការអភិវឌ្ឍ (Research and Development)
- RUPP សាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទភ្នំពេញ (Royal University of Phnom Penh)
- TQM ការគ្រប់គ្រងគុណភាពសរុប (Total Quality Management)
- TVET ការអប់រំ និងបណ្តុះបណ្តាលបច្ចេកទេស និងវិជ្ជាជីវៈ
(Technical and Vocational Education and Training)
- UNESCO អង្គការវប្បធម៌ វិទ្យាសាស្ត្រ និងអប់រំ អង្គការសហប្រជាជាតិ
(United Nation Educational, Scientific and Cultural Organization)
- UNICEF មូលនិធិកុមារ អង្គការសហប្រជាជាតិ (United Nation Children's Fund)

បញ្ជីឈ្មោះអ្នកនិពន្ធ

បណ្ឌិត ផែម វិទ្ធី	នាយកប្រតិបត្តិ នៃវិទ្យាស្ថាន CDRI exd@cdri.org.kh
ស៊ុំ ធារី	អ្នកស្រាវជ្រាវ នៃវិទ្យាស្ថាន CDRI theavy@cdri.org.kh
ឌី សំសីដេត	នាយកកម្មវិធីអប់រំក្រោយឧត្តមសិក្សា នៃសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទភ្នំពេញ, dsamsideth@yahoo.com
បណ្ឌិត Kathryn Hibbert	សាស្ត្រាចារ្យរង, មហាវិទ្យាល័យអប់រំ និង ឱសថសាស្ត្រ នៃសាលា Schulich និង ទ័ន្តពេទ្យ, សាកលវិទ្យាល័យ Western, ប្រទេសកាណាដា, khibber2@uwo.ca
បណ្ឌិត យៀង សុធី	អ្នកស្រាវជ្រាវ នៃវិទ្យាស្ថាន CDRI sothykhieng@cdri.org.kh
លន់ ពេជ្រតារា	ជាអ្នកស្រាវជ្រាវ នៃវិទ្យាស្ថាន CDRI dara@cdri.org.kh
នូ កែវសុទ្ធា	ជាអ្នកស្រាវជ្រាវ នៃវិទ្យាស្ថាន CDRI sothea@cdri.org.kh
បណ្ឌិត រស់ សុវាចា	អ្នកស្រាវជ្រាវឯករាជ្យ ខាងផ្នែកឧត្តមសិក្សា soveacha2002@yahoo.com
សំ ច័ន្ទភិរុណ	Doctoral Researcher, VU សាកលវិទ្យាល័យ Amsterdam, ប្រទេសហុល្លង់ sphirun@yahoo.com
បណ្ឌិត Jan Taylor	ឯកទេសស្រាវជ្រាវ និងទំនាក់ទំនង, ភ្នំពេញ jan.taylor.cambodia@gmail.com
"វ៉ា" វ៉ាន់ដា	អ្នកស្រាវជ្រាវ នៃវិទ្យាស្ថាន CDRI vanda@cdri.org.kh

អារម្ភកថា

តើប្រជាជនកម្ពុជាចង់បានអនាគតបែបណាសម្រាប់កូនចៅ សង្គម និងប្រទេសជាតិ? តើ ពួកគេអាចជឿនលឿនទៅមុខយ៉ាងណាបាន ទាំងខាងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច និងការកសាងអត្តសញ្ញាណជាតិ ដ៏រឹងមាំ ដែលអាចឲ្យពួកគេងើបផុតពីស្រមោលអតីតកាលដ៏ឈឺចាប់ និងប្រេះឆា ដោយមានក្តី សង្ឃឹមជាថ្មី និងភាពក្លៀវក្លាឡើងវិញ? តើយើងធ្វើដូចម្តេចដើម្បីប្រមូលផ្តុំនូវធាតុផ្សំផ្សេងៗសម្រាប់ ការកសាងសង្គម ដោយផ្អែកលើការស្រាវជ្រាវពីប្រទេសដទៃទៀត និងការថែរក្សាគុណតម្លៃស្នូល របស់កម្ពុជា? ក្នុងឯកសារនេះ យើងពិនិត្យលើសំណួរទាំងនេះ និងសំណួរដទៃទៀត ដោយព្យាយាម អភិវឌ្ឍយុវជនឲ្យមានសក្តានុពលពេញលេញ និងសម្រេចគោលដៅប្រកបដោយមហិច្ឆតាខ្ពស់នៃ ការរីកលូតលាស់សេដ្ឋកិច្ចសង្គមកិច្ចពិតៗ។

ការកែលម្អប្រព័ន្ធអប់រំ ជាបញ្ហាដ៏សំខាន់បំផុតមួយដែលកម្ពុជាកំពុងប្រឈមមុខ។ ដោយ ពិនិត្យឃើញការប្តេជ្ញាចិត្តរបស់ថ្នាក់ដឹកនាំវិស័យអប់រំ និងកំណែទម្រង់ដ៏ជ្រាលជ្រៅក្នុងវិស័យ អប់រំនោះ វិទ្យាស្ថានបណ្តុះបណ្តាល និងស្រាវជ្រាវដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា (CDRI) ក៏បានផ្តួចផ្តើម អនុវត្តគម្រោងស្រាវជ្រាវចម្បងមួយ ដើម្បីពិនិត្យពីបញ្ហាចោទនៅក្នុងប្រព័ន្ធអប់រំនៅកម្ពុជា ដោយ ផ្តោតសំខាន់លើការអភិវឌ្ឍជំនាញ។ ក្នុងឋានៈជានាយកប្រតិបត្តិថ្មីនៃវិទ្យាស្ថាន CDRI ខ្ញុំមាន សេចក្តីសោមនស្សរីករាយ និងមានភ័ព្វល្អណាស់ ដោយបានចូលរួមបម្រើការនៅវិទ្យាស្ថាន ចំពេល គម្រោងដ៏សំខាន់នេះទើបចាប់ដំណើរការ។ នេះជាការជួបជួនដ៏ប្រសើរ ឬក៏ជាវាសនាល្អ ព្រោះ កាលពី ២០ឆ្នាំមុន ដោយសារមានចំណាប់អារម្មណ៍ និងការដក់ចិត្តផ្ទាល់ខ្លួន ខ្ញុំបានសរសេរ និក្ខេបបទថ្នាក់បណ្ឌិតមួយមានចំណងជើងថា "សាកលវិទ្យាល័យ និងមូលធនមនុស្ស តាមទស្សនៈ អាស៊ាន៖ ករណីប្រទេសកម្ពុជា"។ ខ្ញុំក៏បានបង្រៀននៅសាកលវិទ្យាល័យជាតិនៃប្រទេសសិង្ហបុរី (National University of Singapore) រយៈពេល៥ឆ្នាំ ដែលនៅទីនោះខ្ញុំបានដើរតួនាទីដ៏សំខាន់ ជួយញ៉ាំងឲ្យកំណែទម្រង់ដ៏ចម្បងមួយ ក្នុងការអប់រំផ្នែកវេជ្ជសាស្ត្រទទួលបានជោគជ័យ។ សម្រាប់ ជនជាតិកម្ពុជាម្នាក់ ដែលរស់នៅឯបរទេសអស់រយៈពេល៤០ឆ្នាំដូចជាប្តីខ្ញុំ គំនិតផ្តួចផ្តើមរបស់ CDRI ដ៏មានអត្ថន័យចំពោះសង្គម និងចំពេលវេលានេះ គឺជាបេសកកម្មដ៏ល្អបំផុតមួយដែលខ្ញុំអាច ស្រមៃឃើញ។

គោលដៅដ៏សំខាន់នៃគម្រោងនេះ គឺការបង្កើតឯកសារមួយលើប្រធានបទ "ការពង្រឹង វិស័យអប់រំ ដើម្បីផ្តល់ការងារ និងសិទ្ធិអំណាច"។ ឯកសារបោះពុម្ពផ្សាយដ៏សំខាន់របស់ CDRI ដែលធ្វើឡើងមួយឆ្នាំម្តងនេះ បានផ្តល់រូបភាពច្បាស់លាស់មួយនៃស្ថានភាពវិស័យអប់រំនៅកម្ពុជា។ ឯកសារនេះផ្តោតលើប្រធានបទសំខាន់ៗជាច្រើន៖ ការដោះស្រាយបញ្ហាកង្វះជំនាញ, ការឈាន ទៅសម្រេចគោលដៅខ្ពស់ តាមរយៈការអប់រំកម្រិតខ្ពស់សិក្សា, ការរៀបចំ និងពង្រីកការអប់រំ និង បណ្តុះបណ្តាលបច្ចេកទេស និងវិជ្ជាជីវៈ, ការពង្រឹងការអប់រំកម្រិតមធ្យមសិក្សា, ការដោះស្រាយ តម្រូវការរៀនសូត្រជាមូលដ្ឋាន តាមរយៈការអប់រំកម្រិតបឋមសិក្សា និងការរៀនសូត្រមួយជីវិត តាមរយៈសាលាមតេយ្យ និងការរីកលូតលាស់របស់កុមារតាំងពីក្មេងខ្ចី។ ឯកសារបោះពុម្ពផ្សាយនេះ បានរៀបចំឡើងដោយទទួលបាន ការចាប់អារម្មណ៍ពីសំណាក់អ្នកកសាងគោលនយោបាយលំដាប់ ខ្ពស់ៗ ជាពិសេស ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា និងដៃគូអភិវឌ្ឍន៍នានាបច្ចុប្បន្ន និងទៅអនាគត។

គម្រោងស្រាវជ្រាវនេះ ជាលទ្ធផលនៃការពិគ្រោះយោបល់ និងកិច្ចសហការជាមួយស្ថាប័ន
នីតិប្បញ្ញត្តិ និងនីតិប្រតិបត្តិថ្នាក់ជាតិ, ស្ថាប័នអប់រំ, ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ និងវិស័យឯកជន ដែលបានផ្តល់
នូវកន្លែងរក្សាទុកជំនាញ ចំណេះដឹង និងបទពិសោធន៍ជាច្រើន។ អ្នកនិពន្ធអត្ថបទនីមួយៗ បាន
ប្រើប្រភពទិន្នន័យបឋម និងទិន្នន័យប្រភពទី២ ផ្សេងៗ ដើម្បីបញ្ជាក់លើអំណះអំណាងរបស់ខ្លួន។
ឯកសារមានអ្នកនិពន្ធច្រើននាក់បែបនេះ នាំឲ្យមានទស្សនៈចម្រុះ ក៏ដូចជា ការយល់ឃើញ និងការ
បកស្រាយខុសៗគ្នា ដូចយើងអាចរំពឹងឃើញបាននៅក្នុងសហគមន៍ស្រាវជ្រាវមួយ។ ទោះយ៉ាង
ណាក្តី ការយល់ឃើញ និងការបកស្រាយខុសៗគ្នានេះ អាចជាធនធានដ៏មានតម្លៃ ជួយឲ្យមាន
សេចក្តីសន្និដ្ឋានដ៏រឹងមាំនៅចុងបញ្ចប់។

ការស្រាវជ្រាវ និងការវិភាគរបស់យើងបានបង្ហាញនូវ ចន្លោះខ្វះខាតជាច្រើនក្នុងការ
ស្រាវជ្រាវ និងការប្រទាំងប្រទើសគ្នាបន្តិចបន្តួចនៅក្នុងទិន្នន័យ។ គម្រោងជាមូលដ្ឋាននេះ ជួយឲ្យ
យើងអាចផ្តល់អាទិភាព និងអនុវត្តការសិក្សាបន្ថែមទៀតដើម្បីពង្រឹង និងបញ្ជាក់ពីភាពត្រឹមត្រូវនៃ
ទិន្នន័យរបស់យើង, សាកសួរសំណួរស្រាវជ្រាវល្អៗ និង បង្កើតចំណេះដឹងថ្មីៗនិងច្រើនប្រភេទទៀត
ដើម្បីជំរុញ និងផ្តល់ព័ត៌មានដល់ការកសាងគោលនយោបាយ និងការអនុវត្តជាក់ស្តែង ហើយនាំឲ្យ
មានការកែលម្អលទ្ធផលអប់រំសម្រាប់គ្រប់គ្នា។

ប្រព័ន្ធអប់រំរឹងមាំតែឯកឯង មិនគ្រប់គ្រាន់ទេសម្រាប់ការកសាងប្រទេសជាតិឲ្យរុងរឿង
និងរួមគ្នាល្អដែលឆ្លុះបញ្ចាំងពីតម្លៃផ្សេងៗនៃវប្បធម៌របស់សង្គម។ ការប្តេជ្ញាចិត្តរបស់យើងក្នុង
នាមជាស្ថាប័នស្រាវជ្រាវ និងអភិវឌ្ឍន៍ រួមមាន សកម្មភាពទាំងឡាយដែលជួយជំរុញកិច្ចសន្ទនា
រួមគ្នាដើម្បីកំណត់នូវចក្ខុវិស័យ និងគិតគូរពីជំហានបន្ទាប់របស់យើង។ ការប្រែប្រួលក្នុងសង្គម
និងសេដ្ឋកិច្ច តម្រូវឲ្យយើងធ្វើការងារដោយរួមសហការគ្នា ដើម្បីជួយដល់ការបង្កើតគោល
នយោបាយដ៏រឹងមាំ ដែលអាចក្លាយជាឆ្លើយតបនៃដំណើរការរីកចម្រើនក្នុងប្រព័ន្ធសង្គម ហើយ
អនុញ្ញាតឲ្យយើងឆ្លើយតបបានល្អទៅនឹងតម្រូវការនៃការប្រែប្រួលក្នុងសេដ្ឋកិច្ច និងទៅតាមបែបបទ
មួយសំដៅកសាងសង្គមឲ្យរុងរឿង។ នៅពេលគិតគូរពីការអប់រំអ្នកជំនាន់ក្រោយ យើងត្រូវផ្តោត
លើទាំងផ្នែកគុណភាព និងភាពពាក់ព័ន្ធល្អ ហើយត្រូវរក្សាជំហរមើកចំហដល់គំនិតបែបថ្មី។ យើង
សង្ឃឹមថា ការធ្វើវិនិយោគទៅលើកំណែទម្រង់អប់រំជាលក្ខណៈប្រព័ន្ធ និងប្រកបដោយគុណភាព
នឹងផ្តល់នូវជាតិមួយកំពុងវិវត្តទៅមុខ។ គោលនយោបាយ និងការស្រាវជ្រាវដ៏ត្រឹមត្រូវ នឹងជួយយើង
ក្នុងការកំណត់ គន្លងដ៏រុងរឿងសម្រាប់អនាគតប្រទេសកម្ពុជា។

បណ្ឌិត ឆែម វិទ្ធី
នាយកប្រតិបត្តិ នៃវិទ្យាស្ថាន CDRI

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ

គម្រោងនេះ ជាលទ្ធផលនៃកិច្ចសហការរវាងអ្នកនិពន្ធជាច្រើនរូប រួមមាន អ្នកស្រាវជ្រាវនៅ វិទ្យាស្ថាន CDRI និងអ្នកស្រាវជ្រាវមកពីខាងក្រៅ។ CDRI សូមអរមរសាទរចំពោះកិច្ចប្រឹងប្រែង ប្រកបដោយគុណភាពខ្ពស់របស់សមាជិកគ្រប់គ្នាក្នុងគម្រោង។

វិទ្យាស្ថាន CDRI សូមអរគុណជាពិសេសដល់បណ្ឌិត Srinivasa Madhur ប្រធានផ្នែក ស្រាវជ្រាវ នៃវិទ្យាស្ថាន CDRI ចំពោះការបំពេញតួនាទីស្នូលជំរុញគំនិតផ្តួចផ្តើមស្រាវជ្រាវផ្នែក អប់រំនេះឡើង និងបណ្ឌិត យៀង សុធី អ្នកស្រាវជ្រាវនៅ CDRI ចំពោះការសម្របសម្រួលអនុវត្ត គម្រោងនេះ។ អ្នកទាំងពីរបានបំពេញការងារយ៉ាងល្អក្នុងការគ្រប់គ្រងនិងរួមគ្នាកែសម្រួលឯកសារ។ គម្រោងនេះ ក៏ទទួលបានជំនួយគាំទ្រដ៏មានតម្លៃដល់ការស្រាវជ្រាវពី កញ្ញា ឆុំ ធារី អ្នកស្រាវជ្រាវ កញ្ញា តឹក មុយទៀង ជំនួយការផ្នែកស្រាវជ្រាវ និង លោក ជួង ចន្ទា អ្នកស្រាវជ្រាវ នៅ CDRI។

យើងខ្ញុំក៏សូមថ្លែងអំណរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅដល់លោក ជួង ចន្ទា អ្នកស្រាវជ្រាវ និងលោក ជាសឹង តារាប្បទិ ជាអ្នកស្ម័គ្រចិត្ត ចំពោះការជួយកែសម្រួលអត្ថបទ, លោក ខេង សេង អ្នកបកប្រែ លោក អ៊ុំ ចាន់ថា មន្ត្រីផ្នែកផលិតកម្ម និង លោក យូ សិទ្ធិវិទ្ធី អ្នកគ្រប់គ្រងផ្នែកបោះពុម្ពផ្សាយ ចំពោះ ការសម្របសម្រួលជាទូទៅលើផលិតកម្ម និងការបោះពុម្ពផ្សាយឯកសារនេះ។

យើងខ្ញុំសូមអរគុណជាអនេកប្បការ ដល់អ្នកជួយពិនិត្យខ្លឹមសារនៅខាងក្រៅវិទ្យាស្ថានជា ច្រើនរូប។ បណ្ឌិត Kathryn Hibbert សាស្ត្រាចារ្យរងនៅមហាវិទ្យាល័យអប់រំ និង Schulich School of Medicine and Dentistry នៃសាកលវិទ្យាល័យ Western University ដែលបានរួមចំណែក យ៉ាងសំខាន់ក្នុងការចងក្រងឯកសារនេះ ដោយបានផ្តល់មតិជាច្រើនដល់ក្រុមស្រាវជ្រាវនៅក្នុង ដំណើរការចងក្រងអត្ថបទ និងជួយស្វែងរកអ្នកពិនិត្យខ្លឹមសារនៅអន្តរជាតិ។ យើងសូមអរគុណ ផងដែរដល់អ្នកពិនិត្យខ្លឹមសារជាច្រើនរូបទៀត ដែលបានចែករំលែកយ៉ាងសប្បុរសនូវចំណេះដឹង ជំនាញ និងពេលវេលាដ៏មានតម្លៃ។

- **បណ្ឌិត Amanda Benjamin** សាស្ត្រាចារ្យរងនៃមហាវិទ្យាល័យអប់រំ នៃសាកលវិទ្យាល័យ New Brunswick ប្រទេសកាណាដា
- **បណ្ឌិត Penelope Engel-Hills** សាស្ត្រាចារ្យ និងមហាវិទ្យាធិការរង នៃមហាវិទ្យាល័យ Health and Wellness Sciences នៃសាកលវិទ្យាល័យ Cape Peninsula University of Technology ប្រទេសអាហ្វ្រិកខាងត្បូង
- **បណ្ឌិត ល្អ ហ្វាតា** សមាជិកលេខាធិការដ្ឋាននៃក្រុមប្រឹក្សាស្រាវជ្រាវផ្នែកអប់រំ នៃក្រសួង អប់រំ យុវជន និងកីឡា
- **លោក Yijuan Ge** និស្សិតថ្នាក់បណ្ឌិតនៅមហាវិទ្យាល័យអប់រំ នៃសាកលវិទ្យាល័យ Western University ប្រទេសកាណាដា

- **បណ្ឌិត Luigi Iannacci** សាស្ត្រាចារ្យរង នៃមហាវិទ្យាល័យអប់រំ នៃសាកលវិទ្យាល័យ Trent University, Otonabee College, Symons Campus ប្រទេសកាណាដា
- **បណ្ឌិត Sharon Rich** សាកលវិទ្យាធិការរងនៃសាកលវិទ្យាល័យ Academic at Nipissing University ប្រទេសកាណាដា
- **បណ្ឌិត រស់ សុវាចា** អ្នកស្រាវជ្រាវឯករាជ្យខាងផ្នែកឧត្តមសិក្សា។

យើងខ្ញុំ សូមអរគុណជាពន្លឹក ដល់ការផ្តល់ជំនួយផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុពីសំណាក់ ទីភ្នាក់ងារសហប្រតិបត្តិការអភិវឌ្ឍន៍អន្តរជាតិស៊ីយេអែត (Sida) និងដៃគូដទៃទៀត សម្រាប់ឯកសារបោះពុម្ពផ្សាយនេះ និងការស្រាវជ្រាវរយៈពេលវែងខាងផ្នែកអប់រំរបស់ CDRI។

១

ហេតុអ្វីត្រូវផ្ដោតការប្រឹងប្រែងលើការអប់រំ នៅកម្ពុជា ហើយហេតុអ្វីត្រូវប្រឹងប្រែងនៅពេលនេះ ?

១.១ សាវតារ

កម្ពុជាសម្រេចបានកំណើនខ្លាំងក្លាក្នុង ២១សតវត្សរ៍កន្លងមក ហើយបច្ចុប្បន្នកំពុងជិតឡើង
ឋានៈជាប្រទេសមានប្រាក់ចំណូលមធ្យមកម្រិតទាប ដោយមានចំណូលក្នុងមនុស្សម្នាក់ ប្រហែល
១០០០ដុល្លារ។ នេះជាលទ្ធផលយ៉ាងឆ្លើមដែលប្រទេសជិតខាងដូចជា វៀតណាមសម្រេចបាន
ក្នុងឆ្នាំ២០១០ និង ឡាវក្នុងឆ្នាំ ២០១១ (CDRI 2013; Madhur and Menon 2014)។ ដោយផ្អែក
លើជោគជ័យនេះ រដ្ឋាភិបាលមានបំណង ជំរុញឲ្យកម្ពុជាឡើងឋានៈជាប្រទេសមានប្រាក់ចំណូល
មធ្យមកម្រិតខ្ពស់ក្នុងឆ្នាំ២០៣០ (ដោយមានចំណូលក្នុងមនុស្សម្នាក់ប្រហែល ៤០០០ដុល្លារ ដូច
គ្នានឹង ប្រទេសថៃក្នុងឆ្នាំ២០១០ និង ឥណ្ឌូនេស៊ីក្នុងឆ្នាំ២០១៣) និងឡើងឋានៈជាប្រទេសមាន
ចំណូលខ្ពស់ (ដោយមានចំណូលក្នុងមនុស្សម្នាក់ប្រហែល ១២.០០០ដុល្លារ) ក្នុងឆ្នាំ២០៥០
(RGC 2014)។

នៅពេលកម្ពុជាកំពុងឆ្លងកាត់ដំណាក់កាលមានប្រាក់ចំណូលមធ្យមនេះ មានកត្តាជាច្រើន
អាចរារាំងដល់កំណើន និងការអភិវឌ្ឍ។ មានការមូលមតិជាទូទៅក្នុងចំណោមអ្នកកសាងគោល
នយោបាយ វិស័យឯកជន អ្នកជំនាញខាងអភិវឌ្ឍន៍ និងដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ (ទ្វេភាគី និងពហុភាគី)
នៅកម្ពុជាថា កង្វះជំនាញដែលកំពុងលេចឡើង គឺជាកត្តាសំខាន់មួយ។ ធនធានមនុស្សមាន
ជំនាញ ទាំងសម្រាប់ឧស្សាហកម្មប្រើប្រាស់ច្រើននូវជំនាញកម្រិតទាបទៅមធ្យម កំពុងខ្វះខាត
កាន់តែខ្លាំងឡើងហើយ។ ម្យ៉ាងទៀត គម្លាតរវាងធនធានមនុស្សមានជំនាញដែលឧស្សាហកម្ម
និងពាណិជ្ជកម្មត្រូវការ ហើយនឹងអ្វីដែលស្ថាប័នអប់រំ (ទាំងផ្នែកសិក្សាស្រាវជ្រាវ និងការបណ្តុះ
បណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ) កំពុងផលិតចេញ វាកាន់តែរីកចម្រើនទៅៗសឹងតែរៀងរាល់ឆ្នាំ (Madhur 2014)។
កម្ពុជានឹងត្រូវពិនិត្យដោះស្រាយបញ្ហាកំណើនកង្វះជំនាញនេះ ប្រសិនបើចង់សម្រេចបានតាម
ចក្ខុវិស័យរបស់ខ្លួន ក្លាយជាប្រទេសមានចំណូលមធ្យមកម្រិតខ្ពស់ក្នុងពីរទសវត្សរ៍ខាងមុខ និងបន្ត
ឈានឡើងទៀតនៅក្នុងដំណើរការអភិវឌ្ឍន៍នេះ។

ចំណុចគួរចាប់អារម្មណ៍គឺ កង្វះជំនាញកំពុងលេចឡើងក្នុងវិស័យឧស្សាហកម្ម និងវិស័យ
សេវាកម្ម ទោះបីកម្ពុជាកំពុងមានអតិរេក កម្លាំងពលកម្មមានការអប់រំមិនគ្រប់គ្រាន់នៅតាមជនបទ
យុវជនមានការអប់រំ ប៉ុន្តែមិនមានការងារធ្វើ ហើយនិងយុវជនគ្មានការងារធ្វើពេញលេញនៅតាម
ទីក្រុង។ ប្រព័ន្ធអប់រំអនុវាយអាចជាកត្តាដែលពន្យល់ពីលក្ខណៈពិបាកយល់នៃការកើតមានព្រម
គ្នានូវអតិរេកកម្លាំងពលកម្ម ហើយនិងកង្វះសមត្ថភាពជំនាញ (Madhur 2014)។ ប្រសិនបើកម្ពុជា
មិនអាចដោះស្រាយបាននូវបញ្ហានានា ដែលរាំងស្ទះដល់ការអភិវឌ្ឍប្រព័ន្ធអប់រំដ៏រឹងមាំនោះទេ
កម្ពុជាអាចជាប់ផុងនៅក្នុងស្ថានភាពមានចំណូលកម្រិតមធ្យម តែមានកំណើនយឺតនេះ។

Srinivasa MADHUR នាយកផ្នែកស្រាវជ្រាវ និង បណ្ឌិត ឆែម រិទ្ធី នាយកប្រតិបត្តិ នៃវិទ្យាស្ថាន CDRI។

បទពិសោធន៍សកលបង្ហាញថា សម្រាប់រយៈពេលវែង ការអប់រំជាកត្តាកំណត់ផង និងជា ធាតុផ្សំផងនៃ ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចសង្គមកិច្ច និងជាអ្វីដែលពេលនេះគេហៅថា ការអភិវឌ្ឍ មនុស្ស។ ពិតហើយ សង្គមមានការអប់រំល្អ (គួបផ្សំទាំងសុខភាពមាំទាំរបស់មនុស្សផង) វាផ្តល់ឲ្យ ប្រទេសនូវ កម្លាំងពលកម្មមានផលិតភាព និងមានជំនាញ ដែលញ៉ាំងឲ្យសេដ្ឋកិច្ចមានកំណើនខ្លាំង និងយូរអង្វែង។ ក្នុងពេលជាមួយគ្នា លទ្ធភាពទទួលបានការអប់រំមានគុណភាពល្អ និងការទាញ ផលបានពីការអប់រំ ជាពិសេសក្នុងចំណោមយុវជនដែលជាមូលដ្ឋានគ្រឹះ នៃកំណើន និងការអភិវឌ្ឍ នាពេលអនាគត វាក៏ជាគោលដៅកំពូលមួយដែរ។ ការអប់រំមិនត្រឹមតែរួមចំណែកដល់កំណើន ប្រាក់ចំណូល និងជួយស្រោចស្រង់មនុស្សចេញពីភាពក្រីក្រប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែក៏ជួយឲ្យពួកគេចេះ ទាញយកប្រយោជន៍ពីឱកាសល្អក្នុងសេដ្ឋកិច្ច សង្គម និងនយោបាយ, ឲ្យម្នាក់ៗចេះគ្រប់គ្រងលើ វាសនារបស់ខ្លួន ហើយបានសប្បាយរីករាយច្រើនឡើងនៅក្នុងជីវិតរស់នៅ។

កំណែទម្រង់ប្រព័ន្ធអប់រំដែលទើបនឹងលូតលាស់ឡើងរបស់កម្ពុជានេះ វាសំខាន់បំផុត ព្រោះជួយឲ្យប្រទេសកម្ពុជា អាចឡើងឋានៈក្នុងចំណាត់ថ្នាក់កម្រិតប្រាក់ចំណូលផង កាត់បន្ថយ ភាពក្រីក្រផង និងផ្តល់សិទ្ធិអំណាចដល់ប្រជាជនរបស់ខ្លួនផង ដើម្បីពួកគេអាចរួមចំណែក និង ទទួលបានផលប្រយោជន៍ពីកំណើនសេដ្ឋកិច្ច ការរីកចម្រើនក្នុងសង្គម និងការអភិវឌ្ឍរបប ប្រជាធិបតេយ្យនៅកម្ពុជា។ តាមនេះ ការពិនិត្យយ៉ាងម៉ត់ចត់លើ ប្រព័ន្ធអប់រំនៅកម្ពុជា និងការ កំណត់នូវប្រភេទនៃកំណែទម្រង់ការអប់រំ ដែលអ្នកកសាងគោលនយោបាយត្រូវប្រឹងអនុវត្តក្នុង ប៉ុន្មានឆ្នាំ និងប៉ុន្មានទសវត្សរ៍ខាងមុខនេះ វាសំខាន់បំផុត។ ការសិក្សានេះជាការព្យាយាមឈាន មួយជំហានតូចទៅមុខ ឆ្ពោះទៅកាន់គោលដៅនេះ។

១.២ ការសិក្សា និងគោលបំណង

ការសិក្សានេះសំដៅពិនិត្យជាទូទៅពីនិន្នាការកន្លងមក និងបញ្ហាគោលនយោបាយកំពុង ផុសឡើងក្នុងប្រព័ន្ធអប់រំទាំងមូល ដែលមានតាំងពី ការគាំពារនិងអភិវឌ្ឍន៍កុមារតូច (EDC) និង ការអប់រំនៅ សាលាមតេយ្យ បឋមសិក្សា មធ្យមសិក្សា រហូតដល់ ឧត្តមសិក្សា និង ការអប់រំនិង បណ្តុះបណ្តាលបច្ចេកទេសនិងវិជ្ជាជីវៈ (TVET)។ ការសិក្សានេះមិនមែនដើម្បីកំណត់ចេញនូវ ដំណោះស្រាយផ្នែកគោលនយោបាយអប់រំដ៏ជាក់លាក់នោះទេ ប៉ុន្តែដើម្បីបំផុសឲ្យឃើញបញ្ហាធំៗ មួយចំនួនដែលសង្គមជាទូទៅ និងអ្នកបង្កើតគោលនយោបាយ ជាពិសេសអាចត្រូវប្រឈមមុខ និងស្វែងរកដំណោះស្រាយអនុវត្តបានជាក់ស្តែងនៅថ្ងៃអនាគត។ ការសិក្សានេះ នឹងផ្តោតលើការ បំផុសសំណួរជាប់ពាក់ព័ន្ធផ្សេងៗ ជាជាងលើការផ្តល់ចម្លើយចំពោះសំណួរនីមួយៗ។ ដូច្នេះការ សិក្សានេះរំពឹងថា អាចរួមចំណែកដល់ការពិភាក្សា និងជជែកវែកញែកជាលក្ខណៈស្ថាបនា អំពី កំណែទម្រង់វិស័យអប់រំនៅកម្ពុជា។ តាមនេះ ការសិក្សានឹងជួយបំផុសនូវបញ្ហាផ្សេងៗដែលគួរ ពិនិត្យវិភាគឲ្យបានកាន់តែស៊ីជម្រៅ ក្នុងការស្រាវជ្រាវបន្ថែមនៅពេលខាងមុខ។

នៅជំពូកបន្ទាប់ (ជំពូក ២) មានបង្ហាញពីទិដ្ឋភាពទូទៅនៃបញ្ហាកង្វះជំនាញកំពុងលេចឡើង នៅកម្ពុជា។ ជំពូកតៗមកទៀតពិនិត្យពី និន្នាការកន្លងមក និងបញ្ហាកំពុងលេចឡើងក្នុងផ្នែកទាំង ៦ នៃប្រព័ន្ធអប់រំកម្ពុជា គឺមាន ឧត្តមសិក្សា (ជំពូក ៣), ការអប់រំនិងបណ្តុះបណ្តាលបច្ចេកទេស និងវិជ្ជាជីវៈ (TVET) (ជំពូក ៤), មធ្យមសិក្សា (ជំពូក ៥), បឋមសិក្សា (ជំពូក ៦), និងការ

គាំពារនិងអភិវឌ្ឍន៍កុមារតូច (EDC) និងថ្នាក់មតេយ្យ (ជំពូក ៧)។ ជំពូក ៨ ធ្វើការសន្និដ្ឋាន ដោយបូកសរុបនូវបញ្ហាសំខាន់ៗនៅក្នុងផ្នែកផ្សេងៗនៃប្រព័ន្ធអប់រំ ហើយផ្តាំទៅជាសំណួរធំៗ ដែលត្រូវលើកមកពិភាក្សា និងជជែកវែកញែកឲ្យកាន់តែស៊ីជម្រៅ ដើម្បីស្វែងរកដំណោះស្រាយ គោលនយោបាយដែលអាចអនុវត្តបាន។

១.៣ វិធីសាស្ត្រ ប្រភពទិន្នន័យ និងព័ត៌មាន

ការសិក្សានេះមានប្រើវិធីសាស្ត្រជាច្រើនចម្រុះគ្នា។ ទី១ ការសិក្សានេះបានលើកយក ឯកសារដែលមានស្រាប់ស្តីពី ប្រព័ន្ធអប់រំ និងការអភិវឌ្ឍជំនាញនៅកម្ពុជា មកធ្វើជាចំណុច ចាប់ផ្តើម ហើយបន្តការងារពីនោះទៀត។ ទី២ ការសិក្សាបានប្រើប្រាស់ទិន្នន័យ និងព័ត៌មានដែល មានស្រាប់ ទាំងបែបបរិមាណ និងបែបគុណភាព បានពីប្រភពក្នុងស្រុក និងក្រៅស្រុក។ ទី៣ ការសិក្សាបានបូកបញ្ចូលនូវសារសំខាន់ៗបានពី សន្និសីទចក្ខុវិស័យប្រទេសកម្ពុជា នៅខែកុម្ភៈ ២០១៤ លើប្រធានបទ "ការផ្តល់ជំនាញនៅកម្ពុជា៖ ការអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្ស និងការអប់រំ ដើម្បីបង្កើនភាពប្រកួតប្រជែង និងភាពច្នៃប្រឌិតរបស់កម្ពុជា" និង វេទិកាស្រាវជ្រាវអភិវឌ្ឍន៍ នៅខែកញ្ញា ២០១៤ ស្តីពី "ការរៀបចំការអប់រំឲ្យបានត្រឹមត្រូវទៅតាមតម្រូវការកំពុងផ្លាស់ប្តូរ នៃទីផ្សារការងារនៅកម្ពុជា៖ កំណែទម្រង់ និងអាទិភាពគោលនយោបាយអាទិភាព" (CDRI 2014; Madhur 2015)។ អ្នកសម្របសម្រួល និងវាគ្មិន នៅក្នុងព្រឹត្តិការណ៍ទាំងពីរនេះជាតំណាង យកមកពី ក្រសួងមន្ទីររដ្ឋ សាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទភ្នំពេញ (RUPP) វិស័យឯកជន និងស្ថាប័ន ពហុភាគី ជាដើម។ ទី៤ ការសិក្សាព្យាយាមបកស្រាយបញ្ហាសំខាន់ៗជាភ្នំបូករបស់រដ្ឋាភិបាល ដូចមានចែងក្នុង ផែនការអភិវឌ្ឍន៍យុទ្ធសាស្ត្រជាតិឆ្នាំ២០០១៤-១៨ និងផែនការយុទ្ធសាស្ត្រ វិស័យអប់រំឆ្នាំ២០១៤-១៨។ កិច្ចប្រឹងប្រែងប្រមូលព័ត៌មានទាំងនេះមានបំពេញបន្ថែមដោយការ ពិគ្រោះយោបល់ និងការធ្វើសម្ភាសន៍ពាក់កណ្តាលរៀបរយ ជាមួយអ្នកតំណាងមកពីក្រសួង មន្ទីររដ្ឋ ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍, ស្ថាប័នអប់រំ វិស័យឯកជន និងអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល ក៏ដូចជា សិស្ស និងឪពុកម្តាយសិស្ស។ សរុបមក មានការពិគ្រោះយោបល់ និងសម្ភាសន៍ជាមួយអ្នកផ្តល់ព័ត៌មាន សំខាន់ៗប្រហែល ១០០នាក់ ក្នុងអំឡុងពេលពីខែមិថុនា ដល់ សីហា ២០១៤។ ក្នុងចំណោមអ្នក ឆ្លើយសម្ភាសន៍ មានប្រមាណមួយភាគបីមកពីស្ថាប័នអប់រំ (ទាំងរដ្ឋ និងឯកជន) ហើយក្រៅពីនោះ ជាតំណាងក្នុងចំនួនប្រហាក់ប្រហែលគ្នានៃ ៥ផ្នែកទៀត គឺ ក្រសួងមន្ទីររដ្ឋ វិស័យឯកជន ដៃគូ អភិវឌ្ឍន៍ NGOs សិស្ស និងឪពុកម្តាយសិស្ស។

១.៤ ចំណុចខ្វះខាត និងជនកំណត់

CDRI កំពុងចាប់អនុវត្ត កម្មវិធីស្រាវជ្រាវ និងកិច្ចពិភាក្សាផ្នែកគោលនយោបាយ មានរយៈ ពេលច្រើនឆ្នាំ ស្តីពី កំណែទម្រង់វិស័យអប់រំនៅកម្ពុជា ហើយការសិក្សានេះ គឺជាសេចក្តីផ្តើម។ កម្មវិធីនេះគ្រោងដំណើរការរហូតដល់ឆ្នាំ២០១៨ ដោយមានគោលដៅពីរ គឺការបង្កើតផលិតផល ការស្រាវជ្រាវវិទ្យា និងជាប់ទាក់ទិននូវផ្នែកគោលនយោបាយ ដើម្បីរួមចំណែក ជំរុញកំណែទម្រង់ វិស័យអប់រំដោយមានភស្តុតាងច្បាស់លាស់។ ហេតុដូច្នេះ ការសិក្សានេះអាច ចាត់ទុកជា "ការរៀន សូត្រតាមការអនុវត្ត" ដែលជាចំណែកមួយនៃកម្មវិធីស្រាវជ្រាវដ៏ធំទូលាយ និងយូរឆ្នាំរបស់ CDRI។

ក្នុងលក្ខណៈជាការសិក្សាស្រាវជ្រាវដំបូងគេនោះ ជំពូកនានាគួរចាត់ទុកជា ឯកសារមួយ
កម្រង ជាជាងធាតុផ្សំជាប់ទាក់ទងគ្នាយ៉ាងរលូននៅក្នុងឯកសារមួយ។ ការសិក្សានីមួយៗគ្រប់
ដណ្តប់លើបញ្ហាជំនួញមួយ ដែលរួមមាន ការចុះឈ្មោះចូលរៀន និងលទ្ធភាពទទួលបានការ
អប់រំ (បរិមាណការអប់រំ), គុណភាពការអប់រំ, ការផ្តល់ថវិកាដល់វិស័យអប់រំ, សមាសភាពរដ្ឋ-
ឯកជនរួមគ្នា, និង រដ្ឋបាល និងក្របខ័ណ្ឌស្ថាប័ន។ ទោះជាដូច្នោះក្តី ក៏គួរគូសរំលេចតាំងដំបូងនូវ
ចំណុចខ្លះខាតខ្លះៗ។

ទី១ ពុំមានកិច្ចប្រឹងប្រែងខ្លាំងក្លាណាស់ណាទេ ដើម្បីញ៉ាំងឲ្យប្រភពទិន្នន័យមានភាពរលូន
គ្នាល្អរវាងជំពូកនានាដែលមានអ្នកនិពន្ធខុសៗគ្នា។ ទី២ ក្នុងបញ្ហាធំៗទាំង៥ ដូចបានរៀបរាប់
នៅខាងលើ អ្នកនិពន្ធជំពូកនីមួយៗអាចបត់បែនបានច្រើន និងមានលទ្ធភាពជំនួញមួយក្នុងការ
ជ្រើសរើសបញ្ហាដែលត្រូវសិក្សាស្រាវជ្រាវ ដោយមិនចាំបាច់មានទម្រង់ឯកភាពគ្នារវាងជំពូកនានា
ទេ។ ទី៣ វិធីលើកយកបញ្ហាគោលនយោបាយមកពិនិត្យពិភាក្សា អាចប្រែប្រួលខុសគ្នារវាងជំពូក
ទាំងឡាយ។ ជាលទ្ធផល ជំពូកខ្លះបានលើកមកពិនិត្យនូវផលពាក់ព័ន្ធផ្នែកគោលនយោបាយ
ដ៏ជាក់លាក់ ជំពូកខ្លះទៀតពិភាក្សាលើបញ្ហាទូទៅមួយចំនួន ហើយខ្លះទៀតផ្តោតជាសំខាន់ទៅ
លើនិន្នាការកន្លងមក និងស្ថានភាពបច្ចុប្បន្ន ដោយមិនសូវបានយកចិត្តទុកដាក់លើបញ្ហាគោល
នយោបាយទេ។ ទី៤ ជំពូកស្តីពី ឧត្តមសិក្សា (ជំពូក ៣) ដែលរួមមាន អនុជំពូកដល់ទៅ ៤ តាក់
តែងឡើងដោយអ្នកនិពន្ធខុសៗគ្នានោះ អាចមានលក្ខណៈមិនស្មើគ្នាជាងគេនៅក្នុងប្រធានបទដែល
បានសិក្សា និងបញ្ហាគោលនយោបាយដែលបានបំផុសឡើង។ លក្ខណៈខុសប្លែកគ្នាច្រើនរវាង
អនុជំពូកនានា មានន័យថា ជំពូក៣ អាចមានភាពរលូនតិចជាងគេនៅក្នុងសៀវភៅនេះ។

សរុបមក បញ្ហាសំខាន់ៗជាច្រើនដែលនៅចោទលើឧត្តមសិក្សានៅកម្ពុជា វាស្រដៀងគ្នានឹង
លទ្ធផលរកឃើញក្នុងការសិក្សារបស់Chhem (1997,ix) កាលពីជាងមួយទសវត្សរ៍កន្លះមកហើយ៖

...[ឧត្តមសិក្សា] មានលក្ខណៈសម្រាប់អ្នកមានឋានៈខ្ពស់... មានការគ្រប់គ្រងបែប
ប្រមូលផ្តុំ... មានភាពពាក់ព័ន្ធតិចតួច និង ...មានលទ្ធផលមិនគ្រប់គ្រាន់ទេ...។
ពិនិត្យតាមស្ថានភាពបច្ចុប្បន្ន និងបរិយាកាសថ្មីនៅក្នុងនយោបាយសេដ្ឋកិច្ច និង
ប្រទេសជាតិនោះ ឧត្តមសិក្សានៅកម្ពុជានឹងត្រូវប្រឈមនឹងបញ្ហាលំបាកៗនៅពេល
ខាងមុខ។ វិស័យអប់រំក៏ត្រូវមានការថ្លឹងថ្លែងល្អរវាង តម្រូវការសង្គម និងសមត្ថភាព
របស់វា ក្នុងការសម្របខ្លួនទៅនឹងការផ្លាស់ប្តូរ ដោយធ្វើការអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្ស
និងផ្តល់ការអប់រំដ៏ល្អដល់ពួកនិស្សិតដែលបានរៀនចប់ ...

សព្វថ្ងៃ ប្រព័ន្ធផ្នែកឧត្តមសិក្សានៅកម្ពុជា នៅមានឧបសគ្គដូចគ្នានេះជាច្រើនរាំងស្ទះនៅឡើយ។

បញ្ជីគន្លងនិទ្ទេស

CDRI, Cambodia Development Resource Institute. 2013. *Cambodia's Development Dynamics: Past Performance and Emerging Priorities*. Phnom Penh: CDRI.

CDRI. 2014. "Human Resource Development and Education for a Competitive and Creative Cambodia." Cambodia Outlook Brief No.2. Phnom Penh: CDRI.

Chhem Rethy Kieth. 1997. *University and Human Capital in the ASEAN Perspective*. Bell and Howel Information Company, Ann Arbor.

Madhur, Srinivasa. 2014. *Cambodia's Skill Gap: An Anatomy of Issues and Policy Options*. Working Paper Series No. 98. Phnom Penh: CDRI.

Madhur, Srinivasa. 2015. "2014 Annual Symposium: Reflections on Priorities for Development Policy Research in Cambodia." Development Research Forum Synthesis Report No.9. Phnom Penh: CDRI.

Madhur, Srinivasa, and Jayant Menon. 2014. "Growth, Development and Inclusion in the Greater Mekong Subregion: An Assessment." In *Inclusive Development In the Greater Mekong Subregion: An Assessment*. Phnom Penh: CDRI.

RGC, Royal Government of Cambodia. 2014. *National Strategic Development Plan 2014-2018*. Phnom Penh: Cambodia.

២

កង្វះខាតជំនាញនៅកម្ពុជា៖ ទិដ្ឋភាពទូទៅ

២.១. ជំនាញ៖ គោលគំនិតពាក់ព័ន្ធច្រើនរូបភាព

តាមការគិតឃើញជាទូទៅ ជំនាញ គឺជាសមត្ថភាពធ្វើអ្វីមួយបានល្អ។ និយមន័យជា ផ្លូវការភាគច្រើន ក៏យល់ស្របនឹងគំនិតខាងលើដែរ។ "ជំនាញ ជាសមត្ថភាពធ្វើសកម្មភាព" (Heckman and Mosso 2014: 6)។ ដូច្នេះ ជំនាញគឺជាគោលគំនិតពាក់ព័ន្ធច្រើនរូបភាព។ "ជំនាញ មានច្រើនប្រភេទ ហើយរួមបញ្ចូលទាំង ចំណេះដឹង បុគ្គលិកលក្ខណៈ កត្តាចំណូលចិត្ត និង សុខភាព" (Heckman and Moses 2014: 6)។

ជំនាញ ក៏មានបរិបទជាក់លាក់ដែរ។ ជំនាញដែលគេគិតថា មានប្រយោជន៍ខ្លាំងនៅក្នុងវិជ្ជា ជីវៈណាមួយ ក៏អាចមិនបំពេញបានតាមស្តង់ដារអប្បបរមានៅក្នុងវិជ្ជាជីវៈមួយទៀតផង។ ទោះបី នៅក្នុងវិជ្ជាជីវៈដូចគ្នា ក៏ទំហំ និងប្រភេទជំនាញ ដែលប្រទេសមានប្រាក់ចំណូលទាប ឬសង្គម ក្រីក្រត្រូវការ វាអាចខុសគ្នាពី ជំនាញដែលប្រទេសមានប្រាក់ចំណូលមធ្យម ឬប្រទេសអ្នកមាន ត្រូវការ។ ទោះបីនៅក្នុងប្រទេសតែមួយ ក៏ស្ថាប័នអប់រំ (ជាអ្នកផ្តល់ជំនាញផ្សេងៗដ៏សំខាន់មួយ) អាចពេញចិត្តនឹងជំនាញដែលពួកគេផ្តល់ឲ្យយុវជន ប៉ុន្តែនិយោជកដែលជាអ្នកផ្តល់ប្រើពលករ អាច មើលឃើញថា យុវជនទាំងនោះខ្វះខាតជំនាញដែលពួកគេស្វែងរកសម្រាប់កន្លែងការងារ ហើយ នេះជាករណីការអប់រំវាជាចំណុចកន្លែងធ្វើការ ដែលគេបានដឹងជាទូទៅ។

ផ្អែកលើនិយមន័យជាមូលដ្ឋាននេះ ធនាគារពិភពលោកបានប្រើប្រាស់គោលគំនិតមានបី ចំណុចនៃជំនាញ ដែលធំធេងជាងបញ្ហាគ្រាន់តែសម្រេចបានការអប់រំ ដើម្បីផ្តោតទៅលើទិដ្ឋភាព ធនធានមនុស្សដ៏ធំទូលាយ (WB 2014: 8)។ ជំនាញរបស់បុគ្គល ឬពលករ ចែកចេញជា ៣ ផ្នែក ធំៗ៖ ជំនាញគិត, ជំនាញផ្នែកសង្គម/អារម្មណ៍ ឬជំនាញទន់ ឬជំនាញផ្នែកអាកប្បកិរិយា, និង ជំនាញបច្ចេកទេស។

និយមន័យជំនាញស្រដៀងគ្នាមួយទៀត ប្រើប្រាស់ដោយ បណ្តាញជាតិនៃសមាគមជំនួញ និងឧស្សាហកម្មនៃសហរដ្ឋអាមេរិក ដែលផ្តោតជាពិសេសលើភាពអាចបម្រើការងារបានរបស់ យុវជន បានបែងចែកជំនាញជាបួនប្រភេទ៖ ជំនាញផ្ទាល់ខ្លួន ជំនាញរបស់មនុស្ស ចំណេះសម្រាប់ អនុវត្ត និងជំនាញក្នុងកន្លែងធ្វើការ។

កំណើនចំនួនការងារទាក់ទងច្រើនវិស័យ ដែលគ្របដណ្តប់លើ សេដ្ឋកិច្ច ការសិក្សាពីជម្ងឺ ឆ្លង និងចិត្តវិទ្យា នាំឲ្យមានការសន្និដ្ឋានដ៏សំខាន់ថា៖ ជំនាញស្វែងយល់ និងជំនាញផ្នែកសង្គម- អារម្មណ៍ វាចាប់កកើតឡើងតាំងពីដំណាក់កាលដំបូងបំផុតក្នុងជីវិតមនុស្ស (Heckman and Moss 2014)។ ការស្រាវជ្រាវបានបង្ហាញពី លក្ខណៈសំខាន់បំផុតនៃការរីកលូតលាស់តាំងពីក្មេងខ្ចី ដើម្បី

ឆុំ ធារី អ្នកស្រាវជ្រាវ និង Srinivasa MADHUR នាយកផ្នែកស្រាវជ្រាវ នៃវិទ្យាស្ថាន CDRI ។

ឲ្យមនុស្សណាម្នាក់មានសមត្ថភាពខ្លាំងបំផុត។ សូម្បីតែ ជំនាញអាកប្បកិរិយា ក៏ចាប់ផ្តើមកកើត ឡើងនៅក្នុងឆ្នាំដំបូងៗ ហើយបន្តរីកលូតលាស់រហូតដល់ពេលពេញវ័យ។

ជារឿយៗ បុគ្គលទទួលបានជំនាញបច្ចេកទេសនៅដំណាក់កាលក្រោយៗនៃជីវិតរស់ខ្លួន។ ជំនាញនេះ ភាគច្រើនទទួលបានតាមរយៈការអប់រំនៅសាកលវិទ្យាល័យ, ការអប់រំ និងបណ្តុះ បណ្តាលបច្ចេកទេសនិងវិជ្ជាជីវៈ (TVET), ការរៀនសូត្រក្នុងពេលធ្វើការងារ, ទោះបីជំនាញបច្ចេក ទេសជាមូលដ្ឋានខ្លះ គេរៀនវាបានក្នុងដំណាក់កាលដំបូងៗនៃការអប់រំក៏ដោយ។ ដំណើរការនៃការ ទទួលបានជំនាញបច្ចេកទេស ផ្អែកលើនិងមានទំនាក់ទំនងជាមួយ ដំណើរការនៃការទទួលបាន ច្រើនឡើងៗនូវជំនាញស្វែងយល់ និងជំនាញអាកប្បកិរិយា ដែលកើតមានឡើងតាំងពីមុននោះ ទៀត នៅក្នុងជីវិតមនុស្ស (WB 2013b: 17)។

ជាមួយនឹងការវិភាគពីការបង្កើត និងការអភិវឌ្ឍជំនាញ ជំពូកនេះបង្ហាញពីទិដ្ឋភាពទូទៅនៃ បញ្ហាកង្វះជំនាញនៅកម្ពុជា។ អត្ថបទនេះវិភាគពី៖ បញ្ហាកង្វះជំនាញដែលនិយោជកជួបប្រទះក្នុង វិស័យឧស្សាហកម្ម និងសេវាកម្មមួយចំនួន, កង្វះជំនាញក្នុងផ្នែកទេសចរណ៍, ផលប៉ះពាល់នៃបញ្ហា កង្វះជំនាញទៅលើកំណើន និងការអភិវឌ្ឍប្រទេស, និង កង្វះជំនាញក្នុងបរិបទសកល។

២.២ បញ្ហាកង្វះជំនាញនៅកម្ពុជា

មានការមូលមតិកាន់តែច្រើនហើយថា ប្រទេសកម្ពុជាកំពុងជួបកំណើនតម្លាតរវាងជំនាញ ដែលឧស្សាហកម្ម និងជំនួញត្រូវការ ហើយនឹងជំនាញដែលយុវជនទទួលបានពីស្ថាប័នអប់រំមាន ទាំងគ្រឹះស្ថានសិក្សាស្រាវជ្រាវ និងវគ្គបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈផ្សេងៗ (CDRI 2013; 2014; Madhur 2014; World Bank 2010; 2012a) ។

ក្នុងអង្កេតនៅឆ្នាំ២០១១ លើនិយោជក ៧៨នាក់ ធ្វើឡើងដោយក្រុមហ៊ុន Human Resources Inc. (HRINC) គឺមាននិយោជក ៧៣% ប្រាប់ថា និស្សិតបញ្ចប់សាកលវិទ្យាល័យ នៅកម្ពុជាគ្មានជំនាញត្រឹមត្រូវទេ។ មាននិយោជកជាង ៦២% និយាយថា សិស្សបានបញ្ចប់វគ្គ បណ្តុះបណ្តាលជំនាញ ក៏គ្មានជំនាញត្រឹមត្រូវដែរ។ ម្យ៉ាងទៀត មាននិយោជកត្រឹមតែ ១២% ប៉ុណ្ណោះ ដែលប្រាប់ថា និស្សិតបញ្ចប់សាកលវិទ្យាល័យមានចំនួនមិនគ្រប់គ្រាន់ ហើយ ៣៨% ទៀតលើកថា និស្សិតបញ្ចប់ការបណ្តុះបណ្តាលជំនាញវិជ្ជាជីវៈ នៅមានចំនួនតិចពេក។ ដូច្នេះ និស្សិតបញ្ចប់សាកលវិទ្យាល័យដែលមានជំនាញមិនស៊ីគ្នានឹងតម្រូវការ ហាក់ដូចជាមានច្រើនជាង និស្សិតបញ្ចប់វគ្គបណ្តុះបណ្តាលជំនាញវិជ្ជាជីវៈ។ ម្យ៉ាងទៀត មាននិយោជក ៣១% ប្រាប់ថា ពួកគេពិបាកធ្វើការបណ្តុះបណ្តាល ឬបង្កើនជំនាញដល់កម្លាំងពលកម្មបច្ចុប្បន្នរបស់ខ្លួន ហើយ ចំណុចនេះបង្ហាញថា កម្មវិធីបណ្តុះបណ្តាលសព្វថ្ងៃមានគុណភាពទាប ហើយពួកបុគ្គលិកនៅមាន សមត្ថភាពជំនាញអន់ខ្សោយ (WB 2012a: 8)។ លទ្ធផលទាំងនេះបញ្ជាក់ច្បាស់ថា ប្រព័ន្ធអប់រំ នៅកម្ពុជា មិនបានផ្តល់ជំនាញត្រឹមត្រូវដល់យុវជន ដើម្បីជួយឲ្យរកបានការងារធ្វើនោះទេ។ និស្សិត បញ្ចប់ការសិក្សា មិនត្រឹមតែមានជំនាញគុណភាពទាប ឬខុសតម្រូវការនោះទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងខ្វះ ជំនាញមូលដ្ឋាន ដើម្បីអាចពង្រឹងបន្ថែមតាមការបណ្តុះបណ្តាលភ្ជាប់នឹងការងារទៀតផង។

ការសន្និដ្ឋានស្រដៀងគ្នានេះដែរ បានផុសចេញពីការធ្វើអង្កេតនាពេលថ្មីៗឧបត្ថម្ភដោយ
អង្គការពលកម្មអន្តរជាតិ (ILO) និងអនុវត្តលើនិយោជក និងអ្នកដឹកនាំសហគ្រាសមកពី ៧ប្រទេស
ក្នុងអាស៊ាន គឺមាន កម្ពុជា ឥណ្ឌូនេស៊ី ឡាវ ម៉ាឡេស៊ី មីយ៉ាន់ម៉ា ហ្វីលីពីន និង សិង្ហបុរី (EMC,
2014)។ សម្រាប់កម្ពុជា ចម្លើយរបស់និយោជកបញ្ជាក់ថា មានតែសិស្សបញ្ចប់វិទ្យាល័យ ២០%
និងនិស្សិតបញ្ចប់សាកលវិទ្យាល័យ និង TVET ៤០% ប៉ុណ្ណោះដែលមានជំនាញដែលសហគ្រាស
នានាត្រូវការ (EMC 2014: 13-16)។ ម្យ៉ាងទៀត មាននិយោជកត្រឹមតែ ១០% ប៉ុណ្ណោះ ដែល
ធ្វើចំណាត់ថ្នាក់គុណភាពការអប់រំសាធារណៈនៅកម្ពុជាថា ល្អ ឬល្អណាស់ ហើយមានតែប្រទេស
មីយ៉ាន់ម៉ាប៉ុណ្ណោះ ដែលមានតួលេខទាបជាងកម្ពុជាក្នុងចំណោមប្រទេសទាំង៧។ អ្នកឆ្លើយ
សម្ភាសន៍ដែលបានធ្វើចំណាត់ថ្នាក់គុណភាពអ្នកផ្តល់សេវាអប់រំឯកជនថា ល្អឬល្អណាស់មានច្រើន
ជិតដល់ ៤០% ទោះបីតួលេខនេះវាល្អជាងតែប្រទេសឡាវមួយក្តី (EMC 2014: 16-17)។

ស្រដៀងគ្នានេះដែរ សម្រាប់កម្ពុជា អង្កេតរបស់ធនាគារពិភពលោកឆ្នាំ២០១៣ ដែលបាន
ធ្វើសម្ភាសន៍ម្ចាស់អាជីវកម្ម និងអ្នកគ្រប់គ្រងកំពូលៗរបស់ ៤៧២សហគ្រាស រួមមានខាង
ឧស្សាហកម្ម (៧៦%នៃសហគ្រាសទាំងអស់), ទេសចរណ៍ (១៤%), ការកែច្នៃកសិផល (១០%),
បង្ហាញថា មានសហគ្រាស ២៧% បានកំណត់បញ្ហា កម្លាំងពលកម្មមានការអប់រំមិនគ្រប់គ្រាន់ ជា
ឧបសគ្គរាំងស្ទះដល់ការធ្វើអាជីវកម្ម គឺវាខ្ពស់ជាង ជាងតួលេខ ១៦% សម្រាប់អាស៊ីខាងកើត
និងតំបន់ប៉ាស៊ីហ្វិក។

អង្កេតលើនិយោជកឆ្នាំ២០១២ អនុវត្តដោយអង្គការពលកម្មអន្តរជាតិ (ILO) លើការបង្កើត
សហគ្រាសអាជីវកម្មជាង ៥០០ ស្ថិតក្នុង ៦វិស័យ ដែលមាន ៣ខាងផ្នែកកម្មន្តសាល (អាហារនិង
ភេសជ្ជៈ សំលៀកបំពាក់ ស្បែកជើង កៅស៊ូ និងផ្លាស្ទិក), ២ខាងផ្នែកសេវាកម្ម (ហិរញ្ញវត្ថុនិង
ធានារ៉ាប់រង និងការស្នាក់នៅ) និងការសាងសង់ (Bruni et al 2013)។ សហគ្រាសចំនួន
៦០% បានជួលប្រើអ្នកស្វែងរកការងារធ្វើជាលើកដំបូង ដែលទើបចេញមកពីប្រព័ន្ធអប់រំ មានតាំង
ពីសិស្សបញ្ចប់វិទ្យាល័យរហូតដល់និស្សិតបញ្ចប់មហាវិទ្យាល័យ និងសិស្សបញ្ចប់ការអប់រំ និង
បណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ (TVET)។

សហគ្រាសច្រើនជាង ១/៣ ប្រាប់ថា កង្វះជំនាញក្នុងចំណោមអ្នកស្វែងរកការងារនាំឲ្យ
លំបាកដល់ការជ្រើសរើសបុគ្គលិកថ្មី។ ខាងផ្នែកសេវាកម្មស្នាក់នៅមានសណ្តាគារនិងផ្ទះសំណាក់
ជាងពាក់កណ្តាលបានលើកថា កង្វះជំនាញបានរាំងស្ទះដល់ការជ្រើសរើសបុគ្គលិកថ្មីទៀត។
តួលេខសម្រាប់វិស័យសំណង់ វាទាបជាងបន្តិចត្រឹម ៤៦%។

បើគិតតាមកន្លែងការងារនៅទំនេរ ដោយសារតែអ្នកស្វែងរកការងារធ្វើ មានជំនាញមិន
គ្រប់គ្រាន់ កន្លែងការងារនៅទំនេរដែលពិបាករកពលករមកបំពេញមានជិតដល់ ៣០%។ ខាងផ្នែក
សម្លៀកបំពាក់ និងស្បែកជើង មានចំណែកខ្ពស់ជាងគេសម្រាប់កន្លែងការងារទំនេរ ព្រោះតែបញ្ហា
គ្មានជំនាញគ្រប់គ្រាន់ (មានប្រហែល ៨៥% នៃកង្វះជំនាញក្នុងវិស័យទាំង៦) ចំណែកឯផលិតកម្ម
កៅស៊ូ និងផ្លាស្ទិកមានចំណែកតិចជាងគេ។

ចំណុចគួរចាប់អារម្មណ៍ គឺជាង ៩០% នៃកង្វះជំនាញក្នុងឧស្សាហកម្មសម្លៀកបំពាក់ និង
ស្បែកជើង ភាគច្រើនសម្រាប់ការងារសាមញ្ញៗបំផុត ដែលមិនចាំបាច់មានការអប់រំជាផ្លូវការ ដូចជា

កម្មករប្រើកម្លាំងដៃ អ្នកបោសសំអាត អ្នកថែទាំអាគារ អ្នកយាមទ្វារ ហើយ ៧% ទៀត គឺអ្នកមានជំនាញខ្ពស់ជាងនេះបន្តិច ដូចជា ជាងផ្សេងៗ (Bruni et al 2013: 51)។ ក្នុងវិស័យ ៥ ផ្សេងទៀត កង្វះជំនាញកើតមានក្នុងការងារទាមទារជំនាញខ្ពស់បន្តិចទៀត ប៉ុន្តែក៏នៅតែមានការងារមានជំនាញទាប និងមធ្យម ដូចជា បុគ្គលិកលក់និងបម្រើសេវាកម្ម (ក្នុងសណ្ឋាគារ និងផ្ទះសំណាក់) បុគ្គលិកការិយាល័យ (ក្នុងហិរញ្ញវត្ថុ និងធានារ៉ាប់រង សណ្ឋាគារនិងផ្ទះសំណាក់) បុគ្គលិកបច្ចេកទេស និងអ្នកបញ្ជាម៉ាស៊ីននិងគ្រឿងចក្រ (ក្នុងការសាងសង់ កៅស៊ូនិងប្លាស្ទិក អាហារនិងភេសជ្ជៈ) និង អ្នកវិជ្ជាជីវៈនិងអ្នកគ្រប់គ្រង (មានកង្វះក្នុងវិស័យទាំង ៦)។

ទោះបីក្នុងការងារប្រើជំនាញទាប និងមធ្យមក្តី ក៏មានកង្វះជំនាញបច្ចេកទេសដែរ ទាំងជំនាញជាប់ទាក់ទងនឹងការងារ និងជំនាញសម្រាប់ការងារជាក់លាក់។ ជំនាញបច្ចេកទេសដែលសហគ្រាសតែងលើកញឹកញាប់ថាជា ឧបសគ្គរាំងស្ទះការជ្រើសរើសបុគ្គលិកថ្មី មានដូចជា ជំនាញបច្ចេកទេសទូទៅ ជំនាញការងារជាក់លាក់ ចំណេះដឹងផ្នែកកម្មវិធីកុំព្យូទ័រ ចំណេះភាសាបរទេសជំនាញនិយាយ និងសរសេរទាក់ទង ជំនាញរដ្ឋបាល ធ្វើផែនការ និងគ្រប់គ្រងអង្គភាព។

កង្វះជំនាញទទួលសម្រាប់ធ្វើការងារជាក្រុម និងបម្រើសេវាអតិថិជន គឺជាឧបសគ្គចម្បងបន្ទាប់ដែលរាំងស្ទះការបំពេញកន្លែងការងារទំនេរ ហើយបន្ទាប់មកគឺ កង្វះជំនាញវិនិច្ឆ័យ ពិសេសជំនាញដោះស្រាយបញ្ហា។ ក្រុមហ៊ុនប្រហែល ២៤% លើកថា ការធ្វើការងារជាក្រុម និងការបម្រើសេវាអតិថិជន ជាឧបសគ្គធំមួយ ហើយ ២៤% ទៀតប្រាប់ថា ជំនាញដោះស្រាយបញ្ហា ក៏ជាឧបសគ្គមួយដែរ។

ទាក់ទងនឹងបុគ្គលិកមានស្រាប់ ៥៥% នៃអាជីវកម្មបានប្រាប់ថា ពួកគេបំពេញការងារមិនបានល្អដល់កម្រិតស្តង់ដារទេ។ សហគ្រាសប្រហែល ពីរភាគបីបានប្រាប់ថា "កង្វះទឹកចិត្ត" ក៏ជាមូលហេតុមួយដែរនៃលទ្ធផលការងារមិនទាន់ល្អរបស់បុគ្គលិក។ មូលហេតុចម្បងៗផ្សេងទៀតរួមមាន "ការងារនៅថ្មីសម្រាប់បុគ្គលិក" និង "កង្វះការបណ្តុះបណ្តាល" ឬ "កង្វះជំនាញ" (Bruni et al 2013: 57)។

២.៣ កង្វះជំនាញក្នុងវិស័យទេសចរណ៍

កង្វះជំនាញក្នុងវិស័យឧស្សាហកម្ម មានគេចាប់អារម្មណ៍ច្រើនហើយនៅកម្ពុជា ប៉ុន្តែកង្វះជំនាញក្នុងវិស័យសេវាកម្ម ជាពិសេសទេសចរណ៍ នៅមានការយកចិត្តទុកដាក់តិច។ រឿងនេះមិនសមហេតុផលទេ ពីព្រោះទេសចរណ៍ ក៏ជាប្រភពដ៏សំខាន់មួយនៃកំណើនសេដ្ឋកិច្ចជាតិ និងចំណូលរូបិយប័ណ្ណបរទេសដែរ។

អង្កេតលើនិយោជកក្នុងវិស័យទេសចរណ៍ ធ្វើឡើងដោយ ទីភ្នាក់ងារជាតិមុខរបរ និងការងារ (NEA) បានបង្ហាញទិដ្ឋភាពទូទៅនៃកង្វះជំនាញក្នុងវិស័យនេះ (NEA 2013)។ អង្កេតមតិនេះបានធ្វើឡើងនៅខេត្តសៀមរាប ដែលពេលនោះ សហគ្រាសចំនួន ៣០០ មានកន្លែងធ្វើការងារទំនេរដល់ប្រហែល ៦២០០។

សហគ្រាសប្រហែល ៧៥% បានរាយការណ៍អំពី កង្វះអ្នកដែលមានជំនាញគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីបំពេញកន្លែងធ្វើការងារទំនេរទាំងនោះ។ បញ្ហាកង្វះជំនាញ ជាឧបសគ្គរាំងស្ទះការជ្រើសរើសបុគ្គលិក

ថ្មី ឃើញមានរាយការណ៍ច្រើនបំផុត ដោយក្រុមភោជនីយដ្ឋាន សណ្ឋាគារ និងផ្ទះសំណាក់ (ប្រហែល ៨៥%)។ ក្រុមហ៊ុនទេសចរណ៍ និងអ្នករៀបចំដំណើរកំសាន្តប្រាប់ថា ជួបបញ្ហាកង្វះ ជំនាញតិចតួចទេក្នុងការជ្រើសរើសលិកថ្មី។

ដូចគ្នានឹងវិស័យទេសចរណ៍ដែរ វិស័យកាត់ដេរជួបបញ្ហាកង្វះជំនាញភាគច្រើន សម្រាប់ ការងារមានជំនាញទាបទៅមធ្យម។ ក្រុមហ៊ុនទាំងនោះលើកថា បុគ្គលិកប្រហែល ២៤% ក្នុង ការងារសាមញ្ញដូចជា អ្នកបោសសំអាត អ្នកធ្វើការងារផ្ទះ អ្នកយាមទ្វារ ពុំមានជំនាញគ្រប់គ្រាន់ ទេក្នុងការងាររបស់ខ្លួន។ ដូចគ្នាដែរ បុគ្គលិកតិចជាងពាក់កណ្តាល ខាងផ្នែកលក់ និងបម្រើសេវាកម្ម ភ្ញៀវ ក៏មានជំនាញវិជ្ជាជីវៈមិនគ្រប់គ្រាន់ដែរ (NEA 2013: 27)។

ជំនាញសម្រាប់ការងារជាក់លាក់ នៅខ្វះខាតខ្លាំងជាងគេលំដាប់ទី២ ក្នុងចំណោមបុគ្គលិក ក្នុងវិស័យទេសចរណ៍។ ជិតដល់ពីរភាគបីនៃសហគ្រាសបានកត់សំគាល់ថា ជំនាញសម្រាប់ការងារ ជាក់លាក់ នៅខ្វះខាតច្រើនក្នុងចំណោមបុគ្គលិករបស់ខ្លួន។

សហគ្រាសប្រហែលពាក់កណ្តាលលើកថា កង្វះចំណេះដឹងភាសាបរទេស ជាកង្វះជំនាញ សំខាន់ទី២។ កង្វះជំនាញបច្ចេកទេស និងជំនាញវិនិច្ឆ័យ ក៏ជាឧបសគ្គមួយដែរសម្រាប់ សហគ្រាសជាច្រើន ដូចជា ចំណេះដឹងខាងលេខនិងអក្សរ ជំនាញដោះស្រាយបញ្ហា និងជំនាញ ប្រាស្រ័យទាក់ទង។ កង្វះជំនាញវិនិច្ឆ័យ និងបច្ចេកទេស វាជាផ្នែកតូចមួយប៉ុណ្ណោះនៃបញ្ហា ធនធានមនុស្សក្នុងវិស័យទេសចរណ៍។ មានសហគ្រាសជាច្រើនបានប្រាប់ថា ជំនាញទន់ដូចជា ការទទួលស្វាគមភ្ញៀវ និងការធ្វើការក្រុម នៅខ្វះខាតនៅឡើយក្នុងចំណោមបុគ្គលិកខ្លួន។ ដោយ មូលហេតុនេះ ក្រុមហ៊ុនទេសចរណ៍កម្ពុជា ក៏លំបាករកបានអ្នកមានជំនាញគ្រប់គ្រាន់ឲ្យមកបម្រើ ការជា មគ្គុទ្ទេសន៍ អ្នកទទួលភ្ញៀវ និងបុគ្គលិកទទួលស្វាគមន៍ភ្ញៀវ។

២.៤ ផលប៉ះពាល់នៃកង្វះជំនាញ

កង្វះជំនាញ ធ្វើឲ្យក្រុមហ៊ុនលំបាកនឹងរីកចម្រើន ប្រើគំនិតបែបថ្មី ផ្តល់ផលិតផល និងសេវា ទាន់ពេល និងបំពេញបានតាមស្តង់ដារគុណភាពផលិតផល (Aring 2012: 12)។ ឥទ្ធិពលមិន ល្អនៃកង្វះជំនាញនៅកម្ពុជា អាចពិនិត្យឃើញតាមផលប៉ះពាល់នៃកង្វះធ្វើការ ពិបាករកមនុស្ស មកបំពេញ ដែលក្រុមហ៊ុនបានរាយការណ៍នៅក្នុងអង្កេតឆ្នាំ២០១២ ធ្វើឡើងដោយ ILO។ ក្នុង អង្កេតនេះ ក្រុមហ៊ុនប្រហែល ពីរភាគបី បានលើកពីការលំបាកជ្រើសរើសបុគ្គលិកថ្មីមកបំពេញ កន្លែងការងារនៅទំនេរ បានធ្វើឲ្យយឺតយ៉ាវដល់ការបង្កើត ផលិតផល និងសេវាថ្មីៗ។ ផលប៉ះពាល់ ផ្សេងទៀត មានដូចជា៖ បាត់បង់អាជីវកម្មទៅលើគូប្រជែង (ជាង ៤០% នៃសហគ្រាស), ពិបាក បំពេញតាមលក្ខខណ្ឌរបស់អតិថិជន (៣០%), កើនបន្ទុកចំណាយ (ប្រហែល ២០%) និងពិបាក បំពេញបានតាមស្តង់ដារគុណភាព (ប្រហែល ២០%)។ ការយឺតយ៉ាវក្នុងការបង្កើតផលិតផលថ្មី និង ការបាត់បង់អាជីវកម្ម ជាផលប៉ះពាល់ធ្ងន់ធ្ងរជាងគេដែលឧស្សាហកម្មសម្លៀកបំពាក់ និងស្បែកជើង បានលើកឡើង រីឯការងារច្រើនពេកសម្រាប់បុគ្គលិកមានស្រាប់ ដែលបានប៉ះពាល់ដល់គុណភាព នៃសេវាបម្រើអតិថិជន វាជាបញ្ហាប្រឈមមួយដ៏ធ្ងន់ធ្ងររបស់សណ្ឋាគារ និងផ្ទះសំណាក់ (Bruni et. Al 2013: 54)។ ក្នុងករណីធ្ងន់ធ្ងរបំផុត សហគ្រាសត្រូវបង្ខំចិត្តដកផលិតផល និងសេវាមួយចំនួន ចេញពីទីផ្សារទៀតផង។

ក្នុងវិស័យទេសចរណ៍ កង្វះជំនាញមានផលប៉ះពាល់កាន់តែធ្ងន់ធ្ងរ និងធំទូលាយថែមទៀត។ អង្កេតឆ្នាំ២០១២ របស់ NEA បានបង្ហាញច្បាស់ពីបញ្ហាខាងលើ។ សហគ្រាសជាងពាក់កណ្តាល តាមផ្នែកផ្សេងៗក្នុងវិស័យទេសចរណ៍ បានរាយការណ៍ថា កង្វះជំនាញរបស់បុគ្គលិកបាននាំឲ្យ បុគ្គលិកដទៃមានបន្ទុកការងារកាន់តែធ្ងន់ឡើង។

បុគ្គលិកជិត ៥០% និយាយថា កង្វះជំនាញក៏បានធ្វើឲ្យប៉ះពាល់ដល់ ការពេញចិត្តរបស់ អតិថិជនដែរ។ ផលប៉ះពាល់ផ្សេងៗទៀតមានដូចជា ការពិបាកបំពេញបានតាមស្តង់ដារគុណភាព (៤៤%) ការបាត់បង់អាជីវកម្ម (៣៨%) និងការយឺតយ៉ាវក្នុងការបង្កើតផលិតផល និងសេវាកម្ម ថ្មីៗ (៣៦%)។

ចំណុចសំខាន់មួយទៀត គឺកង្វះជំនាញមិនមែនកសិកម្មកំពុងផុសឡើងហើយ ព្រោះ វិស័យកសិកម្ម និងសេដ្ឋកិច្ចនៅជនបទកម្ពុជា នៅមានអតិរេកកម្លាំងពលកម្មយ៉ាងច្រើន ហើយ បង្ហាញថា ការផ្ទេរអតិរេកកម្លាំងពលកម្ម "ពីកសិដ្ឋាន ទៅ រោងចក្រ" ដែលជាលក្ខណៈសំគាល់ នៃការអភិវឌ្ឍឧស្សាហកម្ម នឹងត្រូវបន្តទៅមុខយូរឆ្នាំទៀត (Madhur 2014)។ តាមនេះ ប្រទេស កម្ពុជាត្រូវប្រយោជន៍៖ (១) កង្វះខាតនៅគ្រប់កន្លែងនូវជំនាញគ្រប់ប្រភេទ- ចាប់ពីបុគ្គលិកមាន ជំនាញទាបទៅមធ្យម រហូតដល់អ្នកមានជំនាញឯកទេសខ្ពស់ៗ (២) យុវជនបញ្ចប់សាកល វិទ្យាល័យជាច្រើននាក់ណាស់ ទទួលបានការអប់រំបែបទូទៅ ហើយជំនាញបែបនេះមិនអាចឆ្លើយ តបនឹងតម្រូវការធ្វើឧស្សាហកម្មនីយកម្ម និងទំនើបកម្មសេដ្ឋកិច្ចបានទេ ដូច្នេះហើយពួកគេក៏គ្មាន ការងារធ្វើ ឬមានការងារធ្វើមិនពេញលេញ (៣) កម្លាំងពលកម្មមាននៅសល់ច្រើនណាស់ ជា ពិសេស កម្លាំងពលកម្មគ្មានជំនាញនៅជនបទ។ កម្ពុជាមានប្រជាជនជាង ៥០% ស្ថិតក្នុងក្រុមអាយុ ពី ១៥-២៤ឆ្នាំ ដូច្នេះស្ថានភាពមានកង្វះជំនាញ និងមានជំនាញមិនស៊ីគ្នានឹងតម្រូវការបែបនេះ អាចនាំឲ្យមានការរីករាលដាលក្នុងស្រុកទាបយុវជន និងផលប៉ះពាល់មិនល្អដល់ សង្គម និងនយោបាយ (Madhur 2014)។

ទោះបីជា ប្រទេសក្រីក្រទទួលបានផលប្រយោជន៍តិចពីអាស៊ាន ដោយសារលំហូរកម្លាំង ពលកម្មគ្មានជំនាញពុំមានការបើកទូលាយជាងនេះក្តី ក៏លំហូរមានកម្រិតប៉ុណ្ណោះនៃកម្លាំងពលកម្ម ជំនាញក្នុងសហគមន៍សេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន (AEC) នៅតែផ្តល់ភាពងាយស្រួលដល់ប្រទេសដូចជា កម្ពុជា ដើម្បីនាំចូលអ្នកមានជំនាញវិជ្ជាជីវៈដែរ។ ការអនុវត្តបែបនេះ អាចជួយឲ្យកម្ពុជាដោះស្រាយ បញ្ហាកង្វះជំនាញខ្ពស់ៗបាន។ ជាក់ស្តែងក្នុងអង្កេតរបស់ EMC មានប្រហែល ៧០% នៃនិយោជក មកពីប្រទេសកម្ពុជា ប្រាប់ថា លំហូរដោយសេរីជាងនេះនូវពលករមានជំនាញខ្ពស់ក្នុង AEC នឹង ផ្តល់ផលវិជ្ជមាន (សុរុបនៃចម្លើយវិជ្ជមាន និងវិជ្ជមានខ្លាំង) ដល់សហគ្រាសរបស់ពួកគេ។ តួលេខ ៧០% នេះ វាខ្ពស់ជាងគេក្នុងចំណោមប្រទេសទាំង ៧ ដែលបានធ្វើអង្កេត ហើយតួលេខ នៃចម្លើយ វិជ្ជមានសម្រាប់លំហូរដោយសេរីជាងនេះនូវកម្លាំងពលកម្មពាក់កណ្តាលជំនាញ ក៏ដដែរ ប៉ុន្តែទាប ជាងនេះបន្តិចត្រឹម ៤០% ប៉ុណ្ណោះ (EMC 2014: 29-30)។

ប៉ុន្តែបើសិនគ្មានវិធានការដ៏ចាំបាច់ៗ ដើម្បីបង្កើនមូលដ្ឋានជំនាញរបស់កម្លាំងពលកម្មវ័យ ក្មេងរបស់ខ្លួនទេ លំហូរកម្លាំងពលកម្មជំនាញកាន់តែសេរីនៅក្នុង AEC អាចធ្វើឲ្យកម្ពុជាត្រូវពឹង ផ្អែកយូរអង្វែងលើការនាំចូលពលកម្មជំនាញ (Madhur 2014)។ ការពឹងផ្អែកលើការនាំចូលកម្លាំង

ពលកម្មជំនាញ ជាជាងបង្កើតកម្លាំងនេះនៅក្នុងស្រុក អាចក្លាយជាឧបសគ្គរាំងស្ទះការងាររបស់ យុវជនកម្ពុជា និងពលករមានជំនាញមិនគ្រប់គ្រាន់ ដែលត្រូវប្រកួតប្រជែងនឹងកម្លាំងពលកម្មមាន ជំនាញនាំចូល។

សម្រាប់ស្ថានភាពសេដ្ឋកិច្ចសង្គមកិច្ចជាទូទៅ យុវជនមានជំនាញនិងមានការងារសមរម្យ ក៏ដូចជាសង្គមមានសុខភាពល្អដែរ គឺជាកត្តាកំណត់ និងធាតុផ្សំមួយនៃការអភិវឌ្ឍមនុស្ស និងការ អភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចសង្គមកិច្ចជាទូទៅ។ ការដោះស្រាយបញ្ហាកង្វះជំនាញកំពុងផុសឡើង តាមការផ្តល់ ជំនាញត្រឹមត្រូវដល់យុវជន ក៏ជាគោលដៅកំណត់មួយដែរ ក្រៅពីគោលដៅប្រើជាមធ្យោបាយដើម្បី សម្រេចបានកំណើនខ្លាំង និងមានចីរភាព។

២.៥ កង្វះជំនាញរបស់កម្ពុជាក្នុងបរិបទសកល

បញ្ហាយុវជនខ្វះខាតជំនាញ មិនមែនកើតមានតែនៅកម្ពុជានោះទេ។ វាជាបញ្ហាសកល ដែលកើតមាននៅគ្រប់ប្រទេស និងគ្រប់ទ្វីប។ ប៉ុន្តែប្រភេទនៃកង្វះជំនាញ វាខុសគ្នាទៅតាម ប្រទេស ក្នុងនេះ ប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តែងជួបកង្វះជំនាញខ្ពស់ៗ រីឯប្រទេសមិនសូវអភិវឌ្ឍន៍ជួបនឹង កង្វះជំនាញនៅគ្រប់កន្លែង និងនៅច្រើនកម្រិត។ ជាក់ស្តែងនៅសហរដ្ឋអាមេរិក កង្វះសមត្ថភាព កើតមានឡើងក្នុងឧស្សាហកម្មប្រើបច្ចេកវិទ្យាខ្ពស់ៗ ឧស្សាហកម្មនិងពាណិជ្ជកម្មប្រើចំណេះដឹង ខ្លាំងដែលជំរុញការអនុវត្តបែបថ្មី ដោយប្រើបច្ចេកវិទ្យាឈានមុខបំផុត។ ផ្ទុយទៅវិញ ប្រទេសកម្ពុជា និងវៀតណាម ជួបកង្វះជំនាញនៅច្រើនកម្រិតជាង។ ដូចបានរៀបរាប់នៅខាងលើ កម្ពុជាខ្វះខាត ធ្ងន់ធ្ងរនូវអ្នកគ្រប់គ្រង វិស្វករ និងវេជ្ជបណ្ឌិតបានឆ្លងកាត់ការបណ្តុះបណ្តាលត្រឹមត្រូវ ហើយក៏ ខ្វះខាតបុគ្គលិកមានជំនាញទាបនិងមធ្យម សម្រាប់វិស័យឧស្សាហកម្ម និងទេសចរណ៍ផងដែរ។

២.៦ ការសន្និដ្ឋានសំខាន់ៗ

ទោះបីមានយុវជនប្រហែល ២៥ម៉ឺននាក់ ឈានចូលទៅក្នុងទីផ្សារពលកម្មជារៀងរាល់ឆ្នាំ និងមានសិស្សចំនួនប្រហែលគ្នានេះ ចុះឈ្មោះចូលរៀននៅតាមសាកលវិទ្យាល័យក្តី ក៏កម្ពុជានៅតែ ជួបបញ្ហាកង្វះជំនាញ សូម្បីក្នុងវិស័យទាមទារជំនាញទាបដូចជាខាងផ្នែក ផលិតសម្លៀកបំពាក់ បដិសណ្ឋារៈ ទេសចរណ៍ និងការសាងសង់ក្តី។

កង្វះជំនាញសម្រាប់វិស័យដែលត្រូវការជំនាញច្រើន ដូចជា ការដំឡើងរថយន្ត គ្រឿង អេឡិចត្រូនិក និងបច្ចេកវិទ្យាព័ត៌មាននិងទំនាក់ទំនង មានកម្រិតកាន់តែខ្ពស់ខ្លាំងទៀត ក្រៅពីកង្វះ ធ្ងន់ធ្ងរនូវអ្នកមានជំនាញវិជ្ជាជីវៈខ្ពស់ ដូចជា អ្នកគ្រប់គ្រង វិស្វករ និងវេជ្ជបណ្ឌិត ជាដើម។

កង្វះជំនាញក្នុងវិស័យឧស្សាហកម្ម ទទួលបានការយកចិត្តទុកដាក់ខ្លាំងនៅប្រទេសកម្ពុជា ប៉ុន្តែកង្វះជំនាញក្នុងវិស័យទេសចរណ៍មានគេយកចិត្តទុកដាក់តិចជាង។ ចំណុចគួរចាប់អារម្មណ៍ គឺវិស័យទេសចរណ៍ដែលរួមចំណែកធំណាស់ដល់កំណើនប្រាក់ចំណូល និងភាពមានការងារធ្វើ (និងមានសក្តានុពលកាន់តែខ្លាំងឡើងទៀតនាពេលអនាគត) កំពុងជួបកង្វះជំនាញធ្ងន់ធ្ងរ ដូចជា វិស័យឧស្សាហកម្មដែរ។

កង្វះជំនាញ កំពុងជះឥទ្ធិពលអវិជ្ជមានទៅលើអាជីវកម្មជាច្រើនវិស័យ។ ប្រសិនបើមិនអាចកាត់បន្ថយបញ្ហានេះបានទេ កំណើនសេដ្ឋកិច្ច និងសន្ទុះអាជីវកម្មនានានឹងត្រូវរេចរិលទៅថ្ងៃអនាគត។ ម្យ៉ាងទៀត សម្រាប់ស្ថានភាពសេដ្ឋកិច្ចសង្គមកិច្ចជាទូទៅ ការផ្តល់ជំនាញដល់យុវជនឲ្យអាចចូលបម្រើការងារបានពេញលេញ ជាកត្តាសំខាន់បំផុតដើម្បីផ្តល់សិទ្ធិអំណាច សម្រាប់ការគ្រប់គ្រងខ្លួនពួកគេ និងសម្រេចគោលដៅធំទូលាយនៃការអភិវឌ្ឍមនុស្ស។

កង្វះជំនាញ គ្រាន់តែជាចំណែកមួយនៃបញ្ហាប៉ុណ្ណោះ។ នៅកម្ពុជាសព្វថ្ងៃក៏មានច្រើនដែរនូវជំនាញមិនស៊ីគ្នានឹងការងារ។ ទោះបីអាជីវកម្មនានាកំពុងជួបកង្វះជំនាញដ៏ចាំបាច់ៗសម្រាប់ការធ្វើឧស្សាហូបនីយកម្ម និងទំនើបកម្មសេដ្ឋកិច្ចឲ្យបានលឿនក្តី ក៏ឃើញមានយុវជនបញ្ចប់សាកលវិទ្យាល័យជាច្រើននាក់ ដែលមានជំនាញមិនស្របតាម តម្រូវការរបស់និយោជក និងសហគ្រាស។ ជំនាញមិនស៊ីគ្នានឹងតម្រូវការបែបនេះ បានប៉ះពាល់ដល់លទ្ធភាពមានការងារធ្វើរបស់យុវជន ដែលបានទទួលការបណ្តុះបណ្តាលរួចជាស្រេច ហើយអាចបង្កការរីករក្នុងចំណោមយុវជន ចលាចលសង្គម និងអស្ថិរភាពនយោបាយ។

កម្ពុជាត្រូវតែគិតគូរឡើងវិញអំពី វិធីដោះស្រាយបញ្ហាកង្វះជំនាញ និងជំនាញមិនស៊ីគ្នានឹងតម្រូវការ ប្រសិនបើចង់ឈានឡើងជាប្រទេសមានប្រាក់ចំណូលមធ្យមឲ្យបាន ហើយអាចសម្របខ្លួនទៅនឹង AEC នៅក្នុងប៉ុន្មានឆ្នាំ និងទស្សវត្សរ៍ខាងមុខនេះ។ បញ្ហាសំខាន់គឺ ត្រូវផ្តល់ការអប់រំត្រឹមត្រូវដល់យុវជនកម្ពុជា ដើម្បីឲ្យពួកគេអាចត្រៀមខ្លួនបានល្អដោយមានជំនាញ និងចំណេះដឹងត្រឹមត្រូវសម្រាប់បម្រើការងារ។

តើប្រព័ន្ធអប់រំរបស់កម្ពុជាអាចរួមចំណែកអ្វីខ្លះដើម្បីកាត់បន្ថយបញ្ហាកង្វះជំនាញនិងជំនាញមិនស៊ីគ្នានឹងតម្រូវការ ហើយកំណែទម្រង់ប្រភេទណាក្នុងប្រព័ន្ធទាំងមូល-មានតាំងពីការអប់រំកម្រិតខ្ពស់ រហូតដល់ថ្នាក់មត្តេយ្យ និងការអភិវឌ្ឍកុមារតាំងពីក្មេងខ្ចី តាមរយៈសាលាបឋមសិក្សាអនុវិទ្យាល័យ វិទ្យាល័យ និង TVET នឹងមានលើកកមកពិនិត្យ នៅក្នុង ៥ជំពូកខាងមុខនេះ។

៣

**ការសម្រេចគោលដៅដ៏ខ្ពស់តាមរយៈ
ការអប់រំកម្រិតខ្ពស់**

រដ្ឋាភិបាលមានចក្ខុវិស័យអភិវឌ្ឍន៍ ជំរុញឲ្យកម្ពុជាឡើងឋានៈជាប្រទេសមានចំណូលមធ្យម
កម្រិតទាបនៅត្រីមាស២០១៨ និងមានចំណូលមធ្យមកម្រិតខ្ពស់នៅត្រីមាស២០៣០។ ឯកសារ
ព្រាងគោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍ឧស្សាហកម្មឆ្នាំ២០១៤-២០១៨ មានកំណត់ផែនទីបង្ហាញផ្លូវមួយ
សម្រាប់ដំណាក់កាលបន្ទាប់នៃការធ្វើពិពិធកម្ម ការផ្លាស់ប្តូររចនាសម្ព័ន្ធ និងភាពប្រកួតប្រជែងនៃ
វិស័យឧស្សាហកម្ម។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី កម្ពុជាពឹងពឹងត្រូវជួបបញ្ហាប្រឈមមួយចំនួន នៅ
ពេលចាប់ផ្តើមដើរតាមគន្លងកំណើនប្រាក់ចំណូលខ្ពស់កម្រិតមធ្យមនេះ។ កិច្ចការសំខាន់បំផុត
មួយ គឺត្រូវដោះស្រាយបញ្ហាជំនាញកម្រិតទាប ភាពមានការងារធ្វើមិនពេញលេញ និងកម្រិតអប់រំ
ទាបនៃកម្លាំងពលកម្ម។ កម្ពុជាមានជោគជ័យខ្លាំងក្នុងការទាក់ទាញវិនិយោគផ្ទាល់ពីបរទេសក៏ពិត
មែន ប៉ុន្តែកង្វះខាតធ្ងន់ធ្ងរនូវពលករមានជំនាញ និងភាពមិនស៊ីគ្នាផ្នែកជំនាញ ជាតិពាមម្យងមួយ
នៅពេលសហគមន៍សេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន (AEC) ត្រូវចាប់អនុវត្តនៅចុងឆ្នាំ២០១៥។ ការសិក្សាជា
ច្រើន រួមទាំងការសិក្សានេះផងដែរ បានបង្ហាញពីនិស្សិតមានសមត្ថភាពខ្សោយដែលបានរៀនចប់
ចេញពីស្ថាប័នអប់រំខ្ពស់សិក្សានៅកម្ពុជា។ សូម្បីនិស្សិតមួយចំនួនតូចដែលមានគុណសម្បត្តិគ្រប់
គ្រាន់នោះ ក៏មិនប្រាកដថា មានជំនាញវិជ្ជាជីវៈ ឬជំនាញការងារស្នូល ស្របទៅតាមតម្រូវការទីផ្សារ
ការងារដែរ។ បញ្ហាប្រឈមដទៃទៀតសម្រាប់ខ្ពស់សិក្សា មានដូចជា អភិបាលកិច្ចទន់ខ្សោយ កង្វះ
ការអប់រំពីសហគ្រិនភាព កង្វះការធ្វើវិនិយោគដោយរដ្ឋាភិបាល និងកង្វះភាពត្រៀមខ្លួនបានល្អក្នុង
ការសិក្សារបស់និស្សិតបញ្ចប់ការសិក្សាកម្រិតវិទ្យាល័យ។

ជំពូកនេះមានគោលដៅ៖

- បង្ហាញត្រួសៗពីស្ថានភាព និងបញ្ហាប្រឈមនៃការអប់រំកម្រិតខ្ពស់សិក្សានៅកម្ពុជា
- វែកញែកគាំទ្រឲ្យមានការកសាងវប្បធម៌នៃគុណភាពមួយនៅក្នុងប្រព័ន្ធអប់រំខ្ពស់សិក្សា
ទាំងមូល ដើម្បីកែលំអកម្មវិធីសិក្សា ហើយនិង ជំនាញនិងចំណេះដឹងរបស់និស្សិតបញ្ចប់
ការសិក្សា
- បង្ហាញពីគោលគំនិតនៃសាកលវិទ្យាល័យបែបសហគ្រិន និង
- ស្រាវជ្រាវរកបច្ចេកវិទ្យាព័ត៌មាន និងទូរគមនាគមន៍ ដែលរួមចំណែកជួយបំពេញឲ្យការ
បង្រៀន និងការរៀនសូត្រតាមបែបប្រពៃណី ដើម្បីពង្រីកលទ្ធភាពទទួលបានចំណេះ
ដឹងដែលមិនទាន់មានផ្តល់នៅតាមសាកលវិទ្យាល័យកម្ពុជា ដោយសារកង្វះគ្រូបង្រៀន
មានគុណសម្បត្តិគ្រប់គ្រាន់ និងកង្វះធនធាននៅក្នុងបណ្ណាល័យ។

បណ្ឌិត យ៉ាង សុផី អ្នកស្រាវជ្រាវ និង បណ្ឌិត ឆែម វិទ្ធី នាយកប្រតិបត្តិ នៃវិទ្យាស្ថាន CDRI។

ដើម្បីសម្រេចបានតាមវត្ថុបំណងចម្បងៗខាងលើ អនុជំពូកស្តីពី "ការអប់រំកម្រិតខ្ពស់សិក្សា: និន្នាការ បញ្ហាចោទ និងជម្រើសគោលនយោបាយ" នឹងផ្តោតលើលទ្ធភាពទទួលបានការអប់រំ គុណភាព និងភាពជាប់ទាក់ទងទៅនឹងកត្តាសង្គម និងប្រវត្តិសាស្ត្រ ដែលបន្តកំណត់ទ្រង់ទ្រាយនៃការអប់រំកម្រិតខ្ពស់សិក្សា។ ការសិក្សាស្តីពី "តួនាទីនៃការធានាគុណភាពការអប់រំកម្រិតខ្ពស់សិក្សា" វែកញែកបង្ហាញពីតម្រូវការពង្រឹងសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា តាមរយៈការអប់រំកម្រិតខ្ពស់សិក្សាមានគុណភាពខ្ពស់។ អនុជំពូកទី៣ បង្ហាញពីគោលគំនិតនៃ "សាកលវិទ្យាល័យបែបសហគ្រិន" និងផលពាក់ព័ន្ធដល់ការអប់រំកម្រិតខ្ពស់សិក្សានៅកម្ពុជា។ អនុជំពូកនេះបង្ហាញថាការបង្កើតផ្នត់គំនិត និងជំនាញអំពីសហគ្រិនភាព អាចផ្តល់អត្ថប្រយោជន៍ច្រើនណាស់ដល់និស្សិត និងអ្នកមានសញ្ញាប័ត្រនានា ព្រោះវាញ៉ាំងឱ្យពួកគេអាចរកចំណូល និងបង្កើតការងារ ជាជាងពីងរដ្ឋាភិបាលឱ្យជួយស្វែងរកការងារឱ្យ។ អនុជំពូកទី៤ ពិភាក្សាពីសក្តានុពលនៃឧបករណ៍ និងបច្ចេកវិទ្យាចល័ត សម្រាប់ឱ្យអ្នកសិក្សាវ័យក្មេងនៅកម្ពុជា អាចចូលរួមក្នុងវគ្គសិក្សាផ្តល់ឱ្យតាមរយៈវេទិកាអ៊ិនធឺណិត។

ជំពូកនេះ ផ្អែកទៅលើការវិភាគខ្លឹមសារ ទិន្នន័យបានពីប្រភពទី២ និងព័ត៌មានទទួលបានពីបទសម្ភាសន៍ជាមួយអ្នកផ្តល់ព័ត៌មានគន្លឹះ។ អនុជំពូកនីមួយៗនឹងផ្តល់នូវសេចក្តីសន្និដ្ឋានដែលមានភាពពាក់ព័ន្ធសំខាន់សម្រាប់អ្នកកសាងគោលនយោបាយ ថ្នាក់ដឹកនាំស្ថាប័នខ្ពស់សិក្សា និងវិស័យឯកជន។

៣.១

ការអប់រំកម្រិតខ្ពស់សិក្សា៖ និន្នាការ បញ្ហាចោទ និងជម្រើសគោលនយោបាយ

ប្រព័ន្ធអប់រំកម្រិតខ្ពស់សិក្សារឹងមាំល្អ ជួយរួមចំណែកបង្កើនគុណភាពគ្រូ នាយកសាលា អ្នកស្រាវជ្រាវ អ្នកកសាងគោលនយោបាយ និងអ្នកវិជ្ជាជីវៈផ្សេងៗទៀត ដើម្បីបម្រើគោលដៅ អភិវឌ្ឍជាតិ។ ការសិក្សានេះ ព្យាយាមអធិប្បាយ និងវិភាគពីបញ្ហាចោទ និងនិន្នាការបច្ចុប្បន្នក្នុងការ អប់រំកម្រិតខ្ពស់សិក្សានៅកម្ពុជា ដូចជា លទ្ធភាពបានចូលរៀន គុណភាពនិងភាពជាប់ទាក់ទងល្អ និងអភិបាលកិច្ច។ អត្ថបទនេះ ក៏មានលើកឡើងនូវជម្រើសគោលនយោបាយផ្សេងៗសម្រាប់ធ្វើ កំណែទម្រង់ និងញ៉ាំងឲ្យវិស័យអប់រំកម្រិតខ្ពស់សិក្សាល្អប្រសើរឡើងទៀត។ ក្រៅពីការពិនិត្យលើ ឯកសារមានស្រាប់ ការសិក្សានេះផ្ដោតលើការចុះធ្វើសម្ភាសន៍ អ្នកតំណាងគ្រឹះស្ថានខ្ពស់សិក្សា រដ្ឋ និងឯកជន ដែលបានជ្រើសរើសទីភ្នាក់ងារផ្តល់ការងារ អ្នកកសាងគោលនយោបាយ និងដៃគូ អភិវឌ្ឍន៍នានានៅកម្ពុជា ចាប់ពីខែសីហា ដល់ កញ្ញា ២០១៤។

តម្រូវការជាប្រញាប់នូវកម្មវិធីកំណែទម្រង់ដ៏ជាក់ស្តែងមួយ៖ ការអប់រំកម្រិតខ្ពស់សិក្សានៅកម្ពុជា ត្រូវមានកំណែទម្រង់ធំៗ ទៅលើសមាសភាគរឹង និងទន់ក្នុងអនុវិស័យនេះ ដើម្បីដើរឲ្យទាន់សមាជិក អាស៊ានដទៃទៀតដែលធូរធារជាង។ បញ្ហាប្រឈមនានាក្នុងការទទួលបានការអប់រំកម្រិតខ្ពស់ សិក្សា ទាមទារនូវចម្លើយភ្លាមៗលើការផ្លាស់ប្តូរក្នុងតម្រូវការជំនាញ ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងកំណើន ក្នុងវិស័យឧស្សាហកម្ម និងសេវាកម្ម។ អត្រាទាបនៃសិស្សបញ្ចប់ការសិក្សាកម្រិតមធ្យមសិក្សា វា រារាំងដល់ឱកាសបានចូលរៀននៅកម្រិតខ្ពស់សិក្សា។ ភាពមិនស៊ីគ្នាមួយក៏បានផុសឡើង ដូច្នេះ ការរៀបចំវគ្គសិក្សាឡើងវិញនៅតាមគ្រឹះស្ថានខ្ពស់សិក្សា (HEIs) គឺចាំបាច់ណាស់ដើម្បីឆ្លើយ តបទៅនឹងតម្រូវការក្នុងពិភពការងារ និងការប្រែប្រួលយ៉ាងលឿននៃទីផ្សារការងារ ជាពិសេស ក្នុងមុខជំនាញសំខាន់ៗផ្នែកវិទ្យាសាស្ត្រ និងបច្ចេកវិទ្យា។ កម្ពុជាត្រូវការវិស្វករ និងពលករមាន ជំនាញមធ្យមជាច្រើននាក់ ដើម្បីអាចចូលប្រឡូកប្រកបដោយភាពជឿជាក់នៅក្នុងដំណើរការធ្វើ សមាហរណកម្មសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន នៅក្រោយឆ្នាំ២០១៥។

កង្វះចំណងទាក់ទងរវាងអ្នកផ្តល់ការអប់រំកម្រិតខ្ពស់សិក្សា និងនិយោជក៖ ការដាច់ចេញពីគ្នា រវាងទីផ្សារពលកម្ម និងមុខជំនាញសិក្សា វាចោទបញ្ហាខ្លាំងជាង អត្រាទាបនៃសិស្សចូលរៀននៅ កម្រិតខ្ពស់សិក្សាទៅទៀត។ គ្រឹះស្ថានខ្ពស់សិក្សានៅកម្ពុជា បានផ្តល់នូវនិស្សិតបញ្ចប់ការសិក្សា យ៉ាងច្រើន ខាងផ្នែកគណនេយ្យ ហិរញ្ញវត្ថុ និងគ្រប់គ្រង។ ប៉ុន្តែសម្រាប់វិស័យកសិកម្ម និងការងារ នៅជនបទក្រៅពីកសិកម្ម ដែលជាសកម្មភាពដ៏សំខាន់របស់កម្ពុជា និងកំពុងត្រូវរំកិលឡើងនោះ សព្វថ្ងៃមានសិស្សត្រឹម ២,៣% ប៉ុណ្ណោះ ដែលបានសិក្សារៀនសូត្រលើមុខជំនាញទាំងនេះ។ បញ្ហា នេះអាចមើលឃើញមួយផ្នែកតាម ការធ្វើអង្កេតនាពេលថ្មីៗលើយុវជនដែលបង្ហាញថា សិស្សមិន

ខី សំស៊ីដេត នាយកកម្មវិធីការអប់រំខ្ពស់សិក្សា នៅសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទភ្នំពេញ។

បានដឹងពីជំនាញដែលនិយោជកត្រូវការ ឬមួយមិនបានទទួលនូវព័ត៌មានគួរឲ្យទុកចិត្ត ស្តីពីមុខ
ជំនាញគួរសិក្សា និងឱកាសការងារវិជ្ជាជីវៈ។

ប្រវត្តិដំលំបាកនៃការអប់រំកម្រិតខ្ពស់សិក្សា៖ ការអភិវឌ្ឍគ្រឹះស្ថានខ្ពស់សិក្សាមានប្រវត្តិដ៏ទូទៅ
កម្ពុជា ដោយចាប់ផ្តើមឡើងក្នុងទសវត្សរ៍១៩៦០ តាមការកសាង និងចាប់ដំណើរការពេញលេញ
នូវសាកលវិទ្យាល័យជាច្រើន។ កំណើននេះបានធ្លាក់ចុះវិញនៅដើមទសវត្សរ៍១៩៧០ និងបាន
គាំងទាំងស្រុង ហើយខូចខាតយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ ទាំងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ និងធនធានមនុស្ស ចាប់ពីពាក់
កណ្តាលដល់ចុងទសវត្សរ៍១៩៧០ ដោយសារសង្គ្រាមស៊ីវិល។ ការអប់រំកម្រិតខ្ពស់សិក្សាមាន
រូបរាងឡើងវិញ ក្រោយពេលបញ្ចប់ជម្លោះក្នុងទសវត្សរ៍១៩៨០ និង១៩៩០ ដោយសារអ្នកផ្តល់
សេវាសាធារណៈ បានរួមដៃគ្នាជាមួយវិស័យឯកជន ប្រើប្រាស់ឱកាសល្អដើម្បីពង្រីកការអប់រំកម្រិត
ខ្ពស់សិក្សា។ ដោយសារការអប់រំកម្រិតនេះ ពីងផ្នែកយ៉ាងខ្លាំងលើសិស្សបញ្ចប់ការសិក្សាថ្នាក់
វិទ្យាល័យ ដូច្នោះការធ្វើវិនិយោគលើការអប់រំជាមូលដ្ឋានក្នុងទសវត្សរ៍១៩៩០ ជាការងារចាំបាច់មួយ
ហើយវានាំឲ្យថយចុះការយកចិត្តទុកដាក់លើការអប់រំកម្រិតខ្ពស់សិក្សា។

កង្វះក្របខ័ណ្ឌថ្នាក់ជាតិ និងអ្នកផ្តល់ជំនួយពីខាងក្រៅ៖ ក្របខ័ណ្ឌណែនាំរបស់ជាតិសម្រាប់ការ
អភិវឌ្ឍការអប់រំកម្រិតខ្ពស់សិក្សាក្នុងទសវត្សរ៍១៩៩០ មិនសូវច្បាស់លាស់ទេ។ សមត្ថភាពអ្នក
កសាងបទបញ្ញត្តិនានាពេលនោះ នៅមានកម្រិត។ HEIs រដ្ឋភាគច្រើន បានធ្វើការកែលំអ និងពង្រីក
ខ្លួន ដោយផ្អែកលើជំនួយទ្វេភាគី ឬពហុភាគី។ ផែនការអភិវឌ្ឍអនុវិស័យអប់រំកម្រិតខ្ពស់សិក្សា
មានឆ្លុះបញ្ចាំងជាចម្បងនៅក្នុងផែនការយុទ្ធសាស្ត្រវិស័យអប់រំរបស់ក្រសួង។ ជំនួយពីខាងក្រៅនៅ
មានកំណត់ សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍវិស័យអប់រំកម្រិតខ្ពស់សិក្សា។ គម្រោងផ្តល់មូលនិធិដោយធនាគារ
ពិភពលោក ដើម្បីបង្កើនគុណភាព និងសមត្ថភាពក្នុងការអប់រំកម្រិតខ្ពស់សិក្សាឆ្នាំ២០១០-១៥
ត្រូវបានរំពឹងថា នឹងអាចជួយរៀបចំច្បាប់គ្រប់គ្រង និងបង្កើនគុណភាពនិងប្រសិទ្ធភាពក្នុងវិស័យ
អប់រំកម្រិតខ្ពស់សិក្សា។ ដោយឡែកគម្រោងនេះ បានជួយឲ្យមានការកំណត់ និងអនុម័តគោល
នយោបាយ ស្តីពីចក្ខុវិស័យអប់រំកម្រិតខ្ពស់សិក្សាឆ្នាំ២០៣០ នៅខែមេសា ឆ្នាំ២០១៤។ ដើម្បី
សម្រេចបានតាមចក្ខុវិស័យសម្រាប់ឆ្នាំ២០៣០ នេះ មានការកសាងផែនទីបង្ហាញផ្លូវមួយ ដាក់ឲ្យ
ពិគ្រោះយោបល់គ្នា មុននឹងទទួលបានការអនុម័តពីក្រសួងអប់រំ ។

តុល្យភាពយ៉ាងល្អរវាងលទ្ធភាពបានចូលរៀន និងគុណភាព៖ ការអភិវឌ្ឍការអប់រំកម្រិតខ្ពស់សិក្សា
ត្រូវផ្តោតជាអាទិភាពលើការកែលំអគុណភាព សមត្ថភាពស្ថាប័ន និងលទ្ធភាពបានចូលរៀន។ តាម
នេះ នៅពាក់កណ្តាលទសវត្សរ៍២០០០ សាកលវិទ្យាល័យរដ្ឋបានកើនឡើងនៅតាមខេត្តទាំងតូច
ទាំងមធ្យម ដូចជា សាកលវិទ្យាល័យ ជា ស៊ីម កំចាយមារ ខេត្តព្រៃវែង និងកំពង់ចាម, សាកល
វិទ្យាល័យបាត់ដំបង ខេត្តបាត់ដំបង, សាកលវិទ្យាល័យមានជ័យ ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ, និងសាកល
វិទ្យាល័យស្វាយរៀង ខេត្តស្វាយរៀង, ដើម្បីញ៉ាំងឲ្យលទ្ធភាពបានចូលរៀនមានលក្ខណៈប្រកប
ដោយសមធម៌ ជាជាងការបង្កើនគុណភាព ពីព្រោះការចែករំលែកធនធានមិនសូវបានស្មើភាពគ្នា
ល្អទេ ជាមួយសាកលវិទ្យាល័យនៅរាជធានីភ្នំពេញ។

ការចុះឈ្មោះចូលរៀនកម្រិតទាប៖ ឱកាសអប់រំកម្រិតខ្ពស់សិក្សា ពីងផ្នែកយ៉ាងខ្លាំងលើអត្រាចុះ
ឈ្មោះចូលរៀន និងបញ្ចប់ការអប់រំកម្រិតមធ្យមសិក្សា។ អត្រាចុះឈ្មោះចូលរៀនកម្រិតខ្ពស់សិក្សា

សរុប គឺខ្ពស់ជាង ១០% បន្តិច (ទាបជាងគេក្នុងតំបន់)។ និស្សិតសរុប ៥៦.៤១៩នាក់ បានចុះ
ឈ្មោះចូលរៀនថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រឆ្នាំទី១ ក្នុងឆ្នាំសិក្សា២០១០/១១ ហើយសិស្សរៀនចប់ថ្នាក់ទី១២
ក្នុងឆ្នាំ២០០៩/១០ មាន ៧៤.៥៤៨នាក់។ តួលេខនេះបង្ហាញថា ប្រមាណ ៧៥% នៃសិស្សរៀន
ចប់ថ្នាក់វិទ្យាល័យក្នុងទូទាំងប្រទេស បានបន្តការសិក្សាថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រ។

សមត្ថភាពស្រូបយកខ្លាំងរបស់អ្នកផ្តល់សេវាឯកជន៖ សិស្សចុះឈ្មោះចូលរៀនក្នុង HEIs ឯកជន
មានច្រើនជាងនៅសាលារដ្ឋ ដោយសារចំនួន HEIs ឯកជន បន្តកើនឡើង ហើយកាលវិភាគសិក្សា
របស់គេ អាចបត់បែនបាន។ HEIs ឯកជនខ្លះ ផ្តល់ការសិក្សាពីបួនដល់ប្រាំវេន រួមទាំងនៅចុង
សប្តាហ៍ និងពេលល្ងាចផង។ មានសិស្សមួយចំនួនរៀននៅសាលា HEIs រដ្ឋផង និងឯកជនផង
ហើយខ្លះទៀតរៀនវេនខុសគ្នាក្នុងសាលាតែមួយ។ ដូច្នេះសិស្សទាំងនេះ អាចត្រូវបានរាប់ចូលដល់
ទៅពីរផង ឬបីផង នៅក្នុងចំនួនសិស្សចុះឈ្មោះក្នុង HEIs។

ការគ្រប់គ្រង និងដឹកនាំ៖ ក្រសួងអប់រំគ្រប់គ្រងលើ HEIs រដ្ឋ និងឯកជនច្រើន។ ក្រសួងបានចេញ
គោលនយោបាយ និងក្របខ័ណ្ឌបទបញ្ញត្តិ ដើម្បីណែនាំ និងគ្រប់គ្រង HEIs យ៉ាងច្រើននេះ ដែល
កើនពី ៩៧ នៅចុងឆ្នាំ២០១២ រហូតដល់ ១០៤ នៅចុងឆ្នាំ២០១៣។ អនុវិស័យអប់រំកម្រិតខ្ពកម្ពុជា
សិក្សា បានរីកលូតលាស់យ៉ាងលឿន ប៉ុន្តែស្ថិតនាករវាស់វែងសំខាន់ៗបានល្អប្រសើរឡើងយឺតៗ។
ធ្ងន់ធ្ងរជាងនេះទៀត គុណភាពអប់រំ ដើរមិនទាន់កំណើនការចុះឈ្មោះចូលរៀនទេ ហើយភាពជាប់
ទាក់ទិនល្អទៅនឹងតម្រូវការ នៅយឺតយ៉ាវខ្លាំងណាស់ ធៀបនឹងការប្រែប្រួលយ៉ាងលឿននៃទីផ្សារ។
សមត្ថភាពរដ្ឋាភិបាលក្នុងការគ្រប់គ្រង និងបង្កើនគុណភាព HEIs នៅមានកម្រិតទាប។ ទោះមាន
ការបង្កើតបទបញ្ញត្តិ និងយន្តការគ្រប់គ្រងគុណភាពក៏ដោយ ក៏ការអនុវត្តនៅតែខ្សោយ។

ស្វ័យភាព បានផ្តល់ទៅឲ្យសាកលវិទ្យាល័យរដ្ឋធំៗនៅមានកម្រិតទាប ដោយសារហេតុផល
ជាច្រើន ជាពិសេសសមត្ថភាពក្នុងការបង្កើត និងគ្រប់គ្រងធនធាន។ ថ្នាក់ដឹកនាំស្ថាប័ន និងក្រុម
បម្រើការ (ក្រុមសាស្ត្រាចារ្យនិងរដ្ឋបាល៖ Faculty members) នៃមហាវិទ្យាល័យនីមួយៗមាន
គុណសម្បត្តិមិនច្បាស់លាស់ទេ សម្រាប់ផ្តល់សេវាមានគុណភាព និងការបង្រៀនមានប្រសិទ្ធភាព
ហើយការងារស្រាវជ្រាវរបស់មហាវិទ្យាល័យក៏នៅមានតិចតួចណាស់សម្រាប់យកទៅចុះផ្សាយក្នុង
ទិន្នន័យប្រវត្តិសំខាន់ៗ ដែលមានអ្នកក្នុងជំនាញដូចគ្នាជួយពិនិត្យផ្តល់មតិ។

ថវិការដ្ឋាភិបាល៖ ក្រសួងអប់រំយុវជននិងកីឡាបានលែចែកថវិកាប្រចាំឆ្នាំ ៤%ទៅលើអនុវិស័យអប់រំ
កម្រិតខ្ពកម្ពុជាសិក្សា ហើយចំណែកនេះរំពឹងថា នឹងកើនដល់ ២០% នៅឆ្នាំ២០១៤ ។ ការផ្តល់មូលនិធិ
មានកម្រិតរបស់រដ្ឋាភិបាល សម្រាប់ការងារស្រាវជ្រាវ និងអភិវឌ្ឍស្ថាប័ន ជាត្រឹមត្រូវមួយ។ ការ
ពិភាក្សាមួយខ្សែ ដើម្បីស្វែងរកភាពជាដៃគូរវាងរដ្ឋ និងឯកជន នៅកម្រិតខ្ពកម្ពុជាសិក្សា ក្នុងគោលដៅ
កាត់បន្ថយបន្ទុកចំណាយរបស់រដ្ឋាភិបាល ទើបមានចេញជាសកម្មភាពតិចតួចទេ រហូតមកទល់នឹង
ពេលនេះ។ ក្នុងពេលជាមួយគ្នា HEIs ឯកជនភាគច្រើន មានផ្តល់វគ្គសិក្សាផ្នែកវិទ្យាសាស្ត្រសង្គម
ច្រើនជាងមុខជំនាញវិទ្យាសាស្ត្រ និងបច្ចេកវិទ្យា ដែលត្រូវធ្វើវិនិយោគច្រើនពេកលើសម្ភារ។ HEIs
របស់រដ្ឋ ដូចជា សាកលវិទ្យាល័យបាត់ដំបង, សាកលវិទ្យាល័យ ជា ស៊ីម កំប៉ាយមារ, និងសាកល
វិទ្យាល័យមានជ័យជាដើម សព្វថ្ងៃមានសម្ភារៈទំនើបៗ ប៉ុន្តែក្រុមសាស្ត្រាចារ្យខ្លះខាតសមត្ថភាព
ដើម្បីប្រើប្រាស់វាឲ្យបានពេញលេញ។

បញ្ហាអភិបាលកិច្ចស្ថាប័ន៖ ការពង្រឹងអភិបាលកិច្ចលើការអប់រំកម្រិតខ្ពស់សិក្សា ត្រូវពឹងផ្អែកយ៉ាងខ្លាំងលើក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ ប្រព័ន្ធដឹកនាំនិងគ្រប់គ្រងដែលមានតួនាទី និងទំនួលខុសត្រូវកំណត់ច្បាស់លាស់។ បញ្ហាដែលអភិបាលកិច្ចរបស់ HEIs នៅប្រទេសកម្ពុជាត្រូវប្រឈមមុខ វាចាក់ឫសយ៉ាងជ្រៅនៅក្នុងវប្បធម៌ពីបុរាណរបស់ស្ថាប័ននានា ដែលដឹកនាំពួកគេ និងសេដ្ឋកិច្ចនយោបាយរបស់ពួកគេ។ បរិយាកាស និងរបៀបរៀបចំរបស់ស្ថាប័ន ក៏ដូចជា ការឆ្លើយតបទៅនឹងសំណើពីខាងក្រៅបានកំណត់ទ្រង់ទ្រាយនៃការអភិវឌ្ឍកម្រិតខ្ពស់សិក្សា និងធនធានសម្រាប់ HEIs។

ធនធានក្នុងការអប់រំកម្រិតខ្ពស់សិក្សា៖ បញ្ហាលើចែកធនធានឲ្យមានតុល្យភាពល្អបំផុត រវាងការអប់រំទូទៅ និងការអប់រំកម្រិតខ្ពស់សិក្សា ឃើញមានលើកឡើងក្នុងការពិភាក្សាជាច្រើនស្តីពីគោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍ជាតិសម្រាប់វិស័យអប់រំនៅកម្ពុជា។ ការដំណើរការពិភាក្សានេះបានបង្ហាញលទ្ធផលថា លទ្ធភាពទទួលបានការអប់រំជាមូលដ្ឋាន មានគុណភាពល្អ នៅតែជាអាទិភាពចម្បងសម្រាប់រដ្ឋាភិបាល និងដៃគូអភិវឌ្ឍន៍នានា ព្រោះវាជាការធ្វើអន្តរាគមន៍ឈរលើសិទ្ធិជាមូលដ្ឋាន។ ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងការអប់រំកម្រិតខ្ពស់សិក្សា ផលចំណេញផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច តែងបានទៅដល់បុគ្គលម្នាក់ៗច្រើនជាង។

គុណភាពសេវានៅក្នុង HEIs អាស្រ័យលើការគ្រប់គ្រងស្ថាប័ន និងសមត្ថភាពដឹកនាំ។ ការជួបពិភាក្សាជាមួយថ្នាក់ដឹកនាំ HEIs នៅរាជធានីភ្នំពេញ និងខេត្តបាត់ដំបង បន្ទាយមានជ័យ ស្វាយរៀង និងព្រៃវែង បានបង្ហាញពី គម្លាតសមត្ថភាពរវាងស្ថាប័នសិក្សានៅទីក្រុង និងនៅតាមខេត្ត ជាពិសេស សមត្ថភាពរបស់សាកលវិទ្យាធិការ សាកលវិទ្យាធិការរង ព្រឹទ្ធបុរស និងក្រុមសាស្ត្រាចារ្យ។ សាស្ត្រាចារ្យពេញម៉ោងមានសញ្ញាបត្រថ្នាក់បណ្ឌិត កម្រមានណាស់ក្នុងសាកលវិទ្យាល័យនៅតាមខេត្តនានា។ សាស្ត្រាចារ្យមានសមត្ថភាពខ្ពស់ៗ តែងបែងចែកពេលវេលារបស់គាត់ រវាង HEIs រដ្ឋ និងឯកជន និងរវាងការបង្រៀននៅរាជធានីភ្នំពេញ និងនៅតាមខេត្ត។

ក្នុងមួយទសវត្សរ៍កន្លងមកនេះ រវាងធាតុចូលដែលរដ្ឋផ្តល់ទៅលើការអប់រំកម្រិតនៅខ្ពស់សិក្សាក្នុងកម្រិតធនធានមានកំណត់ សម្រាប់អភិវឌ្ឍន៍ការអប់រំកម្រិតខ្ពស់សិក្សា ហើយនឹងតួនាទីរបស់វិស័យឯកជនក្នុងការពង្រីកលទ្ធភាពបានចូលរៀននៅកម្រិតខ្ពស់សិក្សា គឺមានតុល្យភាពល្អណាស់។ វិស័យឯកជនបានធ្វើវិនិយោគយ៉ាងច្រើន ទៅលើមុខជំនាញទូទៅ និងមុខជំនាញឯកទេសជាពិសេសលើវិទ្យាសាស្ត្រសិក្សាពីមនុស្ស និងសង្គម។ ប៉ុន្តែវិនិយោគរបស់ឯកជនទៅលើការអប់រំផ្នែកវិទ្យាសាស្ត្រ និងបច្ចេកវិទ្យា នៅមានតិចតួចណាស់។ ដូច្នេះ យុទ្ធសាស្ត្រធ្វើអន្តរាគមន៍ក្នុងរយៈពេលវែងដើម្បីជំរុញការអប់រំកម្រិតខ្ពស់សិក្សា គួរផ្តោតលើការគ្រប់គ្រង និងកំណែទម្រង់អភិបាលកិច្ចក្នុងស្ថាប័នដើម្បីកសាងសមត្ថភាពវិជ្ជាជីវៈ សំដៅផ្តល់នូវជំនាញមានតម្រូវការខ្លាំងនៅក្នុងទីផ្សារប្រកួតប្រជែងក្នុងតំបន់ ដូចជា វិទ្យាសាស្ត្រ និងបច្ចេកវិទ្យា ជាដើម សម្រាប់បម្រើកំណើនតម្រូវការក្នុងវិស័យកសិកម្ម និងឧស្សាហកម្ម។

ការត្រៀមរៀបចំ សម្រាប់ការចុះឈ្មោះចូលរៀនក្នុងកម្មវិធីថ្នាក់បរិញ្ញាបត្ររង៖ សិស្សភាគច្រើនបានទៅចូលរៀនក្នុង HEIs ភ្លាមៗក្រោយបញ្ចប់ថ្នាក់វិទ្យាល័យ។ ការប្រឹងប្រែងដើម្បីបង្កើនគុណភាពសិក្សា លទ្ធភាពបានចូលរៀន និងជោគជ័យរបស់សិស្សនៅតាមវិទ្យាល័យ នឹងបង្កើនការចុះឈ្មោះចូលរៀនក្នុង HEIs។ កម្មវិធីថ្នាក់បរិញ្ញាបត្ររង ផ្តល់ដោយ HEIs ជាច្រើន (ជាពិសេស

សាលាឯកជន) គួរផ្ដោតលើការអភិវឌ្ឍសមត្ថភាពឲ្យត្រូវនឹងទីផ្សារពលកម្ម។ សិស្សប្រមាណ ៩០.០០០នាក់ បានបញ្ចប់ថ្នាក់ទី១២ ក្នុងឆ្នាំសិក្សា២០១៣/១៤ ក្នុងនោះប្រមាណ ៥០% បានប្រឡងជាប់ និងមានសមត្ថភាពគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីចូលរៀនថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រ។ លទ្ធផលនេះបានបង្ហាញពីលទ្ធភាពធំដើម្បីជំរុញការចូលរៀន ក្នុងកម្មវិធីថ្នាក់បរិញ្ញាបត្ររង ហើយសិស្សគួរត្រៀមខ្លួនដើម្បីចាប់យកឱកាសនេះ។ ការបង្កើតកម្រិតខុសៗគ្នាសម្រាប់ការចូលរៀនក្នុង TVET និងថ្នាក់បរិញ្ញាបត្ររង ដើម្បីបើកលទ្ធភាពឲ្យសិស្សមកពីគ្រប់មជ្ឈដ្ឋានអប់រំ គឺមានសារៈសំខាន់ណាស់ក្នុងដំណាក់កាលនេះ។

ការលើកកម្ពស់ការស្រាវជ្រាវ និងការអនុវត្តបែបថ្មី៖ ដោយសារគុណភាពសេវា វាអាស្រ័យលើគុណភាពអ្នកផ្តល់សេវា ដូច្នោះ HEIs ត្រូវកំណត់សិទ្ធិ និងទំនួលខុសត្រូវរបស់គ្រូ និងបុគ្គលិក ដើម្បីអាចជំរុញការស្រាវជ្រាវ និងការអនុវត្តបែបថ្មីនៅតាមសាកលវិទ្យាល័យ។ ក្នុងការពង្រឹងការអប់រំផ្នែកវិទ្យាសាស្ត្រ និងបច្ចេកវិទ្យា ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងតម្រូវការទីផ្សារ និងសមាហរណកម្មអាស៊ាន ថ្នាក់ដឹកនាំវិស័យអប់រំគួរពិចារណាឡើងវិញ និងទទួលស្គាល់ពីទំនាក់ទំនង រវាងការអប់រំកម្រិតមធ្យមសិក្សា និងឧត្តមសិក្សា។

ការកសាងមូលធនមនុស្ស ឆ្លងតាមការលើកកម្ពស់ការអប់រំកម្រិតឧត្តមសិក្សា៖ បញ្ហាចោទ និងនិន្នាការបច្ចុប្បន្ន ក្នុងការអប់រំកម្រិតឧត្តមសិក្សានៅកម្ពុជា វាជាប់ទាក់ទងជាខ្លាំងទៅនឹងឆន្ទៈនយោបាយ និងដំណើរការសេដ្ឋកិច្ច។ តម្រូវការអ្នកមានជំនាញវិជ្ជាជីវៈ និងអ្នកឯកទេសមានការបណ្តុះបណ្តាលខ្ពស់ៗ គឺមិនទាន់គ្រប់គ្រាន់ទេដើម្បីទាក់ទាញចំណាប់អារម្មណ៍ និងធនធានឲ្យបានច្រើនឆ្នាំ ហើយការយកចិត្តទុកដាក់របស់រដ្ឋាភិបាល និងមូលនិធិរបស់ម្ចាស់ជំនួយ កន្លងមកបានផ្ដោតជាសំខាន់ទៅលើការអប់រំជាមូលដ្ឋាន ជាជាងការអប់រំថ្នាក់ខ្ពស់ជាងនេះ។

ការបង្កើនគុណភាព និងភាពជាប់ទាក់ទងល្អ៖ ការចុះឈ្មោះចូលរៀនថ្នាក់មធ្យមសិក្សានៅមានកម្រិតទាប ហើយការចុះឈ្មោះចូលរៀននៅឧត្តមសិក្សាក៏នៅទាបដែរ ដែលបង្កក្តីបារម្ភជាច្រើនក្នុងចំណោមអ្នកពាក់ព័ន្ធនានា អំពីការបង្កើនលទ្ធភាពបានចូលរៀន នៅកម្រិតឧត្តមសិក្សា។ ការពិនិត្យឡើងវិញនូវកម្មវិធីសិក្សាកម្រិតមធ្យមសិក្សា និងសមត្ថភាពគ្រូបង្រៀន ត្រូវធ្វើឡើងជាបន្ទាន់ និងត្រូវឲ្យបានស្របគ្នាជាមួយ ការពិនិត្យឡើងវិញនូវកម្មវិធីសិក្សាកម្រិតឧត្តមសិក្សា និងរបៀបបង្រៀនរបស់គ្រូឧទ្ទេសនាម។ បញ្ហាគុណភាព ភាពជាប់ទាក់ទងល្អទៅនឹងតម្រូវការ និងចំណងទាក់ទងរវាងការអប់រំកម្រិតមធ្យមសិក្សា និងឧត្តមសិក្សា ក៏ត្រូវតែដោះស្រាយដែរ។

ការត្រួតត្រាយផ្លូវទៅមុខសម្រាប់ក្រោយឆ្នាំ២០១៥៖ ពេលវេលាល្អមកដល់ហើយ សម្រាប់ការធ្វើកំណែទម្រង់យ៉ាងក្លាហាន និងស៊ីជម្រៅ។ ក្រោមការដឹកនាំរបស់រដ្ឋមន្ត្រីថ្មីនៃក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រវិស័យអប់រំឆ្នាំ២០១៤-១៨ ដែលមានមហិច្ឆតាខ្ពស់ អមដោយកម្មវិធីកំណែទម្រង់ជាអាទិភាពនានា ជាឱកាសសំខាន់សម្រាប់ជំរុញ និងរៀបចំឡើងវិញនូវ ការអប់រំកម្រិតឧត្តមសិក្សានៅកម្ពុជា។ ការប្តេជ្ញាចិត្តរឹងមាំខាងនយោបាយ (អាទិភាពកំណែទម្រង់ MoEYS 8) នឹងធានាស្ថិរភាពនៃលំហូរវិនិយោគ និងការគាំទ្ររបស់ម្ចាស់ជំនួយ។ ការបង្រៀន ការរៀនសូត្រ និងការស្រាវជ្រាវ នៅក្នុងការអប់រំកម្រិតឧត្តមសិក្សា កំពុងមានអនាគតកាន់តែភ្លឺថ្លាឡើងហើយ។

៣.២

ការពង្រឹងសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា៖ តួនាទីនៃការធានាគុណភាពការអប់រំកម្រិតខ្ពស់សិក្សា

៣.២.១ សេចក្តីផ្តើម

តួនាទីនៃការធានាគុណភាព (QA) ការអប់រំកម្រិតខ្ពស់សិក្សា ដើម្បីពង្រឹងសេដ្ឋកិច្ច ជាប្រធានបទដែលបាននឹងកំពុងស្ថិតក្នុងកិច្ចសន្ទនាជាច្រើននៅឆាកអន្តរជាតិ។ នៅពេលដែលស្ថាប័នខ្ពស់សិក្សា ផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់លើការទទួលស្គាល់គុណភាព និងគណនេយ្យភាពនោះ សហគមន៍អ្នកពាក់ព័ន្ធ បានទាមទារពីអ្នកផ្តល់សេវាអប់រំកម្រិតខ្ពស់សិក្សានូវភស្តុតាងថា កម្មវិធីនិងសេវាសិក្សាអប់រំ មានផ្តល់តម្លៃបន្ថែម។ ចាប់តាំងពីពាក់កណ្តាលទសវត្សរ៍ ១៩៩០ មក អ្នកផ្តល់សេវាភាគច្រើន បានព្យាយាមដាក់បញ្ចូលបទពិសោធន៍ទទួលបានពីវិស័យជំនួញ ដើម្បីពង្រឹងគុណភាពស្ថាប័នខ្ពស់សិក្សារបស់ខ្លួន។ ដូចគ្នានឹងនៅប្រទេសអាស៊ីអាគ្នេយ៍ដទៃទៀតដែរ ថ្នាក់ដឹកនាំនៅកម្ពុជា បាននិងកំពុងព្យាយាមដាក់បញ្ចូលវប្បធម៌ QA ទៅក្នុងប្រព័ន្ធសិក្សាអប់រំថ្នាក់ខ្ពស់សិក្សា។ ការដាក់បញ្ចូលគ្នានេះ អាចពង្រឹងបន្ថែមតាមរយៈយុទ្ធសាស្ត្រអប់រំកម្រិតខ្ពស់សិក្សាដ៏ល្អប្រសើរមួយ (World Bank 2013; UNESCO 2006)។ ជំពូកនេះ មានផ្តល់ជាមតិយោបល់ដែលអាចជួយដល់ការសម្រេចចិត្តនៅថ្នាក់ជាតិ លើការកែលម្អផែនការអប់រំកម្រិតខ្ពស់សិក្សាមានស្រាប់របស់កម្ពុជា ដោយផ្តោតលើអ្វីដែល QA អាចជួយពង្រឹងដល់សេដ្ឋកិច្ចជាតិ ព្រមទាំងពិភាក្សាពីបែបបទសម្រាប់ជួយសម្រួលដល់វប្បធម៌ QA ក្នុងការអប់រំកម្រិតខ្ពស់សិក្សា។

នៅក្នុងជំពូកនេះ អ្នកនិពន្ធនឹងវែកញែកពីតម្រូវការ នូវយុទ្ធសាស្ត្រកាន់តែស៊ីគ្នាមួយនៃ QA ផ្ទៃក្នុងនិងពីខាងក្រៅនៅតាមស្ថាប័នខ្ពស់សិក្សារដ្ឋនិងឯកជននិងការចូលរួមដ៏មានន័យពីសំណាក់អ្នកគ្រប់គ្រងនៅតាមកម្រិតនានានៃស្ថាប័ននីមួយៗ៖ កម្រិតអន្តរជាតិ, កម្រិតតំបន់, កម្រិតជាតិ, កម្រិតស្ថាប័ន, កម្រិតដេប៉ាតឺម៉ង់ និងកម្រិតបុគ្គល។ ដូចគ្នានឹងករណីនៃស្ថាប័នខ្ពស់សិក្សានៅកម្ពុជាដែរ QA បន្តក្លាយជាតួនាទីកាន់តែសំខាន់របស់ស្ថាប័នខ្ពស់សិក្សានៅក្នុងបណ្តាប្រទេសនៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍ ដោយសារការបង្កើតសហគមន៍សេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាននៅចុងឆ្នាំ២០១៥។ ហេតុនេះ ក៏មានការអំពាវនាវឲ្យយកចិត្តទុកដាក់បង្កើតនូវកម្លាំងចលករមួយ សម្រាប់ជំរុញយុទ្ធសាស្ត្រស្ថាប័នមានការបន្ស៊ីគ្នាល្អ ដើម្បីឃ្លាំងឲ្យមាន QA ផ្ទៃក្នុង, សុចនាករលទ្ធផល, ការទទួលស្គាល់គុណភាពការអប់រំ, និងចលនាផ្តោតលើគណនេយ្យភាព, ដោយគិតគូរជានិច្ចពី ការធ្វើ សាកលភារូបនីយកម្មតំបន់ភារូបនីយកម្ម និងនីតិវិធីថ្នាក់ជាតិ នៃ QA ពីខាងក្រៅ។

បណ្ឌិត រស់ សុភាចា អ្នកស្រាវជ្រាវឯករាជ្យ ផ្នែកខ្ពស់សិក្សា។

៣.២.២ បែបបទអនុវត្តការធានាគុណភាពក្នុងការអប់រំ កម្រិតឧត្តមសិក្សានៅតំបន់អាស៊ី

នៅតាមតំបន់ផ្សេងៗនៃពិភពលោក គេមានវិធីសាស្ត្រខុសៗគ្នាសម្រាប់ការអនុវត្ត QA ក្នុង
ការអប់រំកម្រិតឧត្តមសិក្សា ហើយជំពូកនេះនឹងផ្តោតលើការអនុវត្ត QA នៅតំបន់អាស៊ី។ ដូចគ្នានឹង
បែបបទអនុវត្តជាច្រើនទៀតដែរ QA ជាលទ្ធផលនៃកម្លាំងសាកលភារូបនីយកម្ម ដែលហាក់នាំឲ្យ
មានការផ្លាស់ប្តូរជាវិជ្ជមាន ជាពិសេស សម្រាប់ប្រទេសដែលអាចទាញយកប្រយោជន៍ពីការរីក
ចម្រើននៃបច្ចេកវិទ្យា និងទីផ្សារសាកល។ ប៉ុន្តែសម្រាប់ប្រទេសជាច្រើនដែលមានសេដ្ឋកិច្ចអន្តរកាល
នៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍ ដូចជា កម្ពុជា ជាដើម សាកលភារូបនីយកម្ម អាចនាំមកនូវបញ្ហាប្រឈមផ្សេងៗ
ពីព្រោះអាចត្រូវជួបនឹងការប្រកួតប្រជែងក្នុងតំបន់។ ការងាកចេញពីសេដ្ឋកិច្ចអាស្រ័យលើកម្លាំង
ពលកម្ម មកជាទីផ្សារអាស្រ័យលើចំណេះដឹងខ្ពស់ជាងមុន ដែល QA ក្នុងការអប់រំកម្រិតឧត្តម
សិក្សាជាសមាសភាគមួយនៃទីផ្សារនោះ វាអាចធ្វើឲ្យប្រទេសខ្លះចុះខ្សោយបាន។ នៅពេលកំពុង
ដោះស្រាយបញ្ហានេះ ប្រជាជាតិអាស៊ីអាគ្នេយ៍នានា បានប្តេជ្ញាចិត្តដើរឲ្យទាន់សាកលភារូបនីយកម្ម
នៃរចនាសម្ព័ន្ធអប់រំ សេដ្ឋកិច្ច និងអភិបាលកិច្ចនយោបាយ ដោយសង្ឃឹមថានឹងអាចបំពេញបានតាម
ស្តង់ដារអន្តរជាតិនៅថ្ងៃណាមួយ។ ប៉ុន្តែសម្រាប់ប្រទេសមួយចំនួន ក្តីរំពឹងសង្ឃឹមនេះបន្តកើនឡើង
ដោយមិនឃើញមានគោលដៅបញ្ចប់ច្បាស់លាស់ឡើយ។ ប្រទេសអាស៊ីអាគ្នេយ៍ខ្លះនៅយឺតយ៉ាវ
ជាងគេក៏ពិតមែន ប៉ុន្តែកម្ពុជា និងប្រទេសដទៃទៀតដែលមានសេដ្ឋកិច្ចអន្តរកាល មិនមានជម្រើស
ផ្សេងក្រៅពីត្រូវស្វែងរកវិធីផ្សេងៗ ដើម្បីធ្វើវិនិយោគចំពោះលើការអភិវឌ្ឍមូលធនមនុស្ស តាម
ការពង្រឹងគុណភាពអប់រំនៅគ្រប់កម្រិត ជាពិសេសកម្រិតឧត្តមសិក្សាដែលត្រូវចូលរួមចំណែកយ៉ាង
សំខាន់ដល់សេដ្ឋកិច្ច អាស្រ័យលើចំណេះដឹង។

បែបបទអនុវត្ត QA នៅបស្ចឹមប្រទេស បានជះឥទ្ធិពលដល់តំបន់អាស៊ី ពិសេសទៅលើ
ស្ថាប័ន និងប្រព័ន្ធអប់រំកម្រិតឧត្តមសិក្សានៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍ (El-Khawas, Depietro-Juran, and
Holm-Nielse 1998)។ ការពិនិត្យដោយខ្លួនឯងឡើងវិញ មុនពេលអនុញ្ញាតឲ្យមានការពិនិត្យ
ស្ថាប័នឡើងវិញពីខាងក្រៅ ជាឧទាហរណ៍មួយនៃឥទ្ធិពលនេះ។ ឥទ្ធិពលផ្សេងទៀតមានដូចជា ការ
ធានាគុណភាពការអប់រំកម្រិតឧត្តមសិក្សា ដូចអ្វីដែលបណ្តាបណ្តាញ QA នៅអាស៊ី និងប៉ាស៊ីហ្វិក,
បណ្តាញគុណភាពអាស៊ីប៉ាស៊ីហ្វិក (APQN), និងបណ្តាញសាកលវិទ្យាល័យអាស៊ាន (AUN)
កំពុងធ្វើ។

៣.២.៣ មតិវិះគន់អំពីការធានាគុណភាព

បន្ទាប់ពីបង្ហាញបែបបទអនុវត្ត QA ដែលមានស្រាប់ ផ្នែកនេះនឹងពិនិត្យពីមតិវិះគន់។ QA
ត្រូវមានការងារក្រដាសស្នាមបន្ថែមទៀត (Rustin 2000)។ ក្នុងប្រទេសដូចជា កម្ពុជា ដែល
បៀវត្សរ៍ផ្តល់ឲ្យមានកម្រិតទាប ការយល់ឃើញបែបនេះ រួមចំណែកកាន់តែសំខាន់ក្នុង
ឲ្យបុគ្គលថយចុះទឹកចិត្តក្នុងការបំពេញនូវក្រដាសតាមការតម្រូវ។ ម៉្យាងទៀត បន្ទុកការងារ
ការិយាល័យធិបតេយ្យ អាចជាឧបសគ្គរាំងស្ទះដល់វប្បធម៌នៃការច្នៃប្រឌិត និងការអនុវត្តបែបថ្មី
(Ellis 1993) ពីព្រោះវាតម្រូវឲ្យបុគ្គលបំពេញឲ្យបាន តាមស្តង់ដារគុណភាពជាលាយលក្ខណ៍
អក្សរដែលសម្រេចឡើងដោយថ្នាក់ដឹកនាំ QA ដោយគ្មានការពិគ្រោះយោបល់ជាមួយអ្នកធ្វើការ

នៅជួរមុខប្រចាំថ្ងៃនោះទេ។ បញ្ហានេះ អាចចុះខ្សោយដល់លក្ខណៈសកម្មប្រយុទ្ធនៃឯករាជ្យភាព
របស់ស្ថាប័នសិក្សាអប់រំ។ ដូច្នោះ ការចូលរួមពីអ្នកអនុវត្ត QA នៅគ្រប់កម្រិត ក្នុងដំណើរការបង្កើត
វប្បធម៌គុណភាពរបស់ស្ថាប័ន ជាការសំខាន់ណាស់ (Ros 2010) ពិសេសក្នុងការកំណត់និយមន័យ
នៃគុណភាពសម្រាប់ស្ថាប័ន។ បន្ទាប់មកទៀត អ្នកអនុវត្តទាំងនោះ អាចអនុវត្តរួមគ្នាខ្លាំងឡើងនូវ
ក្រមខ័ណ្ឌ QA របស់ស្ថាប័ន ពីព្រោះពួកគេជាអ្នករួមចំណែកបង្កើតវាឡើង។ នៅពេល QA របស់
ស្ថាប័នត្រូវបានពង្រឹង ស្ថាប័ននីមួយៗអាចត្រៀមខ្លួនបានកាន់តែល្អ សម្រាប់ដំណើរការផ្តល់ការ
ទទួលស្គាល់គុណភាពពីខាងក្រៅ។

**៣.២.៤ ហេតុផលសម្រាប់ការពង្រឹងសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា តាមរយៈការអប់រំ
កម្រិតខត្តមសិក្សាមានគុណភាពល្អ**

ការអប់រំកម្រិតខត្តមសិក្សា គេតែងសំគាល់ថា សំខាន់បំផុតសម្រាប់ការផ្សព្វផ្សាយលើក
កម្ពស់ សហគមន៍សង្គម-វប្បធម៌អាស៊ាន (ASCC) និងសម្រាប់ការពង្រឹងសុខដុមនីយកម្មសេដ្ឋកិច្ច
អាស៊ាននៅត្រីមាស២០១៥។ ការអប់រំថ្នាក់ខត្តមសិក្សានៅអាស៊ាន មានការទទួលស្គាល់ថាជា
អាទិភាពដ៏សំខាន់មួយ សម្រាប់ពង្រឹងការអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្សនៅអាស៊ី-អាគ្នេយ៍។ ក្នុងឆ្នាំ២០០៩
ផែនការប្រកបដោយមហិច្ឆិតាមួយ ត្រូវបានបង្កើតឡើង ដើម្បីកសាងវេទិកាជាប្រព័ន្ធមួយជួយ
សម្រួលដល់ការប្រែក្លាយសាកលវិទ្យាល័យក្នុងតំបន់ជានិច្ចបុគ្គល។ ដើម្បីធ្វើសុខដុមនីយកម្មឲ្យ
រចនាសម្ព័ន្ធការអប់រំកម្រិតខត្តមសិក្សារបស់អាស៊ាន ដែលប្រមូលផ្តុំស្ថាប័នអប់រំខត្តមសិក្សាចំនួន
៦៥០០ និងអ្នកសិក្សា ១២លាននាក់ អ្នកដឹកនាំការអប់រំថ្នាក់ខត្តមសិក្សា បានកំណត់អាទិភាព
ចំនួន៤៖ QA, លំហូរអ្នកសិក្សា, កិច្ចសហការស្រាវជ្រាវ, និងការផ្ទេរឥណទានពិន្ទុ។ ដើម្បីអនុវត្ត
ផែនការនេះបានជោគជ័យ ស្ថាប័នអប់រំកម្រិតខត្តមសិក្សាក្នុងតំបន់ ត្រូវអនុវត្តសកម្មភាព ៥យ៉ាង
តិច (Sirat 2014)៖ QA នៅក្នុង និងនៅក្រៅតំបន់ ដែលមានទាំង ការទទួលស្គាល់គុណភាព, ក្រប
ខ័ណ្ឌកម្មវិធីសិក្សាឯកភាពគ្នា ដោយផ្អែកលើលទ្ធផលសិក្សាដែលស្របគ្នាទៅនឹងតម្រូវការទីផ្សារ
ពលកម្ម, ការសង្កត់ធ្ងន់លើការអប់រំបច្ចេកទេស និងជំនាញវិជ្ជាជីវៈ, និងកម្មវិធីបណ្តុះបណ្តាល
ផ្សេងៗទៀត (Sen and Ros 2013), ការផ្សព្វផ្សាយលើកកម្ពស់មុខមាត់ក្នុងសង្គមសម្រាប់ការ
បង្រៀន និងអាជីពសិក្សាអប់រំ តាមរយៈកម្មវិធីផ្លាស់ប្តូរសាស្ត្រាចារ្យរវាងមហាវិទ្យាល័យក្នុងតំបន់,
និងផ្សព្វផ្សាយដែលជំរុញការប្រើប្រាស់ភាសាអង់គ្លេស ជាឧបករណ៍នៃកម្លាំងពលកម្ម។ ផែនការ
យុទ្ធសាស្ត្រវិស័យអប់រំឆ្នាំ២០១៤-២០១៨ (ESP) របស់កម្ពុជា មានចែងពីផ្នែកខ្លះនៃគោលបំណង
ទាំងនេះ ប៉ុន្តែសកម្មភាពជាក់ស្តែងមិនទាន់ឃើញមាននៅឡើយទេ។ ក្របខ័ណ្ឌកម្មវិធីសិក្សាផ្នែក
លើលទ្ធផលរៀនសូត្រ ជាឧទាហរណ៍មួយបង្ហាញថា ESP បច្ចុប្បន្ន វាស្របគ្នានឹងការគិតគូរក្នុង
តំបន់ ប៉ុន្តែត្រូវមានការអនុវត្តនៅតាមប្រទេសជាបន្ទាន់។

នៅកម្រិតប្រទេសនីមួយៗ កម្ពុជាបានចាត់ទុកវិស័យអប់រំជាយុទ្ធសាស្ត្រមានអាទិភាពខ្ពស់
សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចសង្គមកិច្ចប្រកបដោយចីរភាពចាប់ពីឆ្នាំ១៩៩៩ មក ក្នុងអំឡុងពេលនៃ
ការប្រជុំក្រុមពិគ្រោះយោបល់ ស្តីពី កម្ពុជានៅទីក្រុងប៉ារីស (Japan International Cooperation
Agency 2002; Tan 1974)។ បន្ទាប់មក ការសិក្សាផ្សេងៗរបស់ធនាគារអភិវឌ្ឍអាស៊ាន, ក្រុម
ការងារថ្នាក់ជាតិសម្រាប់ការអប់រំកម្រិតខត្តមសិក្សា, រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា, យូណេស្កូ (UNESCO),
និងធនាគារពិភពលោក បានបង្ហាញពីតម្រូវការ កសាងផែនការយុទ្ធសាស្ត្រជាក់ស្តែងមួយ

សម្រាប់កែទម្រង់ការអប់រំថ្នាក់ឧត្តមសិក្សានៅកម្ពុជា (Ahrens and Kemmerer 2002)។ ជាលទ្ធផលនៃកិច្ចប្រឹងប្រែងធ្វើកំណែទម្រង់ទាំងនេះ ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា (MOEYS) បានតម្រូវឱ្យស្ថាប័នអប់រំថ្នាក់ឧត្តមសិក្សាទាំងអស់ បង្កើតការិយាល័យ QA។ មកទល់បច្ចុប្បន្ន មានសាកលវិទ្យាល័យចំនួនពីរ គឺសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទភ្នំពេញ (RUPP) និងសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រនិងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច បានក្លាយជាសមាជិកនៃបណ្តាញសាកលវិទ្យាល័យអាស៊ាន (ASEAN University Network 2015)។ រឿងដែល RUPP បានក្លាយជាសាកលវិទ្យាល័យសំខាន់ជាងគេនៅកម្ពុជានេះ អាចជាឱកាសល្អមួយសម្រាប់ឱ្យ MOEYS ផ្តល់នូវការគាំទ្រយ៉ាងពេញទំហឹងដល់ការិយាល័យ QA របស់សាកលវិទ្យាល័យ។ បទពិសោធន៍ទទួលបានពីដំណើរការនេះ អាចចងក្រងជាឯកសារ និង លើកមកពិនិត្យសម្រាប់ការដាក់អនុវត្តលើការិយាល័យ QA នៅតាមស្ថាប័នអប់រំកម្រិតឧត្តមសិក្សាផ្សេងទៀតនៅកម្ពុជា។

៣.២.៥ ការពិនិត្យពីសំណើផ្នែកគោលនយោបាយ

សំណើផ្នែកគោលនយោបាយដែលលើកមកពិនិត្យក្នុងផ្នែកនេះ មានគោលដៅបំពេញបន្ថែមការអនុវត្ត QA ផ្ទៃក្នុង និងពីខាងក្រៅ នៅតាមស្ថាប័នអប់រំកម្រិតឧត្តមសិក្សា ដើម្បីពង្រឹងសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា។ សម្រាប់គោលដៅនេះ ទ្រឹស្តីអន្តរកម្មពីរយ៉ាង (Gravitational theory) របស់លោក Ros (Ros 2010) ត្រូវបានជ្រើសរើសមកធ្វើឧបករណ៍ផ្នែកគោលនយោបាយ សម្រាប់ការពិចារណាបន្ថែមរបស់អ្នកកសាងគោលនយោបាយ និងអ្នកអនុវត្តសំខាន់ៗ តាមរយៈកិច្ចប្រជុំពិគ្រោះយោបល់មួយខ្សែ។

ចំណុចសំខាន់នៃទ្រឹស្តីរបស់ Ros គឺការផ្តោតលើវប្បធម៌គុណភាព ដែលមានស្រាប់នៅតាមស្ថាប័នអប់រំឧត្តមសិក្សា ទន្ទឹមគ្នានឹងការទទួលយកបែបបទអនុវត្ត QA នៅក្នុងស្រុក ក្នុងតំបន់និងសាកលលោក។ ជាដំបូង វប្បធម៌គុណភាពត្រូវកំណត់ឡើង សម្រាប់យុទ្ធសាស្ត្រដ៏ជាក់លាក់មួយស្របតាមបរិបទរបស់ស្ថាប័ន។ ការកំណត់នេះ គឺដូចជាការធ្វើវិភាគ SWOT (ចំណុចខ្លាំង ចំណុចខ្សោយ ឱកាស ការគំរាមកំហែង) របស់ស្ថាប័ន សម្រាប់ស្វែងរកផ្លូវដើរទៅមុខទៀត។ ជាក់ស្តែងនៅ សាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទភ្នំពេញ (Ros 2010) អ្នកអនុវត្ត QA បានប្រតិបត្តិ QA ឆ្លងតាមដំណើរការមានអន្តរកម្មមិនសមមាត្រមួយ (non-linear interaction dynamics process) នៃវដ្តអភិវឌ្ឍន៍មានបីដំណាក់កាល។ អ្នកអនុវត្តមានទ្រឹស្តី និងបទពិសោធន៍ខុសគ្នាៗ ក៏មានការយល់ឃើញ និងប្រតិបត្តិ QA ខុសគ្នាដែរ។ ទី១ អ្នកអនុវត្តនៅ RUPP ប្រើប្រាស់ QA ដោយមានទុនចំណេះដឹងផ្សេងៗ។ ទី២ អ្នកអនុវត្តបានកែសម្រួល QA ដោយមានសតិស្មារតីរបស់ខ្លួនផ្ទាល់។ ទី៣ អ្នកអនុវត្តបានទៅហួសពី QA ដោយមានអន្តរកម្មច្រើនបែបយ៉ាងរវាងបុគ្គល។ ចំណុចនេះបង្ហាញថា អ្នកអនុវត្តនៅ RUPP បានបន្តកំណត់ QA ទៀត នៅពេលកំពុងអនុវត្ត។ ស្ថានភាពនេះបង្ហាញពី តម្រូវការបង្កើតប្រព័ន្ធ QA ផ្ទៃក្នុងគ្រប់ជ្រុងជ្រោយមួយសម្រាប់ RUPP។ លទ្ធផលរកឃើញនេះ ក៏ត្រឹមត្រូវសម្រាប់ស្ថាប័នអប់រំឧត្តមសិក្សារដ្ឋ និងឯកជនដទៃទៀតនៅកម្ពុជាដែរ។ ដូច្នេះ នាយកដ្ឋានឧត្តមសិក្សា (DHE) នៃ MOEYS ដែលទទួលខុសត្រូវផ្តល់អាជ្ញាប័ណ្ណដល់ស្ថាប័នអប់រំថ្នាក់ឧត្តមសិក្សា ត្រូវតែធ្វើឱ្យការិយាល័យ QA ផ្ទៃក្នុងនៅតាមសាកលវិទ្យាល័យរដ្ឋ និងឯកជន មានដំណើរការឡើងវិញ។ ក្នុងពេលជាមួយគ្នា គណៈកម្មាធិការទទួលស្គាល់គុណភាពអប់រំនៅកម្ពុជា (ACC) ដែលជាអង្គការ QA ពីខាងក្រៅ

ត្រូវតែសហការយ៉ាងជិតស្និទ្ធជាមួយ DHE ដែលអាចផ្តល់ការគាំទ្រដល់ការអភិវឌ្ឍសមត្ថភាពរបស់អ្នកអនុវត្ត QA តាមរយៈសិក្ខាសាលា QA ទូទាំងប្រទេស។ ម្យ៉ាងទៀត តួនាទីនៃអ្នកវាយតម្លៃពីខាងក្រៅនៃ ACC គួរតែពង្រីកបន្ថែមពីលក្ខណៈជាព្រឹត្តិការណ៍ម្តងម្កាល ទៅជាដំណើរការបន្តរហូតវិញ។ ប្រសិនបើអ្នកអនុវត្តគិតថា ការទទួលស្គាល់គុណភាពអប់រំជាដំណើរការមួយ ពួកគេអាចសុខចិត្តបំពេញឯកសារតាមការតម្រូវ ដើម្បីគ្រាន់តែធ្វើឯកសារនោះឲ្យបាន មិនមែនដើម្បីចូលរួមចំណែកដោយពេញចិត្ត និងទាំងអស់គ្នាប្រើគោលដៅទាំងមូលនៃ QA នោះទេ។ ដើម្បីសម្រេចគោលដៅរួមគ្នានេះ MoEYS មានតួនាទីសំខាន់បំផុតក្នុងការសម្របសម្រួលកិច្ចប្រឹងប្រែងដែលមានស្រាប់ និងកំពុងផុសឡើង ដើម្បីធានាគុណភាពការអប់រំកម្រិតខ្ពស់សិក្សា។

វិធីសាស្ត្រផ្នែកគោលនយោបាយនៃ QA គួរគាំទ្រដល់នីតិវិធី QA ផ្ទៃក្នុងផ្សេងៗ ដោយមានបុគ្គលិក និងអ្នកពាក់ព័ន្ធនានានៅគ្រប់កម្រិតចូលរួមកំណត់ពីគុណភាព និងឯកភាពគ្នាលើក្របខ័ណ្ឌ QA គ្រប់ជ្រុងជ្រោយមួយ ដែលដោះស្រាយបានយ៉ាងប្រសើរបំផុតនូវគោលដៅ និងតម្រូវការរបស់ស្ថាប័ន។

ក្របខ័ណ្ឌនេះគួរសិក្សាជាមួយលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យ និងនីតិវិធីនៃ QA ពីខាងក្រៅ ដែល ACC ប្រើប្រាស់។ នាបច្ចុប្បន្ន ការរៀបចំរចនាសម្ព័ន្ធ ACC ឡើងវិញ កំពុងតែធ្វើបង្ហើយ ក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ MoYES។ ដើម្បីឲ្យ ACC អាចបំពេញតួនាទីវិជ្ជាជីវៈរបស់ខ្លួនបាន ប្រធាន ACC គួររាយការណ៍ដោយផ្ទាល់ទៅរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងអប់រំ។ ខ្សែរយៈកាលនេះ ស្របតាមការតម្រូវរបស់ ASEAN-QA និងការធ្វើសុខដុមនីយកម្ម បែបបទទទួលស្គាល់គុណភាព។ បើសិនប្រធាន ACC មិនរាយការណ៍ទៅរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងអប់រំដោយផ្ទាល់ទេ ACC នឹងថយចុះភាពឯករាជ ហើយដំណើរការក៏មិនបានងាយស្រួលដែរ ។

៣.២.៦ ផលពាក់ព័ន្ធផ្នែកគោលនយោបាយ

យន្តការ QA ផ្ទៃក្នុង និងពីខាងក្រៅ ត្រូវតែពង្រឹងក្នុងពេលជាមួយគ្នា។ សម្រាប់ការអប់រំខ្ពស់សិក្សានៅកម្ពុជា QA ផ្ទៃក្នុង សំដៅដល់សកម្មភាពផ្សេងៗដើម្បីត្រៀមសម្រាប់ QA ពីខាងក្រៅពោលគឺ សកម្មភាពទទួលស្គាល់គុណភាពអនុវត្តដោយ ACC។ រហូតមកដល់ពេលថ្មីៗនេះ ACC ស្ថិតក្រោមឱវាទរបស់គណៈរដ្ឋមន្ត្រី ប៉ុន្តែឥឡូវនេះត្រូវបានដាក់បញ្ចូលទៅក្នុង MOEYS។

ការសិក្សានេះ អំពាវនាវឲ្យថ្នាក់ដឹកនាំស្ថាប័នអប់រំខ្ពស់សិក្សានានា មានសកម្មភាពឡើងដើម្បីឆ្លើយតប និងសម្របតាមការផ្លាស់ប្តូរក្នុងស្ថានភាពជាក់ស្តែង ជាពិសេសកំណើនតម្រូវការនូវគណនេយ្យភាព ការរីកចំរើនមជ្ឈដ្ឋាននិស្សិតមានវប្បធម៌ចម្រុះ កំណើនលំហូរអ្នកមានជំនាញខ្ពស់ និងការប្រកួតប្រជែងពីស្ថាប័នផ្សេងៗ នៅក្នុងស្រុក និងក្នុងតំបន់។ MoYES បានដឹងពីស្ថានភាពនេះ ប៉ុន្តែសំណួរផុសឡើង គឺ តើត្រូវធ្វើដូចម្តេចដើម្បីទទួលយកកិច្ចសហការក្នុងតំបន់និងការប្រកួតប្រជែង។ ដូច្នេះថ្នាក់ដឹកនាំការអប់រំខ្ពស់សិក្សានៅកម្ពុជា ចាំបាច់ត្រូវតែបង្កើត និងពង្រឹងក្របខ័ណ្ឌស្ថាប័ន QA ដោយផ្អែកលើរបៀបរបបអនុវត្តគុណភាពល្អនៅក្នុងស្រុក និងក្នុងតំបន់។ ការសិក្សាជាច្រើនទៀតស្តីពីស្ថាប័នអប់រំខ្ពស់សិក្សានៅកម្ពុជា និងក្នុងតំបន់ ដែលមិនទាន់បានទទួលយកដោយចំហនូវយុទ្ធសាស្ត្រនិងគោលការណ៍គុណភាព ឬកំពុងព្យាយាមដាក់បញ្ចូល QA ទៅក្នុងរចនាសម្ព័ន្ធរបស់ខ្លួន អាចបានជាប្រយោជន៍ដល់ ថ្នាក់ដឹកនាំស្ថាប័នអប់រំខ្ពស់

សិក្សានៅកម្ពុជាដែលមានធនធានមនុស្ស និងហិរញ្ញវត្ថុមានកម្រិត។ វិធីមួយដែលអាចលើកទឹកចិត្តដល់អ្នកដឹកនាំបានកាន់តែច្រើន ឲ្យផ្តល់តម្លៃខ្ពស់ដល់គុណភាពស្ថាប័ន គឺការបង្កើតវេទិកាពិភាក្សាថ្នាក់ជាតិមួយ ដើម្បីស្វែងរកគំរូមួយណាដែលសមស្របជាងគេសម្រាប់ស្ថាប័ននៅកម្ពុជា។ តាមរយៈវេទិកានេះ ពួកគេអាចចែករំលែកពីរបៀបរបបអនុវត្តនៅក្នុងស្ថាប័នរបស់ខ្លួន និងបទពិសោធន៍ បានពីទស្សនកិច្ចនៅតាមស្ថាប័នអប់រំឧត្តមសិក្សាក្នុងប្រទេសផ្សេងទៀត។ ថ្នាក់ដឹកនាំខ្លះ អាចមានឱកាសច្រើនជាងអ្នកដទៃ ដើម្បីទៅធ្វើទស្សនកិច្ចនៅតាមស្ថាប័នអប់រំឧត្តមសិក្សាថ្នាក់អន្តរជាតិ។ ដូច្នេះវេទិកាថ្នាក់ជាតិនេះ ជួយឲ្យពួកគេអាចផ្សព្វផ្សាយពីរបៀបអនុវត្ត QA ក្នុងស្ថាប័នខ្លួន ដែលបានកែសម្រួលពីបទពិសោធន៍អន្តរជាតិទាំងនោះ។ កម្ពុជា មិនចាំបាច់បង្កើតកម្មវិធីអ្វីថ្មី សម្រាប់វេទិកាថ្នាក់ជាតិនេះទេ ព្រោះអាចដាក់បញ្ចូលការគិតគូរជាក់ស្តែងពីនីតិវិធី QA ផ្សេងៗ ទៅក្នុងក្រុមប្រឹក្សាសាកលវិទ្យាធិការកម្ពុជា ដែលក្រសួងអប់រំបានបង្កើតឡើង (MoEYS 2014) ដោយក្តាប់ជាប់ពីសារៈសំខាន់ នៃការញ៉ាំងឲ្យមានការចូលរួមយ៉ាងសកម្មរបស់វិស័យឯកជន និងនិយោជកនានានៅក្នុងវេទិកានេះ។

ដើម្បីរួមចំណែកបានល្អដល់ វេទិកាថ្នាក់ជាតិស្តីពី QA សម្រាប់ឧត្តមសិក្សានោះ ស្ថាប័ននីមួយៗ ដំបូងត្រូវកំណត់ឲ្យច្បាស់នូវនិយមន័យពាក្យ "គុណភាព" និង "QA"សម្រាប់ស្ថាប័នខ្លួន។ ដោយមានបទបញ្ញត្តិរបស់នាយកដ្ឋានឧត្តមសិក្សា និង ACC ជួយណែនាំ ពួកគេគួរកំណត់ឡើងនូវសូចនាករនៃសមិទ្ធផលស្ថាប័ន។ ស្ថាប័ននីមួយៗ ក៏គួរពិចារណាបង្កើត ឬពង្រឹងគំរូ QA ផ្ទៃក្នុងស្ថាប័នខ្លួន ដោយកែសម្រួលទ្រឹស្តី gravitational theory របស់លោក Ros ឲ្យសមស្របទៅតាមស្ថានភាពផ្ទាល់របស់ស្ថាប័នខ្លួន។ ដោយក្តាប់ជាប់ពីវប្បធម៌ស្ថាប័ននេះ វេទិកាថ្នាក់ជាតិគួរគិតគូរបង្កើតបទបញ្ញត្តិផ្លូវការ សម្រាប់ការគ្រប់គ្រងគុណភាពសរុប (TQM) ដើម្បីពង្រឹងស្ថាប័នអប់រំឧត្តមសិក្សា។ TQM អាចមានគេនិយមតែមួយគ្រាៗ ប៉ុន្តែថ្នាក់ដឹកនាំការអប់រំឧត្តមសិក្សាបានទទួលស្គាល់វាថា ជាដំណោះស្រាយជាប្រព័ន្ធ ដែលអាចជួយដាក់បញ្ចូលរបៀបរបបកែលម្អគុណភាពជាប់រហូត ទៅក្នុងវប្បធម៌ស្ថាប័ន ហើយវាក៏ជាប់ទាក់ទងដោយផ្ទាល់ទៅនឹង យុទ្ធសាស្ត្រអប់រំផ្នែកលើសមត្ថភាព (de Jager and Nieuwenhuis 2005)។ ថ្នាក់ដឹកនាំការអប់រំឧត្តមសិក្សានៅកម្ពុជា អាចស្រាវជ្រាវពីអត្ថប្រយោជន៍របស់ TQM ដោយធ្វើការជាមួយពួកមន្ត្រី QA ដើម្បីកែសម្រួលគោលការណ៍ផ្សេងៗនៃ TQM ឲ្យស្របនឹងស្ថានភាពផ្ទាល់របស់ស្ថាប័ន និងរបស់កម្ពុជា។

ចំណុចមួយដែលផុសឡើងពីការសិក្សាលើឯកសារមានស្រាប់ស្តីពី QA គឺថា គោលគំនិតនេះ បានយកចេញមកពីការគ្រប់គ្រងជំនួញ ហើយកែសម្រួលសម្រាប់ប្រើប្រាស់វាយតម្លៃលទ្ធផលផ្នែកអប់រំ។ នៅកម្ពុជា បញ្ញត្តិខាងពុទ្ធសាសនា ក៏មានតួនាទីខ្លះដែរក្នុងការកំណត់និយមន័យ និងដាក់បញ្ចូល QA ទៅក្នុងការអប់រំឧត្តមសិក្សានៅកម្ពុជា។ ដូច្នេះក្នុងការអនុវត្ត QA អ្នកកសាងគោលនយោបាយ គួរតែគិតគូរពីពុទ្ធសាសនាហ៊ិនឃានផងដែរ។ បញ្ហាសំខាន់ គឺវេទិកាថ្នាក់ជាតិស្តីពី QA បើសិនដាក់បញ្ចូលនៅក្នុងក្រុមប្រឹក្សាសាកលវិទ្យាធិការកម្ពុជា គួរមានការចូលរួមផងដែរពីក្រសួងធម្មការ និងសាសនា ដើម្បីតម្រែតម្រង់ឡើងវិញនូវផ្នត់គំនិតរបស់អ្នកអនុវត្ត QA នៅតាមស្ថាប័នអប់រំឧត្តមសិក្សា។ បើសិនគ្មានការយល់ដឹងពីគោលការណ៍ QA នោះទេ ពួកអ្នកអនុវត្ត QA អាចមិនព្រមប្រតិបត្តិតាម។ ក្រសួងនេះ ក៏អាចជួយបំផុសស្មារតីរបស់បុគ្គលិកមហាវិទ្យាល័យ ដែលអាចគិតថា ខ្លួនគាត់ជាអ្នកទទួលផលប្រយោជន៍ ឬអ្នករងគ្រោះ អំពី QA ។

៣.២.៧ សេចក្តីបញ្ជាក់

ជំពូកនេះ ពិនិត្យជាសំខាន់លើភស្តុតាងបានពីការសិក្សាស្រាវជ្រាវនៅពេលមួយ ទៅលើសាកលវិទ្យាល័យរដ្ឋមួយ (Ros 2010) ហើយព្យាយាមប្រើប្រាស់លទ្ធផលរកឃើញទៅលើស្ថាប័នអប់រំឧត្តមសិក្សាទាំងរដ្ឋ និងឯកជន។ ដោយទទួលស្គាល់ថា ការចូលរួមរបស់អ្នកពាក់ព័ន្ធតែងខុសៗគ្នា ហើយការមូលមតិទាមទារពេលវេលាច្រើននោះ ការពិនិត្យតាមដានពីការរំពឹងសង្ឃឹមចំណេះដឹង និងសមត្ថភាពរបស់អ្នកពាក់ព័ន្ធអាចមានប្រយោជន៍ ព្រោះពួកគេរីកចម្រើនឡើង និងក្តាប់បានតួនាទីខុសៗគ្នា តាមរយៈវេទិកាផ្សេងៗ។ ការសិក្សាបែបគុណភាពតាមពេលជាបន្តបន្ទាប់ ដែលគេតែងប្រើសម្រាប់ការសិក្សាស៊ីជម្រៅបែបគុណភាព លើដំណើរការជាបន្តបន្ទាប់មួយអាចក្តាប់បានអំពីការរំពឹងសង្ឃឹម និងលំនាំនៃការចូលរួមរបស់អ្នកពាក់ព័ន្ធច្រើននាក់នៅក្នុង QA (Cohen, Manion, and Morriison 2000)។ វិធីសាស្ត្របែបនេះ អាចមានប្រយោជន៍សម្រាប់ផ្ទៀងផ្ទាត់លើចំណេះដឹងមានស្រាប់ និងបន្ថែមចំណេះដឹងថ្មីៗ អំពីការអនុវត្តបែបថ្មីនៅតាមស្ថាប័នអប់រំឧត្តមសិក្សា និងបែបបទដែលផែនការយុទ្ធសាស្ត្ររបស់ពួកគេវិវត្តទៅមុខ។ ម្យ៉ាងទៀត គួរមានការសិក្សាស្រាវជ្រាវអំពីលក្ខណៈចំហផ្សេងៗនៃ QA នៅកម្ពុជា ក្នុងនោះមានទាំងការបង្កើតឬការធ្វើបច្ចុប្បន្នភាពចនាសម្ព័ន្ធ QA របស់ស្ថាប័ន ដែលត្រូវពាក់ព័ន្ធរហូតដល់និយោជក អ្នករៀនសូត្រ និងមាតាបិតាសិស្ស។ សរុបមក អ្នកប្រើប្រាស់សេវាអប់រំជាអ្នកទទួលបានផលសម្រេចនៃការកែលំអគុណភាព ដូច្នោះការយល់ឃើញរបស់ពួកគេអំពីគុណភាព និងការកែលំអគុណភាពជាប្រចាំគឺជាប្រភពព័ត៌មានដ៏ប្រសើរ។

នៅពេលកម្ពុជាកំពុងឈានទៅកាន់ការរីកចម្រើនសេដ្ឋកិច្ចនោះ ស្ថាប័នអប់រំឧត្តមសិក្សារដ្ឋ និងឯកជននានា គួរដាក់បញ្ចូលប្រព័ន្ធ TQM និង QA ជាពិសេសសកម្មភាពកែលំអគុណភាពជាប្រចាំទៅក្នុង កម្មវិធីសិក្សាស្រាវជ្រាវ និងសេវាផ្សេងៗរបស់ខ្លួន ដើម្បីត្រៀមរៀបចំពួកនិស្សិតឲ្យឈានចូល និងរក្សាសមត្ថភាពប្រកួតប្រជែង នៅក្នុងទីផ្សារការងារដែលប្រែប្រួលយ៉ាងលឿន។ និយមន័យ QA នឹងប្រែប្រួលខុសគ្នារវាងវប្បធម៌ផ្សេងៗ និងខុសគ្នាច្រើនពីវប្បធម៌ដែលបង្កើតវាឡើង (Altbach, Reisberg, and Rumbley 2009)។ ដូច្នោះថ្នាក់ដឹកនាំការអប់រំឧត្តមសិក្សា និងអ្នកអនុវត្ត QA គួរយកចិត្តទុកដាក់ពីភាពខុសគ្នាតាមវប្បធម៌, តាមតំបន់, តាមស្ថានភាពស្ថាប័ន, និងតាមកម្រិតធនធានដែលមាន។ ប្រសិទ្ធភាពនៃ QA ក្នុងការអប់រំថ្នាក់ឧត្តមសិក្សា នៅទីបំផុតវាអាស្រ័យលើការកែសម្រួលចនាសម្ព័ន្ធឡើងវិញ និងលទ្ធផលការងារទៅអនាគត របស់គណៈកម្មការទទួលស្គាល់គុណភាពអប់រំនៅកម្ពុជា។

ឯកសារយោង

Ahrens, L. and Kemmerer, F. 2002. "Higher education development." *Cambodia Development Review* 6: 8-11.

Altbach, P. G. Reisberg, L. and Rumbley, L. E. 2009. *Trends in global higher education: Tracking an academic revolution*. Chestnut Hill, MA: Boston College.

ASEAN University Network. 2015. "AUN member universities." Accessed 25 January 2015. <http://www.aunsec.org/organization.php>.

Cohen, I. Manion, L. and Morriison, K. 2000. *Research methods in education* (5th ed.). London: Routledge Falmer.

DeJager, H. J. and Nieuwenhuis, F. J. 2005. "Linkages between total quality management and the outcomes-based approach in an education environment." *Quality in Higher Education* 11: 251-260.

El-Khawas, E. DePietro-Juran, R. and Holm-Nielse, L. 1998. "QA in higher education: Recent progress; challenges ahead." Accessed 24 January 2015. http://www.squ.edu.om/Portals/28/Quality%20Assurance/Quality_assurance_in_higher_ed_EN98.pdf.

Ellis, R. 1993. *QA for University Teaching*. Buckingham: Open University Press.

Garrison, D.R., T. Anderson and W. Archer. 1999. "Critical Inquiry in a Text-based Environment: Computer Conferencing in Higher Education." *The Internet and Higher Education* 2(2-3): 87-105.

Japan International Cooperation Agency. 2002. "The Kingdom of Cambodia: From reconstruction to sustainable development." Accessed 25 January 2015. http://jica-ri.jica.go.jp/IFIC_and_JBICI-Studies/english/publications/reports/study/country/pdf/cambodia.pdf.

MoEYS. 2014. "Teachers' Day 2014, under the theme of Teachers and Education Quality." Accessed 22 January 2015. <http://www.moeys.gov.kh/en/minister-page/teachers%E2%80%99day-2014,-under-the-theme-of-%E2%80%9Cteachers-and-education-quality%E2%80%9D.html#.VMB0nEfumSo>.

Ros, S. 2010. *Implementing QA at Royal University of Phnom Penh, Cambodia: Perceptions, practices and challenges*. Doctoral dissertation. Northern Illinois University, USA. ProQuest AAT 3439629.

Ros, S. Pascual, T. N. and Chhem, R. K. 2014. "Sustaining praxis: QA of education and training programmes of the IAEA's Division of Human Health." In *Radiological safety and quality: Paradigms in leadership and innovation*, edited by L. Lau and K. H. Ng. Berlin: Springer.

Rustin. M. 2000. "The university in the network society." In *Eastern promise education and social renewal in London's Docklands*, edited by T. Butler. London: Lawrence and Wishart.

Sen, V. and Ros, S. 2013. "Anatomy of higher education governance in Cambodia." Accessed 24 January 2015. <http://www.cdri.org.kh/webdata/download/wp/wp86e.pdf>.

Sirat M. 2014. "Towards harmonization of higher education in Southeast Asia: Malaysia's perspective." Accessed 24 January 2015. <https://www.insidehighered.com/blogs/globalhighered/towards-harmonization-higher-education-southeast-asia>.

Tan, K. H. 1974. *Role of the universities in development planning: The Khmer Republic case*. Singapore: Times Printers.

UNESCO. 2006. *Higher education in South-East Asia*. Bangkok: UNESCO.

World Bank. 2013. "Global initiative on QA capacity (GIQAC)." Accessed 17 January 2015. <http://go.worldbank.org/3HMQXGCRA0>.

៣.៣

ការប្រែក្លាយស្ថាប័នអប់រំឧត្តមសិក្សានៅកម្ពុជា ទៅជាសាកលវិទ្យាល័យបែបសហគ្រិន

អត្ថបទនេះ ផ្តល់នូវមូលដ្ឋានផ្នែកទ្រឹស្តីមួយសំដៅទៅលើការកសាងចំណេះដឹង និង ចំណាប់អារម្មណ៍អំពីគោលគំនិតនៃ សាកលវិទ្យាល័យបែបសហគ្រិន ដែលជាគំនិតថ្មីមួយនៅ ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។ ស្របតាមនិន្នាការក្នុងតំបន់ និងពិភពលោកនៃដំណើរផ្លាស់ប្តូរបស់ សាកលវិទ្យាល័យ អត្ថបទនេះយកប្រទេសកម្ពុជាធ្វើជាកញ្ចក់ឆ្លុះបញ្ចាំងឲ្យឃើញថា តើស្ថាប័ន អប់រំកម្រិតឧត្តមសិក្សា (HEIs) អាចធានានូវការបង្រៀន និងរៀនសូត្រ ប្រកបដោយគុណភាព យ៉ាងណាបាន នៅក្នុងបរិយាកាសមានការធ្វើជំនួញកាន់តែខ្លាំងឡើង និងមាន HEIs កាន់តែច្រើន ចូលមកប្រកួតប្រជែងគ្នា។ បន្ទាប់ពីសេចក្តីផ្តើមបង្ហាញពីទស្សនៈធំទូលាយនៃការអប់រំថ្នាក់ឧត្តម សិក្សានៅកម្ពុជា អត្ថបទនេះលើកពីការសិក្សាលើឯកសារមានស្រាប់ ស្តីពី តួនាទីរបស់សាកល វិទ្យាល័យនៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ចពឹងផ្អែកលើចំណេះដឹង។ បន្តមកទៀតមានការពិភាក្សាពីបេសកកម្មទី៣ របស់សាកលវិទ្យាល័យ និងគោលគំនិតនៃសាកលវិទ្យាល័យបែបសហគ្រិន។ នៅចុងបញ្ចប់ មាន ការផ្តល់ជាគំនិតពីលក្ខណៈពិសេស ៤យ៉ាង ដែលអាចផ្លាស់ប្តូរស្ថាប័នអប់រំឧត្តមសិក្សានៅកម្ពុជា ទៅជាសាកលវិទ្យាល័យតាមបែបសហគ្រិន។

៣.៣.១ សេចក្តីផ្តើម

នៅពេលសមាហរណកម្មក្នុងតំបន់កាន់តែជឿនលឿនទៅមុខ ហើយសហគមន៍សេដ្ឋកិច្ច អាស៊ាន ក៏ជិតខិតមកដល់ ប្រទេសកម្ពុជាអាចដើរក្រោយគេ បើសិនមិនអាចកែលំអឡើងបាននូវ ការអប់រំកម្រិតឧត្តមសិក្សា ដែលឥឡូវនេះគេចាត់ទុកថា សំខាន់បំផុតដើម្បីប្រៀបធៀបប្រទេសជាតិ សម្បូររុងរឿង។ ដោយទទួលស្គាល់ពីការរួមចំណែកដ៏សំខាន់ នៃវិស័យអប់រំកម្រិតឧត្តមសិក្សាក្នុង ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចសង្គមកិច្ច រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាកំពុងយកចិត្តទុកដាក់ខ្លាំងលើវិស័យនេះ ដូចមាន បង្ហាញច្បាស់នៅក្នុង គម្រោងលើកកម្ពស់សមត្ថភាព និងគុណភាពឧត្តមសិក្សាគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ លើកទី១ សម្រាប់ឆ្នាំ២០១០-២០១៥ ដែលមានកិច្ចសហការផ្តល់ហិរញ្ញប្បទានដោយរដ្ឋាភិបាល និងធនាគារពិភពលោក, ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍ជាតិឆ្នាំ២០១៤-១៨, និងចក្ខុវិស័យឧត្តម សិក្សាឆ្នាំ២០៣០។

នាបច្ចុប្បន្ន ដំណើរការខាងលើនេះកំពុងជួបបញ្ហា និងឧបសគ្គមួយចំនួន។ ក្រោយមាន ការអនុញ្ញាតនៅឆ្នាំ១៩៩៧ ឲ្យវិស័យឯកជនចូលពាក់ព័ន្ធក្នុងការអប់រំកម្រិតឧត្តមសិក្សា ចំនួន ស្ថាប័នអប់រំឧត្តមសិក្សាបានកើនឡើងយ៉ាងលឿន។ ឯកជនភារូបនីយកម្មនេះ នាំឲ្យមានការផ្លាស់ប្តូរ ចម្បងៗពីរ គឺ ១) កម្មវិធីសិក្សាបង់ប្រាក់ ត្រូវបានអនុញ្ញាតក្នុង HEIs រដ្ឋ និង ២) វិស័យឯកជន ទទួលបានការអនុញ្ញាតឲ្យដំណើរការ HEIs (Sam, Zain and Jamil 2012) ។ ការអនុញ្ញាតនេះ

សំ ចំនួនកំណែ, សាកលវិទ្យាល័យ អាំស្ទ័រដាម VU, ប្រទេសហូឡង់។

នាំឲ្យ HEIs ឯកជន កើនតួនាទីយ៉ាងខ្លាំង និងក្លាយជាអ្នកផ្តល់សេវាខ្ពស់សិក្សាចម្បងគេនៅ
កម្ពុជា (Chet, 2009; You, 2012)។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី នៅឆ្នាំ២០១៣ ក្នុងចំណោមសិស្សរៀន
ចប់ថ្នាក់វិទ្យាល័យ មានមិនដល់ ១០% ទេ ដែលបានទៅចូលរៀននៅឧត្តមសិក្សា។

កំណើនយ៉ាងលឿននៃចំនួន HEIs ដែលមានធនធានតិច បានជះឥទ្ធិពលទៅលើ
ប្រសិទ្ធភាព និងគុណភាពនៃការបង្រៀន ទោះបីជាមានការបង្កើតគណៈកម្មាធិការទទួលស្គាល់
គុណភាពអប់រំកម្ពុជាក្តី (Ford, 2003, 2006)។ បញ្ហាប្រឈម រួមមាន កម្មវិធីសិក្សាគុណភាពអន់
ការធានាគុណភាពមិនគ្រប់គ្រាន់ អភិបាលកិច្ចនិងការគ្រប់គ្រងនៅខ្សោយ កង្វះការដឹកនាំនិងការ
ធ្វើផែនការយុទ្ធសាស្ត្រ និងកង្វះតម្លាភាពក្នុងការជ្រើសរើសបុគ្គលិកគ្រប់គ្រង និងបុគ្គលិកបង្រៀន
នៅតាម HEIs របស់រដ្ឋ។ HEIs រដ្ឋ កំពុងបង្រៀនមុខវិជ្ជាស្រដៀងគ្នានឹងគ្រឹះស្ថានឯកជនដែរ
ដូចជា ខាងផ្នែកជំនួញ សេដ្ឋកិច្ច និងបច្ចេកវិទ្យាព័ត៌មាន រីឯផ្នែកដទៃទៀត ដូចជា វិទ្យាសាស្ត្រ
គណិតសាស្ត្រ កសិកម្ម និងវេជ្ជសាស្ត្រ មិនសូវបានយកចិត្តទុកដាក់ទេ ទាំងខាងរដ្ឋ និងឯកជន
(Sam, Zain, and Jamil 2012)។ ម្យ៉ាងទៀត សាកលវិទ្យាល័យភាគច្រើននៅកម្ពុជា ជាស្ថាប័ន
សម្រាប់បង្រៀនតែប៉ុណ្ណោះ ហើយមានតិចណាស់ដែលបានផ្តួចផ្តើមធ្វើសកម្មភាពស្រាវជ្រាវខ្លះៗ
(Kwok et al., 2010)។ HEIs ឯកជន ពឹងផ្អែកស្ទើរតែទាំងស្រុងលើថ្លៃសិក្សាបង់ដោយនិស្សិត
(Un, Chuon and Ngin 2013) ដូច្នេះហើយក៏ត្រូវទទួលសិស្សឲ្យចូលរៀនយ៉ាងច្រើនតាមអាច
ធ្វើបាន រហូតដល់លើសពីសមត្ថភាពរបស់ខ្លួន។ បញ្ហានេះ ក៏នាំឲ្យមានការមិនយកចិត្តទុកដាក់
លើការស្រាវជ្រាវ និងជំនាញដែលវិស័យសេដ្ឋកិច្ចត្រូវការ។ និន្នាការនេះ ក៏កើតមានឡើងនៅតាម
HEIs របស់រដ្ឋដែរ ដែលបច្ចុប្បន្នមានទុនរហូតដល់ ៨០% ទទួលបានពីខាងឯកជន (Ahrens &
McNamara, 2013)។

សរុបមក កម្មវិធីអប់រំថ្នាក់ឧត្តមសិក្សានាបច្ចុប្បន្ន ឆ្លើយតបបានតិចតួចណាស់ទៅនឹងការ
ផ្លាស់ប្តូរយ៉ាងលឿននៃតម្រូវការក្នុងទីផ្សារពលកម្ម។ ដូច្នេះ HEIs ត្រូវចាប់យកតួនាទីថ្មីៗ និងធ្វើ
អន្តរកម្មនៅក្នុងសង្គម ដើម្បីកែលម្អគុណភាពសេវា និងពង្រឹងអនាគតរបស់ខ្លួន។ Clark (1998)
បានលើកមតិថា សាកលវិទ្យាល័យទាំងអស់គ្នាមានបែបបទធ្វើការ និងមានប្រតិបត្តិការ ទៅតាម
របៀបសហគ្រិនជាងនេះទៀត។ ពួកគេគួរប្រើប្រាស់ចំណេះដឹងទៅស្វែងរកទុនពីប្រភពខាងក្រៅ
ថ្មីៗទៀត ដើម្បីអាចមានឯករាជ្យភាពហិរញ្ញវត្ថុដាច់ពីរដ្ឋាភិបាល និងអាចទ្រទ្រង់ខ្លួនឯងបាននៅ
ក្នុងសេដ្ឋកិច្ចពឹងផ្អែកលើចំណេះដឹងនេះ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត HEIs ពិបាកធ្វើការដោយឯកោដាច់
តែឯងណាស់ គឺដូច Etzkowitz (2003) បានលើកបញ្ជាក់ថា អន្តរកម្មរវាងសាកលវិទ្យាល័យ
ឧស្សាហកម្ម និងរដ្ឋាភិបាល វាជាកត្តាគន្លឹះសម្រាប់កែលម្អលក្ខខណ្ឌដ៏ចាំបាច់នានា ដើម្បីបំផុស
ការអនុវត្តបែបថ្មី នៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ចពឹងផ្អែកលើចំណេះដឹង។ ដូច្នេះ អត្ថបទនេះនឹងពិនិត្យពីគោល
គំនិតនៃសាកលវិទ្យាល័យបែបសហគ្រិន ដែលជានិន្នាការសាកលក្នុងសតវត្សទី២១ ដោយប្រឹង
ផ្តោតលើបែបបទដែលប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍នានា បានយកគោលគំនិតនេះទៅអនុវត្ត ដើម្បីរកមើល
ចំណុចផ្សេងៗទៀត ដែលកម្ពុជាអាចរៀនសូត្របានពីការអនុវត្តទាំងនោះ ហើយយកវាមកពង្រឹង
គុណភាពអប់រំនៅថ្នាក់ឧត្តមសិក្សា និងលទ្ធផលការងាររបស់ HEIs ។

**៣.៣.២ តួនាទីរបស់សាកលវិទ្យាល័យក្នុងការកសាងបណ្តាញ
សម្រាប់សេដ្ឋកិច្ចពីចំណេះដឹង**

តួនាទីរបស់សាកលវិទ្យាល័យនៅទូទាំងពិភពលោក បានវិវត្តឈានទៅមុខហួសពីមុខងារ
ជាប្រពៃណីនៃការបង្រៀន និងស្រាវជ្រាវ ទៅទទួលតួនាទីថ្មីនៃការលើកកម្ពស់ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច
និងសុខុមាលភាព (Etzkowitz 2003a)។ ការធ្វើបដិវត្តន៍ក្នុងមជ្ឈដ្ឋានសិក្សាស្រាវជ្រាវនេះមានពីរ
ទម្រង់។ ទម្រង់ទី១ គឺការផ្លាស់ប្តូរពីស្ថាប័នបង្រៀន ទៅជាស្ថាប័នមានដាក់បញ្ចូលការស្រាវជ្រាវ
ទៅក្នុងការបង្រៀន (Etzkowitz, 2003a)។ ការស្រាវជ្រាវភាគច្រើនដែលធ្វើឡើងនៅតាមសាកល
វិទ្យាល័យ មិនបានជួយទ្រទ្រង់ដល់ការបង្កើតសហគ្រាសថ្មីទេ ព្រោះគេតែងយល់ថា សាកល
វិទ្យាល័យ ជាអ្នកផ្តល់នូវមនុស្សដែលមានការបណ្តុះបណ្តាល ទៅឲ្យស្ថាប័នផ្សេងៗ (Etzkowitz,
2008)។ ទម្រង់ទី២ ជាប់ទាក់ទងទៅនឹងទំនាក់ទំនងរវាងការបង្រៀន និងការស្រាវជ្រាវ ហើយកត្តា
ទាំងនេះគួបផ្សំគ្នា វាជួយជំរុញការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចសង្គមកិច្ច (Etzkowitz 2003a, 2008)។
នៅក្នុងទម្រង់ទី២ នេះ លទ្ធផលស្រាវជ្រាវ និងចំណេះដឹង អាចយកទៅប្រើបានដោយរដ្ឋាភិបាល
និងវិស័យឧស្សាហកម្ម ដើម្បីអភិវឌ្ឍប្រទេសជាតិ គឺមិនមែនសម្រាប់តែយកទៅបង្រៀននោះទេ។
Etzkowitz (2008) បានសន្និដ្ឋានថា បេសកកម្មទី១ គឺការបង្រៀន វាញ៉ាំងឲ្យមានបេសកកម្មទី២
គឺការស្រាវជ្រាវដែលនាំទៅដល់បេសកកម្មទី៣ គឺការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចសង្គមកិច្ច។

បេសកកម្មទី៣ អាចកំណត់តាមនិយមន័យទូលំទូលាយបានថា ជាសកម្មភាពផ្សេងៗរបស់
សាកលវិទ្យាល័យដើម្បីតភ្ជាប់ដោយផ្ទាល់ទៅនឹងពិភពខាងក្រៅ។ ជានិយមន័យចម្លៀត គេអាច
កំណត់ថាជា "ការផ្ទេរបច្ចេកវិទ្យា" (Hackett & Dilts, 2004) ឬជា "សហប្រតិបត្តិការរវាង
សាកលវិទ្យាល័យ-វិស័យអាជីវកម្ម" (Adamsone-Fiskovica et al. 2009)។ ទោះជាក្នុងន័យ
ទូលាយ ឬន័យចម្លៀតក្តី បេសកកម្មទី៣ ជាប់ទាក់ទងដល់ការចូលរួមរបស់សាកលវិទ្យាល័យក្នុង
ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចសង្គមកិច្ច ឬការបង្កើតធនធាន។ គោលគំនិតនេះ គេតែងបកស្រាយតាមបែប
ប្រពៃណីថាជា "សេវាសម្រាប់សហគមន៍" និង "ការឈោងទៅដល់ពិភពខាងក្រៅ"។ ប៉ុន្តែឥឡូវនេះ
គេបានដាក់បញ្ចូលទិដ្ឋភាពថ្មីមួយទៀត គឺ "សហគ្រិនភាពបែបថ្មី"។ ក្នុងការអនុវត្តបេសកកម្មទី៣
សាកលវិទ្យាល័យបានដាក់បញ្ចូលសកម្មភាពជាច្រើន ដូចជា ការសុំប៉ាតង់ និងអាជ្ញាប័ណ្ណជាដើម
(Sampat, 2006; Shane, 2004), សកម្មភាពអាជីវកម្មបន្ទាប់បន្សំ ផ្នែកលើលទ្ធផលនៃការ
ស្រាវជ្រាវ (Etzkowitz 2008), ការស្រាវជ្រាវជាប់កិច្ចសន្យា (Etzkowitz et al 2000), និងការ
អភិវឌ្ឍវិជ្ជាជីវៈជាបន្តបន្ទាប់ (Zukas 2012)។ ស្របតាមគោលគំនិតនេះ គេបានប្រដូចបេសកកម្ម
ទី៣ ទៅនឹង "ការទាញផលប្រយោជន៍ផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច និងសង្គមកិច្ចពីចំណេះដឹងដែលអ្នកស្រាវជ្រាវ
ផលិតបាន ដោយបង្កើតឲ្យមានតម្រូវការនូវ យុទ្ធសាស្ត្រ រចនាសម្ព័ន្ធ និងយន្តការផ្សេងៗនៅក្នុង
សាកលវិទ្យាល័យ ដែលជួយសម្រួល និងបង្កើនការផ្ទេរចំណេះដឹងទៅឲ្យវិស័យឯកជន" (Fayolle
and Redford 2014, 2)។ តួនាទីកាន់តែធំទូលាយនៃសាកលវិទ្យាល័យ ចេញពីអ្នកផ្តល់ការអប់រំ
ទៅជាអ្នកបង្កើតសកម្មភាពបែបសហគ្រិន នៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ចពីងផ្នែកលើចំណេះដឹង វាជួយលើក
កម្ពស់អន្តរកម្មរវាងរដ្ឋាភិបាល សាកលវិទ្យាល័យ និងវិស័យឧស្សាហកម្ម (Mok 2005)។

បច្ចុប្បន្ន សកម្មភាពបែបសហគ្រិន កាន់តែមានជាត្រឹមត្រូវក្រុមហើយ តាមសាកលវិទ្យាល័យ
ជាច្រើននៅសហរដ្ឋអាមេរិក និងក្នុងពិភពលោក (Etzowitz, Asplund and Nordman 2001) ។

ទោះបីមានការសិក្សាជាច្រើនបញ្ជាក់ថា សកម្មភាពបែបសហគ្រិនគ្មានឥទ្ធិពលអាក្រក់អ្វីទេ
ទៅលើការបង្រៀន និងការស្រាវជ្រាវរបស់សាកលវិទ្យាល័យក្តី (see Van Looy et al. 2004)
ក៏នៅមានមតិជាច្រើនជំទាស់ថា បេសកកម្មទី៣ បង្កនូវបញ្ហាប្រឈមមួយចំនួន។ គូយ៉ាង Brook
(1994) បានត្រឹមត្រូវលើកថា ការធ្វើឲ្យសាកលវិទ្យាល័យក្លាយជាពាណិជ្ជកម្ម វាគំរាមកំហែងដល់
ប្រព័ន្ធស្រាវជ្រាវ ព្រោះវាអាចបំបែរការស្រាវជ្រាវទៅផ្ដោតលើបញ្ហាដែលមានទីផ្សារ ហើយប៉ះពាល់
ដល់បេសកកម្មជាប្រពៃណីរបស់ស្ថាប័នសិក្សាស្រាវជ្រាវ។ Etzkowitz et al. (2000) បានកត់
សំគាល់ថា សហគ្រិនភាពក្នុងការសិក្សាស្រាវជ្រាវ បានជះឥទ្ធិពលទៅលើបេសកកម្មជាប្រពៃណី
របស់ HEIs។ ក្រៅពីការទិញនិង ត្រូវការទាំងនេះ កន្លងមកមានការផ្លាស់ប្តូរគួរឲ្យកត់សំគាល់
នៅក្នុងអន្តរកម្មរវាង សាកលវិទ្យាល័យ-រដ្ឋាភិបាល-វិស័យអាជីវកម្ម។ ជាក់ស្តែងការរីកចម្រើននៃ
សេដ្ឋកិច្ចពឹងផ្អែកលើចំណេះដឹង វាជាកម្លាំងមួយជំរុញបេសកកម្មទី៣ របស់សាកលវិទ្យាល័យ និង
ទំនាក់ទំនងកាន់តែជិតស្និទ្ធជាមួយ រដ្ឋាភិបាល វិស័យអាជីវកម្ម ដើម្បីបម្រើការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច
សង្គមកិច្ច (Etzkowitz et al. 2000) ។

៣.៣.៣ ការយល់ដឹងពីគោលគំនិតនៃសាកលវិទ្យាល័យបែបសហគ្រិន

ការដាក់បញ្ចូលសកម្មភាពនានានៃបេសកកម្មទី៣ បានប្រែក្លាយសាកលវិទ្យាល័យបែប
ប្រពៃណី ទៅជាសាកលវិទ្យាល័យបែបសហគ្រិនវិញ (Fayolle & Redford 2014) ។ Etzkowitz
(2008) អះអាងថា សាកលវិទ្យាល័យត្រូវកសាងទិសដៅ និងវប្បធម៌ឲ្យបានតែតាមបែប
សហគ្រិនឡើង ដោយប្រែក្លាយការស្រាវជ្រាវ និងសមត្ថភាពរបស់ខ្លួន ឲ្យទៅជាប្រភពដ៏សំខាន់
មួយនៃបច្ចេកវិទ្យា ធនធានមនុស្ស និងចំណេះដឹង ដើម្បីផ្តល់នូវគំនិតថ្មីៗសម្រាប់សហគ្រាសដែល
មានស្រាប់ និងការបង្កើតសហគ្រាសថ្មីៗទៀត។ វប្បធម៌សហគ្រិន ក៏បានជំរុញមហាវិទ្យាល័យនានា
ឲ្យប្រើប្រាស់លទ្ធផលស្រាវជ្រាវរបស់ខ្លួន ដើម្បីបង្កើនសក្តានុពលផ្នែកប្រាជ្ញា និងជំនួញរបស់ខ្លួន
និងស្វែងរកហិរញ្ញប្បទានពីខាងក្រៅ សម្រាប់ធ្វើការស្រាវជ្រាវ (Etzkowitz 2008) ។

ការរីកចម្រើនមួយក្នុងចំណុចខាងលើ គឺការបញ្ចូលការអប់រំពីសហគ្រិនភាពទៅក្នុងកម្មវិធី
សិក្សាតាមសាកលវិទ្យាល័យ (Sam & van der Sijde 2014) ។ សាកលវិទ្យាល័យមានគោលដៅ
អប់រំបុគ្គល និងតម្រង់ទិសអង្គការ តាមរយៈកម្មវិធីអប់រំ និងបណ្តុះបណ្តាលពីសហគ្រិនភាពផ្សេងៗ
(Etzkowitz 2008) ។ ក្នុងគំរូនេះ សហគ្រិនភាពឃើញមានយកមកបង្រៀនដល់សិស្សខាងផ្នែក
ដូចជា វិទ្យាសាស្ត្រ វិស្វកម្ម បច្ចេកវិទ្យា ពាណិជ្ជកម្ម និង មនុស្សជាតិ (Levenburg, Lane and
Schwarz 2006) ។ ការផ្តល់នូវសាកលវិទ្យាល័យបែបសហគ្រិន នាំឲ្យមានការផ្លាស់ប្តូរកម្មវិធី
សិក្សា (Sam and van der Sijde 2014) ហើយឧទាហរណ៍ជាក់ស្តែងមួយ គឺការដាក់បញ្ចូលការ
អប់រំពីសហគ្រិនភាព ដើម្បីបណ្តុះបំប៉នស្មារតីពួកនិស្សិតឲ្យចង់ធ្វើសហគ្រិន។ សាកលវិទ្យាល័យ
តាមគំរូថ្មីនេះ បានផ្តល់សារៈសំខាន់ដល់អន្តរកម្មរវាង សាកលវិទ្យាល័យ រដ្ឋាភិបាល និងវិស័យ
ឧស្សាហកម្ម (Fayolle & Redford, 2014) ។ កិច្ចសហការរវាងមជ្ឈដ្ឋានទាំងបីនេះ មានការ
គោរពដល់សាកលវិទ្យាល័យបែបសហគ្រិន ព្រោះវាមានស្វ័យភាពកម្រិតខ្ពស់។ ចំណុចនេះបើក

ផ្លូវឲ្យសាកលវិទ្យាល័យកំណត់នូវ ទិសដៅជាយុទ្ធសាស្ត្ររបស់ខ្លួន និងសហការជាមួយរដ្ឋាភិបាល និងវិស័យឧស្សាហកម្មដោយស្មើភាពគ្នា (Etzkowitz 2008) ។ ម្យ៉ាងទៀត គំរូនេះផ្តល់សារៈសំខាន់ដល់សាកលវិទ្យាល័យក្នុងលក្ខណៈជាស្ថាប័នឈានមុខ ដើម្បីជំរុញការអនុវត្តបែបថ្មី និងកំណើនសេដ្ឋកិច្ច (Etzkowitz 2008; Mueller 2006) ។ ចំណុចស្នូលក្នុងគោលគំនិតនៃសាកលវិទ្យាល័យបែបសហគ្រិន គឺការតភ្ជាប់រវាង "ប្រាសាទសរសរមួយ" នៃស្ថាប័នសិក្សាស្រាវជ្រាវ ហើយនឹង "ពិភពពិត" នៃការងារ។ Etzkowitz បានសរសេរថា (2003b, 111-112) "ដូចដែលសាកលវិទ្យាល័យបានបណ្តុះបណ្តាលនិស្សិតជាបុគ្គល និងបញ្ជូនពួកគេ ទៅក្នុងពិភពលោក ឥឡូវនេះសាកលវិទ្យាល័យ ក៏កំពុងអនុវត្តដូចគ្នាសម្រាប់អង្គការនានាដែរ... សាកលវិទ្យាល័យជាថ្នាលបណ្តុះធម្មជាតិមួយ ដែលផ្តល់នូវប្រព័ន្ធគាំទ្រដល់គ្រូបង្រៀន និងនិស្សិត ឲ្យផ្តួចផ្តើមនូវគម្រោងថ្មីៗខាងផ្នែកបញ្ហាស្ថាតិ ពាណិជ្ជកម្ម និងគូបផ្សំគ្នា"។

គេឃើញមានភាពខុសគ្នាសំខាន់ៗជាច្រើនរវាង សាកលវិទ្យាល័យបែបសហគ្រិន និងសកម្មភាពបែបសហគ្រិនរបស់សាកលវិទ្យាល័យ ហើយសាកលវិទ្យាល័យភាគច្រើនមានអនុវត្តសកម្មភាពបែបសហគ្រិន។ ការអប់រំជាទ្រង់ទ្រាយធំ ការផ្តល់ថវិកាមានកម្រិតពីវិស័យសាធារណៈ ការប្រកួតប្រជែងពីអន្តរជាតិ និងការផ្លាស់ប្តូរនៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ចពឹងផ្អែកលើចំណេះដឹង បានជំរុញឲ្យ HEIs ឆ្លើយតបទៅនឹងការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច ហើយអនុវត្តសកម្មភាពបែបសហគ្រិន។ ការជាប់ពាក់ព័ន្ធជាមួយពិភពខាងក្រៅ ក៏ជះឥទ្ធិពលទៅលើការផ្លាស់ប្តូរក្នុងយុទ្ធសាស្ត្រ និងអង្គការលេខរបស់សាកលវិទ្យាល័យដែរ នៅពេលត្រូវឆ្លើយតបទៅនឹងការផ្លាស់ប្តូរក្នុងតម្រូវការ តាមរយៈសកម្មភាពពាណិជ្ជកម្មផ្សេងៗ ដូចជា ការបង្កើតសម្ព័ន្ធភាព ការចូលហ៊ុន និងការរួមដៃគូ ជាមួយវិស័យឯកជន (Yokoyama 2006)។ ដើម្បីបង្កើតសាកលវិទ្យាល័យបែបសហគ្រិន សកម្មភាពពាណិជ្ជកម្មត្រូវបង្កើតឡើងនូវតម្លៃបន្ថែមសម្រាប់មុខងារស្នូលនៃការបង្រៀន និងស្រាវជ្រាវ ហើយការបង្រៀននិងស្រាវជ្រាវនេះនៅពេលដំណើរការ ក៏ត្រូវបង្កើតឲ្យបាននូវតម្លៃបន្ថែមដែរ។ គេរំពឹងផងដែរថាសាកលវិទ្យាល័យបែបសហគ្រិន នឹងអាចទទួលយកមុខងារជាច្រើននៅក្នុងសង្គម និងជួយបំពេញចន្លោះខ្វះខាតនៅក្នុងប្រព័ន្ធបែបថ្មីមួយ (Sam & van der Sijde 2014)។ សរុបមកគេរំពឹងថាសាកលវិទ្យាល័យ នឹងមានអន្តរកម្មកាន់តែជិតស្និទ្ធជាមួយរដ្ឋាភិបាល និងវិស័យឧស្សាហកម្ម ដើម្បីបង្កើតបច្ចេកវិទ្យា និងចំណេះដឹងថ្មីៗ ហើយពង្រឹងតួនាទីរបស់ខ្លួននៅក្នុងសង្គមដែលពឹងផ្អែកលើចំណេះដឹង ព្រមទាំងធ្វើពិធីកម្មលើប្រភពចំណូលរបស់ខ្លួន។ ម្យ៉ាងទៀត សាកលវិទ្យាល័យត្រូវផ្តល់នូវ ចំណេះដឹង និងនិស្សិតរៀនចប់មានគុណសម្បត្តិល្អ និងផ្តល់ជាថ្នាលសម្រាប់បណ្តុះសហគ្រាសថ្មីៗ (Marques, Caeraça, & Diz 2006)។ Laine (2008) អះអាងថា សាកលវិទ្យាល័យបែបសហគ្រិន ផ្តល់ឲ្យនិស្សិតនូវបរិយាកាសអំណោយផលមួយសម្រាប់ឲ្យពួកគេសិក្សាស្រាវជ្រាវពីហានិភ័យ និងឱកាសល្អ (ទាំងក្នុងបរិស្ថានមានការការពារ និងក្នុងសង្គមពិតៗ) និងកំណត់បាននូវឱកាសសម្រាប់ធ្វើអាជីវកម្ម។ តួនាទីប្រែប្រួលចុះឡើងរបស់សាកលវិទ្យាល័យនៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ចពឹងផ្អែកលើចំណេះដឹង ហាក់បានលូតលាស់ហួសពីការបង្រៀន និងស្រាវជ្រាវ នៅពេលទទួលយកតួនាទីសេដ្ឋកិច្ចថ្មីនៅក្នុងបេសកកម្មទី៣ ដើម្បីបង្កើត និងប្រើប្រាស់ចំណេះដឹងសម្រាប់បម្រើសង្គម និងវិស័យឧស្សាហកម្ម។ Sam & van der Sijde (2014, 901) បានសន្និដ្ឋានថា "សាកលវិទ្យាល័យបែបសហគ្រិន ត្រូវប្រឹងកំណត់យ៉ាងសកម្ម និងប្រើប្រាស់ឱកាសល្អ ដើម្បីកែលំអខ្លួនឯង (ទាក់ទិននឹងការបង្រៀន និងស្រាវជ្រាវ) និងបរិស្ថានជុំវិញខ្លួន (បេសកកម្មទី៣:

ការផ្ទេរចំណេះដឹង) និងត្រូវមានសមត្ថភាពគ្រប់គ្រងលើការពឹងផ្អែកលើគ្នាទៅវិញទៅមក និងផល
ប៉ះពាល់នៃបេសកកម្មទាំងបីរបស់សាកលវិទ្យាល័យ។

ការកកើតសាកលវិទ្យាល័យបែបសហគ្រិន បានផ្តល់ឱកាសសម្រាប់ឲ្យពិចារណាពីការរីក
លូតលាស់ HEIs នៅកម្ពុជា ធៀបនឹងការវិវត្តក្នុងពិភពលោក (Etzkowitz 2008; Lo 2010; Mok
2005)។ ជាការសន្និដ្ឋាន HEIs នៅកម្ពុជា ផ្ដោតកម្លាំងជាសំខាន់លើបេសកកម្មជាប្រពៃណីនៃការ
បង្រៀន និងស្រាវជ្រាវ ហើយនៅមិនទាន់ងាកខ្លួនទៅអនុវត្តតាមបែបសហគ្រិន ដើម្បីរក្សាទីតាំង
របស់ខ្លួន តាមការបង្កើត និងរក្សាបាននូវឧត្តមភាពក្នុងការប្រកួតប្រជែង និងដើម្បីផ្តល់នូវការអប់រំ
ឧត្តមសិក្សាមានគុណភាពខ្ពស់ និងការត្រៀមអ្នកធ្វើការសម្រាប់សេដ្ឋកិច្ចពឹងផ្អែកលើចំណេះដឹង
នោះទេ។ បញ្ហា HEIs ភាគច្រើននៅកម្ពុជា ត្រូវពឹងផ្អែកស្ទើរតែទាំងស្រុងទៅលើថ្លៃចូលសិក្សា
មានន័យថា ការឆ្លើយតបនឹងការប្រែប្រួលតម្រូវការនៅក្នុងទីផ្សារពលកម្ម នៅមានកម្រិតទាប។
ទីផ្សារពលកម្មបច្ចុប្បន្ន តម្រូវឲ្យនិស្សិតរៀនចប់មានសមត្ថភាពជាទូទៅ ព្រមទាំងមានជំនាញប្រើ
ការបាន។ សមត្ថភាពទាំងនេះ មាន ៧យ៉ាងជាសំខាន់ (7C skills)៖ ការគិតគូរវិភាគ និងការ
ដោះស្រាយបញ្ហា ការច្នៃប្រឌិតនិងការអនុវត្តបែបថ្មី កិច្ចសហប្រតិបត្តិការការងារជាក្រុមនិងភាពជា
អ្នកដឹកនាំ ការយល់ដឹងពីវប្បធម៌ច្រើន ការប្រាស្រ័យទាក់ទងនិងការយល់ដឹងពីប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយ
ចំណេះពីការគិតលេខនិងបច្ចេកវិទ្យាព័ត៌មាននិងទូរគមនាគមន៍ និងការពឹងផ្អែកលើខ្លួនឯងសម្រាប់
ការរីកលូតលាស់ក្នុងអាជីព និងចំណេះដឹង (Trilling and Fadel 2009)។

ដោយសារ សហគមន៍សេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន (AEC) ជិតចូលមកដល់ ដូច្នេះ HEIs ត្រូវតែប្រឹង
ឆ្លើយតបទៅនឹងតម្រូវការជំនាញក្នុងទីផ្សារពលកម្ម។ Sen (2013) អះអាងថា សាកលវិទ្យាល័យ
ឆ្លើមៗក្នុងតំបន់នេះ នឹងមកបើកសាខានៅកម្ពុជានៅពេលនោះ។ ដូច្នេះអាចមានការប្រកួតប្រជែង
រវាងសាកលវិទ្យាល័យអន្តរជាតិ នឹងសាកលវិទ្យាល័យនៅប្រទេសកម្ពុជា ហើយសាកលវិទ្យាល័យ
ក្នុងស្រុក ត្រូវតែធ្វើកំណែទម្រង់ និងកែលំអសេវា និងគុណភាពខ្លួន។

៣.៣.៤ សន្និដ្ឋាន

សាកលវិទ្យាល័យបែបសហគ្រិន ត្រូវធ្វើសកម្មភាពបែបសហគ្រិនដែលបង្កើតបាននូវលំហូរ
ចំណូលទី៣ លើកកម្ពស់អន្តរកម្មដ៏មានសន្ទុះជាមួយពួកអ្នកពាក់ព័ន្ធខាងក្រៅ និងជំរុញការអប់រំពី
សហគ្រិនភាព ព្រមទាំងបង្កើតតម្លៃបន្ថែមដែលការបង្រៀន និងស្រាវជ្រាវត្រូវទទួលបាន។ ថ្វីបើ
គំរូនៃសាកលវិទ្យាល័យបែបសហគ្រិន ឃើញមានប្រើប្រាស់យ៉ាងធំទូលាយក្នុងប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍
ជាច្រើនក្តី ប៉ុន្តែវាជាបាតុភូតមួយថ្មី ឬទើបផុសឡើងនៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍។ ដូច្នេះសម្រាប់
ប្រទេសមួយដូចជាកម្ពុជា ការអនុម័តប្រើគំរូនេះ ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាកង្វះធនធាន វាហាក់ដូចជា
មិនប្រាកដនិយមទេ។ ប៉ុន្តែគំរូនៃតួនាទីសាកលវិទ្យាល័យបែបសហគ្រិននៅក្នុងប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍
វាអាចផ្តល់ជាមេរៀនសម្រាប់ការរីកលូតលាស់ និងទិសដៅយុទ្ធសាស្ត្ររបស់ HEIs នៅកម្ពុជា។
គំរូនេះ ជួយបង្កើនជម្រើសសម្រាប់ឲ្យ HEIs អាចទ្រទ្រង់ខ្លួនឯងបានខាងផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុ កែលំអ
គុណភាពកម្មវិធីសិក្សា និងបង្កើនប្រសិទ្ធភាព ក្នុងការផ្តល់ឲ្យនិស្សិតនូវជំនាញ និងចំណេះដឹង
ស្របតាមតម្រូវការទីផ្សារពលកម្ម។ អ្នកនិពន្ធបានផ្តល់មតិថា HEIs កម្ពុជា អាចប្រើប្រាស់លក្ខណៈ
ពិសេស ៤យ៉ាង ដើម្បីក្លាយទៅជាសាកលវិទ្យាល័យបែបសហគ្រិន៖

ទី១ កិច្ចសហការរវាង សាកលវិទ្យាល័យ រដ្ឋាភិបាលនិងវិស័យឧស្សាហកម្ម នឹងជួយកែលំអគុណភាព HEIs ព្រមទាំងដោះស្រាយបញ្ហាភាពមិនស៊ីគ្នានៃការអប់រំ និងជំនាញ របស់និស្សិតបញ្ចប់សាកលវិទ្យាល័យ តាមការបង្កើនភាពជាប់ទាក់ទិននៃកម្មវិធីសិក្សារបស់សាកលវិទ្យាល័យ។ ដើម្បីឲ្យកិច្ចសហប្រតិបត្តិការសម្រេចបានជោគជ័យ កត្តាសំខាន់គឺ រដ្ឋាភិបាលត្រូវធ្វើអន្តរាគមន៍ផ្នែកគោលនយោបាយ និងផ្តល់ការគាំទ្រផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុ ជាជាងទុកឲ្យ HEIs ទទួលខុសត្រូវតែឯង ក្នុងការរៀបចំឲ្យមានការចូលពាក់ព័ន្ធដែលផ្តល់ផលប្រយោជន៍គ្នាទៅវិញទៅមក។ ម្យ៉ាងទៀត អាចត្រូវមានអ្នកសម្របសម្រួលម្នាក់ ដើម្បីជួយសម្របសម្រួលដល់កិច្ចសហការ ព្រោះការទាក់ទាញឲ្យគ្រប់មជ្ឈដ្ឋានមកចូលរួមទាំងអស់គ្នានេះ វាជាបញ្ហាប្រឈមធំមួយនៅក្នុងបរិបទក្នុងស្រុក។ ការស្រាវជ្រាវ ក៏គួរយកមកប្រើប្រាស់ដែរ ដើម្បីទាក់ទាញពួកអ្នកពាក់ព័ន្ធនៅខាងក្រៅនិង HEIs ឲ្យជួបជុំគ្នាក្នុងវេទិកាមួយ ហើយដោះស្រាយគោលដៅរួមគ្នានេះ។

ទី២ កម្មវិធីសិក្សារបស់សាកលវិទ្យាល័យ ត្រូវតែលើកមកពិនិត្យរៀបចំឡើងវិញ ដើម្បីឲ្យមានការអប់រំពីសហគ្រិនភាព និងការលើកកម្ពស់ស្មារតីចង់ធ្វើសហគ្រិនរបស់និស្សិតកម្ពុជា។ HEIs ត្រូវផ្តោតកម្លាំងបន្ថែមលើការផលិតនិស្សិត ឲ្យមានគំនិតចង់ធ្វើសហគ្រិន និងមានជំនាញ អាចបំពេញបានតាមតម្រូវការនៃទីផ្សារពលកម្មអាស៊ានប្រកបដោយលក្ខណៈប្រកួតប្រជែង។

ទី៣ ដោយសាររដ្ឋផ្តល់ថវិកាមានកម្រិតនោះ HEIs កម្ពុជា ត្រូវធ្វើពិពិធកម្មប្រភពចំណូលដោយប្រក្លាយខ្លួនជាអង្គភាពបែបសហគ្រិន។ HEIs គួរវិនិច្ឆ័យខ្លួនឲ្យហួសពីតួនាទីជាប្រពៃណីនៃការបង្រៀន ហើយចូលធ្វើការស្រាវជ្រាវ ដែលមានជំនួយឧបត្ថម្ភពីខាងក្រុមហ៊ុនផ្តល់សេវាពិគ្រោះយោបល់ និងការសុំប៉ាតង់លើរបកគំហើញ។ HEIs ក្នុងស្រុក អាចដួលរលំបាន បើសិនរកចំណូលបានតែពីការបង់ថ្លៃសិក្សារបស់និស្សិត ជាពិសេសនៅពេលមានការប្រកួតប្រជែងពីសាខាសាកលវិទ្យាល័យនានានៅក្នុងសហគមន៍សេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន។ រដ្ឋាភិបាល និងវិស័យឧស្សាហកម្ម អាចជាប្រភពផ្តល់ហិរញ្ញវត្ថុ ដូចជាតាមរយៈការចុះកិច្ចសន្យាធ្វើការស្រាវជ្រាវ ជាដើម។ វិធីនេះទាមទារឲ្យ HEIs កសាងសមត្ថភាពខ្លួន ដើម្បីផ្តល់ការស្រាវជ្រាវប្រកបដោយគុណភាព។

ទី៤ ការជំរុញការស្រាវជ្រាវ និងការអភិវឌ្ឍ (R&D) វាចាំបាច់ណាស់នៅពេលដែលសេដ្ឋកិច្ចកំពុងឈានទៅពីផ្នែកលើចំណេះដឹង។ ចំណុចនេះ ទាមទារការវិនិយោគទុនយ៉ាងធំពីរដ្ឋាភិបាល។ ក្នុងពេលជាមួយគ្នា កម្ពុជា និងដៃគូអភិវឌ្ឍន៍នានា ក៏ត្រូវធ្វើការងារដោយរួមសហការគ្នាដែរ ដើម្បីមានប្រសិទ្ធភាពទ្វេគុណឡើង ហើយអាចជំរុញ R&D ឲ្យជឿនលឿនទៅមុខ និងចូលរួមចំណែកដល់ការអភិវឌ្ឍប្រទេសជាតិ។

បញ្ជីគន្លងនិទ្ទេស

Adamsone-Fiskovica, A., Kristapsons, J., Tjunina, E., & Ulnicane-Ozolins, I. (2009). Moving beyond teaching and research: economic and social tasks of universities in Latvia. *Science and Public Policy*, 36(2), 133-137. doi: 10.3152/030234209x406836

Ahrens, L., & McNamara, V. (2013). Cambodia: Evolving quality Issues in higher education. In L. P. Symaco (Ed.), *Education in South-East Asia* (pp. 47-69). London: Bloomsbury Academic.

Brooks, H. (1994). Research university and the social contract for science. In L. M. Branscomb (Ed.), *Empowering technology* (pp. 202-234). Cambridge, MA: MIT Press.

Clark, B. R. (1998). *Creating entrepreneurial universities: Organizational pathways of transformation*. Oxford: Pergamon for IEU Press.

Etzkowitz, H. (2003). Innovation in Innovation: The Triple Helix of University-Industry-Government Relations. *Social Science Information*, 42(3), 293-337. doi: 10.1177/05390184030423002

Etzkowitz, H. (2008). *The Triple Helix: University-Industry-Government innovation in action*. New York, NY: Routledge.

Etzkowitz, H., & Leydesdorff, L. (1999). The Future Location of Research and Technology Transfer. *The Journal of Technology Transfer*, 24(2-3), 111-123. doi: 10.1023/a:1007807302841

Etzkowitz, H., & Leydesdorff, L. (2000). The dynamics of innovation: from National Systems and “Mode 2” to a Triple Helix of university–industry–government relations. *Research Policy*, 29(2), 109-123. doi: 10.1016/s0048-7333(99)00055-4

Etzkowitz, H., Webster, A., Gebhardt, C., Terra, B., & Cantisano, R. (2000). The future of the university and the university of the future: evolution of ivory tower to entrepreneurial paradigm. *Research Policy*, 29(2), 313-330. doi: 10.1016/s0048-7333(99)00069-4

Fayolle, A., & Redford, D. T. (2014). Introduction: Toward more entrepreneurial universities - myth or reality? In A. Fayolle & D. T. Redford (Eds.), *Handbook on the entrepreneurial university* (pp. 1-8). Massachusetts, USA: Edward Elgar Publishing.

Hackett, S. M., & Dilts, D. M. (2004). A Systematic Review of Business Incubation Research. *The Journal of Technology Transfer*, 29(1), 55-82. doi: 10.1023/B:JOTT.0000011181.11952.0f

Kwok, K.-W., Chan, S., Heng, C., Kim, S., Neth, B., & Thon, V. (2010). Scoping Study: Research Capacities of Cambodia’s Universities. Phnom Penh, Cambodia: The Development Research Forum in Cambodia.

Laine, K. (2008). Satakunta University for Applied Sciences in Finland - a networked learning laboratory for innovation. In K. Laine, P. v. d. Sijde, M. Lahdeniemi & J. Tarkkanen (Eds.), *Higher education institutions and innovation in the knowledge society* (pp. 25-35). Rikhardinkatu: Rector’s Conference of Finnish Universities of Applied Sciences ARENE ry.

Levenburg, N. M., Lane, P. M., & Schwarz, T. V. (2006). Interdisciplinary Dimensions in Entrepreneurship. *Journal of Education for Business*, 81(5), 275-281. doi: 10.3200/joeb.81.5.275-281

Lo, W. Y. (2010). Entrepreneurialism in higher education: A comparison of university governance changes in Hong Kong and Singapore. In K.-H. Mok (Ed.), *The search for new governance of higher education in Asia* (pp. 103-123). New York, NY: Palgrave Macmillan.

- Marques, J. P. C., Caraça, J. M. G., & Diz, H. (2006). How can university–industry–government interactions change the innovation scenario in Portugal?—the case of the University of Coimbra. *Technovation*, 26(4), 534-542. doi: 10.1016/j.technovation.2005.04.005
- Mok, K. H. (2005). Fostering entrepreneurship: Changing role of government and higher education governance in Hong Kong. *Research Policy*, 34(4), 537-554. doi: 10.1016/j.respol.2005.03.003
- Mueller, P. (2006). Exploring the knowledge filter: How entrepreneurship and university–industry relationships drive economic growth. *Research Policy*, 35(10), 1499-1508. doi: http://dx.doi.org/10.1016/j.respol.2006.09.023
- Sam, C., & van der Sijde, P. (2014). Understanding the concept of the entrepreneurial university from the perspective of higher education models. *Higher Education*, 68(6), 891-908. doi: 10.1007/s10734-014-9750-0
- Sam, R., Zain, A. N. M., & Jamil, H. (2012). Establishment of institutional policies for enhancing education quality in Cambodian universities. *International Journal of Higher Education*, 1(1).
- Sampat, B. N. (2006). Patenting and US academic research in the 20th century: The world before and after Bayh-Dole. *Research Policy*, 35(6), 772-789. doi: 10.1016/j.respol.2006.04.009
- Shane, S. (2004). Encouraging university entrepreneurship? The effect of the Bayh-Dole Act on university patenting in the United States. *Journal of Business Venturing*, 19(1), 127-151. doi: 10.1016/s0883-9026(02)00114-3
- Un, L., Chuon, R., & Ngim, C. (2013). The roles of TVET and higher education in economic development in Cambodia (Vol. 1). Phnom Penh, Cambodia: Development Research Forum.
- Van Looy, B., Ranga, M., Callaert, J., Debackere, K., & Zimmermann, E. (2004). Combining entrepreneurial and scientific performance in academia: towards a compounded and reciprocal Matthew-effect? *Research Policy*, 33(3), 425-441. doi: 10.1016/j.respol.2003.09.004
- Vorley, T., & Nelles, J. (2009). Building Entrepreneurial Architectures: a conceptual interpretation of the Third Mission. *Policy Futures in Education*, 7(3), 284-296.
- Yokoyama, K. (2006). Entrepreneurialism in Japanese and UK Universities: Governance, Management, Leadership, and Funding. *Higher Education*, 52(3), 523-555. doi: 10.1007/s10734-005-1168-2
- Zukas, M. (2012). Regulating the professionals: Critical perspectives on learning in Continuing Professional Development frameworks. In D. N. Aspin, J. Chapman, K. Evans & R. Bagnall (Eds.), *Second International handbook of lifelong learning* (pp. 455-467). London: Springer

៣.៤

ឧបករណ៍ចល័ត: ឧបករណ៍ជំនួយបន្ថែមដល់ការអប់រំ កម្រិតខ្ពស់សិក្សានៅកម្ពុជាដោយឆ្លងតាមវេទិកា បណ្តុះបណ្តាលបើកទូលាយក្នុងអ៊ិនធឺណិត

ជំពូកនេះជាការអំពាវនាវឲ្យមានយុទ្ធនាការថ្នាក់ជាតិមួយ ជំរុញការប្រើប្រាស់ឧបករណ៍ចល័ត (ទូរស័ព្ទ smart phone, tablets, កុំព្យូទ័រយូរដៃ) ដោយអ្នករៀនសូត្រតាមឧបករណ៍ចល័ត (m-learners) នៅកម្ពុជា ដើម្បីចូលទៅប្រើប្រាស់វេទិកានៃវគ្គបណ្តុះបណ្តាលបើកទូលាយតាមអ៊ិនធឺណិត (Massive Open Online Course: MOOC) ដើម្បីបំពេញបន្ថែមលើការសិក្សារបស់ខ្លួននៅកម្រិតខ្ពស់សិក្សានៅប្រទេសកម្ពុជា។ វេទិកា MOOC ជាធនធានបើកទូលាយឲ្យប្រើប្រាស់ដែលមានដូចជា Coursera, edX, FutureLearn, Iversity, Open2Study, KhanAcademy និង Udacity ជាដើម។ យុទ្ធនាការដែលស្នើឡើងនេះ អាចនឹងផ្លាស់ប្តូរទាំងស្រុងនូវឥរិយាបថរបស់អ្នកប្រើឧបករណ៍ចល័ត ពីការប្រើប្រាស់ជាចម្បងក្នុងបំណងលំហែកសាន្ត ទៅជាការប្រើប្រាស់សម្រាប់គោលបំណងសិក្សា។ យុទ្ធនាការនេះអាចដៅទៅរកគ្រប់កម្រិតអប់រំ ប៉ុន្តែជំពូកនេះផ្តោតលើការអប់រំកម្រិតខ្ពស់សិក្សាប៉ុណ្ណោះ និងជាការសិក្សាផ្នែកទ្រឹស្តី។ ទី១ យើងកំណត់រកអ្នករៀនសូត្រតាមឧបករណ៍ចល័តនៅកម្ពុជា (m-learners), កំណត់និយមន័យនៃការសិក្សាតាមឧបករណ៍ចល័ត និងពិភាក្សាពីការ ប្រើប្រាស់ឧបករណ៍ចល័តសម្រាប់ការរៀនសូត្របែបនេះ ក្នុងបណ្តាប្រទេសលូតលាស់តិចជាងគេ។ ទី២ យើងវិភាគពីផលប្រយោជន៍នៃការប្រើប្រាស់វេទិកា MOOC និងពិនិត្យលើបញ្ហាគោលការណ៍អប់រំរួមមាន connectivism (ការអប់រំតាមរយៈការភ្ជាប់ទំនាក់ទំនង), lifelong learning (ការរៀនសូត្រពេញមួយជីវិត) និង heutagogy (ការរៀនសូត្រផ្អែកលើការតាំងចិត្តខ្លួនឯង) ដែលជះឥទ្ធិពលទៅលើការសិក្សា។ ទី៣ យើងពិនិត្យពីវិធីឈានទៅសម្រេចយុទ្ធនាការថ្នាក់ជាតិនេះ។ ទី៤ យើងលើកមតិពីផលពាក់ព័ន្ធផ្សេងៗដល់យុទ្ធសាស្ត្រ និងគោលនយោបាយអប់រំកម្រិត ខ្ពស់សិក្សា។ ទី៥ យើងផ្តល់យោបល់ពីផលពាក់ព័ន្ធនានា សម្រាប់អ្នកកសាងគោលនយោបាយ អ្នកអនុវត្តគោលនយោបាយ និងអ្នករៀនសូត្រ។

៣.៤.១ សេចក្តីផ្តើម

ការរីកចម្រើនផ្នែកបច្ចេកវិទ្យា បានប្រែផ្លាស់លទ្ធភាពក្នុងការទទួលបានព័ត៌មាន និងចំណេះដឹង ដោយគ្មានការបែងចែកតាមឋានៈ ឬតាមលទ្ធភាពចូលរៀននៅក្នុងស្ថាប័នអប់រំ។ ចំណុចនេះសំខាន់ណាស់សម្រាប់ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ ហើយលទ្ធភាពប្រើប្រាស់បាននៅគ្រប់កន្លែងបែបនេះ អាចពង្រឹងបន្ថែមដោយការអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រអប់រំដ៏ល្អមួយ (Ally 2010)។ ជំពូកនេះ ផ្តល់នូវព័ត៌មានអាចជួយសម្រួលដល់ការសម្រេចចិត្តថ្នាក់ជាតិ លើការពង្រឹងផែនការបច្ចេក

បណ្ឌិត រស់ សុវាចា អ្នកស្រាវជ្រាវឯករាជ្យ ផ្នែកខ្ពស់សិក្សា បណ្ឌិត ឆែម វិទ្ធី នាយកប្រតិបត្តិ នៃវិទ្យាស្ថាន CDRI និងលោក Kathy Hibbert សាស្ត្រាចារ្យមហាវិទ្យាល័យអប់រំ នៃសាកលវិទ្យាល័យ Western University។

វិទ្យាព័ត៌មាន និងទូរគមនាគមន៍ ដែលមានស្រាប់នៅកម្ពុជា តាមការប្រឹងជំរុញការប្រើប្រាស់ ឧបករណ៍ចល័ត (smart phones, tablets, laptops) ដោយពួក m-learners នៅកម្ពុជា ដើម្បី ចូលទៅកាន់វេទិកា MOOC ហើយរៀនសូត្របំពេញបន្ថែមលើការសិក្សាថ្នាក់ឧត្តមសិក្សារបស់ខ្លួន។ វេទិកា MOOC ដែលអាចប្រើប្រាស់បានដោយឥតគិតថ្លៃ មានជាអាទិ៍ Coursera, edX, Future Learn, Iversity, Open2Study, Khan Academy និង Udacity។

ចាប់តាំងពីពាក់កណ្តាលទសវត្សរ៍១៩៩០ មក អង្គការ ដូចជា ធនាគារអភិវឌ្ឍន៍អាស៊ី, UNESCO, UNICEF និងធនាគារពិភពលោក បានបង្ហាញចំណាប់អារម្មណ៍ក្នុងការបញ្ចូលបច្ចេក វិទ្យាព័ត៌មាន និងទូរគមនាគមន៍ (ICT) ទៅក្នុងកម្មវិធីអភិវឌ្ឍន៍នៅកម្ពុជា (Richardson 2014; UNESCO 2006)។ គេសង្កេតឃើញថា នៅពេលចាប់ប្រើពីដំបូង ឧបករណ៍ចល័តគឺ សម្រាប់ បំពេញជាចម្បងនូវ តម្រូវការទាក់ទងគ្នា និងការចង់ដឹងផ្សេងៗ។ ប៉ុន្តែនាបច្ចុប្បន្ន មនុស្សហាក់ កាន់តែបានដឹងបានស្គាល់ពីបច្ចេកវិទ្យានេះ និងមានទំនុកចិត្តកាន់តែច្រើនឡើងហើយ ក្នុងការ ប្រើប្រាស់វា។ ដូច្នេះ វាដល់ពេលត្រូវប្រើឧបករណ៍ចល័តដ៏មានឥទ្ធិពលនេះ ឲ្យមានប្រយោជន៍ សម្រាប់ការអប់រំហើយ។ ដោយសារលទ្ធភាពប្រើប្រាស់ឧបករណ៍ចល័តជាកត្តាដ៏សំខាន់ តែនៅ មានកម្រិត ជំពូកនេះគឺជា "ភស្តុតាងបញ្ជាក់គោលគំនិត" មួយដែលបង្ហាញពីបែបបទគួរប្រើប្រាស់ ឧបករណ៍ ដើម្បីពង្រឹងការអប់រំថ្នាក់ឧត្តមសិក្សា តាមរយៈវេទិកា MOOC។ វាក៏រួមចំណែកជួយ ដល់ផែនការ ICT ដែលមានស្រាប់នៅកម្ពុជា ហើយទ្រទ្រង់ដល់បំណងប្រាថ្នាក្នុងការអភិវឌ្ឍ ដូច ជាការឈានឡើងជាប្រទេសមានចំណូលមធ្យមកម្រិតខ្ពស់នៅត្រឹមឆ្នាំ២០៣០ និងការចូលក្នុង សហគមន៍សេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន (AEC) នៅឆ្នាំ២០១៥។ ផែនការ ICT របស់កម្ពុជា មានទាំង ICT ក្នុងការអប់រំផង វារលូនគ្នាជាមួយផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍ជាតិឆ្នាំ២០១៤-១៨ និងផែនការ គោល ICT អាស៊ាន សម្រាប់ឆ្នាំ២០១៥។ ជំពូកនេះ រួមចំណែកជួយដល់ក្រសួងអប់រំ យុវជន និង កីឡា ក្នុងការដាក់អនុវត្តផែនការគោលសម្រាប់បច្ចេកវិទ្យាព័ត៌មាន និងទូរគមនាគមន៍ ឆ្នាំ២០០៩- ២០១៣ ខាងផ្នែកអប់រំ ជាពិសេសនៅកម្រិតឧត្តមសិក្សា ដូចមានចុះក្នុងផែនការយុទ្ធសាស្ត្រវិស័យ អប់រំឆ្នាំ២០១៤-១៨។

ការប្រើបច្ចេកវិទ្យាចល័តសម្រាប់ការអប់រំ ត្រូវជួបបញ្ហាប្រឈមមួយចំនួន។ តួយ៉ាងនៅកម្ពុជា គោលនយោបាយការដោះស្រាយបញ្ហាសេដ្ឋកិច្ចនិងសង្គម និងកិច្ចការនយោបាយ មិនទាន់ចុះ សម្រុងគ្នាល្អទេ សម្រាប់ការអនុវត្តផែនការអប់រំ ICT ដែលមានស្រាប់ (Richardson 2014)។ នៅមានកិច្ចការជាច្រើនទៀតដែលត្រូវធ្វើ ដើម្បីឲ្យទិដ្ឋភាពទាំងចំនេះដើរស៊ីចង្វាក់គ្នាល្អ សម្រាប់ ICT ក្នុងផ្នែកអប់រំ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត m-learners មួយចំនួននៅកម្ពុជា មិនទាន់មានលទ្ធភាពរកបាន ឧបករណ៍ចល័តមកប្រើទេ។ លទ្ធភាពខាងផ្នែកបច្ចេកទេស ក៏ជាទិដ្ឋភាពមួយសំខាន់ដែរ នៅពេល ពិចារណាពីការប្រើឧបករណ៍ចល័ត សម្រាប់ជួយបំពេញបន្ថែមដល់ការរៀនសូត្រ។ ប៉ុន្តែជំពូកនេះ មិនបានផ្តោតលើតម្រូវការផ្នែកបច្ចេកទេស ដើម្បីចូលប្រើប្រាស់វេទិកា MOOC នោះទេ គឺគ្រាន់តែ គូសបញ្ជាក់ពីឥទ្ធិពលជាវិជ្ជមាន នៃការប្រើប្រាស់ឧបករណ៍ចល័តឆ្លងតាមវេទិកា MOOC ។

ក្នុងការអប់រំកម្រិតឧត្តមសិក្សានៅប្រទេសកម្ពុជា គេបានបង្កើត និងអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រជា ច្រើន (MoEYS 2014a; MoEYS 2009) ដើម្បីបំពេញតាមតម្រូវការផ្សេងៗរបស់អ្នករៀនសូត្រ។ បច្ចេកវិទ្យាចល័ត បានជះឥទ្ធិពលទៅលើមធ្យោបាយរៀនសូត្រ ទាំងក្នុងប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍ និង

កំពុងអភិវឌ្ឍន៍ (Wong 2011)។ អ្នករៀនសូត្របានពឹងផ្អែកលើបច្ចេកវិទ្យាចល័ត ដើម្បីទទួលបានព័ត៌មានក្នុងទម្រង់ផ្សេងៗ ដូចជា អ៊ីមែល និងបណ្តាញសង្គម ជាដើម (Peterson and Low 2011)។ បច្ចេកវិទ្យាចល័ត អនុញ្ញាតឲ្យមានការរៀនសូត្រក្នុងទម្រង់ធម្មតា។ ផ្អែកលើអត្ថបទរបស់ Ramaley and Zia (2005) បច្ចេកវិទ្យាចល័តបែបអន្តរសកម្ម អាចជួយពង្រឹងការរៀនសូត្របែបបុរាណនៅតាមសាលារៀន។ ក្រសួងអប់រំ បានសហការជាមួយវិស័យឯកជន ដើម្បីប្រើប្រាស់ ICT ជួយពង្រឹងគុណភាពសាលារៀន (MoEYS 2014b)។ ទោះយ៉ាងនេះក្តី ត្រូវមានការសិក្សាបែបវិទ្យាសាស្ត្រជាច្រើនទៀត ស្តីពីឥទ្ធិពលនៃបច្ចេកវិទ្យាចល័តលើការអប់រំ (Pozzi 2007)។ ប៉ុន្តែវាក៏មិនគួររារាំងយើង ក្នុងការជំរុញអ្នករៀនសូត្រឲ្យបំពេញបន្ថែមលើការអប់រំថ្នាក់ឧត្តមរបស់ខ្លួនតាមរយៈវេទិកា MOOC នោះដែរ។

៣.៤.១.១ តើ M-Learners នៅកម្ពុជា មានអ្នកណាខ្លះ ?

ក្នុងជំពូកនេះ ពាក្យ "m-learners នៅកម្ពុជា" សំដៅដល់និស្សិតថ្នាក់ឧត្តមដែលមានទឹកចិត្តខ្លួនឯងក្នុងការរៀនសូត្រ តាមវេទិកា MOOC ដោយប្រើឧបករណ៍ចល័តភ្ជាប់នឹងប្រព័ន្ធអ៊ីនធឺណិត។ m-learners នៅកម្ពុជា ជាអ្នករៀនសូត្រពេញវ័យដែលសម្រេចចិត្តលើប្រធានបទត្រូវរៀន និងរៀបចំកាលវិភាគរៀនសូត្ររបស់ខ្លួនឯងផ្ទាល់ ដោយមានការជួយសម្រួលពីគ្រូបង្រៀនតាមប្រព័ន្ធអ៊ីនធឺណិត ដោយឥតគិតថ្លៃ។ ការរៀនសូត្រ m-learning ក្នុងជំពូកនេះ សំដៅដល់វិធីសាស្ត្ររៀនសូត្រឈរលើ heutagogy (ការរៀនសូត្រផ្អែកលើការតាំងចិត្តខ្លួនឯង) (Beaven et al. 2014) ដើម្បីបំពេញបន្ថែមលើដំណើរការរៀនសូត្រដែលមានស្រាប់ នៅតាមស្ថាប័នឧត្តមសិក្សា។ ស្របតាមតម្រូវការរៀនសូត្រ និងគោលដៅផ្ទាល់ខ្លួន m-learners នៅកម្ពុជា សម្រេចចិត្តចុះឈ្មោះចូលរៀនក្នុងវេទិកា MOOC ។

ក្នុងជំពូកនេះ ពាក្យ "អ្នករៀនសូត្រពេញវ័យ" និង "m-learners នៅកម្ពុជា" អាចប្រើជំនួសគ្នាបាន និងសំដៅលើអ្នកចុះឈ្មោះចូលរៀនថ្នាក់ឧត្តមសិក្សានាបច្ចុប្បន្ន។ ក្នុងន័យទូលាយ អ្នករៀនសូត្រពេញវ័យ ក៏មានទាំងអ្នកមិនបានចុះឈ្មោះចូលរៀនក្នុងប្រព័ន្ធអប់រំផ្លូវការដែរ ប៉ុន្តែជំពូកនេះ មិនផ្តោតលើអ្នកទាំងនោះទេ។ បើសិនមានការយល់ព្រមឲ្យអនុវត្តយុទ្ធនាការថ្នាក់ជាតិដែលបានស្នើឡើងនោះ និយមន័យពាក្យអ្នករៀនសូត្រពេញវ័យក្នុងប្រព័ន្ធអប់រំកម្រិតឧត្តម និងខ្ពស់ជាង អាចនឹងត្រូវកំណត់ឡើងវិញ។

៣.៤.១.២ ការកំណត់និយមន័យពាក្យ M-Learning

ការរៀនសូត្រចល័ត ឬ M-learning អាចមាននិយមន័យផ្សេងៗគ្នា សម្រាប់សហគមន៍ខុសៗគ្នា។ ក្រសួងអប់រំ បានទទួលស្គាល់ពីតួនាទីដ៏សំខាន់នៃ ICT ក្នុងការរៀនសូត្រ និងការបង្រៀន, ក្នុងការញ៉ាំងឲ្យលទ្ធផលអប់រំជាប់ទាក់ទងកាន់តែល្អទៅនឹងទីផ្សារការងារ, ក្នុងការកែប្រែខ្លឹមសារអប់រំ និងការពង្រឹង "ចំណេះដឹងផ្នែកព័ត៌មាន" (MoEYS 2010)។ ក្រសួងអប់រំមិនទាន់បានកំណត់និយមន័យ ការរៀនសូត្រចល័តនេះច្បាស់ទេ។ នៅក្នុងផែនការគោលដៅដែលមានស្រាប់ (MoEYS 2010) គេច្រើនសំគាល់ការរៀនសូត្រចល័តថាជា យន្តការផ្គត់ផ្គង់មួយ ឬហៅថា "វេយន្តដឹកសម្ភារៈសិក្សាចល័ត" (ទំព័រ ១៩) ដែលសម្រាប់ដឹកសម្ភារៈសិក្សា ផ្អែកលើ ICT ទៅកាន់

តំបន់ជាច្រើនស្រយាល។ មកដល់ឆ្នាំ២០១៣ អ្នករៀនសូត្រវ័យជំទង់ និងពេញវ័យអន់ខ្សោយក្នុង ៦ខេត្តគឺ កោះកុង មណ្ឌលគិរី ព្រះវិហារ រតនគិរី ឧត្តរមានជ័យ និងស្វាយរៀង ទទួលបាន លទ្ធភាពប្រើប្រាស់ឯកសារវីដេអូអប់រំស្ត្រី ស្តីពីជំនាញបង្កើតប្រាក់ចំណូល និងបំណិនជីវិតផ្សេងៗ តាមរយៈ កុំព្យូទ័រយូរវីដេ ម៉ាស៊ីនចត្សរឌីជីថល និងឧបករណ៍ ICT ដទៃទៀត ដែលគេបញ្ជូនទៅ ដល់សហគមន៍របស់អ្នកទាំងនោះ តាមរយៈរថយន្តដឹកសម្ភារៈសិក្សាចល័ត។ ដោយមានជំនួយ ទ្រទ្រង់ពីដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ ក្រសួងអប់រំបានផលិតឯកសារសម្រាប់រៀនសូត្រ និងដឹកជញ្ជូនធនធាន ទាំងនោះទៅដល់កន្លែង ដោយប្រើរថយន្តដឹកសម្ភារៈសិក្សាចល័ត។

ក្នុងជំពូកនេះ ពាក្យ "m-learning" សំដៅដល់ការប្រើប្រាស់ឧបករណ៍ចល័ត ដើម្បីរៀនសូត្រ ពីមុខវិជ្ជាតាមជម្រើសរបស់អ្នករៀនសូត្រ នៅគ្រប់ពេល និងគ្រប់កន្លែង (Crescente and Lee 2011)។ មួយវិញទៀត m-learning ក៏អាចកំណត់និយមន័យឲ្យទូលាយថាជា "ការរៀនសូត្រ គ្រប់បែប ដែលកើតមានឡើងនៅពេលអ្នករៀនសូត្រមិនស្ថិតនៅក្នុងទីតាំងជាប់លាប់ និងកំណត់ ជាមុនណាមួយ ឬក៏ការរៀនសូត្រដែលកើតមានឡើងនៅពេលអ្នករៀនសូត្រអាចចាប់យកឱកាស ល្អនៃការរៀនសូត្រ ផ្តល់ឡើងដោយបច្ចេកវិទ្យាចល័ត" (O'Malley et al. 2003: 6)។ ដោយសារ m-learning អាចកើតមានឡើងនៅតាមទីកន្លែងខុសៗគ្នានោះ យើងនឹងផ្តោតលើឱកាសរៀន សូត្រ ឆ្លងតាមវេទិកា MOOC ដូចជា Coursera, edX, FutureLearn, Iversity, Open2Study និង Udacity ប៉ុណ្ណោះ។

៣.៤.១.៣ ការប្រើឧបករណ៍ចល័តសម្រាប់ M-Learning ក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍

ការរៀនសូត្រ M-learning នៅមានកម្រិតនៅក្នុងប្រទេសលូតលាស់តិចជាងគេ។ ទោះ ជាយ៉ាងណាក្តី វាហាក់កាន់តែក្លាយជាសមាសធាតុដ៏មានប្រសិទ្ធភាពនៃការអប់រំពីចម្ងាយ ដែល អាចកែសម្រួលឲ្យស្របទៅតាមក្របខ័ណ្ឌស្ថាប័ន និងតម្រូវការរបស់បុគ្គល។ ឧបករណ៍ចល័ត អាច រកបាននៅសឹងគ្រប់កន្លែង និងមានតម្លៃថោកជាងកុំព្យូទ័រលើតុ (World Bank 2010; Traxler and Kukulska-Hulme 2005)។ ម្យ៉ាងទៀត ឧបករណ៍ចល័តអាចផ្តល់ប្រយោជន៍ផ្នែកអប់រំ ដូចជា លទ្ធភាពប្រើប្រាស់ធនធានសម្រាប់ការបង្រៀន និងរៀនសូត្រ ដោយប្រើប្រព័ន្ធអ៊ីនធឺណិតគ្មានខ្សែ ដែលអាចធ្វើការបានដូចគ្នានឹងកុំព្យូទ័រលើតុដែរ ហើយឧបករណ៍តែមួយវាមានច្រកទំនាក់ទំនង យ៉ាងច្រើន (Kukulska-Hulme and Traxler, 2005)។ មួយវិញទៀត បណ្តាញ Facebook បាន និងកំពុងធ្វើការលើគម្រោងមួយ ដើម្បីរៀបចំឲ្យសាមញ្ញនូវព័ត៌មានចុះផ្សាយ ក្នុងនោះមានទាំងកិច្ច សហប្រតិបត្តិការជាមួយ edX ដែលជាវេទិកា MOOC មួយសម្រាប់ឧបករណ៍ចល័ត។ កិច្ចការនេះ ផ្តោតជាពិសេសទៅលើប្រទេសលូតលាស់តិចជាងគេ ព្រោះមានច្រើនប្រទេសបានដើររំលងជំនាន់ កុំព្យូទ័រលើតុ ហើយនិយមប្រើឧបករណ៍ចល័តទូលំទូលាយជាងគេតែម្តង បើធៀបនឹងទូរស័ព្ទលើតុ កុំព្យូទ័រលើតុ ឬឧបករណ៍ភ្ជាប់បណ្តាញអ៊ីនធឺណិតនៅជាប់មួយកន្លែង (NewsB3ta 2013)។ ចំណុច នេះមានន័យថា ក្នុងអនាគតយ៉ាងខ្លី m-learners នៅកម្ពុជា នឹងអាចប្រើប្រាស់ edX តាមរយៈ ឧបករណ៍ចល័តគ្រប់ប្រភេទដែលអាចភ្ជាប់នឹងប្រព័ន្ធអ៊ីនធឺណិត។

សមាគមអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលមួយនៅកម្ពុជា ឈ្មោះថា ភាពជាដៃគូផ្នែកអប់រំនៃ អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល បានបង្កើតជាវីដេអូខ្លីមួយផ្នែកទៅលើការស្រាវជ្រាវ ដើម្បីជំរុញការប្រើ

ប្រាស់ ICT ក្នុងការរៀនសូត្រមួយជីវិត និងការសិក្សាក្រៅផ្លូវការ ដោយគូសបញ្ជាក់ពីបែបបទដែល ICT អាចពង្រឹងលទ្ធភាពរបស់អ្នករៀនសូត្រក្នុងការទទួលបានជំនាញ និងការអភិវឌ្ឍសង្គម។ វិធីអូ នោះបង្ហាញថា ប្រជាជនអាចរៀនពីអ្វីដែលខ្លួនចាប់អារម្មណ៍ ដោយស្វែងរកចំណេះដឹងនោះនៅលើ គេហទំព័រ YouTube ដូចជាពី របៀបជួសជុលរថយន្ត ឬរកមើលការបង្ហាត់បង្ហាញពីរបៀបតែងមុខ បែបថ្មីជាដើម។ ក្នុងវិធីនេះ គេប្រហែលមិនចាំបាច់មានសមត្ថភាពភាសាអង់គ្លេសទេ ដើម្បីអាចស្វែង យល់ពីរបៀបធ្វើបង្ហាញជារូបភាពព្រោះមានចំណេះដឹងពីមុនមកខ្លះដែរដែលអាចជួយដល់តម្រូវការ រៀនសូត្រនេះ។ អង្គការភាពជាដៃគូអប់រំនៃអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល (2014) បញ្ជាក់ថា ការប្រើ ប្រាស់ ICT អាចបង្កើនតម្លៃដល់ ការអប់រំកម្រិតឧត្តមសិក្សា, ការអប់រំផ្លូវការ និងមិនផ្លូវការ និងការ រៀនសូត្រមួយជីវិត។

៣.៤.២ ក្របខ័ណ្ឌទ្រឹស្តី និងហេតុផល

ជំពូកនេះ ប្រើប្រាស់ទ្រឹស្តី connectivism (ការអប់រំតាមរយៈការភ្ជាប់ទំនាក់ទំនង) និង heutagogy (ការរៀនសូត្រផ្អែកលើការតាំងចិត្តខ្លួនឯង)។ វេទិកា MOOC ផ្តល់នូវធនធានដែល បានកំណត់ទុកមុន ក្នុងក្របខ័ណ្ឌពេលវេលាជាក់លាក់មួយ និងសកម្មភាពជាទៀងទាត់ ហេតុនេះ វាមានលក្ខណៈស៊ីគ្នានឹងទ្រឹស្តី connectivism ដែលផ្តោតលើបរិបទនៃការរៀនសូត្រ ក្នុងនោះមាន ទាំងវប្បធម៌ផង ដែលជួយតម្រង់ទិសការយល់ដឹង និងការចង់ចេះចង់ដឹងរបស់អ្នករៀនសូត្រ។ ការ យល់ដឹង និងការរួមចំណែក របស់អ្នករៀនសូត្រម្នាក់ៗ អាចចែករំលែកគ្នាតាមរយៈវេទិកា MOOC ដើម្បីពង្រីកការយល់ដឹងជាតំបន់ស្តង់ដាររបស់សហគមន៍ ស្តីពីប្រធានបទនីមួយៗ។ នៅពេល m-learners នៅកម្ពុជា សម្រេចតាំងចិត្តបំពេញបន្ថែមលើការរៀនសូត្ររបស់ខ្លួន នៅគ្រឹះស្ថាន ឧត្តមសិក្សា តាមរយៈវេទិកា MOOC នោះ គឺជំពូកគេកំពុងធ្វើសកម្មភាពស្របតាមគោលការណ៍ រៀនសូត្រមួយជីវិត (Department of Education and Science 2000)។ ដោយសារហេតុផល ផ្ទាល់ខ្លួន ឬក្នុងវិជ្ជាជីវៈ m-learners នៅកម្ពុជា អាចទទួលបានប្រយោជន៍ពីធនធានរៀនសូត្រ ដែល មិនអាចរកបានក្នុងគុណភាពដូចគ្នា នៅគ្រឹះស្ថានអប់រំដែលខ្លួនកំពុងសិក្សា (Siemens 2012)។ នេះជាហេតុផលចម្បងមួយដែលវេទិកា MOOC អាចផ្តល់នូវធនធានសម្រាប់បង្រៀន និងរៀនសូត្រ ដល់ក្រុមអ្នករៀនសូត្រក្នុងទូទាំងពិភពលោក ក្នុងពេលដំណាលគ្នា។

រាល់ទ្រឹស្តីខាងលើ ស្ថិតក្នុងគោលគំនិតមួយនៃ heutagogy ក្នុងលក្ខណៈជាវិធីសាស្ត្រជួយ បំភ្លឺពីចរិតលក្ខណៈនៃការរៀនសូត្រតាមរយៈវេទិកា MOOC ដែលទាមទារនូវការតាំងចិត្តខ្លួនឯង (Hase and Kenyon 2007) ដើម្បីសម្រេចគោលដៅរៀនសូត្ររបស់ខ្លួន។ Heutagogy កំណត់ថា អ្នករៀនសូត្រតាមការតាំងចិត្តខ្លួនឯង គឺជាគន្លឹះនៃការរៀនសូត្ររបស់ពួកគេ (Wheeler 2012) តាមរយៈវេទិកា MOOC។ អ្នករៀនសូត្រត្រូវមានភាពឯករាជ្យខ្ពស់ ដើម្បីអាចប្រើប្រាស់សម្ភារៈរៀន សូត្រ ដោយមានការជួយទ្រទ្រង់តិចតួចពីអ្នកសម្របសម្រួលនៅក្នុងប្រព័ន្ធកុំព្យូទ័រ។

វេទិកាអប់រំតាមអ៊ិនធឺណិត ផ្តល់បទពិសោធន៍មិនដូចគ្នានឹងគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សាទេ។ វេទិកា MOOC មិនមែនសម្រាប់ជំនួសទេ តែសម្រាប់ជួយបំពេញបន្ថែមដល់គ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សា។ វេទិកា MOOC មិនមែនជារៀនបណ្តុះបណ្តាលតាមអ៊ិនធឺណិតតាមបែបពីមុននោះទេ។ វាជាវេទិកាបើកចំហ

សម្រាប់មនុស្សគ្រប់រូប នៅគ្រប់ទីកន្លែងដែលមានលទ្ធភាពប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធអ៊ីនធឺណិតអាចទុកចិត្ត
បាន ហើយទទួលបានចុះឈ្មោះចូលរៀនរាប់ពាន់នាក់នៅក្នុងវគ្គនីមួយៗ។

វេទិកា MOOC មានស្រាប់ តាមធម្មតាផ្តល់វគ្គសិក្សាមួយចំនួនដោយឥតគិតថ្លៃ ប៉ុន្តែតម្រូវឲ្យ
បង់ប្រាក់ នៅពេលអ្នកសិក្សាចង់បានវិញ្ញាបនបត្របញ្ជាក់ពីការបញ្ចប់វគ្គ ឬកម្រិតសិក្សារបស់ខ្លួន។
ជំពូកនេះ លើកទឹកចិត្តឲ្យ m-learners នៅប្រទេសកម្ពុជា ទាញយកអត្ថប្រយោជន៍ពីការរៀនសូត្រ
ដែលអាចទទួលបានដោយឥតគិតថ្លៃ និងអាចជ្រើសរើសបង់ប្រាក់ ទៅតាមតម្រូវការផ្សេងទៀត
របស់ខ្លួន។

វេទិកា MOOC មិនមែនជាសាកលវិទ្យាល័យតាមប្រព័ន្ធអ៊ីនធឺណិតនោះទេ។ សាកល
វិទ្យាល័យឈ្លីៗ បានបង្កើតវាឡើងក្នុងបំណងកសាងនូវធនធាន សម្រាប់ជួយឲ្យអ្នករៀនសូត្ររាប់
លាននាក់ពង្រីកគុណសម្បត្តិខ្លួន។ អ្នករៀនសូត្រអាចស្វែងរកវេទិកា MOOC ដែលប្រមូលផ្តុំជាចំពែក
ឯង ឬជាលក្ខណៈក្រុម នៅក្នុង Apple App Store។ ក្រុម MOOC និង MOOCs4U ជាកម្មវិធីឥតគិត
ថ្លៃពីរនៅក្នុង Apple App Store ដែលផ្តល់នូវវេទិកា MOOC រួមគ្នា៖ Coursera, edX, FutureLearn,
Iversity, Open2Study និង Udacity។ វេទិកា MOOC មួយចំនួន ដូចជា Coursera និង Udacity ក៏
អាចរកបានក្នុងលក្ខណៈជាកម្មវិធីជាចំពែកឯងដែរ។

MOOCs មិនមែនគ្មានចោទបញ្ហានោះទេ។ អ្នករៀនសូត្រច្រើននាក់ពេកនៅក្នុង MOOC ជាក់
លាក់ណាមួយ, ការទាក់ទងគ្នាទៅវិញទៅមកក្នុងកម្រិតទាប រវាងអ្នករៀនសូត្រ នឹងត្រូវ ព្រមទាំង
កង្វះការសន្សំពិន្ទុ (credit) សម្រាប់បញ្ជាក់នូវការបញ្ចប់វគ្គសិក្សា ធ្វើឲ្យអ្នករៀនសូត្រជាច្រើននាក់
ដកខ្លួនចេញពីវគ្គសិក្សា។ Morris (2013) រាយការណ៍ថា បញ្ហាប្រឈមទាំងនេះ ធ្វើឲ្យសាកល
វិទ្យាល័យ Harvard (Harvard Business Review 2014) អំពាវនាវឲ្យមានការត្រួតពិនិត្យច្រើនចំពោះ
ទៀតលើ MOOCs ដែលផ្តល់តាមរយៈ edX ។ បំណងប្រាថ្នាខ្លាំងក្លាចង់រៀនសូត្រ និងសមត្ថភាពធ្វើ
ការដោយឯករាជ្យ ទំនងជាកត្តាជំរុញជោគជ័យក្នុងបរិបទនៃ MOOC នាបច្ចុប្បន្ន។

៣.៤.៣ ការឈានទៅធ្វើយុទ្ធនាការថ្នាក់ជាតិដូចបានស្នើឡើង

ដើម្បីឈានទៅធ្វើយុទ្ធនាការថ្នាក់ជាតិដូចបានស្នើឡើង សម្រាប់ជំរុញការប្រើប្រាស់វេទិកា
MOOC នោះ CDRI បានប្តេជ្ញាចិត្ត និងត្រៀមខ្លួនជាស្រេច ធ្វើការពិភាក្សាបន្ថែមពីយុទ្ធនាការនេះ
ជាមួយក្រសួងអប់រំ, សមាជិកក្រុមការងារវិស័យអប់រំ (ធនាគារអភិវឌ្ឍន៍អាស៊ី, UNESCO, ធនាគារ
ពិភពលោក, UNICEF និង USAID), វិស័យឯកជន និងដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ដទៃទៀត។ ផ្អែកលើចក្ខុវិស័យ
រួមគ្នាមួយ យុទ្ធសាស្ត្រលំអិតសម្រាប់យុទ្ធនាការនេះ អាចរចនារៀបចំឡើងនៅពេលក្រោយតាមការ
ជួបគ្នាពិគ្រោះយោបល់។

នាបច្ចុប្បន្ន យើងស្នើឡើងនូវមធ្យោបាយមួយចំនួន សម្រាប់ជំរុញគំនិតផ្តួចផ្តើមនេះទៅមុខ។
ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយសង្គម ជាមធ្យោបាយមួយសម្រាប់ឈោងឲ្យដល់សាធារណជន ជាពិសេស
m-learners នៅកម្ពុជា។ សកម្មភាពជាក់ស្តែងមួយ អាចជាការបង្កើតគេហទំព័រ Facebook
សម្រាប់យុទ្ធនាការពន្យល់លំអិតពីវេទិកា MOOC ដែលមានស្រាប់ និងវិធីដែលអ្នករៀនសូត្រអាច
ប្រើប្រាស់វាបាន។ នៅលើគេហទំព័រ Facebook គេអាចបែងចែកជាផ្នែកមួយសម្រាប់តែសំណួរ

និងចម្លើយ ដែលអាចឲ្យសាធារណជន និង m-learners ទាក់ទងជាមួយសមាជិកក្រុមយុទ្ធនាការ បាន។ ក្នុងចំណោមឧបករណ៍ផ្សព្វផ្សាយសង្គមនានា Facebook មានឥទ្ធិពលជាខ្លាំង ហើយផ្តល់ នូវអត្ថប្រយោជន៍ផ្សេងៗជាច្រើន សម្រាប់ផ្នែកអប់រំ។ គេហទំព័រ Facebook អាចបង្កើតនូវវត្តមាន សង្គម និងអារម្មណ៍ផ្សារភ្ជាប់ជាក្រុម ដែលផ្តល់នូវអត្ថប្រយោជន៍ផ្នែកអប់រំជាច្រើន (Garrison, Anderson and Archer 1999) សម្រាប់អ្នករៀនសូត្រថ្នាក់ឧត្តមសិក្សា។ Gunawardena and Zittle (1997) បញ្ជាក់ថា វត្តមានសង្គមបង្កើតនូវអារម្មណ៍ពេញចិត្តនឹងកម្មវិធីរៀនសូត្រ។ វាក៏ផ្តល់ នូវអារម្មណ៍ចូលរួមជាសហគមន៍ ដែលគេតែងតែវាយការណ៍ថា នៅខ្វះខាតនៅក្នុងរចនាសម្ព័ន្ធ MOOC បច្ចុប្បន្ន ហើយដែលអាចឲ្យអ្នកសិក្សាវត្តស្រដៀងៗគ្នា ធ្វើការទាក់ទងគ្នា និងជួយគាំទ្រគ្នា ទៅវិញទៅមកបាន។

បណ្តាញសង្គមមានឥទ្ធិពលវិជ្ជមានដូចលើកខាងលើក៏ពិតមែន ប៉ុន្តែក៏អាចបង្កក្តីបារម្ភផ្នែក ក្រុមសីលធម៌មួយចំនួនដែរ។ បណ្តាញសង្គមមានគោលដៅមួយ ធ្វើការផ្លាស់ប្តូរព័ត៌មានគ្នាឲ្យបាន រហ័ស ក៏ប៉ុន្តែមនុស្សពេញវ័យខ្លះ មិនមានទម្លាប់បង្ហាញពីគំនិតរបស់ខ្លួនជាសាធារណៈទេ ប្រសិន បើពួកគេមិនអាចគ្រប់គ្រងលើការចែករំលែកព័ត៌មាននោះបាន (Cain and Fink 2010) ព្រោះ ព័ត៌មានសម្រាប់ចែករំលែកតែដល់ក្រុមសង្គមជាក់លាក់ណាមួយ វាអាចបានទៅដល់ ក្រុមមិនមែន គោលដៅដទៃទៀត។ ម្យ៉ាងទៀត អ្នកប្រើប្រាស់ខ្លះអាចច្នៃប្រើប្រាស់បណ្តាញសង្គមឲ្យបម្រើផល ប្រយោជន៍របស់ខ្លួន ឬក្រុមខ្លួន។ ដោយសារហេតុផលនេះ អ្នកប្រើប្រាស់បណ្តាញសង្គមត្រូវយល់ ច្បាស់ពីផលប៉ះពាល់បន្ទាប់បន្សំផ្សេងៗ មុននឹងវាយតម្លៃទៅលើព័ត៌មានដែលទទួលបាន។ ការ កែប្រែគោលការណ៍រក្សាការសម្ងាត់របស់បុគ្គល និងបែបបទដែលបណ្តាញសង្គមប្រើប្រាស់ព័ត៌មាន ផ្ទាល់ខ្លួនរបស់បុគ្គល កំពុងតែដំណើរការទៅមុខ។ ដើម្បីប្រើប្រាស់បណ្តាញសង្គម គេគួរប្រយ័ត្ន ប្រយ័ត្នបង្កើតនូវសេចក្តីណែនាំបង្ហាត់បង្ហាញផ្សេងៗ ដើម្បីជួយអ្នកទើបប្រើដំបូងឲ្យយល់ដឹងពេញ លេញពីអត្ថប្រយោជន៍ និងគុណវិបត្តិនៃបណ្តាញសង្គម។

**៣.៤.៤ ផលពាក់ព័ន្ធនៅដល់គោលនយោបាយ និងយុទ្ធសាស្ត្រអប់រំ
កម្រិតឧត្តមសិក្សា**

ជំពូកនេះ អំពាវនាវឲ្យមានយុទ្ធនាការថ្នាក់ជាតិមួយ ដើម្បីជំរុញការប្រើប្រាស់វេទិកា MOOC ហេតុនេះ គួរលើកបង្ហាញពីផលពាក់ព័ន្ធខ្លះៗដល់ផ្នែកអប់រំ ជាពិសេស គោលនយោបាយ និង យុទ្ធសាស្ត្រកំណែទម្រង់ការអប់រំកម្រិតឧត្តមសិក្សា ដែលអាចរួមចំណែកជួយទ្រទ្រង់ដល់ផែនការ យុទ្ធសាស្ត្រវិស័យអប់រំឆ្នាំ២០១៤-១៨។

នៅក្នុងវប្បធម៌លើកកម្ពស់ការចូលរួមនៃសតវត្សរ៍ទី២១ នេះ អ្នករៀនសូត្រលែងជាអ្នកចាំ តែទទួលចំណេះដឹងដូចកាលពីមុនទៀតហើយ ប៉ុន្តែជាអ្នករួមចំណែកសកម្មបង្កើតចំណេះដឹងនោះ (Gunawardena, Lowe and Anderson 1997; Hibbert and Rich 2006; Kilgore 2001) ដោយពួកគេចូលរួមធ្វើការជាមួយគ្នា ឬចូលពាក់ព័ន្ធប្រើប្រាស់សម្ភារៈឯកសារផ្តល់ឲ្យ តាមរយៈ សំណុំទិន្នន័យជាប្រព័ន្ធ ដូចជា វេទិកា MOOC ជាដើម។ ដោយសារវេទិកាទាំងនេះបើកចំហ ដោយឥតគិតថ្លៃ សម្រាប់អ្នករៀនសូត្រក្នុងទូទាំងពិភពលោក ដូច្នេះកម្ពុជាអាចប្រើប្រាស់វាធ្វើជា ចំណុចចាប់ផ្តើមបាន។ នៅពេលប្រជាជនកម្ពុជាយល់ដឹងពីមាតិកានៃវេទិកាទាំងនោះ និងបង្កើត

ជំនាញបច្ចេកទេសរបស់ខ្លួនបានហើយ ពួកគេអាចបង្កើតនូវចំណេះដឹង និងព័ត៌មានសមស្រប
នឹងបរិបទ តម្រូវការ និងវប្បធម៌របស់ខ្លួន។ ចំណុចសំខាន់បំផុតគឺ ចំណេះដឹង និងព័ត៌មាន
លែងមានតែនៅក្នុងសៀវភៅសិក្សា ឬការចងចាំរបស់គ្រូបង្រៀនទៀតហើយ។ បច្ចេកវិទ្យាបាន
បើកឲ្យមានលទ្ធភាពប្រើប្រាស់ព័ត៌មានដ៏សន្លឹកសន្លាប់ ដែលស្តុកទុកនៅក្នុងសំណុំទិន្នន័យ និង
ចែករំលែកតាមរយៈប្រព័ន្ធអ៊ីនធឺណិត។ នៅពេលយើងកំពុងគិតគូរកំណត់ទិសដៅថ្មី សម្រាប់
កម្មវិធីបណ្តុះបណ្តាលគ្រូបង្រៀននៅកម្ពុជានោះ យើងក៏ត្រូវគិតគូរឡើងវិញ ពីតួនាទីរបស់ពួក
គាត់ដែរ។ គ្រូបង្រៀននៅសតវត្សរ៍ទី២១ ត្រូវយល់ដឹងពីវិធីធ្វើឲ្យអ្នករៀនសូត្រ ចូលរួមគិតគូរថ្លឹង
ថ្លែងអំពីចំណេះដឹងអាចស្វែងរកបាន។ អ្នករៀនសូត្រត្រូវរៀនពីរបៀបវាយតម្លៃពីប្រភពពិតតត
ក្លែងក្លាយ, កេរ្តិ៍ឈ្មោះ និងសិទ្ធិអំណាច។ ពួកគេត្រូវសិក្សាឲ្យដឹងថា តើសិទ្ធិអំណាចវាធ្វើការយ៉ាង
ណានៅក្នុង និងតាមរយៈអត្ថបទផ្សេងៗ និង តើអត្ថបទមានជំហរយ៉ាងណា ហើយនរណាបាន
ចំណេញពីជំហរនៃឯកសារសិក្សាទាំងនេះ។ ពួកគេត្រូវតែក្លាយទៅជាអ្នកជួយសម្រួល ក្នុងការ
រៀនសូត្រ (Khowles 1975) ឬ "គ្រូបង្ហាត់បង្រៀន" ដែលអាចជួយបង្ហាញផ្លូវដល់អ្នករៀនសូត្រ
ឲ្យចេះពីវិធីស្វែងរកចំណេះដឹងដោយខ្លួនឯង។ វគ្គបណ្តុះបណ្តាលគ្រូបង្រៀន ត្រូវតែក្លាយជារដ្ឋ
កូនកាត់រវាង យុទ្ធសាស្ត្របង្រៀនដូចពីអតីតកាលដែលត្រូវធ្វើឡើងនៅទល់មុខគ្នា ជាមួយនឹង
បរិបទរៀនសូត្របែបចល័ត ឬតាមប្រព័ន្ធកុំព្យូទ័រ ដែលក្នុងនោះអ្នករៀនសូត្រមានលទ្ធភាពចូល
ស្វែងរកព័ត៌មានសម្រាប់បំពេញបន្ថែម និងពង្រឹងនូវលទ្ធផលសិក្សាតាមការកំណត់នៅក្នុងកម្មវិធី
សិក្សាជាតិ។

ដើម្បីអាចទទួលបានអត្ថប្រយោជន៍ជាអតិបរមាពីវេទិកា MOOC ពួក m-learners នៅកម្ពុជា
ត្រូវពង្រីកយ៉ាងហោចណាស់នូវចំណេះដឹងពីរមុខ គឺ ភាសាអង់គ្លេស និងកុំព្យូទ័រ។ អ្នកដែល
បំពេញតាមតម្រូវការចាំបាច់នេះបានហើយ គឺអាចចុះឈ្មោះចូលរៀនភ្លាមៗក្នុងវេទិកា MOOC
តាមរយៈកម្មវិធីចល័តដែលមានស្រាប់។ ចំពោះអ្នកដែលមានជំនាញកុំព្យូទ័រ និងភាសាអង់គ្លេស
មានកម្រិតវិញ ប្រហែលត្រូវការជំនួយទ្រទ្រង់បន្ថែមទៀត។ ក្រសួងអប់រំ គួរស្វែងរកមធ្យោបាយ
បែបថ្មី ដើម្បីផ្តល់ជំនួយទ្រទ្រង់ដ៏ចាំបាច់នេះដល់អ្នករៀនសូត្រ។ នេះហើយជាមូលហេតុដែលត្រូវ
អំពាវនាវឲ្យធ្វើយុទ្ធសាស្ត្រកាត់ជាតិមួយ ដើម្បីជំរុញការប្រើប្រាស់ឧបករណ៍ចល័ត។

៣.៤.៥ សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

គោលការណ៍ Heutagogy អាចអនុវត្តបានល្អជាមួយ m-learning និង m-learners។
ប៉ុន្តែគោលការណ៍នេះ បានធ្វើការសន្មត់មួយចំនួនអំពី ចំណេះដឹង ជំនាញ និងសមត្ថភាព ដែល
អ្នករៀនសូត្រមានស្រាប់ សម្រាប់អនុវត្តកិច្ចការនេះ។ សម្រាប់ប្រជាជនកម្ពុជាជាច្រើននាក់
លទ្ធភាពបានចូលរៀនក្នុងវគ្គបណ្តុះបណ្តាលរបស់ក្រសួងអប់រំ ស្តីពី "ការផ្លាស់ប្តូរទៅរក MOOC"
អាចមានប្រយោជន៍។ វគ្គសិក្សាបែបនេះអាចធានាថា អ្នករៀនសូត្រមានជំនាញភាសាអង់គ្លេស
ជំនាញបច្ចេកទេស និងជំនួយទ្រទ្រង់ដ៏ចាំបាច់ ដើម្បីអភិវឌ្ឍ "ចំណេះដឹងផ្នែកសិក្សាស្រាវជ្រាវ"។
មុខវិជ្ជានីមួយៗតែងមានបែបបទផ្ទាល់របស់វា សម្រាប់ការសរសេរអំពីប្រធានបទផ្សេងៗដោយ
មានភារកិច្ច និងប្រវត្តិសាស្ត្រពាក់ព័ន្ធជាច្រើនផង។ វេទិកា MOOC ជាជម្រើសមួយដែលកម្ពុជា
អាចគិតគូរពិចារណា នៅពេលឈានចូលក្នុងប្រព័ន្ធអប់រំកម្រិតខ្ពស់សិក្សាសាកលមួយ កំពុង

ផ្លាស់ប្តូរជាបន្តបន្ទាប់។ វគ្គសិក្សាដែលអាចរកបានតាមរយៈ MOOCs អាចមានប្រយោជន៍ដើម្បី
ទទួលបានព័ត៌មាន និងចំណេះដឹងដែលគេបានចងក្រងឡើង និងចែករំលែកដោយឥតគិតថ្លៃ។
ប៉ុន្តែគ្មានសៀវភៅ ឬវគ្គសិក្សាណាមួយដែលអព្យាក្រឹត្យនោះទេ។ វគ្គសិក្សាចន្លោះរៀបចំឡើង
ដោយសាកលវិទ្យាល័យធំៗនៅបស្ចឹមប្រទេស ប្រហែលមិនស៊ីគ្នានឹងបរិបទនៅក្នុងប្រទេសផ្សេង
ទេ។ ដោយទទួលស្គាល់ថា វគ្គសិក្សាមកទល់សព្វថ្ងៃមានជួបបញ្ហា ដូចជា កង្វះជំនួយទ្រទ្រង់ និង
គុណភាពអន់ជាដើមនោះ កម្ពុជាអាចធ្វើសកម្មភាពជំរុញការប្រើប្រាស់ MOOCs ឲ្យក្លាយទៅជា
យុទ្ធសាស្ត្រអប់រំមួយ តាមរយៈការផ្តល់ជំនួយទ្រទ្រង់ដ៏ចាំបាច់ ដើម្បីធានាឲ្យអ្នករៀនសូត្រទទួល
បានជោគជ័យ។ យុទ្ធសាស្ត្រជំរុញការប្រើប្រាស់ MOOCs គួរមានបញ្ចូលនូវរបៀបវារៈស្រាវជ្រាវ
មួយដែលអាចកំណត់ និងដោះស្រាយបញ្ហាទាក់ទងនឹងតម្រូវការ និងបទពិសោធន៍ជាក់លាក់របស់
ប្រជាជនកម្ពុជា ដើម្បីធ្វើការកែលំអជាបន្តបន្ទាប់។

បញ្ជីគន្លងនិទ្ទេស

Ally, M. 2010. *Mobile learning: Transforming the delivery of education and training*. Edmonton, AB: AU Press.

Beaven, T., M. Hauck, A. Comas-Quinn, T. Lewis and B. de los Arcos. 2014. “MOOCs: Striking the Right Balance between Facilitation and Self-Determination.” *MERLOT Journal of Online Learning and Teaching* 10(1): 31-43.

Cain, J. and J. L. Fink. 2010. “Legal and ethical issues regarding social media and pharmacy education.” *American Journal of Pharmaceutical Education* 74(10): 1-8.

Crescente, M.L. and D. Lee. 2011. “Critical issues of M-Learning: design models, adoption processes, and future trends”. *Journal of the Chinese Institute of Industrial Engineers* 28(2), 111–123.

Department of Education and Science. 2000. “Learning for Life: White Paper on Adult Education.” Dublin, Ireland: Department of Education and Science.

Garrison, D.R., T. Anderson and W. Archer. 1999. “Critical Inquiry in a Text-based Environment: Computer Conferencing in Higher Education.” *The Internet and Higher Education* 2(2-3): 87-105.

Gunawardena, C.N. and F. Zittle. 1997. Social Presence as a Predictor of Satisfaction within a Computer Mediated Conferencing Environment. *American Journal of Distance Education* 11(3): 8-26.

Gunawardena, C.N., C.A. Lowe and T. Anderson. 1997. “Analysis of a Global Online Debate and the Development of an Interaction Analysis Model for Examining Social Construction of Knowledge in Computer Conferencing.” *Journal of Educational Computing Research* 17: 397-431.

Harvard Business Review. 2014. “The Real Revolution in Online Education Isn’t MOOCs.” Accessed 19 October 2014. <http://blogs.hbr.org/2014/10/the-real-revolution-in-online-education-isnt-moocs/>.

Hase, S. and C. Kenyon. 2007. “Heutagogy: A Child of Complexity Theory.” *Complicity: An International Journal of Complexity and Education* 4(1): 111-119. Accessed 19 October 2014 <http://wigan-ojs.library.ualberta.ca/index.php/complicity/article/viewFile/8766/7086>.

Hibbert, K. and S. Rich. 2006. “Virtual Communities of Practice.” In *The International Handbook of Virtual Learning Environments*, edited by J. Weiss, J. Nolan and P. Trifonasds. Dordrecht, Netherlands: Kluwer Academic Publishers.

Kilgore, W. 2001. “Critical and Postmodern Perspectives on Adult Learning.” In *New update on adult learning theories*, edited by S.B. Merriam. San Francisco: Jossey-Bass.

Knowles, M.S. 1975. *Self-Directed Learning: A Guide for Learners and Teachers*. New York: Association Press.

Kukulska-Hulme, A. and J. Traxler. 2005. *M-learning: A handbook for educators and trainers*. London: Taylor and Francis.

MoEYS. 2014a. *Education Strategic Plan 2014-2018*. Phnom Penh: MoEYS.

MoEYS. 2014b. “The Ministry of Education, Youth and Sports, together with Cellcard, officially launches an ICT Project that aims to elevate the quality of education in Cambodia through ICT.” Accessed 2 November 2014. <http://www.moeys.gov.kh/en/minister/page/601.html#.VER23PnumSo>.

MoEYS. 2010. *Master Plan for Information and Communication Technology in Education 2009-2013*. Phnom Penh: Ministry of Education, Youth and Sport.

MoEYS. 2009. *Education Strategic Plan 2009-2013*. Phnom Penh: MoEYS.

Morris, L.V. 2013. “Emerging Technologies and Quality.” *Innovation in Higher Education* 38: 251-252.

NewsB3ta. 2013. “Facebook for every phone and its impact on the developing world.” Accessed 5 November 2014. <http://mobileinthedevelopingworld.wordpress.com/2013/08/11/facebook-for-every-phone-and-its-impact-on-the-developing-world/>.

NGO Education Partnership. 2014. “The benefits of ICT in non-formal education and lifelong learning.” Accessed 19 October 2014. <https://www.youtube.com/watch?v=tYqF7n0cvBg>.

O’Malley, G. Vavoula, J.P. Glew, J. Taylor, M. Sharples and P. Lefrere. 2003. “MOBILearn: Guidelines for learning/teaching/tutoring in a mobile environment.” Accessed 5 November 2014. <http://www.mobilearn.org/download/results/guidelines.pdf>

Peterson, L. and B. Low. 2011. “Student Attitudes Towards Mobile Library Services for Smartphone.” *Journal of Library Hi Tech* 29(3): 412-423.

Pozzi, F. 2007. “The Impact of M-Learning in School Context: An ‘Inclusive’ Perspective.” In *Universal Access in HCI, HCII, LNCS 4556*, edited by C. Stephanidis . Berlin: Springer-Verlag.

Ramaley, J. and L. Zia. 2005. “The Real versus the Possible: Closing the Gaps in Engagement and Learning.” Accessed 19 October 2014. <http://www.educause.edu/research-and-publications/books/educating-net-generation/real-versus-possible-closing-gaps-engagement-and-learning>.

Richardson, J.W. 2014. “ICT in Education Reform in Cambodia: Problems, Politics, and Policies Impacting Implementation.” *Information Technologies and International Development* 4(4): 67-82.

Siemens, G. 20125. “MOOCs are really a platform.” Accessed 2 November 2014. <http://www.elearnspace.org/blog/2012/07/25/moocs-are-really-a-platform/>.

Traxler, J. and A. Kukulska-Hulme. 2005. *Mobile learning in developing countries*. Vancouver: Commonwealth of Learning.

UNESCO. 2006. *Guidebook on ICT in Teaching and Learning*. Phnom Penh: UNESCO.

Wheeler, S. 2012. “Theories for the Digital Age: Self-Regulated Learning.” Accessed 2 November 2014. <http://steve-wheeler.blogspot.co.uk/2012/10/theories-for-digital-age-self-regulated.html>.

Wong, S.H.R. 2011. “Which Platform Do Our Users Prefer: Website or Mobile App?” *Journal of Reference Services Review* 40(1): 103-115.

World Bank. 2010. *Cambodia: Review of Government Information and Communication Technologies*. ICTS) Policies and Investments. Phnom Penh: World Bank.

៤

ការរៀបចំ និងពង្រីក ការអប់រំនិងបណ្តុះបណ្តាល បច្ចេកទេសនិងវិជ្ជាជីវៈ នៅកម្ពុជា

៤.១ សេចក្តីផ្តើម

សេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា ដែលស្ថិតនៅក្នុងចំណោមសេដ្ឋកិច្ចមានកំណើនខ្ពស់ជាងគេនៅក្នុងតំបន់ ត្រូវបានជម្រុញដោយការរីកលូតលាស់យ៉ាងលឿននៃវិស័យឯកជន និងវិនិយោគផ្ទាល់ពីបរទេស។ ដើម្បីទ្រទង់ដល់កំណើននេះ និងធានាឲ្យវិស័យឯកជន អាចរីកលូតលាស់យ៉ាងខ្លាំងក្លានៅក្នុង បរិបទនៃកំណើនសមាហរណកម្មក្នុងតំបន់និងសាកលលោក និងតម្រូវការនៃសេដ្ឋកិច្ចមួយដែល ពឹងផ្អែកលើចំណេះដឹងនោះ អាទិភាពចម្បងរបស់រដ្ឋាភិបាល គឺបង្កើនកម្លាំងពលកម្ម។ វិស័យ ឯកជនបានបង្កើតនូវឧស្សាហកម្មសំខាន់ៗ ប៉ុន្តែ មិនទាន់មានការផ្គត់ផ្គង់កម្លាំងពលកម្មជំនាញ គ្រប់គ្រាន់ទេ ដោយសារមួយផ្នែកមកពីប្រព័ន្ធអប់រំបច្ចុប្បន្នផ្ដោតខ្លាំងលើការអប់រំទូទៅ និងមិនមែន លើការអប់រំ និង បណ្តុះបណ្តាលបច្ចេកទេស និងវិជ្ជាជីវៈ (TVET) (D'Amico 2012)។ TVET ផ្តល់នូវជំនាញចាំបាច់ដល់កម្លាំងពលកម្ម និងជួយបំពេញកង្វះខាត ក្នុងទីផ្សារពលកម្មបច្ចុប្បន្ន (Roosdiono 2012)។ រដ្ឋាភិបាលបានទទួលស្គាល់ថា TVET នឹងអនុញ្ញាតឲ្យកម្ពុជា "គាស់កំណប់" កម្លាំងពលកម្ម (KhmerTimes<http://www.khmertimeskh.com/news/799/public-private-partnership-----contributes-to-labor-development/>)។ TVET ក៏មានសក្តានុពលជួយបង្កើន ផលិតភាពកសិកម្ម និងការប្រកបមុខរបរដោយខ្លួនឯង ក្នុងចំណោមជនងាយរងគ្រោះ និងអ្នក ក្រីក្រនៅជនបទ (ADB 2009)។ ប៉ុន្តែកន្លងមក ការអភិវឌ្ឍ TVET នៅកម្ពុជា ត្រូវរាំងស្ទះដោយសារ កង្វះការយល់ដឹងពីទីផ្សារការងារ ការយល់ខុសពីការងារផ្នែកលើ TVET ថាជាការងារលំដាប់ទី២ និងមានគុណភាពទាបជាងក្នុងការអប់រំជាទូទៅ។

ជំពូកនេះ បង្ហាញពីសក្តានុពលនៃ TVET ក្នុងការបង្កើតពលករមានជំនាញ និងអ្នករៀនសូត្រ មួយជំរិត ដែលអាចចូលបម្រើការងារជួយជំរុញឧស្សាហូបនីយកម្មនៅកម្ពុជា។ ជំពូកនេះជាដំបូង រៀបរាប់ត្រួសៗពី TVET ក្នុងស្ថានភាពបច្ចុប្បន្ន ព័ត៌មានពីទីផ្សារពលកម្ម ឧបសគ្គនិងបែបបទដែល TVET អាចជួយបំពេញកង្វះជំនាញឲ្យយុវជន ជាមួយនឹងការផ្តល់ការងារឲ្យពួកគេ។ នៅចុងបញ្ចប់ នឹងមានការផ្តល់ជាអនុសាសន៍ផ្នែកគោលនយោបាយមួយចំនួនលើ TVET ។

៤.២ វិធីសាស្ត្រស្រាវជ្រាវ និងកម្រងសំណួរ

ការសិក្សានេះ ប្រើវិធីសាស្ត្រស្រាវជ្រាវបែបគុណភាព ដែលពឹងផ្អែកជាចម្បងលើការប្រមូល ទិន្នន័យពីឯកសារ និងទិន្នន័យបឋមបានពីបទសម្ភាសន៍ជាមួយអ្នកផ្តល់សេវា TVET ក្នុងអង្គការ មិនមែនរដ្ឋាភិបាល (NGOs) ស្ថាប័នរដ្ឋាភិបាល និងក្រុមហ៊ុនឯកជននានា។ ទិន្នន័យទាំងនេះបាន

លន់ ពេជ្រតារា អ្នកស្រាវជ្រាវ និង បណ្ឌិត យ៉ាង សុផី អ្នកស្រាវជ្រាវ នៃវិទ្យាស្ថាន CDR។

ចងក្រងឡើងដើម្បីឆ្លើយនឹងសំណួរស្រាវជ្រាវ ៤ សំខាន់ៗ៖ តើ TVET នៅកម្ពុជាមានស្ថានភាពយ៉ាងណា នាពេលបច្ចុប្បន្ន? តើទីផ្សារពលកម្មមានតម្រូវការអ្វីខ្លះ និងជាប់ពាក់ព័ន្ធយ៉ាងណាជាមួយនឹង TVET? តើ TVET ត្រូវប្រឈមនឹងឧបសគ្គចម្បងៗអ្វីខ្លះ? តើយើងអាចរៀបចំ និងពង្រីក TVET យ៉ាងណាដែរ ដើម្បីបង្កើនចំនួនពលករមានជំនាញ និងអ្នករៀនសូត្រមួយជីវិត? នៅខែកក្កដា ២០១៤ មានការធ្វើសម្ភាសន៍ពាក់កណ្តាលរៀបរយ ជាមួយក្រុមហ៊ុនឯកជនចំនួន ៦ និងអ្នកផ្តល់សេវា TVET ពីស្ថាប័នរដ្ឋាភិបាលចំនួន ៤ និង NGO ចំនួន ៤។ បទសម្ភាសន៍នានា បានយកមកចម្លងចេញជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ហើយប្រធានបទ និងប្រធានបទរង នៃបទសម្ភាសន៍ បានយកមករៀបចំ និងផ្គុំគ្នា សម្រាប់ការធ្វើវិភាគទិន្នន័យទៅតាមសាច់រឿង។

៤.៣ លទ្ធផលការឃើញតាមការធ្វើសម្ភាសន៍ជាមួយអ្នកផ្តល់ព័ត៌មានគន្លឹះ

៤.៣.១ កងខ្វះខាតជំនាញ

អត្រាចុះឈ្មោះចូលរៀននៅគ្រប់ថ្នាក់ នៅមានកម្រិតទាប លើកលែងតែថ្នាក់បឋមសិក្សា។ បញ្ហានេះ នាំឲ្យមានភាពមិនស៊ីគ្នាជាខ្លាំងរវាងតម្រូវការកម្លាំងពលកម្ម និងកម្លាំងពលកម្មយ៉ាងច្រើនដែលគ្មានជំនាញ (OECD 2013)។ ផ្អែកលើអង្កេតនាពេលថ្មីៗ ស្តីពីទីផ្សារពលកម្មនៅកម្ពុជា (Bruni, Luch and Kuoch 2013) មានជំនាញ ៤ ដែលតែងតែខ្វះខាតឡើយៗជាងគេ គឺជំនាញបច្ចេកទេស ជំនាញជាក់លាក់តាមប្រភេទការងារ ជំនាញភាសាបរទេស និងជំនាញធ្វើទំនាក់ទំនង។ មានគ្រឹះស្ថានប្រមាណ ៥៥% បញ្ជាក់ថា លទ្ធផលការងាររបស់និយោជិត មិនបានពេញលេញតាមតម្រូវការរបស់និយោជកទេ (Bruni, Luch and Kuoch 2013)។ ចំណុចនេះគូសបញ្ជាក់ពីសារៈសំខាន់នៃជំនាញទន់ និងជំនាញស្តុល (soft skills and hard skills) ដែលនឹងមានពិភាក្សាដូចតទៅ។

៤.៣.២ ជំនាញទន់

ជំនាញទន់ដែលអ្នកផ្តល់ព័ត៌មានបានលើកឡើង មានដូចជា ការធ្វើទំនាក់ទំនង ការធ្វើការងារជាក្រុម ភាពសុចរិត ការមានវិន័យផ្ទាល់ខ្លួន ការសម្រេចចិត្ត និង ការគោរពពេលវេលា។ ម្យ៉ាងទៀត យុវជនកម្ពុជានៅខ្វះជំនាញចេះគិតគូរដំបាច់សម្រាប់ការងាររបស់ខ្លួន (F4 and N3)។ ម្ចាស់ក្រុមហ៊ុនឯកជននានា បានបញ្ជាក់ពីការខកចិត្តជាមួយនឹងបុគ្គលិកដែលមិនគោរពតាមច្បាប់ និងបទបញ្ជាគោលរបស់ក្រុមហ៊ុន ដូចជា ការគោរពពេលវេលា និងការឈប់សម្រាកពីការងារជាដើម។ ក្រុមហ៊ុនតែងចាត់ទុកបញ្ហានេះ មួយផ្នែកមកពីបុគ្គលិកមានកម្រិតអប់រំទាប។

ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាទាំងនេះ អ្នកផ្តល់ព័ត៌មានគន្លឹះមកពីអង្គការផ្តល់សេវា TVET បានប្រាប់ថា ស្ថាប័នរបស់គាត់បានដាក់បញ្ចូលកម្មវិធីជំនាញទន់ (soft skill programmes) ទៅក្នុងកម្មវិធីសិក្សា ដើម្បីបង្រៀនសិស្សត្រៀមសម្រាប់ពេលចូលធ្វើការ បន្ទាប់ពីបានសិក្សាចប់។ អ្នកផ្តល់សេវា TVET ក្នុងវិស័យសាធារណៈ បានលើកឡើងថា វិស័យឯកជនត្រូវបញ្ឈប់ល្បែងស៊ីបន្ទោសអ្នកផ្តល់សេវា TVET ក្នុងរឿងជំនាញទន់នេះ។ ពួកគាត់រំពឹងថា និយោជកនឹងមានវិធានការដោះស្រាយបញ្ហានេះទាំងអស់គ្នា តាមរយៈការបណ្តុះបណ្តាលជាទៀងទាត់នៅកន្លែងធ្វើការ ដូចបានអនុវត្តដោយក្រុមហ៊ុន F2, F3 និង F6 ។

ការស្រាវជ្រាវរបស់យើងលើជំនាញទន់ បានហុចលទ្ធផលស្របគ្នានឹង ការសិក្សាដែល មានស្រាប់។ សមាជិកអាស៊ាន ដូចជា ឥណ្ឌូនេស៊ី ម៉ាឡេស៊ី សិង្ហបុរី និងហ្វីលីពីន បានទទួល ស្គាល់ជាយូរមកហើយ ពីសារៈសំខាន់នៃជំនាញទន់សម្រាប់ការងារ (ព្រមទាំង គណិតវិទ្យា វិទ្យាសាស្ត្រ និង ICT) ហើយគេបានដាក់បញ្ចូលជំនាញទាំងនោះទៅក្នុងកម្មវិធីសិក្សា (Awang 2012:138)។ ក្រសួងការងារ និងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ នៅកម្ពុជា (2014b:13) ក៏បានបញ្ជាក់ ដែរថា "ការបញ្ចូលជំនាញទន់ ដូចជា គំនិតផ្តួចផ្តើមធ្វើជាសហគ្រិន, ជំនាញគិតលេខ និងភាសា បរទេស ដែលជាគុណសម្បត្តិត្រូវមាន និងការបង្កើតវគ្គខ្លីៗស្តីពីជំនាញទន់ នឹងបង្កើនភាព ងាយរកបានការងារធ្វើ"។ ជម្រើសល្អមួយ គឺពិនិត្យលទ្ធភាពប្រើវិធីសាស្ត្របង្រៀនបីកន្លែង រួមគ្នា គឺកន្លែងមិនផ្លូវការ (សួនកុមារ) កន្លែងផ្លូវការ (ថ្នាក់រៀន) និងកន្លែងអនុវត្ត (រោងជាង) (Cheng 2010)។ ករណីសិក្សាធ្វើឡើងដោយ Cheng (2010) លើ TVET ផ្តល់ដោយ NGOs សម្រាប់យុវជនងាយរងគ្រោះនៅទីក្រុង បង្ហាញថា វិធីសាស្ត្ររួមបញ្ចូលគ្នានេះ ធ្វើឲ្យសិស្ស ជា ពិសេសយុវជនងាយរងគ្រោះ អាចទទួលបានការងារ និងសិទ្ធិអំណាច។ វិធីសាស្ត្រនេះមាន សក្តានុពលជួយរួមចំណែកក្នុងការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច អភិវឌ្ឍន៍បុគ្គល និងទំនួលខុសត្រូវរបស់ បុគ្គលនៅក្នុងសង្គម។ ដំណោះស្រាយគន្លឹះមួយដើម្បីជួយសិស្សដែលចេញពីសាលា TVET ឲ្យ ងាយរកការងារធ្វើ គឺត្រូវកែសម្រួលកម្មវិធីសិក្សា ដោយដាក់បញ្ចូលបន្ថែមនូវជំនាញទន់។

៤.៣.៣ ជំនាញស្នូល

ការស្រាវជ្រាវនេះ បានប្រមូលព័ត៌មានអំពីកង្វះខាតជំនាញស្នូល ដែលវិស័យឯកជន និង អ្នកផ្តល់សេវា TVET តែងលើកឡើងជាញឹកញាប់ គឺមាន (តាមលំដាប់សារៈសំខាន់) បច្ចេកទេស អគ្គិសនី គ្រឿងយន្ត កសិកម្ម ICT ទេសចរណ៍និងបដិសណ្ឋារកិច្ច វិស្វកម្មសំណង់ស៊ីវិល និង ជំនាញផ្សេងទៀតទាក់ទងនឹងសំណង់។ ការស្រាវជ្រាវក៏បានរកឃើញដែរថា ជាទូទៅការរីក ចម្រើននៃបច្ចេកវិទ្យា និងអាគារ/សម្ភារៈសម្រួលការក្នុងវិស័យឯកជន តែងលឿនជាងក្នុងវិស័យ សាធារណៈ ជាពិសេសក្នុងស្ថាប័នអប់រំនៅកម្ពុជា (ក៏ដូចប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ខ្លះទៀតដែរ)។ វិស័យឯកជនតែងទទួលយកនូវបច្ចេកវិទ្យាទំនើបៗយ៉ាងលឿន ដើម្បីបង្កើនផលិតភាព រីឯស្ថាប័ន អប់រំតែងដើរយឺតជាង ខាងផ្នែកបច្ចេកវិទ្យា។

ការស្រាវជ្រាវ អំពីកង្វះជំនាញស្នូល វាខុសគ្នាខ្លះពីការស្រាវជ្រាវដែលមានស្រាប់។ ការស្រាវជ្រាវលើគំរូតាងយ៉ាងធំមួយដោយ Bruni, Luch and Kuoch (2013) បង្ហាញថា ភាគរយ ខ្ពស់បំផុតនៃការងារដែលពិបាករកមនុស្សបំពេញ (hard-to-fill vacancies) ស្ថិតក្នុងវិស័យកៅស៊ូ និងប្លាស្ទិច (៩១,៧%), បន្ទាប់មកគឺ វិស័យកាត់ដេរសម្លៀកបំពាក់និងស្បែកជើង និង អាហារនិង ភេសជ្ជៈ ដែលមានអត្រាលើកម្រិតមធ្យមបន្តិច (៧៥,១%), រួចហើយ សំណង់ និងការស្នាក់នៅ (៦៧% ស្មើគ្នា)។ ពលករកសិកម្មមានជំនាញ អ្នកបញ្ជាគ្រឿងម៉ាស៊ីន អ្នកគ្រប់គ្រង និងអ្នក សិប្បកម្ម សម្រាប់វិស័យដូចខាងលើ គឺសុទ្ធតែពិបាករក។ ដោយឡែកនៅកម្ពុជាដែលមានពលករ គ្មានជំនាញច្រើនសឹងតែប្រើមិនអស់ គេគិតថា ប្រហែល ៧៥% នៃកន្លែងនៅទំនេរក្នុងការងារ សាមញ្ញៗ គឺសុទ្ធតែពិបាករកពលករមកបំពេញ (Bruni, Luch and Kuoch 2013)។ ការប្រែប្រួល ខុសគ្នានេះ ប្រហែលដោយសារបទសម្ភាសន៍ជាមួយក្រុមហ៊ុន និងអ្នកផ្តល់សេវា TVET មាន ចំនួនតិច ដូច្នេះមិនអាចតំណាងឲ្យស្ថានភាពទូទៅនៅកម្ពុជាទេ។

ក្នុងករណីនេះ និយោជកអាចដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ ក្នុងការបំពេញបន្ថែមនូវជំនាញទន់ ពីលើជំនាញស្នូល។ ឧទាហរណ៍ជាក់ស្តែងមួយគឺ កម្មវិធីបណ្តុះបណ្តាលនៅធនាគារអេស៊ីលីដា ដែលផ្តល់ឲ្យបុគ្គលិកនូវ ការកសាងសមត្ថភាពទាំងលើជំនាញស្នូល និងជំនាញទន់។ ក្រុមស្រាវជ្រាវ ក៏បានកត់ត្រាពីការអនុវត្តបែបនេះនៅក្នុងក្រុមហ៊ុន F2, F3 និង F4។

៤.៣.៤ ឧបសគ្គ និងការយល់ខុសលើការអភិវឌ្ឍ និងផ្សព្វផ្សាយអំពី TVET

កម្មវិធី TVET កំពុងប្រឈមនឹងបញ្ហាបន្ទាន់ពីរ៖ ការយល់ខុស និងឧបសគ្គរារាំងការ ផ្សព្វផ្សាយ និងការអភិវឌ្ឍកម្មវិធីរបស់ខ្លួន។ បទសម្ភាសន៍បង្ហាញថា កម្មវិធី និងស្ថាប័នផ្តល់ TVET គេមិនសូវស្គាល់ច្រើនទេ ហើយសិស្ស និងឪពុកម្តាយភាគច្រើនយល់ថា វាមិនសូវមានតម្លៃឡើយ។ ពួកសិស្សរៀនចប់មធ្យមសិក្សា បានដឹងតិចតួចណាស់អំពីស្ថាប័ន TVET កុំថាឡើយដល់ស្គាល់ថា កម្មវិធី TVET ជាអ្វី ឬមានប្រយោជន៍យ៉ាងណា ក្រោយបានសញ្ញាប័ត្រហើយនោះ។ បញ្ហាព័ត៌មាន អំពី TVET មិនបានផ្សព្វផ្សាយទូលំទូលាយនេះ ធ្វើឲ្យសិស្សរារាំងក្នុងការចុះឈ្មោះចូលរៀន។ ម្យ៉ាងទៀត សិស្សតែងយល់ឃើញតាំងពីដំបូងថា ស្ថាប័ន TVET មានគុណភាពទាប ឬកម្រិតទាប និងជាកន្លែងសំរាប់អ្នកបោះបង់ការសិក្សា (តារាង ៤.១)។ ស្ថាប័ន TVET ភាគច្រើន ប្រើពាក្យ "សាលា" ឬ "មជ្ឈមណ្ឌល" ក្នុងឈ្មោះរបស់គេ ដែលហាក់ដូចជាបន្ទាបតម្លៃខ្លួនឯងបន្តិច (រាយការណ៍ដោយ F3)។ គេតែងគិតថា និស្សិតរៀនចប់ពីសាកលវិទ្យាល័យមានឱកាសការងារ ច្រើនជាងនិស្សិតរៀនចប់ TVET ព្រោះក្នុងសេចក្តីប្រកាសជ្រើសរើសបុគ្គលិក តែងមានការទាមទារ នូវបរិញ្ញាបត្រ ជាជាងសញ្ញាប័ត្រកម្មវិធី TVET (រាយការណ៍ដោយ N4)។ សំខាន់ជាងនេះទៀត សិស្សទាំងនោះមិនដឹងទេថា គេអាចរៀនកម្មវិធី TVET បន្តពីកម្រិតសញ្ញាប័ត្រ ទៅដល់អនុបណ្ឌិត ឬបណ្ឌិតនោះទេ។

តារាង ៤.១៖ ការយល់ខុសអំពី TVET

ការយល់ខុស	ចំនួនអ្នកផ្តល់សម្ភាសន៍
ការងារ TVET មិនមែនសម្រាប់ស្ត្រី	5
ការងារ TVET ប្រើកម្លាំង កខ្វក់ ក្រៅផ្ទះ និងនៅហាលថ្ងៃ (ការងារប្រើកម្លាំង)	2
សញ្ញាប័ត្រសាកលវិទ្យាល័យផ្តល់ឱកាសការងារច្រើនជាង សញ្ញាប័ត្រ TVET	1
ការងារ TVET គឺសម្រាប់អ្នកមិនសូវឆ្លាត រៀនថ្នាក់ទាបនៅសាលា និងបោះបង់ការសិក្សា	1
ការងារ TVET គឺសម្រាប់អ្នកក្រីក្រ/មានស្ថានភាពសេដ្ឋកិច្ចទន់ខ្សោយ និងអ្នកជនបទ	1

ជាទូទៅ គេយល់ថា TVET មិនសមរម្យសម្រាប់ស្ត្រីទេ ព្រោះវគ្គសិក្សាភាគច្រើនផ្តោតលើ ជំនាញបច្ចេកទេស ដែលត្រូវប្រើកម្លាំងនិងពេលច្រើន ធ្វើការនៅខាងក្រៅ និងជួនកាលប្រឈម នឹងគ្រោះថ្នាក់ ដូចជាខាង វិស្វកម្ម អគ្គិសនី មេកានិក ពេទ្យសត្វ កសិកម្ម ជាងទឹក ការងារនៅហាល ថ្ងៃ និងកន្លែងប្រឡាក់ប្រឡូស។ ការយល់ខុសទាំងនេះ បានបង្កាក់សិស្សក្នុងការជ្រើសរៀនមុខ វិជ្ជានៅតាមសាលា TVET ដូច្នេះត្រូវតែកែប្រែការយល់ខុសនេះចេញជាបន្ទាន់។ តារាង ៤.២ ចុះ សង្ខេបពីការយល់ខុសផ្សេងៗ ដែលស្រង់បានក្នុងពេលជួបសម្ភាសន៍។

នៅមានឧបសគ្គជាច្រើនទៀតដែលរារាំង TVET ។ កង្វះភាពជាដៃគូរវាងរដ្ឋ-ឯកជន គឺជា បញ្ហាប្រឈមចម្បងមួយ។ ដោយសារអាគារ សម្ភារ និងមន្ទីរពិសោធន៍ សម្រាប់វគ្គសិក្សាក្នុង TVET អាចមានតម្លៃខ្ពស់ដល់រាប់រយលានដុល្លារ (ឧ. មន្ទីរពិសោធន៍អគ្គិសនី និងអេឡិចត្រូនិក នៅវិទ្យាស្ថាន G4) រដ្ឋាភិបាល និងវិស័យឯកជន មិនធ្វើវិនិយោគលើតម្រូវការដ៏ចាំបាច់ទាំងនេះទេ ដែលធ្វើឲ្យសាកលវិទ្យាល័យ និងអ្នកផ្តល់សេវា TVET ជាច្រើន មិនចង់បង្កើតវគ្គសិក្សាទាំងនេះ។ ផ្ទុយទៅវិញ ពួកគេសុខចិត្តផ្តល់វគ្គសិក្សាខាងផ្នែក ជំនួញ គ្រប់គ្រង គណនេយ្យ និងទេសចរណ៍ ដែលត្រូវការត្រឹមតែថ្នាក់រៀនមួយ តុ កៅអី ក្តារខៀន និងគ្រូប៉ុណ្ណោះ ប៉ុន្តែជំនាញទាំងនេះមាន ពេញលេញទីផ្សារទៅហើយ។ ដោយសារគ្មានបន្ទប់ពិសោធន៍ និស្សិតរៀនបានត្រឹមទ្រឹស្តី ដោយ មានបទពិសោធន៍អនុវត្តជាក់ស្តែងតិចតួច។ ម្យ៉ាងទៀត ស្ថាប័នរដ្ឋដែលផ្តល់សេវា TVET ជួបការ លំបាកក្នុងកិច្ចសហការជាមួយនិយោជកដើម្បីឲ្យពួកគេយល់ព្រមទទួលយកសិស្ស TVET ទៅហាត់ ការនៅក្នុងអង្គភាពរបស់គេ ព្រោះនិយោជកមិនមានទឹកនៃង និងមូលនិធិគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់គាំទ្រ កម្មវិធីហាត់ការនេះទេ។

សិស្ស និងឪពុកម្តាយ មិនមានព័ត៌មានអំពីកម្មវិធី TVET និងការងារនានាដែលអាចរកបាន ក្រោយពេលបញ្ចប់ការសិក្សានោះទេ។ នៅវិទ្យាស្ថាន G4 សិស្សមកចុះឈ្មោះចូលរៀន សុទ្ធតែ ជាសាច់ញាតិរបស់បុគ្គលិកធ្វើការនៅទីនោះ ដោយបានដឹងស្រាប់ថា ការងារក្នុងជំនាញទាំងនេះ មានច្រើន និងមានប្រាក់ខែសមរម្យផងដែរ។ គំនិតដែលថា សាលាបណ្តុះបណ្តាលបច្ចេកទេស និងវិជ្ជាជីវៈ មិនសមស្របសម្រាប់ស្ត្រីនោះ ជាការយល់ខុសមួយ ព្រោះមានការងារសម្រាប់ស្ត្រីដែរ ខាងផ្នែកអគ្គិសនី ធ្វើផែនការគម្រោង ទំនាក់ទំនងអតិថិជន ការរចនាម៉ូត គំនូរ ដែលសុទ្ធសឹង ជាការងារមិនប្រើកម្លាំងច្រើន។ កង្វះការផ្តល់ព័ត៌មាន ឬការណែនាំក្នុងពេលសិក្សានៅថ្នាក់ អនុវិទ្យាល័យ និងវិទ្យាល័យ ធ្វើឲ្យសិស្សភាគច្រើនមិនបានដឹងថា សាលា ឬសាកលវិទ្យាល័យ TVET មានបង្រៀនអ្វីខ្លះ ពោលគឺ សិស្សខ្លះខាតព័ត៌មានអំពីមុខវិជ្ជាដែលមានបង្រៀន និងការរីក ចម្រើនផ្នែកវិជ្ជាជីវៈក្រោយពេលបញ្ចប់ការសិក្សា។ ឪពុកម្តាយ និងមិត្តភក្តិ មានឥទ្ធិពលខ្លាំងបំផុត ទៅលើយុវជន ជាពិសេសក្នុងការជ្រើសរើសមុខវិជ្ជាសិក្សានៅតាមសាកលវិទ្យាល័យ ឬសាលា TVET (រាយការណ៍ដោយ G3)។

លទ្ធផលស្រាវជ្រាវចុងក្រោយរបស់យើងនេះ ក៏មានបង្ហាញផងដែរក្នុង Kim et al. (2010: 91) ដែលរកឃើញថា "សិស្សរៀនចប់ថ្នាក់វិទ្យាល័យ មិនសូវមានព័ត៌មានគ្រប់គ្រាន់អំពីតម្រូវការ ទីផ្សារការងារនោះទេ នៅពេលជ្រើសរើសជំនាញដែលត្រូវរៀន។ សិស្សខ្លះបានជ្រើសរើសជំនាញ ដែលមានឈ្មោះហ្នឹង ដូចជា គ្រប់គ្រង និងការដឹកនាំ, ការគ្រប់គ្រងអាវដឹកម្ម ជាដើម ដោយមិន បានយកចិត្តទុកដាក់ពីលទ្ធភាពរកបានការងារធ្វើនោះទេ"។ ការសិក្សាមួយទៀត អនុវត្តលើយុវជន

ជាង ៧០០នាក់ (និស្សិតឆ្នាំទីមួយ ឬមានការងារធ្វើហើយ) បានរកឃើញថា ៣០% នៃនិស្សិតមានការងារធ្វើហើយ និង ៣៤% នៃនិស្សិតឆ្នាំទីមួយ បានជ្រើសរើសមុខវិជ្ជាសិក្សា ដោយបានពិគ្រោះយោបល់ជាមួយឪពុកម្តាយ រីឯ ៣៣% និង ១៨% នៃក្រុមដដែលនេះ បានពិគ្រោះយោបល់ជាមួយមិត្តភក្តិ, មួយចំនួនបានទទួលការផ្តល់គំនិតខ្លះពីគ្រូបង្រៀន (១៨% និង ២៤%), បងប្អូន (១៣% និង ១៣%), និង និស្សិតថ្នាក់ខ្ពស់ជាង (៦% និង ១១%) (Un 2014)។

បញ្ហាមួយទៀត គឺកង្វះការបណ្តុះបណ្តាលសមស្របផ្នែក គណិតវិទ្យា គីមីវិទ្យា និងវិទ្យាសាស្ត្រ នៅមធ្យមសិក្សា ដោយសារសាលាជាច្រើនខ្វះមន្ទីរពិសោធន៍ និងខ្វះសម្ភារបរិក្ខារចាំបាច់ផ្សេងៗ។ ក្នុងករណីនេះ សិស្សអាចកើនចំណេះផ្នែកទ្រឹស្តី ប៉ុន្តែមិនបានទទួលជំនាញអនុវត្តជាក់ស្តែង។ ជាលទ្ធផល យុវជនដែលនៅខ្សោយផ្នែកគណិតវិទ្យា រូបវិទ្យា គីមីវិទ្យា និងវិទ្យាសាស្ត្រ ជាទូទៅច្រើនតែបន្តរៀនជំនាញងាយៗ ផ្នែកសិល្បៈទូទៅ ជាជាងជំនាញបច្ចេកទេស។

ដោយសារកម្ពុជាកាន់តែធ្វើសមាហរណកម្មខ្លាំងចូលទៅក្នុងតំបន់ ដូច្នេះលំហូរកាន់តែសើរនៃពលករក្នុងបណ្តាប្រទេសអាស៊ាន នឹងនាំឲ្យមានជនបរទេស ដែលមានជំនាញឯកទេសច្រើនចូលមកប្រកួតប្រជែងជាមួយនឹងពលករកម្ពុជាដែលមានជំនាញទាប។ បើសិន TVET មិនមានការរីកចម្រើនទេនោះ យុវជនកម្ពុជាអាចជួបបញ្ហាយ៉ាងធំក្នុងការរក្សាភាពប្រកួតប្រជែងរបស់ខ្លួន។

វិធីអាចប្រើបានដើម្បីលើកកម្ពស់ TVET

មានវិធីជាច្រើនក្នុងការដោះស្រាយឧបសគ្គ និងការយល់ខុសផ្សេងៗ ដើម្បីលើកកម្ពស់ TVET ក្នុងនេះវិធានការសំខាន់ៗមានជាអាទិ៍ ការបង្កើនការចូលរួម និងភាពជាដៃគូ រវាងមជ្ឈមណ្ឌល TVET និងវិស័យឯកជន (តាមរយៈ វគ្គហាត់ការ ការពិគ្រោះយោបល់លើជំនាញមានតម្រូវការ និងការរៀបចំកម្មវិធីសិក្សា) និងការសហការកាន់តែប្រសើរឡើង (តារាង ៤.២)។

តារាង ៤.២៖ ជម្រើសយុទ្ធសាស្ត្រដើម្បីលើកកម្ពស់ TVET

យុទ្ធសាស្ត្រ	ចំនួនអ្នកឆ្លើយសម្ភាសន៍	សម្រង់ពាក្យសំដី
ការចូលរួមនៃវិស័យឯកជន	6	កិច្ចសហការរវាងរដ្ឋ និងវិស័យឯកជន ក្នុងការបង្កើនគុណភាព TVET។ បង្កើតពិពណ៌នាការងារ/អាជីព ដើម្បីកសាងបណ្តាញ និងទំនាក់ទំនងរវាងមហាវិទ្យាល័យ វិស័យឯកជន សហគមន៍ និងនិស្សិត។
ផ្តល់វគ្គហាត់ការ ឬទស្សនកិច្ចសិក្សា	6	សិស្សដែលមានការអប់រំទូទៅ ពីថ្នាក់ទី៩ ដល់ ទី១២ គួរមានទស្សនកិច្ចសិក្សានៅតាមសាលា TVET។
បង្កើនគុណភាពអប់រំទូទៅ	5	តភ្ជាប់គ្រប់កម្រិតអប់រំ តាំងពីក្មេងខ្ចី ទៅដល់ថ្នាក់ខ្ពស់ និងផ្តោតលើការអប់រំថ្នាក់មធ្យមសិក្សា ព្រោះវាជារយៈពេលអន្តរកាលពីកុមារភាព ទៅវិយជំទង់។

<p>បង្កើនគុណភាពគ្រូ/អ្នកបណ្តុះបណ្តាល, អាគារសម្ភារបរិក្ខារ</p>	<p>5</p>	<p>គ្រូ និងអ្នកបណ្តុះបណ្តាល គឺជាទ្រព្យដ៏មានតម្លៃដែលផ្តល់នូវធនធានមនុស្សមានគុណភាពខ្ពស់ ដូច្នេះគួរទទួលបានបៀវត្សរ៍សមរម្យ ការគាំទ្រ និងការគោរពរាប់អាន។</p> <p>គ្រូបណ្តុះបណ្តាល គ្រូ TVET ជាប្រចាំទាំងនៅក្នុងស្រុកនិងនៅបរទេស ដើម្បីពួកគាត់អាចបណ្តុះបណ្តាលគ្រូនៅតាមស្ថាប័ននានា។ សហគ្រាសគួរបញ្ជូនគ្រូដែលមានការប្តេជ្ញាចិត្ត សុចរិត និងចេះភាសាអង់គ្លេស ទៅទទួលការបណ្តុះបណ្តាលនៅក្រៅប្រទេស ដើម្បីរំលឹកជួយបណ្តុះបណ្តាលបុគ្គលិកនៅក្នុងស្រុករបស់សហគ្រាសវិញ។</p> <p>សហគ្រាសព្យាយាមកាត់បន្ថយការជួលជំនាញការបរទេសព្រោះគាត់ម្នាក់ថ្លៃស្មើបុគ្គលិកក្នុងស្រុក ១០នាក់ ដែលគេអាចបញ្ជូនទៅទទួលការបណ្តុះបណ្តាលនៅក្រៅស្រុក (រាយការណ៍ដោយ F2)។</p> <p>ការបណ្តុះបណ្តាលភ្ជាប់នឹងការងារ សំខាន់បំផុតសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍសមត្ថភាពបុគ្គលិកថ្មីៗ និងបុគ្គលិកមានស្រាប់។</p>
<p>កិច្ចសហការរវាងវិស័យឯកជន និងអ្នកផ្តល់សេវា TVET</p>	<p>5</p>	<p>ខាងឯកជនមួយចំនួនបានកសាងកិច្ចសហការយ៉ាងជិតស្និទ្ធ តាមការចុះហត្ថលេខាអនុស្សាវរណៈយោគយល់ (MoU) ជាមួយអ្នកផ្តល់សេវា TVET ដើម្បីទទួលសិស្សឲ្យមកហាត់ការ /ហ្វឹកហ្វឺន។ ក្រុមហ៊ុន F2 បានចុះហត្ថលេខា MoU ជាមួយ NGO អ្នកផ្តល់សេវា TVET មួយ ដើម្បីផ្តល់ឱកាសហាត់ការក្នុងជំនាញមេកានិក អគ្គិសនី និងជាងទឹក។</p>
<p>ផ្តោតលើតំបន់ជនបទ តំបន់ក្រីក្រ និងតំបន់អន់ខ្សោយ</p>	<p>3</p>	<p>ការអប់រំគួរដោះស្រាយតាំងពីថ្នាក់ក្រោម ពីជនបទទៅទីក្រុង ដោយប្រើវិធីសាស្ត្រពីក្រោមឡើងលើ ព្រោះប្រជាជន ៨០% រស់នៅជនបទ ហើយការអប់រំតាំងពីក្មេងខ្ចី គឺសំខាន់ណាស់។</p>
<p>ទំនាក់ទំនង និងការសម្របសម្រួលល្អក្នុងចំណោមអ្នកកសាងគោលនយោបាយ TVET និងរដ្ឋាភិបាល (ដូចជា ក្រសួងការងារ និងក្រសួងអប់រំ)</p>	<p>2</p>	<p>ត្រូវមានការសម្របសម្រួលល្អរវាងស្ថាប័នរដ្ឋទាំងពីរ ដើម្បីសម្រួល និងបន្សុំគ្នានូវគោលនយោបាយ TVET។</p>
<p>បង្កើនតួនាទី និងមុខមាត់ថ្មីនៃ TVET</p>	<p>2</p>	<p>អង្គភាព TVET គួរប្តូរនាមពី "មជ្ឈមណ្ឌល" ឬ "សាលា" ទៅជា "វិទ្យាស្ថាន" ដើម្បីកែប្រែមុខមាត់របស់ខ្លួន។</p>
<p>ពង្រីកវិទ្យាល័យបច្ចេកទេស និងចំណេះទូទៅ</p>	<p>2</p>	<p>បណ្តុះបណ្តាលសិស្សមធ្យមសិក្សា ឲ្យក្លាយជាអ្នកបច្ចេកទេសខាងអគ្គិសនី ពេទ្យសត្វ ក្សេត្រវិទូ ជាងមេកានិក គណនេយ្យករ កសិករ ។ល។ ក្រោយបានរៀនចប់ និងមានជំនាញ ពួកគេអាចរកចំណូលបាន។</p> <p>គួរមានវិទ្យាស្ថាន TVET ច្រើនជាងសាកលវិទ្យាល័យ ព្រោះមានសិស្សវិទ្យាល័យកាន់តែច្រើនដែលឈប់រៀននិងរៀនធ្លាក់ ហើយត្រូវការសាលា TVET។</p>
<p>កែប្រែ និងធ្វើស្តង់ដារនីយកម្មកម្មវិធីសិក្សា</p>	<p>2</p>	<p>កម្មវិធីសិក្សាក្នុង TVET ត្រូវឆ្លើយតបនឹងតម្រូវការទីផ្សារក្នុងស្រុក និងក្នុងតំបន់។</p>

ជម្រើសគោលនយោបាយ និងអនុសាសន៍

រាជរដ្ឋាភិបាល ជាពិសេស ក្រសួងការងារ និងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ និងក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា បានប្រឹងប្រែងយ៉ាងខ្លាំង ដើម្បីកាត់បន្ថយកង្វះជំនាញ និងជំនាញមិនស៊ីគ្នានឹង ការងារ នៅកម្ពុជា។ TVET ត្រូវផ្តោតការងាររបស់ខ្លួនឲ្យខ្លាំង ដើម្បីទាក់ទាញសិស្សវិទ្យាល័យ និង សិស្សបោះបង់ការសិក្សា បានកាន់តែច្រើនឲ្យមករៀនយកសញ្ញាប័ត្រផ្នែកនេះ។ នេះជាជំហាន ដំបូងដ៏សំខាន់នៃកំណែទម្រង់ TVET សម្រាប់ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ ដូចជា កម្ពុជា (Smith-Comyn 2011)។ ជំហានទី២ គឺត្រូវបង្កើនគុណភាព TVET ទាំងជំនាញទន់ និងជំនាញស្នូល ដើម្បីបំពេញតាមតម្រូវការទីផ្សារពលកម្មដែលប្រែប្រួល តាមការពង្រឹង និងបង្កើនសមត្ថភាពគ្រូ និងអ្នកបណ្តុះបណ្តាល ដោយផ្អែកទៅលើបច្ចេកវិទ្យា និងវិទ្យាសាស្ត្រថ្មីៗ និងតាមរយៈការបន្ថែម អាគារ និងសម្ភារបរិក្ខារសម្រាប់ការបណ្តុះបណ្តាល។ លើសពីនេះ ត្រូវបង្កើតកម្មវិធីសិក្សាផ្នែកលើ សមត្ថភាព ដែលឆ្លើយតបទៅនឹងនិន្នាការថ្មីៗនៃបច្ចេកវិទ្យា បង្កើននិងជំរុញការប្រើប្រាស់ធនធាន ថ្មីៗ (ពង្រីកប្រព័ន្ធអ៊ិនធឺណិត) និងរួមសហការជាមួយនិយោជក និងអ្នកផ្តល់សេវាបង្រៀនជាប់ ពាក់ព័ន្ធ និងការផ្តល់ការបណ្តុះបណ្តាលក្នុងពេលបម្រើការងារ។

វិស័យឯកជន មានតួនាទីសំខាន់បំផុតនៅក្នុងការងារសំខាន់ៗ និងលំបាកៗ នៅពេលដែល រដ្ឋាភិបាលជួបបញ្ហាស្មុគស្មាញ និងមិនសូវមានសមត្ថភាពនិងធនធានគ្រប់គ្រាន់ (Roosdiono 2012)។ តម្រូវការ និងកង្វល់របស់វិស័យឯកជន អាចដោះស្រាយបានតាមកិច្ចសហការជាដៃ ជាមួយអ្នកផ្តល់សេវា TVET និងស្ថាប័នកសាងគោលនយោបាយនានា។ កិច្ចសហការនេះ អាចមានជា ការរៀបចំកម្មវិធីសិក្សា ការបណ្តុះបណ្តាល ការហ្វឹកហ្វឺន ការហាត់ការ និងការធ្វើ វិនិយោគនិងផ្តល់មូលនិធិវិស័យឯកជន។ ប្រព័ន្ធពីរដើរទន្ទឹមគ្នា^១ ដូចជា នៅប្រទេសអាណ្លីម៉ង់ និងប្រទេសអាស៊ានខ្លះ ជាឧទាហរណ៍ជាក់ស្តែងមួយនៃភាពជាដៃគូរវាងរដ្ឋ នឹងឯកជន។ តារាង ៤.៣ បង្ហាញពី បញ្ហាប្រឈមសំខាន់ៗ និងជម្រើសគោលនយោបាយជាប់ទាក់ទិន។

១ នៅក្នុងប្រព័ន្ធពីរដើរទន្ទឹមគ្នា ការបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ ធ្វើឡើងជាពីរច្រក៖ ការបណ្តុះបណ្តាលភ្ជាប់នឹង ការងារ ឬក្នុងក្រុមហ៊ុន និងការបណ្តុះបណ្តាលនៅតាមសាលា ដែលមានរយៈពេលប្រហែល ៣ឆ្នាំ។ សម្រាប់ព័ត៌មានលម្អិត សូមមើល Schmidt and Alex (1995)។

តារាង ៤.៣៖ បញ្ហាប្រឈមសំខាន់ៗ ជម្រើសគោលនយោបាយ និងអនុសាសន៍

បញ្ហាប្រឈម	ជម្រើសគោលនយោបាយ និងអនុសាសន៍
<p>ការបានចូលរៀន និងតម្លៃសមរម្យ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • បង្កើនចំនួនអង្គភាពផ្តល់ TVET ផ្លូវការ និងមិនផ្លូវការ តាមរយៈមជ្ឈមណ្ឌលបណ្តុះបណ្តាលតាមខេត្ត ដែលគ្រប់ឃុំអាចទៅរៀនបានជាពិសេស តំបន់ដាច់ស្រយាល។ • បង្កើនការចុះឈ្មោះចូលរៀននៅស្ថាប័ន TVET ដោយបំផុសចំណាប់អារម្មណ៍ក្នុងចំណោមសាធារណជន សមាគមឪពុកម្តាយសិស្ស និងក្រុមសហគមន៍។ • ផ្តល់ឱកាសបន្ថែមទៀតដល់សិស្សមធ្យមសិក្សា ឲ្យទៅធ្វើទស្សនកិច្ចសិក្សានៅតាមស្ថាប័ន TVET ដើម្បីបានដឹង និងអាចធ្វើផែនការអាជីពរបស់ខ្លួន តាមរយៈសាលានេះ។ • កែលំអប្រព័ន្ធព័ត៌មានទីផ្សារពលកម្ម និងធ្វើការផ្សព្វផ្សាយទូទាំងប្រទេស តាមរយៈបណ្តាញសង្គម។ • ផ្តល់អាហារូបករណ៍ច្រើនថែមទៀត សម្រាប់សិស្ស TVET និងត្រូវធានាឲ្យមានតម្លាភាព និងយុត្តិធម៌។
<p>គម្លាតយេនឌ័រ ក្នុងការចូលរៀន និងតម្លៃសមរម្យ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • លើកទឹកចិត្តសិស្សស្រី ឲ្យចុះឈ្មោះចូលរៀនក្នុងស្ថាប័ន TVET ដោយផ្តល់នូវអាហារូបករណ៍ពិសេស និងការលើកទឹកចិត្តផ្សេងៗ។ • បង្កើតវិទ្យាស្ថាន TVET គំរូមួយ ដែលមានលក្ខណៈសំខាន់ ៣ ព្រមគ្នា៖ សាលារៀន កន្លែងស្នាក់នៅ និងកន្លែងធ្វើការ ដើម្បីឲ្យសិស្សអាចរៀនសូត្រ ធ្វើការ និងរស់នៅ ក្នុងកន្លែងតែមួយ។ • ជំរុញនិយោជកឲ្យផ្តល់កន្លែងហាត់ការ ឬការងារ ដល់សិស្សស្រីក្រោយពេលរៀនចប់។
<p>គុណភាព TVET៖ វគ្គសិក្សា, កម្មវិធីសិក្សា, មុខវិជ្ជាជាប់ទាក់ទងនឹងទីផ្សារការងារ និងងាយស្រួលមានការងារធ្វើ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ក្រសួងការងារ និង ក្រសួងអប់រំ, និយោជក និងអ្នកផ្តល់សេវា TVET, គួរបង្កើតក្រុមការងារមួយនៃបុគ្គលិកជាន់ខ្ពស់ ដើម្បីចូលរួមធ្វើការសម្រេចចិត្តក្នុងកំណែទម្រង់ TVET។ និយោជក និងអ្នកផ្តល់ TVET ក៏អាចមានអារម្មណ៍ជាម្ចាស់លើគោលនយោបាយ ឬកម្មវិធីសិក្សាដែលគេបានរួមគ្នាបង្កើត និងជួយធានាឲ្យមានលទ្ធផលល្អ។ • វិធីសាស្ត្រតែមួយប្រើបានគ្រប់គ្នា មិនអាចដំណើរការបានទេ ប្រសិនបើក្រសួងការងារ និង ក្រសួងអប់រំ ព្យាយាមកំណត់កម្មវិធីសិក្សាទៅលើគ្រប់ស្ថាប័ន TVET ដោយគ្មានការពិគ្រោះយោបល់ស៊ីជម្រៅជាមួយពួកគេ។ ក្រសួងគួរផ្តល់តែអនុសាសន៍ផ្លាស់ប្តូរចំណុចខ្លះៗដល់កម្មវិធីសិក្សារបស់ស្ថាប័ន TVET ហើយទុកលទ្ធភាពឲ្យពួកគេគិតគូរបំពេញឲ្យបានតាមតម្រូវការចាំបាច់។ • ពង្រីក និងកែលំអពិពណ៌នាការងារ ដើម្បីជួបជុំគ្នាជាមួយ និយោជកអ្នកផ្តល់សេវា TVET និងសិស្សនិស្សិត ដើម្បីបង្កើនទំនាក់ទំនងល្អសម្រាប់អាជីព និងការកសាងបណ្តាញ។ កិច្ចការនេះចាំបាច់ណាស់សម្រាប់តំបន់ជនបទនិងដាច់ស្រយាល និងតំបន់មានការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចសង្គមកិច្ចកម្រិតទាប និងអាត្រាខ្ពស់នៃការបោះបង់ការសិក្សាថ្នាក់វិទ្យាល័យ។ • ជំនាញទន់ ជំនាញស្នូល និងជំនាញត្រូវនឹងការងារ ត្រូវដាក់បញ្ចូលក្នុងកម្មវិធីសិក្សារបស់ TVET។

<p>សម្ភារបរិក្ខារ និងកន្លែងសិក្សាសម្រាប់ TVET</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ក្រសួងការងារ និងកែលម្អសង្គម គួរផ្តល់ការលើកទឹកចិត្តដល់ស្ថាប័ន TVET ណា ដែលសុខចិត្តធ្វើវិនិយោគលើការអប់រំ។ នីតិវិធីនៃការលើកទឹកចិត្តត្រូវមានយុត្តិធម៌ និងតម្លាភាព។ • ភាពជាដៃគូរវាងរដ្ឋនឹងឯកជន គួរពង្រឹងនិងផ្តល់អាទិភាព ដើម្បីទទួលបានមូលនិធិនិងការគាំទ្រ សម្រាប់បង្កើនសម្ភារបរិក្ខារ និងកន្លែងសិក្សា។
<p>ធាតុផ្សំនៃចំណេះដឹង និងបទព្រឹត្តិផ្សេងៗ និងអ្នកបណ្តុះបណ្តាល</p>	<ul style="list-style-type: none"> • គ្រូបង្រៀន TVET ត្រូវទទួលបានការបណ្តុះបណ្តាលជាបន្តបន្ទាប់ ដើម្បីតាមទាន់ល្បឿននៃការវិវត្តបច្ចេកវិទ្យា • អ្នកបណ្តុះបណ្តាល ត្រូវទទួលបានការគោរព និងប្រាក់បៀវត្សរ៍សមរម្យទៅតាមការប្តេជ្ញាចិត្ត គុណភាព និងលទ្ធផលការងាររបស់គាត់។

បញ្ជីគន្លងនិទ្ទេស

Awang Alias Abu Bakar. 2012. “Cooperation between SEAMEO VOCTECH and KRIVET in Response to TVET Issues and Trends in Southeast Asia”. Korea Research Institute for Vocational Education & Training

ADB, Asian Development Bank. 2009. *Kingdom of Cambodia: Strengthening Technical and Vocational Education and Training Project*. Manila: ADB. <http://www.ntb.gov.kh/stvet/images/Publications/STVET/40555-CAM-RRP.pdf>. Accessed 21 January 2015.

ADB, Asian Development Bank. 2011. *Kingdom of Cambodia: TVET Subsector Assessment, Strategy and Roadmap*. Manila: ADB.

AIMS, African Institute for Mathematical Sciences. 2014. “2014-2015 AIMS Career Planning Guide, Employability and Innovation Skills”. Accessed 2 January 2015. <http://www.nexteinstein.org/assets/files/IndustryInitiative/Employability%20%26%20Innovation%20Skills-2014-06-20.pdf>

Bruni, Michele, Luch Likana and Somean Kuoch. 2013. *Skills Shortages and Skills Gaps in the Cambodian Labour Market: Evidence from Employer Skills Needs Survey*. Bangkok: ILO.

Cheng, I. 2010. Case studies of integrated pedagogy in vocational education: A three-tier approach to empowering vulnerable youth in urban Cambodia. *International Journal of Educational Development* 30(4): 438-446.

Commonwealth of Massachusetts. 2014. “Labor and Workforce Development” Accessed 14 July 2014. <http://www.mass.gov/lwd/economic-data/eolwd-data-and-stats/lmi/other/labor-market-terms-and-definitions.html>.

D’Amico, Sandra. 2012. “Case for Inclusive Growth: Benefits for Business, the Community, the Poor and Vulnerable. Bridging the Labour Market Skills Gap.” Paper presented at the Cambodia Outlook Conference on Cambodia’s Priorities for Inclusive Growth, Regional Integration and ASEAN Leadership, Phnom Penh, Cambodia, 16 February. Accessed 22 August 2014. <http://cdri.org.kh/oc2012/5.%20Ms%20Sandra%20D%27Amico.pdf>.

Department of Vocational Orientation. 2014. “Statistics of General and Technical High Schools, 2012-13.” Phnom Penh: Department of Vocational Orientation.

Hong Cho Eun. 2013. “Skills for Competitiveness: Cambodia’s Case.” Phnom Penh: National Employment Agency.

International Labour Organization. 2010. “Youth Employment: Why is it an issue for Cambodia?” Accessed 2 January 2015. <http://apyouthnet.ilo.org/cmb-national-youth-employment-forum/resources-youth-employment-in-cambodia/youth-employment-why-is-it-an-issue-for-cambodia>.

International Labour Organization. 2012. “The Youth Employment Crisis: Highlights of the 2012 ILC Report.” Geneva: ILO.

International Labour Organization. 2013. “Global Employment Trends for Youth 2013: A Generation at Risk.” Geneva: ILO.

Kim Young-Saing, Chung Ji-Sun, Lee Sang-Don, Lim Young-Sub and Ryu Ki-Rak. 2010. “TVET Policy Reviews of 8 Asian Countries”. Korean Research Institute for Vocational Education & Training (KRIVET)

KuochSomean. 2014. “The Current Skills and Talents Gap in Today’s Job Market.” PowerPoint Presentation at the Thematic Workshop on Preparedness and Challenges of Cambodian Higher Education towards ASEAN Community 2015 and Beyond, Phnom Penh, 19 June.

Lewis, T., 2005. “At the interface of school and work.” *Journal of Philosophy and Education* 39(3): 421-441.

Madhur, Srinivasa. 2014. “Cambodia Tomorrow: Development Research Priorities for a Middle Income Country—A Synthesis of the Theme and Messages from the 2013 Development Research Forum Symposium.” Phnom Penh: CDRI.

MAFF, Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries. 2014. “Cambodia Agriculture Review 2014.” Phnom Penh: MAFF.

MoLVT, Ministry of Labour, Vocational Education and Training. 2011. “Strengthening Technical Vocational Education and Training (STVET) Project Brochure.” Accessed on 19 December 2014. <http://www.ntb.gov.kh/stvet/en/component/content/article/54-brochure/88-english-stvet-brochure.html>

MoLVT, Ministry of Labour, Vocational Education and Training. 2013. “Strategic Planning and Development of Technical Vocational Education and Training 2014-2018.” Phnom Penh: MoLVT.

MoLVT, Ministry of Labour, Vocational Education and Training. 2014a. “Technical Vocational Education Training Statistics 2012-2013.” Phnom Penh: MoLVT

MoLVT, Ministry of Labour, Vocational Education and Training. 2014b. “Final Report: Policy Study on Future Directions for Cambodia TVET and TVET Financing.” Phnom Penh: MoLVT.

NEA, National Employment Agency. 2013a. “Skill Shortages and Skill Gaps in the Tourism Industry in Siem Reap: Evidence from the Employer Skills Survey.” Phnom Penh: NEA.

NEA, National Employment Agency. 2014a. *Labour Bulletin* Vol 31, March. Phnom Penh: NEA

NEA, National Employment Agency. 2014b. “National Employment Agency, Government Gateway to: Job Workforce Labour Market Information.” Accessed 17 June 2014. <http://www.nea.gov.kh/nweb/en>.

NTB, National Training Board. 2008. “National TVET Development Plan 2008.” Accessed 17 June 2014. <http://www.ntb.gov.kh/tvet/policy/NTDP2008.pdf>.

OECD, Organization for Economic Cooperation and Development. 2013. “Structural Policy Country Notes, Cambodia”. In *Southeast Asian Economic Outlook 2013: With Perspectives on China and India*. OECD

RGC, Royal Government of Cambodia. 2013. “Rectangular Strategy for Growth, Employment, Equity and Efficiency Phase III.” Phnom Penh: RGC.

Roosdiono, Anangga W. 2012. “Cambodia Outlook Brief—Private Sector Participation in Economic Development: Cambodian and Regional Perspectives.” Accessed 22 August 2014. <http://www.cdri.org.kh/webdata/policybrief/ob12/ob4e.pdf>.

Schmidt, Hermann and Laszlo Alex. 1995. “Dual System of Vocational Education and Training in Germany.” Accessed 21 January 2015. <http://www.voiced.edu.au/node/13680>. Smith-Comyn, Belinda. 2011. “A Framework for Sustainable TVET Public Private Partnerships in Cambodia.” Accessed 22 August 2014. apskills.ilo.org/resources/a-framework-for-sustainable-tvet-public-private-partnerships-in-cambodia/at_download/file1.

Trading Economics. 2014. “Cambodia Unemployment Rate.” Accessed 17 June 2014. <http://www.tradingeconomics.com/cambodia/unemployment-rate>.

UNESCO, United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. 2013a. “Tackling Youth Unemployment Through TVET, Report of the UNESCO-UNEVOC Online Conference.” Bonn: UNESCO-UNEVOC International Center for Technical and Vocational Education and Training.

UNESCO, United Nations Educational Scientific and Cultural Organization. 2013b. “Policy Review of TVET in Cambodia.” Paris: UNESCO.

UNESCO, UNEVOC, United Nations International Center for Technical and Vocational Education and Training. 2014. “Soft Skills and Hard Skills”. Accessed 30 December 2014. <http://www.unevoc.unesco.org/go.php?q=TVETipedia+Glossary+A-Z&filt=all&id=603>

UNESCO and ILO.2002. *Technical and Vocational Education and Training for the Twenty-first Century: UNESCO and ILO Recommendations*, UNESCO-UNEVOC Publications. 21 January 2015 <http://unesdoc.unesco.org/images/0012/001260/126050e.pdf>

Un Leang. 2014. “Upper Secondary School Curriculum Reform in Cambodia: Relevance for Employment and Tertiary Education. Final Draft Report.” Phnom Penh: MoEYS

World Bank. 2009. “Sustaining Rapid Growth in a Challenging Environment: Cambodia Country Economic Memorandum.” Washington, DC: World Bank.

World Bank. 2010. “Providing Skills for Equity and Growth: Preparing Cambodia’s youth for the labour market.” Washington, DC: World Bank.

World Bank. 2013. “World Development Indicator 2013.” Washington, DC: World Bank.

៥ ការពង្រឹងការអប់រំកម្រិតមធ្យមសិក្សា

៥.១ សេចក្តីផ្តើម

ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា (MoEYS) នៃប្រទេសកម្ពុជា មានបេសកកម្មវែងឆ្ងាយ ធានាឲ្យបានកម្រិតថា កុមារ និងយុវជន កម្ពុជាទាំងអស់ មានឱកាសស្មើគ្នា ដើម្បីទទួលបានការអប់រំ ប្រកបដោយគុណភាព។ បេសកកម្មនេះស្របតាម រដ្ឋធម្មនុញ្ញប្រទេសកម្ពុជា និងអនុសញ្ញាអង្គការ សហប្រជាជាតិ ស្តីពីសិទ្ធិកុមារ។ ប៉ុន្តែទោះបីមានកំណែទម្រង់ជាច្រើនទសវត្សរ៍មកហើយក្តី ក៏នៅមានការយល់ឃើញជាទូទៅថា គុណភាព និងលទ្ធផល នៃការអប់រំកម្រិតមធ្យមសិក្សា នៅមានកម្រិតទាប ហើយត្រូវប្រឹងប្រែងបន្ថែមទៀតដើម្បីកែលំអរឡើង។ ក្នុងការប្រលងមធ្យម សិក្សាទុតិយភូមិជាតិឆ្នាំ២០១៤ ក្រសួងអប់រំបានចាត់វិធានការយ៉ាងតឹងរឹង ទប់ស្កាត់សកម្មភាព បន្តិចផ្សេងៗ ហើយជាលទ្ធផលក្នុងចំណោមបេក្ខជនប្រលង ៩៣.០០០នាក់ មានតែ ១/៤ ប៉ុណ្ណោះ ដែលប្រលងជាប់ ក្នុងនេះមានជាង ២២% បាននិទ្ទេស E, ជិតដល់ ៣% បាននិទ្ទេសពី B ដល់ D, និង ១១ នាក់ បាននិទ្ទេស A។ ក្នុងឆ្នាំ២០១២ និង ២០១៣ សិស្សប្រលងជាប់មានជាង ៨០% ព្រោះអាចលូចចម្លងបានក្នុងពេលប្រលង។ លទ្ធផលនេះបង្ហាញថា ត្រូវប្រឹងប្រែងបន្ថែមដើម្បី ទប់ស្កាត់សកម្មភាពបន្តិចក្នុងពេលប្រលង និងពង្រឹងគុណភាពការអប់រំ។ ការត្រួតពិនិត្យតឹងរឹង លើការប្រលង និងការកែប្រែទស្សនៈរបស់សិស្សលើការលូចចម្លង ត្រូវអនុវត្តឡើងដើម្បីបង្ហាញ សិស្សានុសិស្សថា ចំណុចសំខាន់មិនមែនដើម្បីប្រលងជាប់នោះទេ ប៉ុន្តែគឺការមានចំណេះដឹងពិតៗ និងការគោរពច្បាប់។

ក្នុងឋានៈជាសមាជិកនៃសមាគមប្រជាជាតិអាស៊ីអាគ្នេយ៍ (អាស៊ាន៖ ASEAN) ប្រទេស កម្ពុជាបានប្តេជ្ញាធ្វើកំណែទម្រង់ការអប់រំ ដូចតទៅ៖ ១) ពង្រីកបន្ថែម និងធ្វើស្តង់ដានីយកម្មការ អប់រំកម្រិតមធ្យមសិក្សា ២) ធ្វើកំណែទម្រង់កម្មវិធីសិក្សា ដើម្បីពង្រឹងចំណេះជាមូលដ្ឋានក្នុង ការអាន ការសរសេរ ពិជគណិត និង ភាសាអង់គ្លេស ៣) កំណែទម្រង់ការអប់រំ ដើម្បីឲ្យស្រប តាមរចនាសម្ព័ន្ធច្នីនៃវិស័យឧស្សាហកម្ម។ កំណែទម្រង់សាលារៀន មានជាសំខាន់ការផ្លាស់ប្តូរ វិធីសាស្ត្របង្រៀន ដើម្បីជួយឲ្យសិស្សមានឱកាស និងលទ្ធផលសិក្សា កាន់តែប្រសើរ ហើយវា ផ្តោតលើគំនិត ៤យ៉ាង។ ទី១ ការអនុវត្តរបស់ថ្នាក់ដឹកនាំត្រូវមាន គោលដៅច្បាស់លាស់ ការជួយ គាំទ្រ ភាពវិជ្ជមាន និងជំរុញលទ្ធផលសិក្សា។ ទី២ ការលើកកម្ពស់សិទ្ធិអំណាច ការអភិវឌ្ឍ សមត្ថភាព សីលធម៌វិជ្ជាជីវៈ និងការរួបរួមគ្នា របស់គ្រូបង្រៀន។ ទី៣ បរិយាកាសក្នុងសាលារៀន ត្រូវតែត្រជាក់ត្រជុំ មានសណ្តាប់ធ្នាប់ និងពោរពេញដោយក្តីរំពឹងសង្ឃឹមខ្ពស់។ ទី៤ ការវាយតម្លៃ ថ្នាក់ជាតិ ស្តីពីការរីកចម្រើនរបស់សិស្ស ត្រូវធ្វើឡើងជាញឹកញាប់។

ការសិក្សានេះ មានគោលដៅដើម្បីស្វែងយល់ពី កត្តាកំណែទម្រង់សំខាន់ៗ ដែលអាចជួយ ឲ្យសិស្សទទួលបានការអប់រំមធ្យមសិក្សាមានគុណភាពខ្ពស់។ លទ្ធផលសិក្សាទាបរបស់សិស្ស

នូ កែវសុទ្ធា អ្នកស្រាវជ្រាវ នៃវិទ្យាស្ថាន CDRI។

អាចបណ្តាលមកពីវិធីសាស្ត្របង្រៀនមិនសមស្រប។ កំណែទម្រង់ និងការដឹកនាំសាលារៀន គឺជាផ្នែកដ៏សំខាន់ៗនៃវិធីសាស្ត្របង្រៀន ដែលរួមចំណែកធ្វើឲ្យសិស្សមានលទ្ធផលសិក្សាទាប ឬខ្ពស់។ វិធីសាស្ត្របង្រៀនសមស្រប គួរតែបានគិតគូរពីសិស្ស គ្រូបង្រៀន និងនាយកសាលា។ សំណួរសំខាន់ក្នុងការសិក្សានេះគឺ តើមានកត្តាអ្វីខ្លះដែលរួមចំណែកដល់លទ្ធផលសិក្សាល្អរបស់សិស្សនៅមធ្យមសិក្សា។ ព័ត៌មានបែបគុណភាព ក្រុមស្រាវជ្រាវទទួលបានពីអ្នកផ្តល់ព័ត៌មានគន្លឹះ និងបទសម្ភាសស៊ីជម្រៅ រីឯទិន្នន័យបែបបរិមាណ គឺស្រង់បានពីទិន្នន័យបន្ទាប់បន្សំ។ ការសិក្សានេះ បានពិនិត្យឡើងវិញផងដែរលើការសិក្សាពីមុនៗ និងបានទទួលមតិយោបល់ពីអ្នកជួយពិនិត្យខ្លឹមសារ។

៥.២ កំណែទម្រង់ និងការដឹកនាំសាលារៀន

ក្នុងកិច្ចប្រឹងប្រែងកែលម្អសាលារៀន និងផ្តល់ការសិក្សាល្អដល់សិស្ស អ្នកកសាងគោលនយោបាយអប់រំ បានព្យាយាមបង្កើនគុណនិរន្តរភាពជាសាធារណៈនៃសាលារៀន ជាពិសេសតាមរយៈពិន្ទុរបស់សិស្ស (Robinson 2010)។ ការទាមទារគុណនិរន្តរភាព បានដាក់សំពាធយ៉ាងខ្លាំងទៅលើនាយកសាលា ដែលគេរំពឹងថា គាត់ត្រូវចូលរួមធ្វើការដើម្បីញ៉ាំងឲ្យមានលទ្ធផលល្អដូចបំណង (Leithwood and Day 2008)។

ក្នុងចំណោមការសិក្សានានាក្នុងពេលកន្លងមក ស្តីពីសារៈសំខាន់នៃថ្នាក់ដឹកនាំសាលានោះ អ្នកស្រាវជ្រាវ Leithwood and et al. (2003) បានផ្តល់ការសន្និដ្ឋានមួយគួរឲ្យចាប់អារម្មណ៍ជាងគេ តែមានមតិដ៏ទាស់ច្រើន ថា ថ្នាក់ដឹកនាំសាលាមានឥទ្ធិពលសំខាន់បំផុតលំដាប់ទី២លើការសិក្សារបស់សិស្ស បន្ទាប់ពីគុណភាពនៃកម្មវិធីសិក្សានិងការកែលម្អរបស់គ្រូ។ Leithwood et al. (2003) បានបែងចែកការអនុវត្តរបស់ថ្នាក់ដឹកនាំសាលារៀន និងអង្គការមិនមែនសាលារៀនជា ៤ក្រុម ដោយផ្អែកលើការស្រាវជ្រាវយ៉ាងធំ និងរឹងមាំមួយ ស្តីពី អ្វីដែលអ្នកដឹកនាំមានជោគជ័យបានធ្វើ គឺមាន ១) ការបង្កើតក្បួនវិស័យ និងការកំណត់គោលដៅ ២) ការស្វែងយល់ និងការអភិវឌ្ឍមនុស្ស ៣) ការស្ថាបនាវិធានសម្រាប់ស្ថាប័នឡើងវិញ ៤) ការគ្រប់គ្រងកម្មវិធីបង្រៀន និងកម្មវិធីរៀនសូត្រ។

Leithwood, Harris and Hopkins (2008) ក៏បានផ្តល់ហេតុផល ៥យ៉ាង ដែលបញ្ជាក់ពីតួនាទីដ៏សំខាន់នៃការដឹកនាំ។ ទី១ ភស្តុតាងបានពីករណីសិក្សាបែបគុណភាព បង្ហាញថា ថ្នាក់ដឹកនាំរបស់សាលា គាត់ជះឥទ្ធិពលដល់ការរៀនសូត្ររបស់សិស្សផង និងស្ថានភាពផ្សេងទៀតរបស់សាលាផង។ ទី២ ការពិនិត្យឡើងវិញលើការសិក្សាខ្នាតធំបែបគុណភាព បង្ហាញថាឥទ្ធិពលដោយផ្ទាល់ និងដោយប្រយោល នៃការដឹកនាំសាលាទៅលើលទ្ធផលសិក្សារបស់សិស្សមានតិចទេ ប៉ុន្តែមានច្រើនទៅលើការអប់រំ។ ទី៣ ការសិក្សាបែបគុណភាពស្តីពីឥទ្ធិពលនៃការអនុវត្តជាក់លាក់របស់ថ្នាក់ដឹកនាំ បង្ហាញថា កំណើនមួយចំនួនក្នុងពិន្ទុប្រលងរបស់សិស្ស អាចបានពីការងាររបស់នាយកសាលា។ ទី៤ ការសិក្សាពីឥទ្ធិពលនៃការដឹកនាំទៅលើការខិតខំរបស់សិស្ស បង្ហាញនូវលទ្ធផលវិជ្ជមាន។ ទី៥ ការសិក្សាលើការបន្តកំណែសាលានាយកសាលាដោយគ្មានការគ្រោងទុកបង្ហាញនូវឥទ្ធិពលអវិជ្ជមានទៅលើលទ្ធផលសិក្សារបស់សិស្ស។

៥.៣ ការដឹកនាំ មានផលប៉ះពាល់ដល់សាលាមធ្យមសិក្សា

ការដឹកនាំមានតួនាទីសំខាន់បីយ៉ាង ដែលជះឥទ្ធិពលទៅលើលទ្ធផលសិក្សារបស់សិស្ស គឺវិយាបទ និងអាជីពគ្រូបង្រៀន និង ការសម្រេចចិត្តរបស់នាយកសាលា។

លទ្ធផលសិក្សារបស់សិស្ស

ការដឹកនាំ ជាកត្តាសំខាន់បំផុតមួយដែលកំណត់លទ្ធផលសិក្សារបស់សិស្ស។ Robinson (2010) បានធ្វើវិភាគស្ថិតិលើការស្រាវជ្រាវជាច្រើន ស្តីពី ឥទ្ធិពលដោយផ្ទាល់និងដោយប្រយោល នៃការដឹកនាំសាលាទៅលើលទ្ធផលសិក្សា ហើយរកឃើញថា ការដឹកនាំបែបដាក់បទបញ្ជា មានឥទ្ធិពលទៅលើលទ្ធផលសិក្សាសិស្ស រហូតដល់ ៣ ឬ ៤ដង ធំជាងការដឹកនាំតាមបែបធ្វើការ ផ្លាស់ប្តូរ។

Frederick, Blumenfeld and Paris (2004) បានពិនិត្យឡើងវិញលើការសិក្សាពីមុនៗ ទាក់ទងនឹងការចូលរួមនៃអាកប្បកិរិយា ស្មារតី និងការប្រឹងស្វែងយល់របស់សិស្ស។ ពួកគេបាន វិភាគលើការសិក្សាដែលបង្ហាញថា បណ្តាកត្តាកម្រិតសាលា (school-level factors) វារួមចំណែក សំខាន់កំណត់ការចូលរួមរបស់សិស្ស ហើយសាលាដែលលើកទឹកចិត្តឲ្យសិស្សចូលរួមក្នុងការ កសាងគោលនយោបាយនិងការគ្រប់គ្រង និងផ្តល់ឱកាសដល់គ្រូនិងសិស្ស ឲ្យចូលរួមក្នុងកម្មវិធី ផ្សេងៗ និងការស្រាវជ្រាវ ដើម្បីជំរុញការរីកចម្រើនក្នុងវិជ្ជាជីវៈ, គឺពិតជាអាចបង្កើនការចូលរួម របស់សិស្ស។

អាកប្បកិរិយា និងវិជ្ជាជីវៈគ្រូបង្រៀន

Leithwood, Harris and Hopkins (2008) បានបង្ហាញថា បែបបទដែលនាយកសាលា បង្កើតដោយផ្ទាល់នូវវប្បធម៌វិជ្ជមាននៃការបង្រៀន និងការរៀនសូត្រ វាមានឥទ្ធិពលដោយប្រយោល តែខ្លាំងក្លាទៅលើលទ្ធផលសិក្សារបស់សិស្ស។ ដើម្បីបង្កើតវប្បធម៌ជោគជ័យនៅក្នុងសាលា នាយក សាលា ត្រូវបង្កើតនូវចក្ខុវិស័យមួយដែលងាយយល់ វិជ្ជមាន សុទិដ្ឋិនិយម និងឆ្លើយតបតាម តម្រូវការរបស់សាលា និងសហគមន៍។ ចក្ខុវិស័យងាយយល់ វាជួយពង្រឹងវប្បធម៌នៃទំនុកចិត្តគ្នា ទៅវិញទៅមក ដែលក្នុងនោះ គ្រូដឹងច្បាស់ពីអ្វីដែលគេរំពឹងថាគាត់ត្រូវធ្វើ ហើយនរណានឹងគាំទ្រ ដល់គាត់។

ការសិក្សាមួយធ្វើដោយ Penlington, Kington and Day (2008) ទាក់ទងនឹងទស្សនៈ ស្តីពី តួនាទីនៃការដឹកនាំក្នុងការអភិវឌ្ឍសាលារៀន បង្ហាញថា ការពង្រឹងសមត្ថភាពបង្រៀននៅ ក្នុងសាលា ជាគន្លឹះមួយសម្រាប់ដោះស្រាយបញ្ហា ដូចជា លទ្ធផលទាបក្នុងមុខវិជ្ជាខ្លះ ឬសិស្ស មួយក្រុម។ សមត្ថភាពគ្រូបង្រៀន អាចពង្រឹងបានតាមរយៈយុទ្ធសាស្ត្រធ្វើការអភិវឌ្ឍជំនាញ។ ការពិនិត្យឡើងវិញដោយ Leithwood, Harris and Hopkins (2008) បានសន្និដ្ឋានថា ឥទ្ធិពល នៃថ្នាក់ដឹកនាំសាលាទៅលើ ការខិតខំ ការប្តេជ្ញា និងជឿជាក់របស់គ្រូបង្រៀនទៅលើលក្ខខណ្ឌ ការងារ នឹងជួយកែលំអដោយប្រយោលនូវការបង្រៀន និងការរៀនសូត្រ។

តួនាទីរបស់នាយកសាលា

Reitzug et al. (2008) ក្នុងការសិក្សាបែបគុណភាពអំពីសំឡេងរបស់នាយកសាលា ក្នុងការបង្កើតការដឹកនាំតាមបែបបទបញ្ជា បង្ហាញថា បែបបទដែលនាយកសាលាផ្សារភ្ជាប់ការអនុវត្តរបស់គាត់ទៅនឹងការកែលំអបទបញ្ជា វាប្រែប្រួលខុសគ្នាគួរឲ្យកត់សំគាល់។ ការសិក្សា ដោយ Pennington, Kington and Day (2008) បង្ហាញថា នាយកសាលាមានតួនាទីស្នូលក្នុងការធ្វើឲ្យសាលាមានជោគជ័យ និងមានតួនាទីសំខាន់ ក្នុងការបង្កើតចក្ខុវិស័យដ៏រឹងមាំសម្រាប់ជោគជ័យទៅអនាគត និងការបង្កើតវប្បធម៌ដើម្បីសម្រេចចក្ខុវិស័យនោះ។ គន្លឹះសំខាន់មួយ គឺត្រូវបង្កើតនិងបង្ហាញចក្ខុវិស័យមួយច្បាស់លាស់ដល់សាលា និងបង្កើតសីលធម៌ ឬវប្បធម៌មួយដែលលើកទឹកចិត្តគ្រូឲ្យបង្កើតគំនិតថ្មីដើម្បីញ៉ាំងឲ្យមានការរីកចម្រើនជាប់រហូត។ ចក្ខុវិស័យត្រូវតែជាប់ទាក់ទងល្អទៅនឹងបរិបទសាលារៀន។

៥.៤ ការចុះឈ្មោះចូលរៀន និងចំណាយរបស់សិស្ស នៅក្នុងអាស៊ាន និងនៅកម្ពុជា

អត្រាចុះឈ្មោះចូលរៀន និងអត្រាបោះបង់ការសិក្សា ជាសូចនាករសំខាន់ៗបំផុតនៃសាលារដ្ឋនៅប្រទេសកម្ពុជា ដែលមានផ្តល់ការសិក្សារហូតដល់ថ្នាក់ទី៩ ដោយមិនមានការបង់ប្រាក់។ អត្រាចុះឈ្មោះចូលរៀនសុទ្ធ^១ នៅមធ្យមសិក្សានៅកម្ពុជា ធៀបនឹងបណ្តាប្រទេសអាស៊ាន បានល្អជាងប្រទេសឡាវតែមួយប៉ុណ្ណោះ ប៉ុន្តែនៅទាបជាខ្លាំងជាងប្រទេស ព្រុយណេ ថៃ និង ឥណ្ឌូនេស៊ី (តារាង ៥.១)។

តារាង ៥.១៖ អត្រាចុះឈ្មោះចូលរៀនសុទ្ធនៅមធ្យមសិក្សាក្នុងបណ្តាប្រទេសអាស៊ាន (%)

ប្រទេស	ឆ្នាំ		
	2001	2006	2011
ព្រុយណេ	n/a	88.38	92.59
កម្ពុជា	n/a	60.00	55.00
ឥណ្ឌូនេស៊ី	50.24	59.17	74.81
ឡាវ	28.97	33.86	38.73
ម៉ាឡេស៊ី	65.63	67.73	66.32
មីយ៉ាន់ម៉ា	n/a	n/a	n/a
ហ្វីលីពីន	n/a	n/a	n/a
សិង្ហបុរី	50.85	59.17	n/a
ថៃ	n/a	67.15	81.69
វៀតណាម	n/a	n/a	n/a

ប្រភព៖ UIS

១ ការចុះឈ្មោះចូលរៀនសុទ្ធនៅមធ្យមសិក្សា (net enrollment rate for secondary school) ជាចំនួនសិស្សគ្រប់អាយុចូលរៀន ដែលបានចុះឈ្មោះចូលរៀននៅមធ្យមសិក្សាពិត។ អត្រាចុះឈ្មោះចូលរៀនសុទ្ធជា ផលធៀបនៃចំនួនសិស្សគ្រប់អាយុចូលរៀននៅមធ្យមសិក្សាដែលបានចុះឈ្មោះចូលរៀនទាំងអស់ទៅនឹង ចំនួនសិស្សដែលគ្រប់អាយុចូលរៀននៅមធ្យមសិក្សាទាំងអស់។

នៅកម្ពុជា អត្រាចុះឈ្មោះចូលរៀនដុល^២ នៅវិទ្យាល័យ វាទាបជាខ្លាំងជាងនៅអនុវិទ្យាល័យ ហើយនៅជនបទទាប វាជាងនៅទីក្រុង។ តួលេខនេះបង្ហាញថា រដ្ឋាភិបាលគួរយកចិត្តទុកដាក់ បន្ថែមទៅលើតំបន់ជនបទដែលមានសិស្សភាគច្រើនរស់នៅ (តារាង ៥.២)។

តារាង ៥.២៖ អត្រាចុះឈ្មោះចូលរៀនដុលនៅមធ្យមសិក្សានៅកម្ពុជា គិតតាមតំបន់ (%)

	2005-06		2009-10		2012-13	
	អនុវិ	វិទ្យា	អនុវិ	វិទ្យា	អនុវិ	វិទ្យា
អត្រាចុះឈ្មោះចូលរៀនដុល (ទីក្រុង)	88.5	46	76.4	62.9	59.4	47.2
អត្រាចុះឈ្មោះចូលរៀនដុល (ជនបទ)	50.2	13.1	54.6	24.7	52.2	22.3
អត្រាការចុះឈ្មោះចូលរៀនដុល (មធ្យមភាគ)	53.3	19.3	58.1	32.3	53.6	27.4

ប្រភព៖ MoEYS 2005/2006, 2009/2010, 2012/2013

តារាង ៥.៣ បង្ហាញថា អត្រាបោះបង់ការសិក្សានៅមានកម្រិតខ្ពស់ ពិសេសនៅតាមជនបទ។

តារាង ៥.៣៖ អត្រាបោះបង់ការសិក្សារបស់សិស្សមធ្យមសិក្សា តាមតំបន់ (%)

	2004-05		2008-09		2012-13	
	អនុវិ	វិទ្យា	អនុវិ	វិទ្យា	អនុវិ	វិទ្យា
បោះបង់ការសិក្សា (ទីក្រុង)	14.3	9.8	12.2	5.9	14.3	8.3
បោះបង់ការសិក្សា (ជនបទ)	25.4	23.9	21.4	14.9	23.2	17.2
បោះបង់ការសិក្សា (ប្រទេស)	22.3	17	18.8	11.3	21.2	14

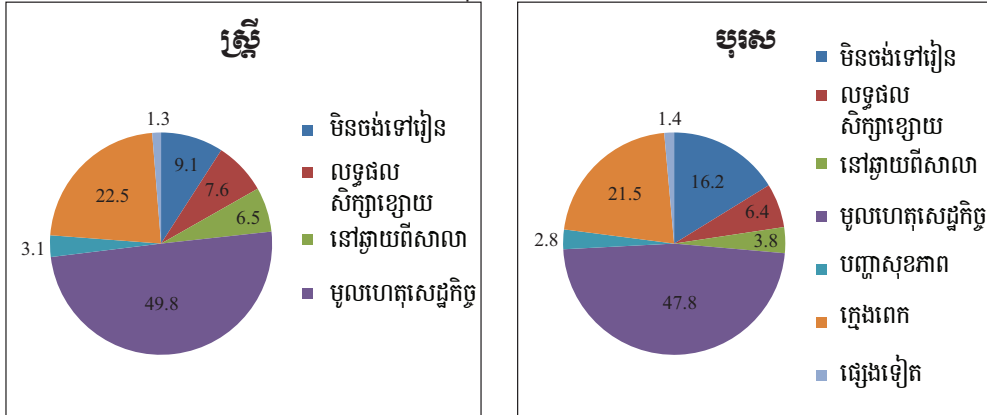
ប្រភព៖ MoEYS, 2004/2005, 2008/2009, 2013/2014

ក្នុងចំណោមសិស្សបោះបង់ការសិក្សា មានជិតដល់ ៥០% នៃសិស្សស្រីប្រាប់ថា កត្តាសេដ្ឋកិច្ច ជាមូលហេតុចម្បងនៃការឈប់ទៅរៀន ហើយ "ក្មេងពេក" ជាមូលហេតុបន្ទាប់ (រូបភាព ៥.១)។ ប៉ុន្តែក្នុងបទសម្ភាសន៍បែបគុណភាព គឺ កង្វះជនគំរូ និងការធ្វើតាមអ្នកជិតខាងជាមូលហេតុចម្បងនៃការបោះបង់ការសិក្សា។ អ្នកបោះបង់ការសិក្សាម្នាក់ប្រាប់ថា "ខ្ញុំឈប់រៀននៅថ្នាក់ទី៩ ព្រោះខ្ញុំឃើញស្រីៗដែលឈប់រៀនស្អាតៗណាស់ នៅពេលពួកគេឈប់សម្រាកពីការងារនៅភ្នំពេញហើយមកលេងផ្ទះ ខ្ញុំចង់ស្អាតដូចពួកគេ ហើយចង់រកលុយដោយខ្លួនឯង"។ ម្នាក់ទៀតលើកថា "ឪពុកម្តាយខ្ញុំនឹងទិញម៉ូតូឲ្យខ្ញុំ ប្រសិនបើខ្ញុំនៅរៀនបន្ត ប៉ុន្តែខ្ញុំយំអស់ពីរបីថ្ងៃទម្រាំពួកគាត់យល់ព្រមឲ្យខ្ញុំឈប់រៀន"។ ក្មេងស្រីទាំងពីរនាក់នេះ ស្ថិតក្នុងចំណោមអ្នកបោះបង់ការសិក្សា និងកំពុងបម្រើការជាអ្នករត់តុនៅតាមភោជនីយដ្ឋាន និងរង្គសាលាក្នុងក្រុងភ្នំពេញ។

ដូចគ្នាដែរ ៤៨% នៃបុរសដែលបោះបង់ការសិក្សា បានលើកពីកត្តាសេដ្ឋកិច្ច បន្ទាប់មកគឺលទ្ធផលសិក្សាមិនល្អ រួចហើយ មិនចង់ទៅរៀនសាលា។

២ អត្រាចុះឈ្មោះចូលរៀនដុល (gross enrollment rate for secondary school) គឺជាផលធៀបនៃចំនួនសិស្ស ដែលបានចុះឈ្មោះចូលរៀននៅមធ្យមសិក្សាទាំងអស់ ទៅនឹងចំនួនសិស្សដែលគ្រប់អាយុចូលរៀននៅមធ្យមសិក្សាទាំងអស់។

រូបភាព ៥.១៖ មូលហេតុរបស់ស្ត្រី និងបុរស ក្នុងការមិនចូលរៀនមធ្យមសិក្សា (%)

ប្រភព៖ Cambodia Socio-Economic Survey

៥.៥ កម្មវិធីសិក្សា កម្រិតជំនាញរបស់គ្រូបង្រៀន និងបញ្ហាប្រឈម

សាលាមធ្យមសិក្សានៅកម្ពុជា មានចាប់ពីថ្នាក់ទី៧ ដល់ ទី១២ និងចែកចេញជា ២កម្រិតគឺ អនុវិទ្យាល័យ ចាប់ពីថ្នាក់ទី៧ ដល់ ទី៩ និងវិទ្យាល័យ ចាប់ពីថ្នាក់ទី១០ ដល់ ទី១២។ កម្មវិធីសិក្សាថ្នាក់ ជាតិសម្រាប់កម្រិតសិក្សាទាំងពីរ ត្រូវបានរៀបចំដាច់ដោយឡែកពីគ្នា។

កម្មវិធីសិក្សាថ្នាក់ជាតិ (NC) និង កម្មវិធីបំណិនជីវិតក្នុងមូលដ្ឋាន (LLSP) មានដាច់ ដោយឡែកពីគ្នានៅអនុវិទ្យាល័យ និងកម្មវិធីសិក្សាថ្នាក់ទី១០។ LLSP គឺជាបំណិនជីវិតដែល ទំនងត្រូវដាក់បញ្ចូលក្នុងកម្មវិធីសិក្សា អាស្រ័យលើបរិយាកាស បរិបទ និងការសម្របសម្រួល នៅក្នុងមូលដ្ឋាន។ នៅថ្នាក់ទី១១-១២ មិនមាន LLSP ទេ។ ម៉ោងសិក្សាសម្រាប់ NC និង LLSP នៅអនុវិទ្យាល័យ មានពី ៣២ ដល់ ៣៥ម៉ោង (១ម៉ោង ចែកចេញជា ៥០នាទី សម្រាប់ការបង្រៀន និង ១០នាទីសម្រាក)។

ទោះបីគោលនយោបាយអភិវឌ្ឍកម្មវិធីសិក្សាឆ្នាំ២០០៥-២០០៩ មានលក្ខណៈយ៉ាងណាក្តី (MoEYS 2004) ប៉ុន្តែកម្មវិធីសិក្សានៅអនុវិទ្យាល័យ គឺមានមុខវិជ្ជា NC និង LLSP ចំនួន ៦មុខ ហើយការបែងចែកម៉ោងសិក្សា ផ្អែកលើសារៈសំខាន់នៃមុខវិជ្ជានីមួយៗ (តារាង ៥.៤)។

ដើម្បីបង្កើតកម្មវិធីសិក្សាដូចនៅខាងលើ គ្រូបង្រៀនជាអ្នកផ្តល់ចំណេះដឹងដ៏សំខាន់ ដូច្នោះ គឺជាស្នូលនៃជោគជ័យ ហើយត្រូវមានការយកចិត្តទុកដាក់ពីសាលា។ ប៉ុន្តែយោងតាម ប្រព័ន្ធគ្រប់ គ្រងព័ត៌មានការអប់រំ EMIS (2013-2014) កម្រិតជំនាញរបស់គ្រូបង្រៀន នៅប្រែប្រួលខុសគ្នា។ គ្រូខ្លះបានបញ្ចប់ត្រឹមបឋមសិក្សា រួចហើយក៏ក្លាយជាគ្រូបង្រៀនអនុវិទ្យាល័យ រីឯគ្រូខ្លះទៀតបាន បញ្ចប់អនុវិទ្យាល័យ។ ចំណុចល្អគឺមាន គ្រូបង្រៀនមធ្យមសិក្សាខ្លះ បានបញ្ចប់ថ្នាក់អនុបណ្ឌិត និង បណ្ឌិត។

តារាង ៥.៤៖ ការបែងចែកពេលវេលាសម្រាប់មុខវិជ្ជានីមួយៗ ពីថ្នាក់ទី៧ ដល់ ទី៩

មុខវិជ្ជា	ចំនួនម៉ោងបង្រៀនក្នុង ១ឆ្នាំ
ភាសាខ្មែរ	228
គណិតវិទ្យា	228
ការសិក្សាសង្គម	228
វិទ្យាសាស្ត្រ	228
ភាសាបរទេស	152
ការអប់រំរាងកាយ សុខភាព និងកីឡា	76
សរុបរង	1140
LLSP (មានទាំងការអប់រំសិល្បៈផង)	76-190
សរុប	1216-1330

ប្រភព៖ MOEYS 2004

តារាង ៥.៥ បង្ហាញពី ចំនួនគ្រូដែលបានបញ្ចប់កម្រិតជំនាញនីមួយៗ។ យោងតាមបទសម្ភាសន៍ជាមួយអ្នកផ្តល់ព័ត៌មានគន្លឹះ ចំនួនគ្រូដែលមានកម្រិតជំនាញគ្រប់គ្រាន់ ពិសេសនៅជនបទ ជាបញ្ហាចម្បងមួយ។ គ្រូបង្រៀនមិនមានគ្រប់គ្រាន់ទេនៅជនបទ ព្រោះនាំគ្នាមកប្រមូលផ្តុំនៅតាមទីក្រុង។ អ្នកឆ្លើយសម្ភាសន៍ខ្លះលើកថា នៅជនបទមិនទាន់មានគ្រូគ្រប់គ្រាន់ទេ ដូច្នោះបើមានគ្រូមិនមានជំនាញគ្រប់គ្រាន់មកបង្រៀនសិស្ស វាប្រសើរជាងគ្មានការបង្រៀន។ ការប្រើប្រាស់គ្រូមានជំនាញមិនគ្រប់គ្រាន់ អាចនាំឲ្យមានគ្រូមួយចំនួនប្រមូលយកលុយពីសិស្ស ក្នុងការឲ្យពិន្ទុល្អ។ អ្នកឆ្លើយសម្ភាសន៍ម្នាក់និយាយថា "កូនរបស់មិត្តខ្ញុំម្នាក់ទទួលពិន្ទុបានជិតដល់ ១០០% ក្នុងការប្រលង។ ថ្ងៃមួយ មិត្តខ្ញុំដែលភ្នាក់ផ្អើលនឹងលទ្ធផលសិក្សា បានប្រាប់កូនគាត់ឲ្យធ្វើលំហាត់ម្តងទៀត ប៉ុន្តែក្មេងមិនអាចធ្វើកើតទេ ហើយប្រាប់គាត់ថា ខ្ញុំទៅរៀនគួរ ហើយគ្រូបានឲ្យចម្លើយមកខ្ញុំ ដូច្នោះខ្ញុំគ្រាន់តែចម្លងចម្លើយទាំងនោះក្នុងពេលប្រលងប៉ុណ្ណោះ។"

តារាង ៥.៥៖ ការបង្រៀនជំនាញដល់គ្រូមធ្យមសិក្សា

កម្រិតបណ្តុះបណ្តាល	បឋមសិក្សា	អនុវិទ្យាល័យ	វិទ្យាល័យ	ឧត្តមសិក្សា	ថ្នាក់ក្រោយឧត្តមសិក្សា	បណ្ឌិត	សរុប
ចំនួនគ្រូបានបញ្ចប់ការបណ្តុះបណ្តាល	164	6240	21,733	10,728	518	3	39,386

ប្រភព៖ MoEYS (2013-2014)

តារាង ៥.៦ បង្ហាញពី សមាភាគគ្រូ-សិស្ស នៅមធ្យមសិក្សាពីឆ្នាំ ២០០១ ដល់ ២០១១ នៅតាមប្រទេសអាស៊ាន។ កម្ពុជា ស្ថិតក្នុងចំណោមប្រទេសមានសមាភាគនេះខ្ពស់ ប៉ុន្តែនៅទាបជាងមីយ៉ាន់ម៉ា និងហ្វីលីពីន។ សមាភាគនៅកម្ពុជា កើនពី ២០ ដល់ ៣០ ពីឆ្នាំ ២០០១ ដល់ ២០០៦។ ប៉ុន្តែយោងតាមបទសម្ភាសន៍ជាមួយអ្នកផ្តល់ព័ត៌មានគន្លឹះ សមាភាគសម្រាប់សាលាមធ្យមសិក្សានៅជនបទ វាខ្ពស់ដល់ ៤០ ឬ ៦០។ សិស្សច្រើនបែបនេះ ជាការលំបាកធំមួយសម្រាប់គ្រូក្នុងការធ្វើលំហាត់ក្នុងថ្នាក់ ដើម្បីបំពេញតាមកម្មវិធីសិក្សា។

តារាង ៥.៦៖ សមាភាគគ្រូ-សិស្ស សម្រាប់ការអប់រំកម្រិតមធ្យមសិក្សានៅតាមប្រទេសអាស៊ាន

ប្រទេសអាស៊ាន	ឆ្នាំ		
	2001	2006	2011
ព្រុយណេ	10.95	10.78	9.94
កម្ពុជា	19.56	29.99	n/a
ឥណ្ឌូនេស៊ី	14.26	12.27	14.77
ឡាវ	22.73	24.73	19.89
ម៉ាឡេស៊ី	17.89	16.30	13.58
មីយ៉ាន់ម៉ា	30.82	33.77	n/a
ហ្វីលីពីន	36.39	37.27	n/a
សិង្ហបុរី	n/a	n/a	n/a
ថៃ	24.04	21.69	19.91
វៀតណាម	n/a	n/a	n/a

ប្រភព៖ UIS

ជាទូទៅ បៀវត្សរ៍គ្រូបង្រៀននៅកម្ពុជាមានកម្រិតទាបណាស់ សឹងតែមិនគ្រប់សម្រាប់ទ្រទ្រង់ជីវភាពផង។ ពួកគាត់ត្រូវរកប្រាក់ចំណូលបន្ថែមតាមវិធីផ្សេងៗ ដូចជាធ្វើជា អ្នករត់ម៉ូតូឧបកសិករ កម្មករ និងអ្នកលក់ដូរ។ សកម្មភាពទាំងនេះ បានប៉ះពាល់ជាខ្លាំងដល់ម៉ោងបង្រៀន។ ពួកគាត់គ្មានពេលគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ធ្វើបច្ចុប្បន្នភាពមេរៀន ឬពិនិត្យតាមដានលទ្ធផលសិក្សារបស់សិស្សនោះទេ។ នេះជាកត្តាមួយមួយទៀត ដែលរួមចំណែកធ្វើឲ្យសិស្សបោះបង់ការសិក្សា។ ការដឹកនាំល្អ ការកសាងសមត្ថភាពគ្រូបង្រៀន និងការបង្កើតគ្រឿងលើកទឹកចិត្តត្រឹមត្រូវ អាចជួយកាត់បន្ថយចំនួនសិស្សបោះបង់ការសិក្សា។

រដ្ឋាភិបាល បានដំឡើងបៀវត្សរ៍គ្រូបង្រៀននៅមធ្យមសិក្សាដល់ ១៥០ដុល្លារក្នុងឆ្នាំ២០១៤ ហើយចាប់ពីខែកុម្ភៈ ២០១៥ តទៅ នឹងបង្កើនប្រាក់ឧបត្ថម្ភជីវភាពគ្រូបង្រៀននៅជនបទនិងតំបន់ដាច់ស្រយាល ដោយបន្ថែម ១៥ដុល្លារ, ១៧,៥ដុល្លារ និង ២០ដុល្លារ ទៅលើប្រាក់ឧបត្ថម្ភបច្ចុប្បន្ន។ នេះជាកំណែទម្រង់ជីវិតមានមួយ។ ប៉ុន្តែដោយសារ ផលស ក្នុងមនុស្សម្នាក់ កើនដល់ប្រមាណ ១០០០ដុល្លារ ក្នុងឆ្នាំ២០១៣ ហើយចំណាយក្នុងការរស់នៅក៏កើនឡើងដែរ ដូច្នេះកំណើនប្រាក់ប៉ុណ្ណោះ សឹងតែមិនអាចដោះស្រាយចំណាយជាមូលដ្ឋានក្នុងគ្រួសារបានផង ហើយគ្រូបង្រៀនត្រូវរកការងារបន្ថែមដើម្បីទ្រទ្រង់ជីវភាពគ្រួសារ។ អ្នកចូលរួមក្នុងបទសម្ភាសន៍ខ្លះផ្តល់មតិថា ដើម្បីជំរុញគ្រូបង្រៀនឲ្យផ្តោតចិត្តលើការបង្រៀននោះ បៀវត្សរ៍សម្រាប់គ្រូមធ្យមសិក្សាមានជំនាញច្បាស់លាស់ គួរបានស្មើនឹង ៣ដងនៃ ផលស ក្នុងមនុស្សម្នាក់ ឬប្រហែល ២៥០ដុល្លារក្នុងមួយខែ។

ក្រសួងអប់រំ នៅក្នុងទិវាគ្រូបង្រៀនឆ្នាំ២០១៤ បានបញ្ជាក់ពីបញ្ហាជាច្រើនទាក់ទងនឹងគុណភាពការអប់រំមធ្យមសិក្សា៖ កង្វះគ្រូមានជំនាញនិងគុណភាព, សៀវភៅអាននិងសម្ភារសិក្សា, បៀវត្សរ៍ទាបសម្រាប់បុគ្គលិកនិងគ្រូបង្រៀននៅតំបន់ជនបទមួយចំនួន, ការយឺតយ៉ាវក្នុងការបើកប្រាក់បៀវត្សរ៍ដល់គ្រូថ្មី, ការគ្រប់គ្រងបុគ្គលិកគ្មានប្រសិទ្ធភាព, និងកង្វះមជ្ឈមណ្ឌលកីឡាតាម

តំបន់សម្រាប់សកម្មភាពកីឡាថ្នាក់ជាតិ។ បញ្ហាទាំងអស់នេះផ្តល់គំនិតថា កម្ពុជាត្រូវធ្វើដំណើរវែង
ឆ្ងាយទៀតដើម្បីសម្រេចបានការផ្លាស់ប្តូរពិតៗ ហើយអាចលើកស្ទួយលទ្ធផលសិក្សារបស់សិស្ស
និងសីលធម៌វិជ្ជាជីវៈរបស់គ្រូបង្រៀន។

៥.៦ សេចក្តីសង្ខេប

របៀបដឹកនាំមាន ៤ ជាមូលដ្ឋាន៖ ការបង្កើតចក្ខុវិស័យនិងការកំណត់ទិសដៅ ការអភិវឌ្ឍ
ចំណេះដឹងនិងជំនាញគ្រូបង្រៀន ការបង្កើតស្ថានភាពជួយទ្រទ្រង់ដល់ការងារ និង ការគ្រប់គ្រង
កម្មវិធីបង្រៀននិងសិក្សា។ នាយកសាលាមានឥទ្ធិពលដោយផ្ទាល់និងដោយប្រយោលជាច្រើន
ទៅលើកម្រិតចេះអក្សរ ចេះលេខ និងការចូលរួមរបស់សិស្ស។ នាយកសាលា អាចធ្វើការជាមួយ
គ្រូបង្រៀនដើម្បីពង្រឹងការរៀនសូត្ររបស់សិស្ស ដោយផ្តល់ឱកាសសម្រាប់កិច្ចសហការគ្នាធ្វើការ
សាកសួរស្រាវជ្រាវ ត្រឹះវិះពិចារណា ជំរុញការរីកចម្រើនក្នុងវិជ្ជាជីវៈ ទទួលបានព័ត៌មានត្រឡប់ និង
ធ្វើការវាយតម្លៃ។ ទិដ្ឋភាពនៃការដឹកនាំទាំងអស់នេះ អាចរួមចំណែកក្នុងការផ្លាស់ប្តូរវិធីសាស្ត្រ
បង្រៀន ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាចម្បងៗក្នុងវិស័យអប់រំនៅកម្ពុជា។

បញ្ជីគន្លងទិន្នន័យ

Bush, T. 2003. *Theories of Educational Leadership and Management*. London: SAGE Publications.

Cambodia Socio Economic Survey – CSES (2011-2012)

Davies, B., ed. 2005. *The Essentials of School Leadership*. London: SAGE Publications.

Frederick, J., P. Blumenfeld and A. Paris. 2004. “School Engagement: Potential of the Concept, State of the Evidence.” *Review of Educational Research* 74(1): 59-110.

Education Management Information System EMIS (2013-2014)

Leithwood, K. and C. Day. 2008. “The Impact of School Leadership on Pupil Outcomes: Editorial.” *School Leadership and Management* 28(1): 1-4.

Leithwood, K., A. Harris and D. Hopkins. 2008. “Seven Strong Claims about Successful School Leadership.” *School Leadership and Management* 28(1): 27-42.

Leithwood, K., B. Riedlinger, S. Bauer and D. Jantzi. 2003. “Leadership Program Effects on Student Learning: The Case of the Greater New Orleans School Leadership Center.” *Journal of School Leadership and Management* 13(6): 707-738.

Leithwood, K, Riedlinger, B, Bauer, S, & Jantzi, D 2003, Leadership program effects on student learning: The case of the Greater New Orleans School Leadership Center, *Journal of School Leadership and Management* Vol. 13, No. 6, pp. 707-738.

Ministry of Education, Youth, and Sport. 2004. “Policy for Curriculum Development 2005-2009.” Phnom Penh: MoEYS.

Ministry of Education, Youth, and Sport. “Education Statistics and Indicators.” Phnom Penh: MoEYS. 2005/2006, 2009/2010, 2012/2013

Nettles, S.M.and C. Herrington. 2007. “Revisiting the Importance of the Direct Effects of School Leadership on Student Achievement: The Implications for School Improvement Policy” *Peabody Journal of Education* 82(4): 724-736.

Penlington, C., A. Kington and C. Day. 2008. “Leadership in Improving Schools: A Qualitative Perspective.” *School Leadership and Management* 28(1): 65-82.

Reitzug, U.; West, D. 2008, *Conceptualizing Instructional Leadership: The Voice of Principals*. SAGE Publications.

Robinson, V.M.J. 2010, *From Instructional Leadership to Leadership Capabilities: Empirical Findings and Methodological Challenges.* *Leadership and Policy in Schools*.

Rowe, K. 2007. “The Imperative of Evidence-Based Instructional Leadership: Building Capacity within Professional Learning Communities via a Focus on Effective Teaching Practice.” Background paper to keynote address presented at the Sixth International Conference on Educational Leadership, University of Wollongong, 15-16 February 2007.

Southworth, G. 2005. “Learning-centred leadership.” *In The essentials of school leadership*, edited by B. Davies, SAGE Publications.

UNESCO Institute for Statistics (UIS).

៦

ដោះស្រាយតម្រូវការរៀនសូត្រជាមូលដ្ឋាន តាមរយៈការអប់រំកម្រិតបឋមសិក្សា

ជំពូកនេះ សង្ខេបពីបញ្ហានានាពាក់ព័ន្ធនឹងការអប់រំកម្រិតបឋមសិក្សានៅកម្ពុជា។ គេបាន វែកញែកថា បើសិនគ្មានការរៀនសូត្រពេញលេញនៅតាមសាលាបឋមសិក្សាដែលផ្តល់ចំណេះ អានអក្សរ និងគិតលេខរឹងប៉ឹងនោះទេ គេពិបាកនឹងកសាងនូវជំនាញបច្ចេកទេស និងសមត្ថភាព សង្គម ដើម្បីសម្រេចគោលដៅលើកស្ទួយសេដ្ឋកិច្ច និងស្ថានភាពសង្គមនេះណាស់។ ជំពូកនេះ ជាជំហាន រៀបរាប់ត្រួសៗពីអត្រាចុះឈ្មោះចូលរៀន និងអត្រាបញ្ចប់ការសិក្សា ហើយបន្ទាប់មក ពិនិត្យពីកត្តានានាដែលអាចប៉ះពាល់ទៅលើវា។ គុណភាពអប់រំ, លទ្ធភាពចូលរៀន, ចំណេះដឹង និងបទព្រឹត្តិផ្សេងៗ រួមមាន កម្មវិធីសិក្សា គ្រូបង្រៀន អភិបាលកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ, ត្រូវបានកំណត់ ថាជាកត្តាមានលក្ខណៈពេញលេញ និងមានទំនាក់ទំនងគ្នា ហើយទាំងអស់នេះត្រូវលើកយកមក គិតគូរក្នុងការព្យាយាមកែលម្អប្រព័ន្ធអប់រំមូលដ្ឋានឲ្យរឹងមាំ។ កុមារនៅតាមសាលាបឋមសិក្សា សាធារណៈមានដល់ ៦៨% នៃកុមារទាំងអស់ ចាប់ពីថ្នាក់មត្តេយ្យ ដល់ថ្នាក់វិទ្យាល័យ (MOEYS 2014a) ។ ដូច្នេះ សាលាបឋមសិក្សាសំខាន់ណាស់ សម្រាប់ការអប់រំនៅកម្ពុជា។ ការសិក្សានេះ មិនបានផ្តោតលើការចូលរៀននៅតាមសាលាបឋមសិក្សាឯកជនទេ ព្រោះមានការចុះឈ្មោះ ត្រឹមតែ ១,៤% នៃចំនួនសរុបប៉ុណ្ណោះ។ ព័ត៌មាននេះបានមកពីប្រភពនានា ដូចជា ឯកសារ យុទ្ធសាស្ត្រ, គោលការណ៍ណែនាំនិងស្ថិតិបានពី MOEYS, ទិន្នន័យបានពី UNESCO វិទ្យាស្ថាន ស្ថិតិ, និងសម្ភាសន៍ជាមួយអ្នកផ្តល់ព័ត៌មានគន្លឹះ។

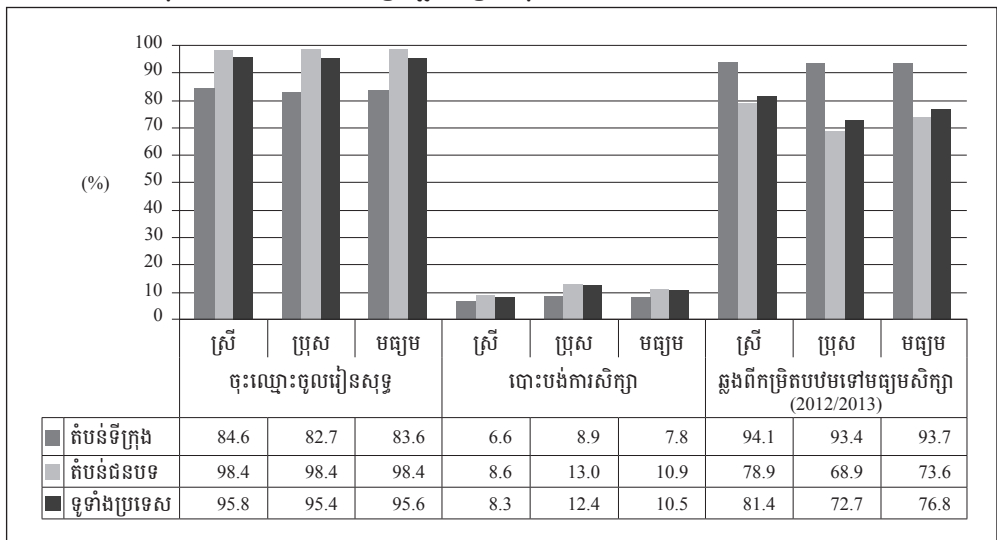
១. អត្រាចុះឈ្មោះចូលរៀន បោះបង់ការសិក្សា បញ្ចប់ថ្នាក់ និងត្រួតថ្នាក់

ក្នុងឆ្នាំសិក្សា២០១៣/១៤ កុមារ ២.០៧៣.៨១១នាក់ បានចុះឈ្មោះចូលរៀនតាមសាលា បឋមសិក្សាសាធារណៈ ក្នុងនោះ ១៦% នៅទីក្រុង និង ៨៤% នៅជនបទ។ គ្រូបង្រៀនមាន ៤៤.៨៩៥នាក់ ក្នុងនោះ ២២% បង្រៀននៅទីក្រុង និង ៧៨% បង្រៀននៅជនបទ (MOEYS 2014a)។

ការអប់រំកម្រិតបឋមសិក្សាជាសាកល ជាគោលដៅកំណត់តាំងពីយូរ ហើយកម្ពុជាកំពុង បង្ហាញសញ្ញាជាវិជ្ជមាន នៃការសម្រេចបានការសិក្សាកម្រិតបឋម ដោយមានអត្រាចុះឈ្មោះ ចូលរៀនជាមធ្យម ៩៦% ក្នុងឆ្នាំ២០១៣។ អត្រានេះគួរឲ្យពេញចិត្តណាស់ ប៉ុន្តែនៅមានបញ្ហាខ្លះ ស្តីពីបែបបទដែលកុមារទៅរៀន និងរៀនបានយូរប៉ុណ្ណា។ ក្នុងឆ្នាំសិក្សា២០១៣/១៤ អត្រាបោះបង់ ការសិក្សាជាមធ្យមគឺ ១០,៥% នាំឲ្យមានអត្រាឆ្លងពីកម្រិតបឋមសិក្សាទៅមធ្យមសិក្សាប្រមាណ ៧៧% និងអត្រាបញ្ចប់ការសិក្សាជាមធ្យម ៨៩% (MOEYS 2014a) (រូបភាព ៦.១)។

១ វ៉ាន់ដា ជាអ្នកស្រាវជ្រាវ នៅវិទ្យាស្ថាន CDRI ។

រូបភាព ៦.១៖ អត្រាចុះឈ្មោះចូលរៀនសុទ្ធ និងអត្រាបោះបង់ការសិក្សានៅកម្រិតបឋមសិក្សា
ឆ្នាំ២០១៣/១៤ និងអត្រាឆ្លងកម្រិតឆ្នាំ២០១២/១៣

ប្រភព៖ MOEYS (2014a)

២. គុណភាពអប់រំ

ការទទួលបានការអប់រំកម្រិតបឋមសិក្សានៅកម្ពុជា មានភាពល្អប្រសើរឡើងជាខ្លាំង។ សាលាបឋមសិក្សាជាច្រើន បានកសាងឡើងដើម្បីឆ្លើយតបនឹងកំណើនតម្រូវការ ហើយមានការដាក់អនុវត្តគោលនយោបាយ និងយន្តការគាំទ្រផ្សេងៗ។ គ្រូបង្រៀនបានទទួលការបណ្តុះបណ្តាល និងអភិវឌ្ឍវិជ្ជាជីវៈ ដើម្បីអាចអនុវត្តតាមកម្មវិធីអប់រំប្រកបដោយគុណភាព។ ពិនិត្យតាមអត្រាទាបនៃការឆ្លងទៅថ្នាក់ទី៧ គេត្រូវពិនិត្យប្រព័ន្ធអប់រំបានដិតដល់ថា តើគោលនយោបាយ បទបញ្ញត្តិ និងវិធីសាស្ត្របង្រៀនដែលមានស្រាប់ បានអនុវត្តប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពហើយឬនៅ ដើម្បីសម្រេចបានលទ្ធផលមានគុណភាពល្អ និងមូលដ្ឋានរឹងមាំសម្រាប់ថ្ងៃអនាគត។

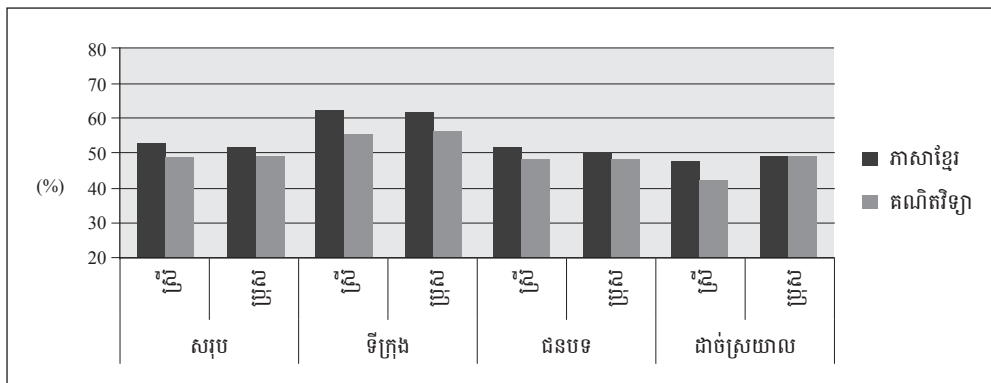
នៅឆ្នាំ២០០៧ លទ្ធផលនៃការវាយតម្លៃស្តង់ដារថ្នាក់ជាតិសម្រាប់ថ្នាក់ទី៦ ដែលមានចុះក្នុង តារាង ៦.១ បង្ហាញនូវពិន្ទុសរុបពី ៦៦% ទៅ ៧៤% ក្នុងមុខវិជ្ជាភាសាខ្មែរ និង ៤៨% ទៅ ៥៤% ក្នុងគណិតវិទ្យា (CESSP 2008)។ ជាទូទៅ គ្មានភាពខុសគ្នាអ្វីពីការរំពឹងទុកនោះទេ ក្នុងការសិក្សាភាសាខ្មែរ និងគណិតវិទ្យា ដូចជាសម្រាប់ថ្នាក់ទី៦ សិស្សនៅទីក្រុងរៀនពូកែជាងសិស្សនៅជនបទ ត្រឹម ៤% ទៅ ៩% ប៉ុណ្ណោះ។ លទ្ធផលផ្សេងទៀតដូចជា ការវាយតម្លៃស្តង់ដារថ្នាក់ជាតិឆ្នាំ២០០៩ បង្ហាញថា ពិន្ទុរបស់សិស្សស្រី និងសិស្សប្រុសមានភាពខុសគ្នាតិចតួច លើកលែងតែនៅតំបន់ដាច់ស្រយាល ដែល សិស្សប្រុសមានពិន្ទុល្អជាងសិស្សស្រី លើមុខវិជ្ជាទាំងពីរ (CESSP 2010) (រូបភាព ៦.២)។

តារាង ៦.១៖ លទ្ធផលការវាយតម្លៃស្តង់ដារថ្នាក់ជាតិសម្រាប់ថ្នាក់ទី៦ នៅឆ្នាំ២០០៧
(% ចម្លើយត្រឹមត្រូវ)

មុខវិជ្ជា	សមាសភាគនៃមុខវិជ្ជា	តំបន់ជនបទ		តំបន់ទីក្រុង		មធ្យម
		តូច	ធំ	តូច	ធំ	
គណិតវិទ្យា	ពិន្ទុសរុប	48	51	53	60	53
	លេខ	44	47	47	55	48
	ធរណីមាត្រ	57	59	61	66	60
	ស្ថិតិ	51	54	57	57	54
	ពិជគណិត	47	50	55	62	52
	សកម្មភាពផ្សេងៗ	64	67	68	70	67
ភាសាខ្មែរ	ពិន្ទុសរុប	66	67	70	74	68
	ការអាន៖ លំអិត	67	68	70	74	69
	ការអាន៖ វេវចនៈសព្ទ-អវេវចនៈសព្ទ	66	66	66	75	67
	ការអាន៖ សព្ទនាម	61	61	64	66	62
	ការអាន៖ កិរិយាវិសេសន៍	35	36	39	42	37
	វណ្ណយុត្ត	69	70	71	78	71
	ការសរសេរ	61	64	68	72	65

ប្រភព៖ CESSP (2008)

រូបភាព ៦.២៖ លទ្ធផលការវាយតម្លៃស្តង់ដារថ្នាក់ជាតិសម្រាប់ថ្នាក់ទី៣ នៅឆ្នាំ២០០៩
មានបែងចែកតាមភេទ និងតំបន់

ប្រភព៖ CESSP (2010)

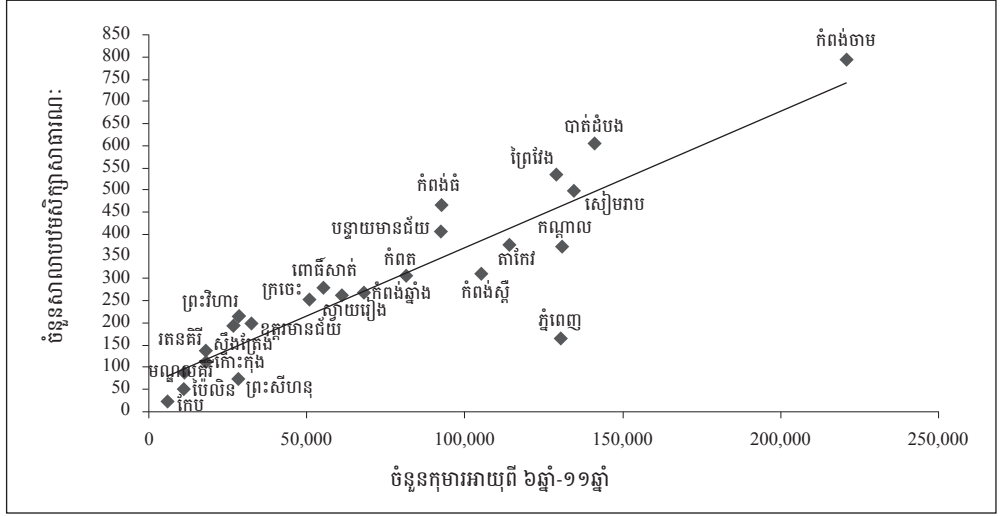
តួលេខខាងលើនេះ ពិបាកនឹងសន្និដ្ឋានឲ្យបានមាំមួនបន្តិច ព្រោះគ្មានកម្រិតគោលច្បាស់លាស់សម្រាប់បញ្ជាក់លើលទ្ធផល។ ដូច្នេះ ដើម្បីវាស់វែងឲ្យបានសព្វគ្រប់នូវលទ្ធផលនៃការរៀនសូត្ររបស់សិស្ស គួរមានការវាយតម្លៃស្តង់ដារទូទាំងប្រទេសជាទៀងទាត់ ដែលក្នុងនោះ ការធ្វើតេស្តអាចកំណត់កម្រិតគោលច្បាស់លាស់បាន។ គ្រូបង្រៀន និងអ្នកពាក់ព័ន្ធសំខាន់ៗរួមមាន ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ និងអ្នកកសាងគោលនយោបាយ គួរចូលរួមរចនារៀបចំតេស្តទាំងនេះ។ ក្នុងពេលជាមួយគ្នា យន្តការមានស្រាប់សម្រាប់ធានាគុណភាព គួរតែពង្រឹងឡើង ដើម្បីជំរុញនិងជួយទ្រទ្រង់ការកែលំអផ្សេងៗ។

៣. សម្ភារបរិក្ខារ៖ ការចាតចូលរៀន និងតម្លៃសមរម្យ

ក្នុង ២០ឆ្នាំកន្លងមកនេះ ចំនួនសាលាបឋមសិក្សានៅកម្ពុជា កើនធិតដល់ ៥០% ពី ៤៦៩៣ នៅឆ្នាំ១៩៩៣ ដល់ ៦៩៩៣ នៅឆ្នាំ២០១៣ ហើយចំនួនថ្នាក់ក្នុងសាលាទាំងនោះ កើនជាង ៦០% (MOEYS 2014a)។ នៅឆ្នាំ២០១២/១៣ សាលារៀនប្រមាណ ១០% (៦៧៣) ស្ថិតនៅទីក្រុង និង ៩០% (៦៣២០) នៅជនបទ ដែលបង្ហាញថា ប្រជាជនភាគច្រើនរស់នៅជនបទ។ ក្នុងចំណោម សាលាបឋមសិក្សាទាំងអស់នេះ មាន ១២៩ ឬជិតដល់ ២% ជួបការលំបាកផ្នែកហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ (MOEYS 2014a)។

ដោយសារចំនួនសាលារៀនកើនឡើងខ្លាំងបែបនេះ ក្រុងភ្នំពេញក៏ធ្លាក់ទាបជាងកម្រិត មធ្យមទូទាំងប្រទេសបន្តិច តែអាចប្រើសាលារៀនបានកាន់តែច្រើន (រូបភាព ៦.៣)។ ស្ថានភាព នេះ អាចមកពីសាលាឯកជនក្នុងរាជធានី កំពុងឆក់យកឱកាស ដោយសារមានកំណើនប្រជាប្រិយ ភាពជាខ្លាំង។

រូបភាព ៦.៣៖ ចំនួនសាលាបឋមសិក្សាសាធារណៈ និងកុមារក្នុងអាយុសិក្សា ឆ្នាំ២០១៣/១៤ តាមខេត្ត

ប្រភព៖ MOEYS (2014a)

ទោះបីចំនួនសាលាបឋមសិក្សាបានកើនឡើងច្រើនទូទាំងប្រទេសក្តី ក៏នៅមានបញ្ហាចោទ មួយចំនួនពាក់ព័ន្ធនឹងគុណភាពសំណង់សាលា និងស្ថានភាពក្នុងសាលា។ គុណភាពអាគារ ថ្នាក់ រៀន និងសម្ភារៈ តាមសាលារៀននៅជនបទ ច្រើនតែអន់ជាងសាលានៅទីក្រុង។ ជាដំណោះស្រាយ ខ្លះក្នុងបញ្ហានេះ ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា បានលើកផែនការឱ្យសាលារៀនរហូតដល់ ៩០% មានទឹកស្អាត និងបង្គន់អនាម័យ ក្នុង ៥ឆ្នាំខាងមុខ (MOEYS 2014b)។

៤. កម្មវិធីវិសិក្សា គ្រូបង្រៀន និងការបង្រៀន

គោលនយោបាយស្តីពីការកសាងកម្មវិធីវិសិក្សា បានចែកថ្នាក់ជា ២ក្រុម (ថ្នាក់ទី១-៣ និង ទី៤-៦) កំណត់រយៈពេលរៀនចំនួន ៤០នាទី និងចំនួនម៉ោងសិក្សាប្រចាំសប្តាហ៍ពី ២៧ ទៅ ៣០ ម៉ោង សម្រាប់ថ្នាក់នីមួយៗ (MOEYS 2004) (តារាង ៦.២)។

តារាង ៦.២៖ ចំនួនម៉ោងសិក្សាបែងចែកតាមមុខវិជ្ជានីមួយៗ ក្នុងកម្មវិធីវិសិក្សាកម្រិតបឋម នៅកម្ពុជា

កម្មវិធីវិសិក្សាតាមមុខវិជ្ជាថ្នាក់ជាតិ (NCS)	ចំនួនម៉ោងក្នុង ១សប្តាហ៍		
	ថ្នាក់ទី ១-៣	ថ្នាក់ទី ៤	ថ្នាក់ទី ៥-៦
ភាសាខ្មែរ	13	10	8
គណិតវិទ្យា	7	6	6
វិទ្យាសាស្ត្រ	3	3	4
សិក្សាសង្គម (រួមទាំង សិល្បៈ)		4	5
អប់រំផ្នែកសុខភាព និងរាងកាយ	2	2	2
ចំនួនម៉ោងសរុបបែងចែកទៅ NCS	25	25	25
កម្មវិធីបំណិនជីវិតក្នុងស្រុក	2-5	2-5	2-5
ចំនួនម៉ោងសរុបបែងចែកទៅមុខវិជ្ជាទាំងអស់	27-30	27-30	27-30

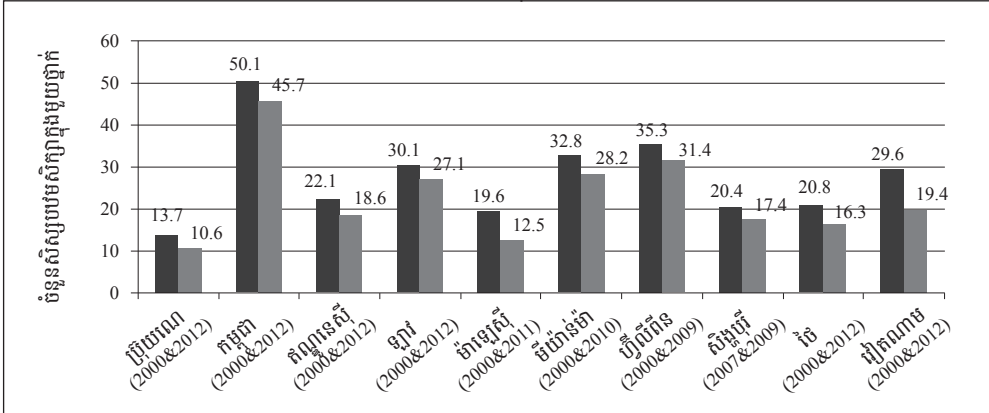
ប្រភព៖ MOEYS (2014)

កម្មវិធីវិសិក្សាដូចបង្ហាញខាងលើ មានលក្ខណៈសព្វគ្រប់ហើយ ប៉ុន្តែគ្រូបង្រៀនថ្នាក់បឋម ហាក់មានបន្ទុកការងារច្រើនហួស ដោយសារថ្នាក់នីមួយៗមានសិស្សច្រើន។ ពិតណាស់ អនុបាតសិស្ស-គ្រូ សម្រាប់ថ្នាក់បឋមនៅកម្ពុជា វាខ្ពស់បំផុតក្នុងចំណោមប្រទេសអាស៊ាន។ ជាទូទៅ គ្រូ ថ្នាក់បឋមមួយនៅកម្ពុជា ត្រូវបង្រៀនសិស្ស ៤៦នាក់ ធៀបនឹងប្រមាណ ១៧នាក់នៅសិង្ហបុរី ១៦ នាក់នៅថៃ និង ១៩នាក់នៅវៀតណាម (រូបភាព ៦.៤)។ កម្ពុជាស្ថិតក្នុងបញ្ជីនៃ ២៦ប្រទេស ក្នុងពិភពលោក ដែលមានអនុបាតសិស្ស-គ្រូថ្នាក់បឋម ធំជាង ៤០ ។ អង្គការ UNESCO បាន កំណត់ថា បើតួលេខឡើងខ្ពស់ជាង ៤០ នោះ គុណភាពអប់រំនឹងមានបញ្ហាចោទ ហើយក្នុងបញ្ជី ២៦ប្រទេសខាងលើ មាន ២៣ប្រទេស ស្ថិតក្នុងទ្វីបអាហ្វ្រិក (Madhur 2014)។

អនុបាតសិស្ស-គ្រូយ៉ាងខ្ពស់នេះបង្ហាញថា កម្ពុជាកំពុងប្រឈមនឹងកង្វះគ្រូ ដោយប្រមាណ ៧៦% នៃសាលាបឋមសិក្សាជាតិ ត្រូវដំណើរការដោយប្រើប្រព័ន្ធបង្រៀនពីរពេល (MOEYS 2014a) ពោលគឺ គ្រូបឋមជាច្រើនត្រូវបង្រៀនពីរថ្នាក់ មួយនៅពេលព្រឹក និងមួយទៀតនៅពេល ថ្ងៃ។ ស្របពេលគ្រូបង្រៀនមានប្រាក់ខែ និងអត្ថប្រយោជន៍តិចនៅឡើយ ថ្នាក់រៀនមានសិស្សច្រើន ពេកបែបនេះ អាចប៉ះពាល់ទៅលើគុណភាព និងប្រសិទ្ធភាពនៃការបង្រៀន។

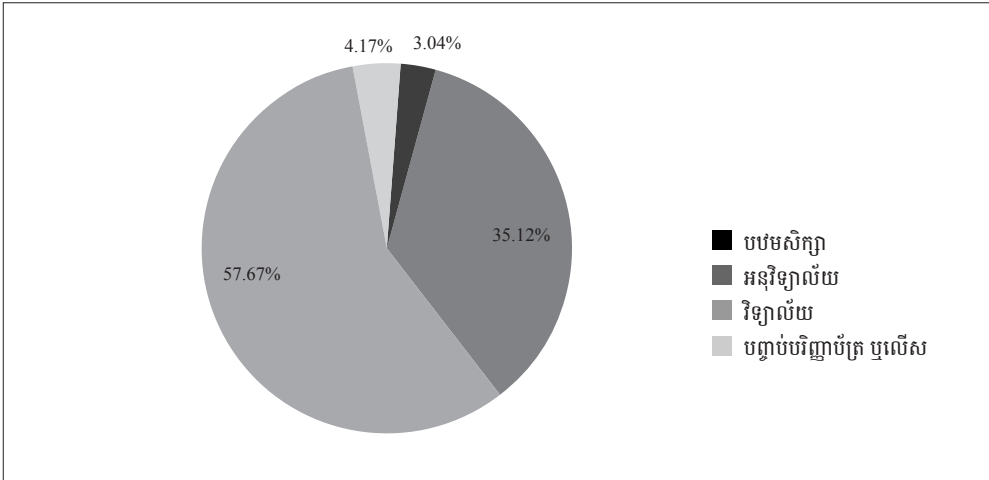
បញ្ហាចោទមួយទៀត គឺកម្រិតអប់រំរបស់គ្រូថ្នាក់បឋម។ ដូចមានបង្ហាញក្នុង រូបភាព ៦.៥ ក្នុងចំណោមគ្រូបង្រៀនទាំង ៤៤.៨៩៥នាក់ (MOEYS 2014a) មាន ៣% បានទទួលការអប់រំ ត្រឹមថ្នាក់បឋម, ៣៥% បានបញ្ចប់អនុវិទ្យាល័យ, ៥៨% បានបញ្ចប់វិទ្យាល័យ, ហើយ ៤% មាន បរិញ្ញាប័ត្រ ឬសញ្ញាប័ត្រអនុបណ្ឌិត ឬបណ្ឌិត។

រូបភាព ៦.៤៖ អនុបាតសិស្ស-គ្រូថ្នាក់បឋមសិក្សា ក្នុងតំបន់អាស៊ាន

ប្រភព៖ UNESCO Institute for Statistics 2014 (<http://www.uis.unesco.org/Pages/default.aspx>, accessed 5 June 2014)

រូបភាព ៦.៥៖ កម្រិតអប់រំគ្រូថ្នាក់បឋមសិក្សា ឆ្នាំ២០១៣/១៤

ប្រភព៖ MOEYS (2014a)

ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងកង្វះគុណភាពនៃគ្រូបង្រៀន លោក Madhur (2014, 7) បានបកស្រាយស្ថានភាព បច្ចុប្បន្នថា "ជាអន្ទាក់វិលវង់នៃការអប់រំអន់ខ្សោយពីមួយជំនាន់ទៅមួយជំនាន់គឺសិស្សសព្វថ្ងៃខ្សោយ ព្រោះគ្រូសព្វថ្ងៃខ្សោយ ហើយគ្រូនៅថ្ងៃក្រោយខ្សោយ ព្រោះសិស្សខ្សោយសព្វថ្ងៃនឹងក្លាយជាគ្រូនៅថ្ងៃក្រោយ បន្តគ្នាទៀត"។

៥. អភិបាលកិច្ច ការដឹកនាំ និងការគ្រប់គ្រងសាលារៀន

ដោយអនុវត្តតាមស្មារតីនៃផែនការយុទ្ធសាស្ត្រវិស័យអប់រំឆ្នាំ២០០៩-១៣ អភិបាលកិច្ច និងការគ្រប់គ្រងសាលាបឋមសិក្សាសាធារណៈ ត្រូវបានពង្រឹង និងមានភាពល្អប្រសើរឡើង តាមការលើកកម្ពស់វិមជ្ឈការសាលារៀន។

ក្នុងការអនុវត្តជាក់ស្តែង នៅមានបញ្ហាចោទមួយចំនួន។ ឧទាហរណ៍មួយ គឺគណៈកម្មការ ទ្រទ្រង់សាលា (SSCs) មានដំណើរការនៅខ្សោយ។ តាមគោលការណ៍ គណៈកម្មការនេះជា យន្តការមួយ សម្រាប់ប្រមូលយកមតិពីភាគីពាក់ព័ន្ធនានា និងសម្រេចអារកាត់លើការអភិវឌ្ឍ សាលា និងគម្រោងថវិកា។ ក្នុងការពិតជាក់ស្តែង ពុំឃើញមានការចូលរួមដោយផ្ទាល់ពីប្រជាជន ឬមាតាបិតាសិស្សនៅក្នុង SSCs នោះទេ អ្នកភូមិមិនបានប្រើប្រាស់លទ្ធភាពរបស់ខ្លួន ដើម្បី ផ្លាស់ប្តូរសមាសភាពក្នុងគណៈកម្មការ ឬក៏បញ្ចេញមតិតាមរយៈគណៈកម្មការនោះទេ។ ម៉្យាងទៀត អ្នកគ្រប់គ្រង និងនាយកសាលាបឋមសិក្សានៅមានស្វ័យភាពតិច ដោយសារសាលានាស្ថិត ក្រោមការគ្រប់គ្រងដោយផ្ទាល់ពី ការិយាល័យអប់រំស្រុក/ក្រុង។

ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាសិទ្ធិអំណាចមានកម្រិតរបស់នាយកសាលា និងតម្រូវការចាំបាច់ តម្រង់ទិសឡើងវិញលើការគ្រប់គ្រងសាលានោះ គេត្រូវផ្តោតការប្រឹងប្រែងទៅលើ ការបង្កើត របៀបដឹកនាំថ្មីក្នុងសាលា។ ជំនួសឲ្យការដឹកនាំពីលើចុះក្រោមតាមឋានានុក្រមនោះ ការដឹកនាំមួយ ដែលជំរុញនូវវប្បធម៌សហការគ្នាក្នុងសាលារៀន ដើម្បីកែលំអការបង្រៀននិងការរៀនសូត្រ កំពុង ទទួលបានការយកចិត្តទុកដាក់ច្រើនក្នុងលក្ខណៈជា យុទ្ធសាស្ត្រសម្រាប់ធ្វើកំណែទម្រង់ (Ross and Gray 2006)។ ច្បាស់ហើយថា ការប្រឹងប្រែងកែលំអដំណើរការរបស់សាលារៀន មិនអាច បានជោគជ័យទេ បើសិនគ្មានការដឹកនាំសាលារៀនប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព។ ដូចនេះ ថ្នាក់ដឹកនាំ សាលារៀនត្រូវបង្កើតយុទ្ធសាស្ត្រដើម្បីជំនះលើបញ្ហាប្រឈម និងឧបសគ្គរារាំងដល់ការផ្លាស់ប្តូរ និងការកែលំអនានា។

៦. ការផ្តល់ហិរញ្ញវត្ថុ

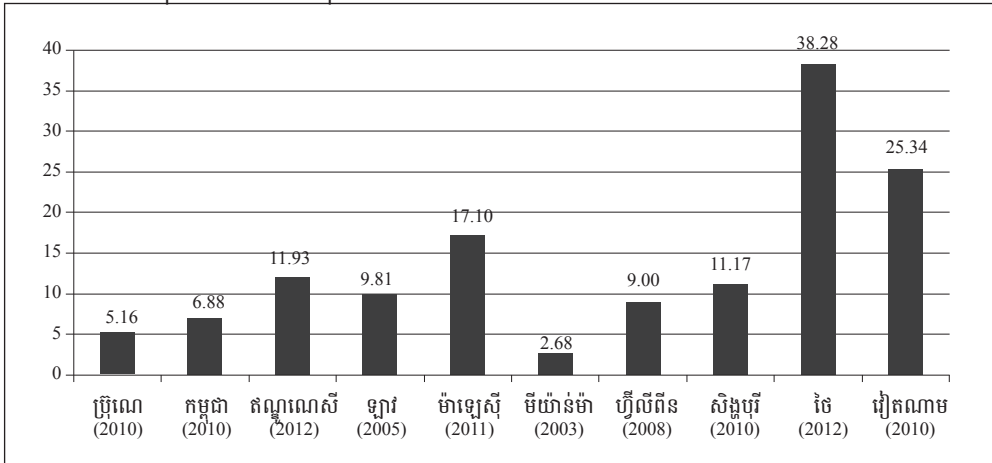
រដ្ឋាភិបាល ដើរតួនាទីដ៏សំខាន់បំផុត ក្នុងការជួយគាំទ្រដល់សាលាបឋមសិក្សាក៏ពិតមែន ប៉ុន្តែម្ចាស់ជំនួយផ្សេងៗទៀត ក៏បានផ្តល់ការគាំទ្រហិរញ្ញវត្ថុយ៉ាងច្រើនដែរដល់វិស័យនេះ ដូចជា អ្នកនយោបាយ អង្គការមិនមែន រដ្ឋាភិបាលនិងដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ សហគមន៍និងប្រជាជន អង្គភាពក្នុង វិស័យឯកជន និងសាលារៀនផ្ទាល់។

ក្នុងចំណោមប្រទេសអាស៊ាន ចំណាយសាធារណៈលើសិស្សបឋមសិក្សានៅកម្ពុជា ស្ថិតនៅ លំដាប់ទាបបំផុតទី៣ (រូបភាព ៦.៦)។ ខណៈដែលកម្ពុជាចំណាយអស់ប្រមាណ ៧% នៃ ផលស ក្នុងមនុស្សម្នាក់ សម្រាប់សិស្សម្នាក់ៗនៅសាលាបឋមសិក្សាក្នុងឆ្នាំ២០១០ សិង្ហបុរីចំណាយអស់ ប្រមាណ ១១%, វៀតណាម ២៥% និងថៃ ៣៨%។

ក្នុងលក្ខណៈជាដៃគូដ៏សំខាន់របស់រដ្ឋាភិបាល វិស័យឯកជន បានរួមចំណែកយ៉ាងច្រើន ដល់ការផ្លាស់ប្តូរក្នុងការអប់រំកម្រិតបឋមសិក្សា ជាពិសេសនៅតាមទីក្រុង ទោះបីចំនួនកុមារ ចូលរៀននៅសាលាឯកជន គិតជាភាគរយនៃកុមារគ្រប់អាយុចូលរៀនទាំងអស់នៅឆ្នាំ២០០៤-១៣ មានតិចជាង ២% ក្តី (រូបភាព ៦.៧)។

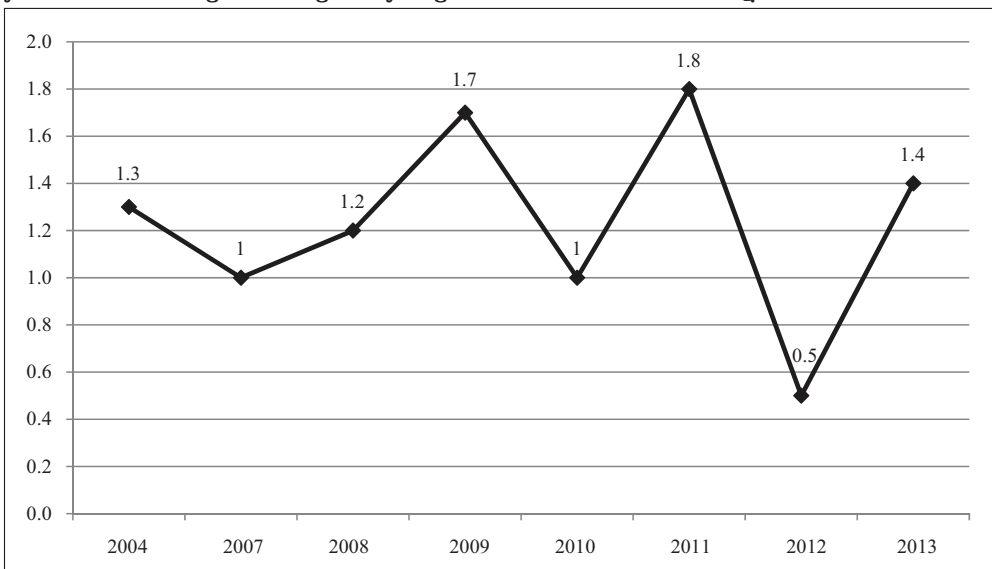

រូបភាព ៦.៦៖ ចំណាយរបស់រដ្ឋាភិបាលទៅលើសិស្សបឋមសិក្សាម្នាក់ៗ គិតជា % នៃ ផលស ក្នុងមនុស្សម្នាក់ ក្នុងអាស៊ាន (ស្ថិតិចុងក្រោយនេះ)

ប្រភព៖ UNESCO Institute for Statistics 2014 (<http://www.uis.unesco.org/Pages/default.aspx>, accessed 21 July 2014)

រូបភាព ៦.៧៖ សិស្សបឋមសិក្សាទៅចូលរៀននៅសាលាឯកជន គិតតាមឆ្នាំ (%)

ប្រភព៖ CSES (2013)

៧. សន្និដ្ឋាន

ការអប់រំកម្រិតបឋមសិក្សា ផ្តល់នូវមូលដ្ឋានសម្រាប់ចំណេះដឹង ជំនាញ និងការកសាងសមត្ថភាពទៅថ្ងៃមុខ ដូច្នេះត្រូវមានការធ្វើវិនិយោគក្នុងរយៈពេលវែង និងជាប់រហូត។ ទោះបីការវិនិយោគលើការអប់រំ មិនបានផ្តល់លទ្ធផលអាចឃើញច្បាស់ភ្លាមៗក្តី ក៏មិនត្រូវអើពើពីគោលដៅយូរអង្វែងឡើយ ព្រោះតែមានសម្ពាធពីក្រៅឲ្យយើងបង្ហាញលទ្ធផលភ្លាមៗ (demonstrate instant impact)។ ដើម្បីទាក់ទាញវិនិយោគ យើងត្រូវតែមានទំនុកចិត្តទៅលើស្ថានភាពនៃការ

អប់រំនាពេលអនាគត ហើយដើម្បីផ្តល់ទំនុកចិត្តថា ទុនវិនិយោគទៅលើការអប់រំកម្រិតបឋមសិក្សា ជាការចាយវាយបានល្អនោះ កម្ពុជាត្រូវមានចក្ខុវិស័យក្នុងរយៈពេលវែងមួយ អមដោយវិធានការ គ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីធានាចីរភាព លទ្ធភាពទទួលបាន សមធម៌ គុណភាព និងប្រសិទ្ធភាព។ គំរូ ឬ បទពិសោធន៍ពីប្រទេសផ្សេងទៀត ដូចជា ហ្វាំងឡង់នៅអឺរ៉ុប និងកូរ៉េខាងត្បូងនៅអាស៊ី អាចយកមក ប្រើ ដើម្បីអភិវឌ្ឍប្រព័ន្ធអប់រំបឋមសិក្សានៅកម្ពុជា។ មានកត្តាជាច្រើនដែលប៉ះពាល់ដល់គុណភាព និងភាពពេញលេញនៃការអប់រំកម្រិតបឋមសិក្សា ហើយតាមនេះ អាចជះឥទ្ធិពលដល់ទំនុកចិត្ត របស់ប្រជាជន ទៅលើប្រព័ន្ធអប់រំសាធារណៈ។ ដូចនេះ ដំណោះស្រាយទាំងសម្រាប់រយៈពេលខ្លី និងរយៈពេលវែង ត្រូវតែរកឲ្យឃើញ និងកំណត់លំដាប់អាទិភាព ដោយផ្អែកលើវត្តមានធនធាន និងកំណែទម្រង់ត្រូវអនុវត្ត ដើម្បីគ្រប់គ្រងលើបញ្ហាប្រឈម និងឱកាសនានា ដែលផុសចេញពីការ ផ្លាស់ប្តូរក្នុងប្រទេស និងនិន្នាការក្នុងតំបន់ និងពិភពលោក។

ជាអាទិភាពមួយ រដ្ឋាភិបាលគួរធានាឲ្យមានការឆ្លងកម្រិត និងការបន្តដោយរលូនពីបឋម សិក្សាទៅមធ្យមសិក្សាក៏ដូចជាការផ្តួចផ្តើមគំនិតបង្កើតសេវាកម្មបង្រៀនរវាងថ្នាក់មត្តេយ្យនិងបឋម សិក្សា។ ការអប់រំគួរតែផ្តោតលើការបង្កើនគុណភាព និងការបណ្តុះបណ្តាលគ្រូបង្រៀន, ការរៀបចំ កម្មវិធីសិក្សាឡើងវិញ, ការធ្វើទំនើបកម្មលើវិធីសាស្ត្របង្រៀន, ការកសាងសមត្ថភាពថ្នាក់ដឹកនាំ សាលារៀន, ការបង្កើនស្វ័យភាពរបស់សាលារៀន ក៏ដូចជា ការប្រមូលមូលនិធិឲ្យបានគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីបើកផ្លូវឲ្យមានជំនួយទ្រទ្រង់ថវិកាយុវអង្វែង, សាលារៀនល្អ គ្រូល្អ, ប្រាក់ខែ និងអត្ថប្រយោជន៍ ច្រើនសម្រាប់គ្រូបង្រៀន, និងការគ្រប់គ្រងសាលាមានប្រសិទ្ធភាព។ ដើម្បីសម្រេចកិច្ចការជាប់ទាក់ ទិនគ្នាទាំងនេះ វិធីសាស្ត្រដោះស្រាយបញ្ហានានាទាមទារឲ្យមានការដឹកនាំយ៉ាងប្រុងប្រយ័ត្ន និង មានតុល្យភាព។ ពិតហើយ កម្ពុជាគួរផ្តល់ប្រាក់ខែខ្ពស់ដល់គ្រូបង្រៀន ប៉ុន្តែប្រាក់ខែតែមួយមុខ មិន អាចធានាឲ្យការបង្រៀនមានគុណភាពខ្ពស់បានឡើយ ព្រោះមានកត្តាចូលរួមផ្សេងទៀត ដូចជា ការបណ្តុះបណ្តាលនិងអភិវឌ្ឍន៍គ្រូបង្រៀន ការរៀបចំកម្មវិធីសិក្សា យុទ្ធសាស្ត្របង្រៀន និងការ ដឹកនាំសាលារៀន ជាដើម។ សំខាន់ដូចគ្នាដែរ គឺត្រូវជំរុញមាតាបិតា និងសហគមន៍ឲ្យជួយគាំទ្រ ដល់ការរៀនសូត្ររបស់កុមារ តាមការលើកទឹកចិត្តឲ្យមានការចូលរួមឲ្យបានកាន់តែច្រើនថែមទៀត ក្នុងសកម្មភាពសាលារៀន។

ឯកសារយោង

- CESSP. 2008. "Student Achievement and Education Policy: Results from the Grade Six Assessment." Phnom Penh; MOEYS.
- CESSP. 2010. "Student Achievement and Education Policy: Results from the second Grade Three Assessment." Phnom Penh; MOEYS.
- Madhur, Srinivasa. 2014. *Cambodia's Skill Gap: An Anatomy of Issues and Policy Options*. CDRI Working Paper Series No. 98. Phnom Penh: CDRI.
- MOEYS. 2004. *Policy for Curriculum Development 2005-2009*. Phnom Penh: MOEYS.
- MOEYS. 2014a. *Education Statistics and Indicators 2013-2014*. Phnom Penh: EMIS Office, Department of Planning.
- MOEYS. 2014b. *Annual Operational Plan 2014*. Phnom Penh: MOEYS.
- Ross, John A, and Peter Gray. 2006. "School Leadership and Student Achievement: The Mediating Effects of Teacher Beliefs." *Canadian Journal of Education/Revue Canadienne de l'Éducation* 21(2): 798-822.

៧

សាលាមត្តេយ្យ និងការវិនិច្ឆ័យរបស់កុមារ

ការអប់រំថ្នាក់បឋមសិក្សានៅកម្ពុជា ចាប់ផ្តើមពីអាយុ ៦ឆ្នាំ ប៉ុន្តែឱកាសចូលរៀនថ្នាក់
មត្តេយ្យកំពុងកើនឡើង ដើម្បីបញ្ចូលកុមារអាយុចាប់ពី ៣ឆ្នាំ ទៅ ៦ឆ្នាំ ទៅក្នុងប្រព័ន្ធអប់រំ។ ទោះ
ជាយ៉ាងណាក៏ ការផ្តោតទៅលើការវិនិច្ឆ័យរបស់កុមារនៅដំណាក់កាលមុននេះទៀត ដូចជា ការអប់រំ
តាំងពីក្នុងគភ៌ជាដើម មានឥទ្ធិពលខ្លាំងទៅលើការអប់រំរបស់កុមារនាពេលអនាគត (ក្រុមពិគ្រោះ
យោបល់ និងក្រុមការងារ ស្តីពីការថែទាំ និងការរីកលូតលាស់របស់កុមារតាំងពីក្មេងខ្ចី (ECCD) ឆ្នាំ
២០១២)។ ដូច្នេះត្រូវមានការផ្តោតទាំងទៅលើការត្រៀមខ្លួនរបស់កុមារសម្រាប់ការសិក្សា និងទៅ
លើសមាសធាតុផ្សេងៗទៀតដែលរួមចំណែកក្នុងការអភិវឌ្ឍរបស់កុមារតាំងពីក្មេងខ្ចី ដូចជា ការរីក
លូតលាស់របស់បុគ្គល សង្គម និងអារម្មណ៍ ព្រមទាំងការចេះចាំជាដំបូងៗនូវជំនាញគិតលេខ និង
អានអក្សរ។

នាបច្ចុប្បន្ន មានភស្តុតាងជាច្រើនដែលគាំទ្រគំនិតថា រយៈពេល ១០០០ថ្ងៃ ឬ ៣ឆ្នាំដំបូង
នៃជីវិតរបស់កុមារ គឺជាពេលមានការលូតលាស់យ៉ាងលឿន។ "សំណង់ខ្សែក្បាល" វាកើតឡើង
ក្នុងឆ្នាំដំបូងបំផុត ក្រោមឥទ្ធិពលនៃកត្តាសង្គមនិងចិត្តសាស្ត្រ និងការស្រូបយកជីវជាតិបំប៉នដ៏ចាំ
បាច់នានា ដែលដើរតួនាទីសំខាន់ណាស់ក្នុងការលូតលាស់នៃខ្សែក្បាលរបស់កុមារ (Walkers et al.
2011)។ កង្វះការជំរុញទឹកចិត្ត សម្ពាធផ្លូវចិត្ត និងរបបអាហារមិនគ្រប់គ្រាន់ វាជះឥទ្ធិពលមិនល្អទេ។
ការប៉ះពាល់ដល់ការរីកលូតលាស់បញ្ហារបស់កុមារ អាចកើតមានតាំងពីនៅក្នុងផ្ទៃម្តាយម្តេច ព្រោះ
មានការសិក្សាជាច្រើនបង្ហាញថា សម្ពាធផ្លូវចិត្តរបស់ស្ត្រីមានគភ៌ គួបផ្សំអាហាររូបត្ថម្ភមិនគ្រប់គ្រាន់
វាប៉ះពាល់ទៅលើការរីកលូតលាស់របស់កុមារតាំងពីនៅក្នុងដំណាក់កាលនេះ។ ការសិក្សាជាច្រើន
ក៏បានបញ្ជាក់ពីសារៈសំខាន់នៃបរិយាកាសជួយទ្រទ្រង់នៅក្នុងគ្រួសារ ក្នុងនេះអន្តរកម្មរវាង កុមារ
នឹងអាណាព្យាបាល គឺជាកត្តាសំខាន់បំផុតចំពោះការរៀនសូត្រក្នុងវ័យក្មេងខ្ចី។ នៅក្នុងគោលដៅ
អភិវឌ្ឍន៍សហសវត្សរ៍ ក៏មានការទទួលស្គាល់ផងដែរថា កុមារក្នុងវ័យក្មេងខ្ចីតែងតែងាយរងគ្រោះ
ជាខ្លាំងខាងផ្នែកសុខភាព ដូច្នេះការយកចិត្តទុកដាក់លើបញ្ហាទឹក និងអនាម័យ ក៏សំខាន់ណាស់ដែរ
ទាំងសម្រាប់ការរស់រានរបស់កុមារតូចៗ ទាំងសម្រាប់ជួយឲ្យពួកគេមានសុខភាពល្អគ្រប់គ្រាន់
ដើម្បីអាចប្រើប្រាស់សក្តានុពលរបស់ខ្លួនបានពេញលេញ។ "ការអប់រំកូនតឹងរឹងពេក" ក៏អាចជាកត្តា
រាំងស្ទះដល់ការរីកលូតលាស់របស់កុមារដែរ។ ដូច្នេះ ការអនុវត្ត "វិធីសាស្ត្រគ្រប់ជ្រុងជ្រោយមួយ"
(holistic approach) ចាំបាច់ខ្លាំងណាស់សម្រាប់ដំណាក់កាលដំបូងបំផុតនៅក្នុងជីវិតរបស់កុមារ
(GTZ 2009)។

Jan Taylor អ្នកស្រាវជ្រាវ និងឯកទេសទំនាក់ទំនង។

៧.១ ផលប្រយោជន៍នៃការផ្តោតលើសាលាមត្តេយ្យ និងការវិនិយោគលើបង្គោល

៧.១.១ គ្រឿងលើកទឹកចិត្តផ្នែកស្ថានភាព

ការជួយឲ្យកុមារអាចប្រើប្រាស់សក្តានុពលរបស់ខ្លួនបានពេញលេញ និងទទួលបានប្រយោជន៍ពីការអប់រំគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ ជាលក្ខខណ្ឌដ៏ចាំបាច់នៅក្នុងគោលនយោបាយ និងគំនិតផ្តួចផ្តើមអន្តរជាតិមួយចំនួនដែលកម្ពុជាបានចុះកិច្ចសន្យា ដូចជា អនុសញ្ញាអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីសិទ្ធិកុមារ ជាដើម។ អន្តរាគមន៍ទៅលើការរីកលូតលាស់របស់កុមារតាំងពីក្មេងខ្ចី (ECD) ក៏ជួយលើកកម្ពស់ដល់គោលការណ៍នៃការអប់រំសម្រាប់គ្រប់គ្នា ដែលជាចលនាសកលមួយដឹកនាំដោយ UNESCO ។

៧.១.២ គ្រឿងលើកទឹកចិត្តផ្នែកភាពជាពលរដ្ឋ

លំនាំនៃការគិតគូរ និងអាកប្បកិរិយា ចាប់ផ្តើមតាំងពីដំណាក់កាលដំបូងៗនៃការរីកលូតលាស់របស់កុមារ ដែលនឹងជំរុញឲ្យពួកគេចូលរួមក្នុងការអភិវឌ្ឍ និងសកម្មភាពសម្រេចចិត្តនានា ដើម្បីកំណត់ពីអនាគតរបស់សហគមន៍ និងប្រទេសជាតិ។ សរុបមក ពួកគេនឹងក្លាយជាពលរដ្ឋដែលចូលរួមយ៉ាងសកម្ម និងប្រកបដោយទំនួលខុសត្រូវខ្ពស់។

៧.១.៣ គ្រឿងលើកទឹកចិត្តផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច

មានភស្តុតាងកាន់តែច្រើនបង្ហាញថា ប្រទេសនានាអាចបានចំណេញច្រើនផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចបើសិនបើផ្តោតលើការរីកលូតលាស់របស់កុមារតាំងពីក្មេងខ្ចី (ECD)។ លោកសាស្ត្រាចារ្យ James Heckman សេដ្ឋវិទូឈានមុខក្នុងវិស័យនេះ បានបង្ហាញថា អត្រាទទួលបានផលត្រឡប់អំពីវិនិយោគទៅលើការអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្ស មានកម្រិតខ្ពស់បំផុតក្នុងក្រុមបឋមវ័យ (Economist Intelligence Unit (EIU) 2012; Engle et al. 2011)។

៧.១.៤ គ្រឿងលើកទឹកចិត្តផ្នែកសមភាព និងភាពសម្រាប់គ្រប់គ្នា

ភស្តុតាងក៏បង្ហាញដែរថា ការផ្តោតលើ ECD ផ្តល់ផលប្រយោជន៍ភាគច្រើនក្នុងបណ្តាគ្រួសារងាយរងគ្រោះបំផុត៖ កត្តានេះ អាចមានឥទ្ធិពលខ្លាំងទៅលើការកាត់បន្ថយវិសមភាពធនធាន និងវិសមភាពយេនឌ័រ (UNESCO EFA Report 2007; Engle et al. 2011)។

៧.២ អគារ និងប្រភេទនៃសាលាមត្តេយ្យ

បច្ចុប្បន្ន សាលាមត្តេយ្យនៅកម្ពុជា មាន ៤ប្រភេទ ដែលដំណើរការដោយ ៤ក្រុមធំៗ គឺ ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា (MOEYS), អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល (NGOs), ក្រុមប្រឹក្សាឃុំនៅក្រោមក្រសួងមហាផ្ទៃ, និងវិស័យឯកជន។ សាលាមត្តេយ្យទាំង ៤ប្រភេទ រួមមាន សាលាមត្តេយ្យផ្លូវការ ឬសាលាមត្តេយ្យរដ្ឋ, សាលាមត្តេយ្យសហគមន៍, កម្មវិធីបង្រៀននៅផ្ទះ និងសាលាមត្តេយ្យឯកជន។

សាលាមត្តេយ្យរដ្ឋមានច្រើនជាងគេ រហូតដល់ ៥៤% នៃអត្រាសិស្សចុះឈ្មោះចូលរៀនសរុប ហើយសាលាមត្តេយ្យ ៣ប្រភេទផ្សេងទៀត ទទួលបាន ៤៥% (MOEYS 2014) ។

ការប្តេជ្ញាចិត្តរបស់រដ្ឋាភិបាលក្នុងការពង្រីកវិសាលភាព ECD ឆ្លុះបញ្ចាំងនូវការពិតជាក់ស្តែងថាមានតែ ៣៤% នៃកុមារកម្ពុជាក្នុងក្រុមអាយុពី ៣ ទៅ ៥ឆ្នាំប៉ុណ្ណោះ ដែលបានចុះឈ្មោះចូលរៀន ទោះបីជាតួលេខសម្រាប់ក្រុមអាយុទាំងអស់ក្រៅពីក្រុមអាយុ៣ឆ្នាំ បានកើនឡើងជាខ្លាំងក្នុងប៉ុន្មានឆ្នាំថ្មីៗ ជាពិសេសក្នុងចំណោមក្រុមកុមារអាយុ ៥ឆ្នាំ។

ការឆ្លើយតបរបស់រដ្ឋាភិបាល និងផែនការទៅថ្ងៃអនាគត

គោលនយោបាយជាបន្តរបស់រដ្ឋាភិបាល សម្រាប់ការអប់រំកុមារតាំងពីក្មេងខ្ចី (ECE) គឺ ការកែលំអរហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធសាលា និងថ្នាក់រៀន ដោយផ្ដោតលើបញ្ហាអនាម័យ និងលទ្ធភាពប្រើប្រាស់ទឹកស្អាត, កន្លែងសម្រាប់លាងដៃ, ប្រអប់សម្ភារសង្គ្រោះបន្ទាន់ និងទីធ្លាសម្រាប់ក្មេងលេង (ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រវិស័យអប់រំឆ្នាំ២០១៤-២០១៨ របស់ MOEYS) ព្រមទាំងការផ្តល់អាហារពេលព្រឹកដោយឥតគិតថ្លៃនៅតាមសាលាមួយចំនួន។ រដ្ឋាភិបាលនឹងបង្កើនចំនួនថ្នាក់មត្តេយ្យនៅតាមសាលាបឋមសិក្សា និងបន្តលើកកម្ពស់សាលាមត្តេយ្យនៅតាមសហគមន៍ និងកម្មវិធីអប់រំនៅផ្ទះ។

៧.៣ លទ្ធភាពចូលរៀន និងចំណាយអចរ៉ាប់ទេបាន

ប្រសិនបើចង់ឲ្យសាលាមត្តេយ្យក្លាយជាគ្រឹះដ៏រឹងមាំ ដើម្បីសម្រេចបានតាមគោលដៅអប់រំនាពេលអនាគត ត្រូវធ្វើយ៉ាងណាឲ្យកុមារនៅគ្រប់កន្លែងអាចចូលរៀនក្នុងសាលាទាំងនោះបាន។ ម្យ៉ាងទៀត ត្រូវធ្វើយ៉ាងណាឲ្យឪពុកម្តាយអាចទាញយកប្រយោជន៍ ឬអាចយល់ដឹងថា សាលាមត្តេយ្យពិតជាមានប្រយោជន៍មែន។ កុមារនានាក៏ត្រូវ "ត្រៀមខ្លួន" ដើម្បីចូលរៀនសាលាមត្តេយ្យដោយត្រូវមានសុខភាព និងអាហារបំប៉នល្អគ្រប់គ្រាន់។

៧.៣.១ បញ្ហារប្រឈមនៃភាពក្រីក្រ

ទោះបីដំណើរការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្របានជឿនលឿនទៅមុខក្តី ប៉ុន្តែតួលេខនាពេលថ្មីៗបង្ហាញថា ១៨,៦% នៃប្រជាជនកម្ពុជា នៅតែរកចំណូលបានតិចជាង ១,២៥ដុល្លារ/ថ្ងៃ ហើយជិត ៥០% រកចំណូលបានតិចជាង ២ដុល្លារ/ថ្ងៃ (CDRI 2013)។ ដូច្នេះគេអាចសន្និដ្ឋានយ៉ាងសមរម្យថា ក្មេងជាច្រើនដែលកើតក្នុងគ្រួសារក្រីក្រ មិនបានរីករាយនឹងបឋមវិយ័យរបស់ខ្លួនទេ ព្រោះត្រូវរស់ជាមួយនឹងទុក្ខកង្វល់របស់អ្នកថែទាំពួកខ្លួន ដែលតែងបារម្ភជាដាច់ខាតពីលទ្ធភាពរសរានជីវិត។ ក្នុងស្ថានភាពនេះ សូម្បីតែក្មេងតូចៗក៏ត្រូវធ្វើពលកម្មដែរ ជាពិសេសក្នុងគ្រួសារកសិករ។ អ្នកមើលថែក្មេងដែលត្រូវជាប់រវល់នៅដងស្រែចំការពេញៗមួយថ្ងៃ ជួបនឹងបញ្ហាប្រឈមមួយទៀតដោយសារសាលាមត្តេយ្យដំណើរការត្រឹមតែពីរឬបីម៉ោងក្នុងមួយថ្ងៃ ហើយក្មេងៗត្រូវមានអ្នកជូនទៅសាលា និងជូនមកផ្ទះវិញ។ ទោះបីការសិក្សានៅសាលាមត្តេយ្យគ្មានការយកថ្លៃក្តី ក៏នៅតែត្រូវចំណាយលើការដឹកជញ្ជូនក្មេងទៅរៀននិងមកផ្ទះវិញ និងអាចមានការបង់ប្រាក់ឲ្យគ្រូខ្លះផងដែលធ្វើឲ្យឪពុកម្តាយក្រីក្ររារាំងនឹងទាញយកផលប្រយោជន៍អំពីសាលាមត្តេយ្យ។

បញ្ហាប្រឈមផ្នែកសុខភាពមិនល្អ និងកង្វះអាហារូបត្ថម្ភ

នៅក្នុងមហាអនុតំបន់មេគង្គ កម្ពុជាស្ថិតក្នុងចំណោមប្រទេសមានអត្រាមរណៈទារក និង កុមារអាយុក្រោម៥ឆ្នាំ ខ្ពស់ជាងគេ ដោយសារលក្ខណៈចោះៗនៃការថែទាំមាតាក្រោយពេលឆ្លង ទន្លេនិងបញ្ហាស្ត្រីជិតសម្រាលកូន និងកុមារតូចៗខ្វះអាហារូបត្ថម្ភ ព្រោះជារឿយៗពួកគេខ្វះខាត សារធាតុចិញ្ចឹមសម្រាប់ការរីកលូតលាស់រាងកាយ និងបញ្ហាស្មារតី។ យោងតាមតួលេខបានពី អង្គការគាំពារសង្គមនៃក្រុមប្រឹក្សាដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ និងកសិកម្ម (CARD) នោះ កម្ពុជាស្ថិត ក្នុងចំណោម ២០ប្រទេសលើពិភពលោក ដែលមានកុមារខ្វះខាតអាហារូបត្ថម្ភធ្ងន់ធ្ងរជាងគេ ក្នុងនោះ មានកុមារ ២៨% មិនគ្រប់ទម្ងន់, ជិត ៤០% មិនគ្រប់កម្ពស់ (ក្រិន), ប្រមាណ ១៧% ស្គមស្គាំង, និង ៥៥% ស្លេកស្គាំងដោយសារខ្វះជាតិដែក និងសារធាតុចិញ្ចឹមផ្សេងទៀត។ របាយការណ៍ CARD បានអះអាងថា កង្វះសារធាតុចិញ្ចឹមរបស់កុមារ វាប៉ះពាល់មិនល្អទៅលើ សុខភាព និងសមត្ថភាពរកចំណូលអស់មួយជីវិត ហើយដោយសារស្ត្រីខ្វះខាតអាហារូបត្ថម្ភ តែងមានកូនខ្វះអាហារូបត្ថម្ភដែរនោះ ដូច្នេះបញ្ហាកង្វះសារធាតុចិញ្ចឹមអាចជះឥទ្ធិពលទៅដល់ មនុស្សជំនាន់ក្រោយ។ កង្វះសារធាតុចិញ្ចឹម ក៏នាំឲ្យប្រព័ន្ធការពាររបស់កុមារចុះខ្សោយ ធ្វើឲ្យ ពួកគេងាយឈឺថ្កាត់ ហើយស្ថានភាពកាន់តែធ្ងន់ធ្ងរឡើង ដោយសារកង្វះចំណេះដឹងអំពីមូលហេតុ នៃជំងឺ និងការមិនសូវបានទទួលទឹកស្អាតប្រើប្រាស់ និងអនុវត្តកូនអនាម័យឲ្យបានត្រឹមត្រូវ។

បញ្ហាប្រឈមនៃកង្វះការអប់រំរបស់ឪពុកម្តាយ

កុមារកម្ពុជាជាច្រើន កើតចេញពីម្តាយដែលមិនចេះអក្សរ។ ទោះបីកម្រិតនៃការអប់រំបាន កើនឡើងជាខ្លាំងក្តី ក៏រហូតដល់ ២២% នៃក្មេងជំទង់នៅកម្ពុជា នៅតែមិនចេះអាន និងសរសេរ (Madhur and Menon 2014)។ Rao and Pearson (2009) និងអ្នកស្រាវជ្រាវជាច្រើនទៀត វែកញែកថា ម្តាយដែលគ្មានកម្រិតអប់រំ ច្រើនតែមិនបានគិតថា ការចូលរៀនវាចាំបាច់សម្រាប់ កូនៗរបស់គាត់។ ពួកគាត់មានការយល់ដឹង និងឲ្យតម្លៃតិចតួចទៅលើការអប់រំ ហើយភាពក្រីក្រ ធ្វើឲ្យគាត់មានពេល និងថាមពលតិចតួចក្នុងការទំនាក់ទំនងជាមួយកូនៗគាត់ ទៅតាមបែបបទ ជួយជំរុញទឹកចិត្តដូចដែលក្រុមជំនាញការខាងគរុកោសល្យបានផ្តល់មតិ (e.g. Melhuished al. 2012)។ របាយការណ៍ EFA របស់ UNESCO (2007) យល់ស្របថា នៅទូទាំងពិភពលោក កុមារមានម្តាយដែលមិនបានទទួលការអប់រំ មានអត្រាបោះបង់ការសិក្សាខ្ពស់ជាងកុមារមានម្តាយ ដែលមានការអប់រំខ្លះៗ ដល់ទៅ ២ដង។

បញ្ហាប្រឈមនៃទម្លាប់អនុវត្តរបស់ឪពុកម្តាយ ដែលរាំងស្ទះដល់ការរីកលូតលាស់របស់កូន

កុមារកើតចេញពីគ្រួសារងាយរងគ្រោះ តែងទទួលរងនូវអំពើហិង្សាពី ឪពុកម្តាយដែល ធ្លាប់រងគ្រោះដោយអំពើហិង្សាកាលពីនៅកុមារ ព្រោះថា ឪពុកម្តាយដែលមិនធ្លាប់បានទទួលការ ថ្នាក់ថ្នមថែទាំយ៉ាងល្អ តែងធ្វើតាមលំនាំដដែលនេះជាមួយកូនៗខ្លួនទៀត។

បញ្ហាប្រឈមនៃទីកន្លែង

ប្រមាណ ៩០% នៃប្រជាជនក្រីក្របំផុតរស់នៅតាមទីជនបទ ជាពិសេសក្នុងខេត្តឆ្ងាយៗ នៅភាគឦសាន (Madhur and Menon 2014) ហើយកុមារនៅទីជនបទមានឱកាសតិចជាង កុមារនៅទីប្រជុំជន ដើម្បីបានចូលរៀននៅសាលាមត្តេយ្យ។ តាមរយៈការជួយទ្រទ្រង់ដល់សាលា មត្តេយ្យរបស់សហគមន៍ និងកម្មវិធីបង្រៀននៅផ្ទះ NGOs បានជួយបំពេញច្រើនណាស់នូវកង្វះ ខាតក្នុងការផ្តល់សាលាមត្តេយ្យរបស់រដ្ឋ។

៧.៣.២ បង្កើនតម្រូវការរបស់រដ្ឋាភិបាល និងគម្រោងនៅថ្ងៃអនាគត

រដ្ឋាភិបាលបានដឹងពីបញ្ហាចោទជាច្រើន ហើយបានធ្វើផែនការជាស្រេចដើម្បីដោះស្រាយ វា។ ដោយទទួលស្គាល់ពីតម្រូវការទាក់ទងគ្រប់គ្រងបានច្រើននាក់ទៀត ដើម្បីទៅបង្រៀននៅតំបន់ ជនបទក្រីក្រនោះ MOEYS បានកែសម្រួលនូវលក្ខណៈសម្បត្តិគ្រូដែលត្រូវជ្រើសរើសសម្រាប់ សាលាមត្តេយ្យរដ្ឋ។ ទោះបីជាទូទៅ បេក្ខជនត្រូវបានរៀនចប់ថ្នាក់ទី១២ ក្តី ប៉ុន្តែបើសិនត្រូវ ទៅបង្រៀននៅខេត្តមណ្ឌលគិរី ឬរតនគិរី នោះ ពួកគេអាចមានត្រឹមលិខិតបញ្ជាក់ការរៀនចប់ ថ្នាក់ទី៩។

ការពង្រីកវិសាលភាពរបស់ ECE ជាគោលនយោបាយថ្មីមួយរបស់ MOEYS ប៉ុន្តែឡូវនេះ គេមើលឃើញថា ជាកត្តារួមចំណែកយ៉ាងសំខាន់ជួយបង្កើនលទ្ធផលរៀនសូត្រនៅថ្នាក់បឋម សិក្សា និងជាបញ្ហាប្រឈមសម្រាប់កាត់បន្ថយអត្រារៀនត្រួតថ្នាក់ អត្រាបោះបង់ការសិក្សា និងបង្កើន ការយល់ដឹងរបស់ឪពុកម្តាយអំពីការអប់រំ (Hang 2014) ក៏ដូចជាជំរុញឲ្យសិស្សចូលរៀនថ្នាក់ បឋមសិក្សាបានទាន់ពេល។ រដ្ឋាភិបាលបានលើកផែនការបង្កើនភាគរយសិស្សចុះឈ្មោះចូលរៀន នៅសាលាមត្តេយ្យ រួមមាន សាលាមត្តេយ្យរដ្ឋ និង សាលាមត្តេយ្យសហគមន៍ កម្មវិធីអប់រំនៅផ្ទះ និងសាលាឯកជន ឲ្យបានរហូតដល់ ៨០% នៃកុមារអាយុ៥ឆ្នាំ ៤៥% នៃកុមារអាយុ៤ឆ្នាំ និង ៤០% នៃកុមារអាយុ៣ឆ្នាំ នៅឆ្នាំសិក្សា២០១៧-២០១៨ (ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រវិស័យអប់រំឆ្នាំ ២០១៤-២០១៨ របស់ MOEYS)។ កម្មវិធីអប់រំនៅផ្ទះ នឹងជួយដល់ការរីកលូតលាស់របស់កុមារ តាំងពីនៅពេលនៅក្នុងផ្ទៃ រហូតដល់អាយុ៥ឆ្នាំ។ កុមារក្រីក្រ កុមារជនជាតិភាគតិច និងកុមារពិការ នឹងទទួលបានការយកចិត្តទុកដាក់ជាពិសេស។ សេវាផ្តល់អាហាររូបត្ថម្ភ និងបង្កើនការថែទាំ សុខភាព នឹងមានបង្កើតឡើង ក៏ដូចជាការអប់រំដល់ឪពុកម្តាយ និងអាណាព្យាបាល (ផែនការ យុទ្ធសាស្ត្រវិស័យអប់រំឆ្នាំ២០១៤-២០១៨ របស់ MOEYS; គណៈកម្មការជាតិ ស្តីពីការថែទាំ និង ការរីកលូតលាស់របស់កុមារតាំងពីក្មេងខ្ចី និងផែនការសកម្មភាពជាតិឆ្នាំ២០១៤ ស្តីពីការថែទាំ និងការរីកលូតលាស់របស់កុមារតាំងពីក្មេងខ្ចី)។ ការណែនាំដល់ឪពុកម្តាយ និងអ្នកមើលថែក្មេង អំពីតម្រូវការឲ្យមានអនាម័យ អាហាររូបត្ថម្ភ សុខភាព និងការគាំពារកុមារឲ្យបានល្អ ក៏មានគ្រោង ផងដែរ ដោយមានផ្តោតខ្លាំងលើការចុះសំបុត្រកំណើត។

៧.៤ គុណភាពនៃការផ្តល់សេវាសាលាមត្តេយ្យ

ការផ្តល់សេវាសាលាមត្តេយ្យនៅកម្ពុជានាបច្ចុប្បន្ន នៅមានលក្ខណៈចោះៗ និងមិនទាន់មានស្តង់ដារ ឬបទបញ្ញត្តិគ្រប់គ្រងដូចគ្នានោះទេ ទោះបីមានការលើកផែនការជាច្រើនហើយដើម្បីកែលំអស្ថានភាពនេះ។ តួយ៉ាង ផែនការសកម្មភាពជាតិថ្មី (ឆ្នាំ២០១៤) បានកំណត់ចេញនូវបញ្ជីនៃគោលដៅផ្សេងៗ សម្រាប់ការថែទាំ និងការរីកលូតលាស់ របស់កុមារតាំងពីក្មេងខ្ចី។ នៅក្នុងដំណាក់កាលដំបូងៗ អន្តរាគមន៍ជួយដល់កុមារតាំងពីក្មេងខ្ចីនៅកម្ពុជា ត្រូវបន្តផ្តោតលើបញ្ហាជាក់ស្តែង ដូចជា ការផ្តល់អាហារូបត្ថម្ភ និងការចាក់ថ្នាំបង្ការជាដើម។ ប៉ុន្តែនៅពេលមានការអភិវឌ្ឍមួយកម្រិតទៀត ជាពិសេសលើការរៀបចំកម្មវិធីសិក្សា កម្ពុជានឹងមានបញ្ហាប្រឈមបន្ថែមដែលត្រូវដោះស្រាយឲ្យបានពេញលេញ ជាពិសេសទាក់ទងនឹងការកសាងអាកប្បកិរិយា (ការរីកចម្រើនរបស់បុគ្គលផ្ទាល់ របស់សង្គម និងខាងសតិអារម្មណ៍) និងការបណ្តុះគំនិតច្នៃប្រឌិត និងចំណង់ចំណូលចិត្តខាង "សិល្បៈស្តែងចេញ (expressive arts) ដែលមានដូចជា សិល្បៈ តន្ត្រី រាំ ការរចនារៀបចំ និងបច្ចេកវិទ្យា។

៧.៤.១ បញ្ហាប្រឈមខាងប្រវត្តិសាស្ត្រខ្ចីៗ និងវប្បធម៌សាលាសព្វថ្ងៃ

ការភ័យខ្លាចកើតចេញពីសង្គ្រាមស៊ីវិល បានធ្វើឲ្យបាត់បង់ទំនុកចិត្តរវាងប្រជាជន ហើយកម្ពុជាត្រូវចំណាយពេលច្រើនឆ្នាំដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហានេះ។ ការប្រែប្រួលផ្លូវចិត្តដោយសារបទពិសោធន៍គួរឲ្យរន្ធត់ទាំងនោះ អាចនៅតែមានផ្ទេរបន្តទៅឲ្យសមាជិកគ្រួសារក្មេងៗ។ Sen (2008) និងអ្នកសិក្សាជាច្រើនទៀត បានរៀបរាប់ពីបែបបទដែលកុមារស្រូបយកដោយមិនដឹងខ្លួននូវបទពិសោធន៍តក់ស្លុតទាំងនោះ អំពីសមាជិកគ្រួសារជិតស្និទ្ធទាំងឡាយ។ វប្បធម៌ខ្មែរបានធ្វើឲ្យបញ្ហានេះកាន់តែធ្ងន់ធ្ងរឡើង ព្រោះជំរុញឲ្យក្មេងៗស្តាប់តាមមនុស្សចាស់ និងត្រូវលាក់បាំងនូវគំនិតនិងអារម្មណ៍ខ្លួន។ ទង្វើនេះអាចជាកត្តាមួយរាំងស្ងះដល់ការអនុវត្តឲ្យបានពេញលេញនូវអនុសញ្ញារបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ ស្តីពីសិទ្ធិកុមារ និងការកសាងសមត្ថភាពកុមារក្នុងការវិភាគពិចារណាប្រកបដោយគំនិតច្នៃប្រឌិត និងការមានទំនុកចិត្តលើខ្លួនឯងក្នុងការបញ្ចេញមតិ (Gourley 2009)។

៧.៤.២ ស្ថានភាពថ្មីនៅក្នុងសាលាមត្តេយ្យទាំង ៤ប្រភេទ

សាលាមត្តេយ្យរដ្ឋ

អត្រាសិស្ស/គ្រូ (ធំជាង ៣៤) វាខ្ពស់ខ្លាំងណាស់ និងចោទបញ្ហាដល់គ្រូ ហើយអាចបណ្តាលឲ្យខូចគុណភាព។

អំពីគ្រូបង្រៀន ការបណ្តុះបណ្តាល និងប្រាក់បៀវត្សរ៍

គ្រូជាបុគ្គលិករបស់រដ្ឋ ហើយទទួលបានការបណ្តុះបណ្តាលរយៈពេល២ឆ្នាំ នៅមជ្ឈមណ្ឌលបណ្តុះបណ្តាលគ្រូមត្តេយ្យនៅភ្នំពេញ។ គ្រូសាលាមត្តេយ្យរបស់រដ្ឋ ទទួលបានប្រាក់បៀវត្សរ៍តាមរយៈប្រព័ន្ធប្រាក់បៀវត្សរ៍របស់រដ្ឋាភិបាល ហើយបច្ចុប្បន្នទទួលបានបៀវត្សរ៍ដូចគ្នានឹងគ្រូបឋមដែរ

គឺ ៤០០.០០០រៀល/ខែ (ប្រមាណ ១០០ដុល្លារ)។ នៅកម្ពុជា សព្វថ្ងៃមាន ៣១៨៤សាលាមត្តេយ្យ
រដ្ឋ និងគ្រូ ៤៧១៧នាក់ ហើយសិស្សត្រូវបានបែងចែកតាមអាយុរៀនក្នុងថ្នាក់ផ្សេងគ្នា។

កម្មវិធីសិក្សា និងសម្ភារសម្រាប់រៀនសូត្រ

កម្មវិធីសិក្សាបច្ចុប្បន្ន បានរៀបចំឡើងតាំងពីឆ្នាំ២០០៦ ដោយផ្អែកលើស្តង់ដាររបស់អង្គការ
UNICEF លើការរីកលូតលាស់ និងការសិក្សារបស់កុមារតាំងពីក្មេងខ្ចី។

សាលាមត្តេយ្យសហគមន៍

អំពីគ្រូបង្រៀន ការបណ្តុះបណ្តាល និងហ្វៀវកូរ

សព្វថ្ងៃមានគ្រូសាលាមត្តេយ្យសហគមន៍ ប្រមាណ ២៥២៣នាក់ កំពុងបម្រើការនៅ
មណ្ឌលសាលាមត្តេយ្យសហគមន៍ចំនួន ២២២០មណ្ឌល។ អត្រាសិស្ស/គ្រូ គឺ១៨-២៥ ហើយ
ថ្នាក់រៀនច្រើនមានសិស្សអាយុ ៣ឆ្នាំ ៤ឆ្នាំ និង៥ឆ្នាំ នៅជាមួយគ្នា។ របាយការណ៍នានា
ពីការបណ្តុះបណ្តាល បានបង្ហាញពីភាពមិនស៊ីគ្នាមួយ។ ប៉ុន្តែរបាយការណ៍ឆ្នាំ២០១៤របស់
UNICEF បញ្ជាក់ថា ពួកគេបានទទួលការបណ្តុះបណ្តាលចំនួន ៣៥ថ្ងៃ មុនពេលចូលបម្រើការងារ
ហើយ MOEYS ទទួលខុសត្រូវផ្តល់ការបណ្តុះបណ្តាលចំនួន ១០ថ្ងៃ។ បេក្ខជនត្រូវបានរៀនចប់
ថ្នាក់ទី៦ ទើបក្រុមប្រឹក្សាយុវាចពិនិត្យជ្រើសរើសឲ្យធ្វើជាគ្រូមត្តេយ្យសហគមន៍។ របាយការណ៍
របស់ Rebello Britto et al. (2013) បញ្ជាក់ថា គ្រូសាលាមត្តេយ្យសហគមន៍ភាគច្រើនជាគ្រូ
ស្ម័គ្រចិត្ត ប៉ុន្តែបើសិនគាត់នៅធ្វើការក្នុងខេត្តដែលឧបត្ថម្ភដោយ UNICEF គាត់ទទួលបានប្រាក់
៣០.០០០រៀល/ខែ (ប្រហែល៧,៥ដុល្លារ)។ ជាទូទៅ ការផ្តល់ហិរញ្ញវត្ថុលើកទឹកចិត្ត និងការ
ថែទាំអាគារនិងសម្ភារ ជាទំនួលខុសត្រូវរបស់ក្រុមប្រឹក្សាយុវាច។

កម្មវិធីសិក្សា និងសម្ភារសិក្សា

កម្មវិធីសិក្សាសាលាមត្តេយ្យសហគមន៍ ក៏បានរៀបចំឡើងនៅឆ្នាំ២០០៦ ដែរ ហើយ
សម្រាប់គ្រូដែលមិនសូវមានសមត្ថភាព កម្មវិធីសិក្សាត្រូវបានកែសម្រួលឲ្យសាមញ្ញជាងបុគ្គលិក
ជួរការរបស់រដ្ឋ ដោយផ្អែកលើសកម្មភាពជាសំខាន់។

កម្មវិធីអប់រំនៅផ្ទះ

"ម្តាយធំ" និងការបណ្តុះបណ្តាលពួកគាត់

សព្វថ្ងៃមានម្តាយធំ ប្រមាណ ២៦០០នាក់ បានស្ម័គ្រចិត្តដឹកនាំស្រ្តីឯទៀតក្នុង ក្រុមម្តាយ
ដែលមកជួបប្រជុំគ្នាជារៀងរាល់ខែ។ ពួកគាត់ទទួលបានប្រាក់ឧបត្ថម្ភ នៅពេលគាត់ចូលរួមក្នុងវគ្គ
បណ្តុះបណ្តាលដែលតាមធម្មតាមានរយៈពេលប្រហែល ៥ថ្ងៃ។ សម្រាប់កម្មវិធីអប់រំនៅផ្ទះ ពុំមាន
អត្រាគ្រូ/សិស្សស្តង់ដារទេ។

សម្រាប់សាលាមត្តេយ្យទាំង ៣ប្រភេទខាងលើ ជាការប្រសើរ បើសិនបុគ្គលិកទទួលបានការ
បណ្តុះបណ្តាលក្នុងពេលបម្រើការងារ ចំនួន ២ ឬ ៣ថ្ងៃ/ឆ្នាំ។ ប៉ុន្តែកន្លងមកការបណ្តុះបណ្តាលនេះ
អនុវត្តបានមួយចំនួនប៉ុណ្ណោះ ព្រោះខ្វះខាតធនធាន។

សាលាមត្តេយ្យឯកជន

កម្មវិធីសិក្សា ការជ្រើសរើសនិងការបណ្តុះបណ្តាលគ្រូ ការបណ្តុះបណ្តាលក្នុងពេលកំពុង
បម្រើការងារ និងអត្រាគ្រូសិស្ស ជាទូទៅមិនមានបទបញ្ញត្តិកំណត់សម្រាប់សាលាឯកជនទេ។ ជា
លទ្ធផល គុណភាពមានតាំងពីល្អរឺសេស រហូតដល់ ខ្សោយ។

៧.៤.៣ រូបភាពទូទៅនៃសាលាមត្តេយ្យជាតិ

គ្រូបង្រៀន៖ ការជ្រើសរើស ការបណ្តុះបណ្តាល និងលក្ខខណ្ឌការងារ

អ្នកផ្តល់ព័ត៌មានគន្លឹះក្នុងគម្រោង បានបញ្ជាក់ថា គួរមានការសង្កត់ធ្ងន់ជាងនេះទៅលើ
គុណភាពនៅសាលាមត្តេយ្យ ក្នុងនេះចំណុចសំខាន់គឺ ការជ្រើសរើសគ្រូមត្តេយ្យកាន់តែច្រើន
និងផ្តល់បៀវត្សរ៍កាន់តែល្អ ហើយចំនួនសិស្សក្នុងថ្នាក់នីមួយៗគួរតែកាត់បន្ថយ។

កម្មវិធីសិក្សា

ជាទូទៅគេចាត់ទុកថា កម្មវិធីសិក្សាសាលាមត្តេយ្យមិនទាន់ល្អគ្រប់គ្រាន់ទេ ដោយគ្រូ
មត្តេយ្យជារឿយៗមានការយល់ដឹងតិចតួច ដូចជាថា តើការបង្រៀនរបស់គាត់គួរជួយទ្រទ្រង់យ៉ាង
ណាដល់ការកសាងអាកប្បកិរិយា អារម្មណ៍ និងសង្គមជាដើម។ គេគិតដែរថា ការបង្រៀនតែង
ផ្តោតខ្លាំងពេកទៅលើសកម្មភាពដដែលៗនៃការគូររូបផាត់ពណ៌ ច្រៀង និងលេងល្បែងផ្សេងៗ ។

ការពិនិត្យតាមដាន និងវាយតម្លៃ

អ្នកឆ្លើយសម្ភាសន៍ជាច្រើននាក់ បានសម្តែងការសោកស្តាយថា ការប្រឹងប្រែងពិនិត្យ
តាមដាន និងវាយតម្លៃ សព្វថ្ងៃនេះមានតិចតួចណាស់ ហើយជារឿយៗមានអំពើពុករលួយផង។
គេមើលឃើញទៀតថា កង្វះការយកចិត្តទុកដាក់ទៅលើសាលាឯកជន វាបង្កគ្រោះថ្នាក់ផង និង
នាំឲ្យបាត់បង់ឱកាសល្អផង។ ជាទូទៅ សាលាឯកជនទទួលបានការកោតសរសើរចំពោះលទ្ធផល
ល្អក្នុងការអប់រំក្មេងតូចៗ។ ប៉ុន្តែដូចដែលអ្នកឆ្លើយសម្ភាសន៍បានបញ្ជាក់ប្រាប់ លទ្ធផលវិជ្ជមាន
ទាំងនេះក៏ត្រូវមានរដ្ឋកំណត់ស្តង់ដារឲ្យច្បាស់លាស់ ដើម្បីឲ្យឪពុកម្តាយសិស្សអាចធ្វើការសម្រេច
ចិត្តបានត្រឹមត្រូវ និងមានគំនិតប្រាកដនិយមអំពីគោលបំណង និងកម្មវត្ថុរបស់សាលាមត្តេយ្យ។

៧.៤.៤ បង្ហើយតបរបស់រដ្ឋាភិបាល និងគម្រោងទៅថ្ងៃអនាគត

រដ្ឋាភិបាលបានប្រកាសថា ECE ជាអាទិភាពគោលនយោបាយមួយ ហើយមានផែនការ
ប្រកបដោយមហិច្ឆតាដើម្បីពង្រីកវា។ ប្រាក់បៀវត្សរ៍របស់គ្រូមត្តេយ្យ ទោះបីនៅទាប តែត្រូវ
បានតម្លើងនាពេលថ្មីៗឲ្យស្មើគ្នានឹងបៀវត្សរ៍របស់គ្រូបឋម ហើយរដ្ឋាភិបាលក៏មានគម្រោងបង្កើត
រហូតដល់ ៧០សាលាមត្តេយ្យគំរូ ដើម្បីចែករំលែកចំណេះដឹង និងរបៀបអនុវត្តជាមួយបណ្តា
សហគមន៍ដៃគូ។ កម្មវិធីសិក្សាសាលាមត្តេយ្យ គេកំពុងសើរើពិនិត្យឡើងវិញដែរ ដើម្បីឲ្យវាជាប់
ទាក់ទងកាន់តែប្រសើរជាមួយកម្មវិធីសិក្សារបស់សាលាបឋមសិក្សា ហើយ MOEYS ក៏កំពុងធ្វើការ
ជាមួយពួកដៃគូអភិវឌ្ឍន៍អន្តរជាតិ ដើម្បីបង្កើនគុណភាពឲ្យបានដូចសាលាល្អៗក្នុងពិភពលោក។

ក្នុងពេលជាមួយគ្នា ទាំងផែនការយុទ្ធសាស្ត្រវិស័យអប់រំឆ្នាំ២០១៤-២០១៨ និងផែនការសកម្មភាពជាតិស្តីពីការអភិវឌ្ឍនិងថែទាំកុមារឆ្នាំ២០១៤-២០១៨ បានបង្ហាញនូវ ការប្តេជ្ញាចិត្តធ្វើការកែលំអការបណ្តុះបណ្តាលមុនពេល និងក្នុងពេលបម្រើការងារ សម្រាប់គ្រូមត្តេយ្យរដ្ឋ និងគ្រូមត្តេយ្យសហគមន៍ និងដើម្បីកសាងនិងអនុវត្តប្រព័ន្ធជានគុណភាពសាលាមត្តេយ្យ។ ប្រព័ន្ធអាជីពគ្រូបង្រៀនមួយនឹងត្រូវកំណត់ឡើង ដោយក្នុងនោះការដំឡើងកាំថ្នាក់ត្រូវផ្អែកលើសមត្ថភាពហើយតម្រូវការ និងការផ្គត់ផ្គង់គ្រូនៅកម្ពុជា ត្រូវត្រួតពិនិត្យឡើងវិញឲ្យបានទៀងទាត់។

៧.៥ អភិបាលកិច្ច និងការផ្តល់ហិរញ្ញវត្ថុ

៧.៥.១ អភិបាលកិច្ច

វិធីសាស្ត្ររួមសម្រាប់ការរីកលូតលាស់ និងការថែទាំកុមារនៅកម្ពុជា ត្រូវមានការសម្របសម្រួលរវាងក្រសួងជាច្រើន ក៏ដូចជា ឪពុកម្តាយ គ្រួសារ ដៃគូអភិវឌ្ឍនិង សង្គមស៊ីវិល។ ការបង្កើតគណៈកម្មការជាតិ ជាជំហានមួយឆ្ពោះទៅកាន់ការសម្របសម្រួលរវាងភាគីពាក់ព័ន្ធនានា ហើយផែនការសកម្មភាពជាតិ ស្តីពី ការអភិវឌ្ឍនិងការថែទាំកុមារឆ្នាំ២០១៤-២០១៨ បានកំណត់ច្បាស់ពីបណ្តាអង្គការ និងក្រសួងមន្ទីរមានទំនួលខុសត្រូវលើកម្មវិធីនិងសកម្មភាពនីមួយៗដែលបានលើកឡើង។ ប៉ុន្តែកំណែទម្រង់វិមជ្ឈការ និងវិសហមជ្ឈការ នៅមិនទាន់បានចប់សព្វគ្រប់ ផ្លូវផ្សំនឹងកង្វះខាតសមត្ថភាព ជាពិសេសផ្នែកអភិបាលកិច្ចនៅថ្នាក់កណ្តាល និងថ្នាក់ខេត្ត កំពុងរាំងស្ងួតដល់ការសម្របសម្រួល ដែលអាចជួយយ៉ាងច្រើនឲ្យគ្រួសារសាលាមត្តេយ្យសហគមន៍ អ្នកថែទាំកុមារតាមផ្ទះ និងបុគ្គលិកថែទាំសុខភាព ធ្វើការជាមួយគ្នាបានប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព។ អ្នកឆ្លើយសម្ភាសន៍បានយល់ស្របថា ដំណើរការវិមជ្ឈការ និងវិសហមជ្ឈការសំខាន់ខ្លាំងណាស់ ហើយឃុំគឺជាច្រកមួយល្អវិសេសសម្រាប់ធ្វើការបែងចែកធនធានប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពខ្ពស់បំផុត។ ប៉ុន្តែកិច្ចការនេះទាមទារពេលវេលាច្រើនដើម្បីសម្រេចបាន។

៧.៥.២ ការផ្តល់ហិរញ្ញវត្ថុ

កង្វះថវិកាជាឧបសគ្គចៀសមិនផុតក្នុងការផ្គត់ផ្គង់សាលាមត្តេយ្យ ហើយការពឹងផ្អែកលើដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ និងវិស័យឯកជន ឲ្យជួយបំពេញកង្វះខាតសាលាមត្តេយ្យរដ្ឋ នៅតែត្រូវការជាចាំបាច់បើតាមការប្រមើលមើល។

៧.៥.៣ បង្កើតបរិបទស្នើសុំហិរញ្ញវត្ថុ និងគម្រោងទៅថ្ងៃអនាគត

ចាប់ពីពេលចូលកាន់ដំណែងជាអគ្គនាយក ឯកឧត្តម បណ្ឌិត ហង់ ជួនណារ៉ុន បានបង្ហាញពីការប្តេជ្ញាចិត្ត បង្កើតគណៈកម្មការជាតិ ECCD មួយ និងអនុវត្តផែនការសកម្មភាព ECCD ដោយលើកកម្ពស់ វិធីសាស្ត្ររួម និងពាក់ព័ន្ធច្រើនវិស័យមួយ មានជាអាទិ៍ អាហារូបត្ថម្ភ អនាម័យ ការអប់រំ ២ភាសា និងការអប់រំបញ្ចូលគ្នា និងបង្កើតប្រព័ន្ធអប់រំជាតិ ECE ដូចជា ស្តង់ដារ មេរៀនសម្រាប់បណ្តុះបណ្តាលគ្រូ និងបទបញ្ញត្តិគោលសម្រាប់គ្រូបង្គោល (Hang 2014, 25) ដែលរួមមានក្របខ័ណ្ឌសម្រាប់ការពិនិត្យតាមដាននិងវាយតម្លៃ និងការប្រមូលទិន្នន័យឲ្យបានត្រឹមត្រូវនិងមានប្រសិទ្ធភាព។ នាបច្ចុប្បន្ន គណៈកម្មការជាតិសម្រាប់ ECCD បានកើតឡើងហើយ ដោយមាន

សមាសភាពជាមន្ត្រីជាន់ខ្ពស់មកពី ក្រសួងពាក់ព័ន្ធទាំងអស់ សង្គមស៊ីវិល វិស័យឯកជន វិទ្យាស្ថាន សិក្សានិងស្រាវជ្រាវ អង្គការអន្តរជាតិ និងទីភ្នាក់ងារនានានៃអង្គការសហប្រជាជាតិ។ ផែនការ សកម្មភាពមួយក៏បានផ្សព្វផ្សាយចេញដែរ ដែលគេបានស្មានថា ត្រូវចំណាយថវិកាអស់សរុប ៥៦.៥៣៨.០០០ដុល្លារអាមេរិក ដើម្បីអនុវត្តសកម្មភាពសំខាន់ៗឈានទៅសម្រេចគោលដៅ។ ផែនការនេះគាំទ្រជាពិសេសដល់ ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រវិស័យអប់រំឆ្នាំ២០១៤-២០១៨ ដោយមាន លើកឡើងនូវការណែនាំថ្មីៗ និងគោលការណ៍ខាងអភិបាលកិច្ច សម្រាប់ការគ្រប់គ្រង និងប្រើប្រាស់ ធនធានរបស់សាលាមត្តេយ្យ និងការពិនិត្យឡើងវិញនូវតួនាទីនានា ដើម្បីឆ្លើយតបប្រកបដោយ ប្រសិទ្ធភាពទៅនឹងគោលនយោបាយវិមជ្ឈការ និងវិសហមជ្ឈការ។ ក្របខ័ណ្ឌគតិយុត្តិ ក៏នឹងត្រូវ ធ្វើទំនើបកម្មផងដែរ។

៧.៧ ការប្រៀបធៀបក្នុងបរិបទអស៊ាន និងអន្តរជាតិផ្សេងទៀត

កម្ពុជាមានចំនួនសាលាមត្តេយ្យតិចជាងគេនៅក្នុងតំបន់។ ប៉ុន្តែបច្ចុប្បន្នរដ្ឋាភិបាលបាន ទទួលស្គាល់ពីដំណាក់កាលនៃការរីកលូតលាស់របស់កុមារនេះ ជាពិសេសការរួមចំណែកនៅក្នុង កម្លាំងពលកម្ម និងសេដ្ឋកិច្ចជាតិ នៅពេលធំពេញវ័យ។ ក្នុងសកម្មភាពអភិវឌ្ឍកម្មវិធីសិក្សា នាពេលបច្ចុប្បន្ន រដ្ឋាភិបាលកំពុងពិនិត្យបទពិសោធន៍របស់ប្រទេសអាស៊ីដទៃទៀត ដូចជា សិង្ហបុរី ជាដើម។ អ្នកឆ្លើយសម្ភាសន៍ផ្សេងទៀត ក៏បានស្នើឲ្យពិចារណាពីវិធីសាស្ត្រ និងកម្មវិធីសិក្សា នៅប្រទេសដទៃទៀត ដូចជា ហ្វាំងឡង់ នូវវេលហ្សឡង់ និងអង់គ្លេស ដែរ។

ខណៈដែលប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍ទាំងឡាយនៅលោកខាងលិច មានលទ្ធភាពផ្តោតលើ ការរីក លូតលាស់របស់កុមារផ្នែកអត្តចរិត សង្គម និងសតិអារម្មណ៍ ប្រទេសក្រីក្រដូចជា កម្ពុជាបន្តផ្តោត លើសេវាសុខភាព និងកម្មវិធីថែទាំកូនរបស់ឪពុកម្តាយ (EIU 2012)។ ដោយសារមានវប្បធម៌ ខុសគ្នា កម្ពុជាត្រូវពិនិត្យពីវិធីសាស្ត្ររបស់ប្រទេសដទៃដោយប្រុងប្រយ័ត្ន និងចងចាំជានិច្ចពី ឥទ្ធិពលនៃវប្បធម៌ទៅលើចិត្តគំនិតរបស់ប្រជាជន៖ អ្វីដែលល្អសម្រាប់កុមារនៅប្រទេសហ្វាំងឡង់ នូវវេលសេឡង់ និងអង់គ្លេស អាចធ្វើឲ្យកុមារកម្ពុជាបែរមានការតឹងតែង និងច្របូកច្របល់ក្នុង ចិត្តទៅវិញ។ ចំណុចនេះបញ្ជាក់ថា ឧទាហរណ៍ពីបណ្តាប្រទេសនៅក្នុងតំបន់ អាចផ្តល់ជាគំនិតល្អៗ បំផុតនៅពេលនេះ សម្រាប់បង្កើនសមត្ថភាពរបស់ប្រទេសកម្ពុជាដើម្បីប្រកួតប្រជែងជាមួយប្រទេស មានសេដ្ឋកិច្ចរឹងមាំលើចំណេះដឹងនានា ទាំងនៅក្នុងអាស៊ាន និងក្នុងពិភពលោក។

បញ្ជីឥទ្ធិនិទ្ទេស

- CDRI. 2013. *Cambodia's Development Dynamics: Past Performance and Emerging Priorities*. Phnom Penh: CDRI.
- Consultative Group on Early Childhood Care and Development Task Force for the Post-2015 Development Agenda. 2012. *Key to Equality: Early Childhood Development*. The Consultative Group on Early Childhood Care and Development Task Force for the Post-2015 Development Agenda (lead author PiaRebelloBritto: Yale University).
- Council for Agricultural and Rural Development. Social Protection Coordination Unit. 2011. *Early Childhood Nutrition Fact Sheet – Cambodia*. Accessed 22 July 2014. www.socialprotection.gov.kh.
- Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit (GTZ). 2009. *Getting the basics right: Contribution of Early Childhood Development to quality, equity and efficiency in education*. Eschborn, Germany: GTZ.
- Economist Intelligence Unit (EIU). 2012. *Starting Well: Benchmarking early education across the world*. London: Economist Intelligence Unit.
- Engle, Patrice L., Lia C H Fernald, Harold Alderman, Jere Behrman, Chloe O’Gara, Aisha Yousafzai, Meena Cabral de Mello, Melissa Hidrobo, Nurper Ulkuer, Ilgi Ertem, Selim Litus, and the Global Child Development Steering Group. 2011. Strategies for reducing inequalities and improving developmental outcomes for young children in low-income and middle-income countries. *Lancet* 2011; 378:1339-53. London: Lancet.
- Gourley, S. 2009. *The Middle Way: Bridging the Gap Between Cambodian Culture and Children's Rights*. Phnom Penh: NGO Committee on the Rights of the Child.
- Hang, Chuon Naron. 2014. *Reforming Institutions to Improve Education Service Delivery and Strengthen Cambodia's Competitiveness*. Keynote address at the Cambodia Economic Association Annual Meeting, Phnom Penh, 19 January.
- Madhur, S. and J. Menon. 2014. “Growth, Development and Inclusion in the Greater Mekong Subregion: An Assessment”. In: *Inclusive Development in the Greater Mekong Subregion: An Assessment*. CDRI: Phnom Penh.
- MOEYS. 2014. *Education Statistics & Indicators 2013-2014*. Phnom Penh: EMIS Office, Department of Planning.
- MOEYS. March, 2014. *Education Strategic Plan 2014-2018*. Phnom Penh: MOEYS.
- National Committee of Early Childhood Care and Development . 2014. *National Action Plan on Early Childhood Care and Development 2014-2018*. Phnom Penh: National Committee of Early Childhood Care and Development.
- Rao, N and V. Pearson . 2009. Early Childhood Care and Education in Cambodia. *International Journal of Child Care and Education Policy*. 3 (1): 13-26.
- Rebello Britto, P., Hirokasu Yoshikawa, Jan Van Ravens, Liliana A. Ponguta, Soojin S. Oh, Roland Dimaya, and Richard C. Seder. 2013. *Understanding Governance of Early Childhood Development and Education Systems and Services in Low-Income Countries*. Innocenti Working Paper No.2013-07. Florence: UNICEF Office of Research.
- Sen, V. 2008. Cambodia's untreated wound. *University for Peace & Conflict Monitor*. Accessed 2 November 2014. www.monitor.upeace.org/archive.cfm?id_article=537.
- UNESCO. 2007. *Strong Foundations: Early childhood care and education*. EFA Global Monitoring Report. Paris: UNESCO.

UNICEF. 2014. *Profile of ECE Services in Cambodia – State Preschool, Community Preschool, Home Based Programme and Private Preschool*. Administrative Data School Year 2013-14 (Source: Education Congress Report 2014, and ECED). Phnom Penh: UNICEF.

Walker, Susan P., Theodore D Wachs, Sally Grantham-McGregor, Maureen M Black, Charles A Nelson, Sandra L Huffman, Helen Baker-Henningham, Susan M Chang, Jena D Hamadani, Betsy Lozoff, Julie M Meeks Gardner, Christine A Powell, Atif Rahman, Linda Richter. 2011. Inequality in early childhood: risk and protective factors for early child development. *Lancet* 2011. 378:1325-38. London: Lancet.

៨ ការអប់រំដើម្បីផ្តល់សិទ្ធិអំណាច៖ ការគ្រប់គ្រងផ្នែកផ្សេងៗជាមួយគ្នា

៨.១ សេចក្តីផ្តើម

លើកលែងតែមានកិច្ចប្រឹងប្រែងព្រមពេលគ្នា ដើម្បីដោះស្រាយកង្វះខាតជំនាញ និងសមត្ថភាពជំនាញដែលមិនស៊ីគ្នានឹងតម្រូវការនោះ បញ្ហាទាំងនេះនឹងកាន់តែអាក្រក់ឡើង ហើយនៅទីបំផុតនឹងបណ្តាលឲ្យកម្ពុជាត្រូវបាញ់ប្រៀបគេពីរជាន់ក្នុងប៉ុន្មានឆ្នាំ និងប៉ុន្មានទសវត្សរ៍ខាងមុខនេះ។ វាក៏អាចពន្លឺតដល់ដំណើរការឧស្សាហូបនីយកម្ម និងទំនើបកម្មសេដ្ឋកិច្ច ដែលនឹងកាត់បន្ថយកំណើនក្នុងរយៈពេលវែង និងនាំឲ្យមានការបះបោរយុវជន ចលាចលក្នុងសង្គម និងអស្ថិរភាពនយោបាយ។ ម្យ៉ាងទៀត សម្រាប់ស្ថានភាពសេដ្ឋកិច្ចសង្គមកិច្ចជាទូទៅ ការអភិវឌ្ឍជំនាញដើម្បីបង្កើនភាពមានការងារធ្វើរបស់យុវជន វាសំខាន់បំផុតសម្រាប់ការពង្រឹងសិទ្ធិអំណាច និងសម្រេចបានគោលដៅធំទូលាយនៃការអភិវឌ្ឍមនុស្ស។

កង្វះជំនាញ និងភាពមិនស៊ីគ្នាផ្នែកជំនាញនៅកម្ពុជា អាចកំណត់បានថាជាផលបូកនៃកង្វះខាតពីរយ៉ាងក្នុងការអប់រំ៖ កង្វះខាតក្នុងការចូលរៀន និងកង្វះខាតក្នុងការរៀនសូត្រ (សូមមើល Madhur 2014)។ កង្វះខាតក្នុងការចូលរៀន វាជាប់ទាក់ទងភាគច្រើនទៅនឹងចំនួនដែលបានមកពីអត្រាចុះឈ្មោះចូលរៀនកម្រិតទាប អត្រាបោះបង់ការសិក្សាកម្រិតខ្ពស់ និងអត្រាបញ្ចប់ការសិក្សាកម្រិតទាប នៅតាមកម្រិតសិក្សាផ្សេងៗនៃការអប់រំ។ និយាយដោយខ្លី កង្វះខាតក្នុងការចូលរៀន វាផុសចេញពីបញ្ហាពុំមានកុមារច្រើននាក់បានទៅសាលារៀន និងបន្តរៀនរហូតបានបញ្ចប់ថ្នាក់ដល់កម្រិតដែលគេត្រូវការ។ កង្វះខាតក្នុងការរៀនសូត្រ វាជាប់ទាក់ទងនឹងគុណភាពនៃការអប់រំ ហើយកើតមានឡើងដោយសារសិស្សមិនបានរៀនសូត្រគ្រប់គ្រាន់ ទោះបីជាពួកគេបានទៅសាលារៀន បន្តការរៀនសូត្រ និងបញ្ចប់ថ្នាក់ដល់កម្រិតដែលគេត្រូវការក៏ដោយ។

ជំពូកមុនៗ បានកំណត់ពីទិដ្ឋភាពជាច្រើននៃកង្វះខាតទាំងពីរយ៉ាងក្នុងផ្នែកអប់រំ និងកត្តានានាដែលរួមចំណែកបង្កឡើងក្នុងផ្នែកផ្សេងៗនៃប្រព័ន្ធអប់រំនៅកម្ពុជា។ ផ្នែកធំៗនៃប្រព័ន្ធអប់រំមានតាំងពីកម្រិតមធ្យមសិក្សា រហូតដល់ឧត្តមសិក្សា និង TVET ត្រូវជួបទាំងបញ្ហាកង្វះខាតក្នុងការចូលរៀន និងកង្វះខាតក្នុងការរៀនសូត្រ។ ដោយបច្ចុប្បន្នកម្ពុជាជិតសម្រេចបានគោលដៅអប់រំកម្រិតបឋមសិក្សាជាសាកលទៅហើយ ដូច្នេះផ្នែកបឋមសិក្សានៃប្រព័ន្ធអប់រំទទួលបានលទ្ធផលល្អក្នុងការដោះស្រាយបញ្ហាកង្វះខាតក្នុងការចូលរៀន។ នៅពេលខាងមុខ ឧបសគ្គចម្បងទំនងជាការបង្កើនគុណភាពអប់រំ។ សម្រាប់ផ្នែកមធ្យមសិក្សាវិញ ទោះបីជាអត្រាចុះឈ្មោះចូលរៀនកំពុងកើនឡើងជាខ្លាំងក៏ដោយ ក៏ដែនគ្រប់ដណ្តប់ និងគុណភាពនៃសេវានៅមានកម្រិតទាបនៅឡើយ។

Srinivasa MADHUR នាយកផ្នែកស្រាវជ្រាវ និងបណ្ឌិត វេម រិទ្ធី នាយកប្រតិបត្តិ នៃវិទ្យាស្ថាន CDRI។

ជំពូកនេះ ប្រមូលផ្តុំព័ត៌មានពីជំពូកមុនៗ និងទាញយកសារសំខាន់ៗ ដែលភាគច្រើនក្នុង
ទម្រង់ជាសំណួរសម្រាប់ត្រិះរិះពិចារណា ក្នុងការកំណត់អាទិភាពកំណែទម្រង់ការអប់រំ ដើម្បីលុប
បំបាត់បញ្ហាកង្វះជំនាញ។

៨.២ ការអប់រំកម្រិតខ្ពស់សិក្សា

ក្នុងពីរទសវត្សរ៍ចុងក្រោយនេះ ប្រទេសកម្ពុជាបានខិតខំប្រឹងប្រែងស្តារឡើងវិញនូវ
សម្ភាររូបវន្ត នៃការអប់រំកម្រិតខ្ពស់សិក្សា។ ជាលទ្ធផល នៅកម្ពុជាសព្វថ្ងៃមានដល់ ១០៤គ្រឹះ
ស្ថានខ្ពស់សិក្សា និងអត្រាចុះឈ្មោះចូលរៀនសរុបជិតដល់ ២៥០.០០០នាក់ ប៉ុន្តែនៅតែទាប
ជាងគេ បើធៀបនឹងអត្រានៅប្រទេសអាស៊ានដទៃទៀត។ ម្យ៉ាងទៀត និស្សិតដែលទទួលបាន
សញ្ញាប័ត្រ ភាគច្រើន មានចំណេះដឹងខាងវិទ្យាសាស្ត្រសង្គម ហើយមួយចំនួនតូចប៉ុណ្ណោះដែល
មានសញ្ញាប័ត្រផ្នែក STEM (វិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា វិស្វកម្ម និងគណិតវិទ្យា) ពោលគឺ មុខវិជ្ជា
កំពុងមានកំណើនតម្រូវការពីទីផ្សារពលកម្ម សម្រាប់ប្រទេសកំពុងធ្វើឧស្សាហូបនីយកម្ម និង
ទំនើបកម្មសេដ្ឋកិច្ចយ៉ាងលឿន ដូចជា កម្ពុជា ជាដើម។ បញ្ហាសំខាន់ដូចគ្នាមួយទៀត គឺការអប់រំ
កម្រិតខ្ពស់សិក្សាទាំងមូលទាំងមុខវិជ្ជាវិទ្យាសាស្ត្រសង្គម និង STEM នៅមានគុណភាពអន់ខ្សោយ
នៅឡើយ។ ដូច្នោះនៅមានការងារត្រូវធ្វើច្រើនណាស់នៅក្នុងអនុវិស័យអប់រំកម្រិតខ្ពស់សិក្សា ដើម្បី
សម្រេចនូវមហិច្ឆតាក្នុងការបង្កើតសេដ្ឋកិច្ចអាស្រ័យលើចំណេះដឹង។ កំណែទម្រង់ការអប់រំកម្រិត
ខ្ពស់សិក្សានាពេលខាងមុខ ត្រូវតែពិចារណាលើបញ្ហា ៦យ៉ាងដូចខាងក្រោម៖

- **ភាពមិនស៊ីគ្នាផ្នែកជំនាញ និងការអប់រំ STEM:** កម្ពុជាមានអត្រាចុះឈ្មោះចូលរៀនថ្នាក់ខ្ពស់
សិក្សាប្រមាណ ១៤% គឺទាបជាងគេបំផុតក្នុងចំណោមប្រទេសអាស៊ាន។ ម្យ៉ាងវិញទៀត កម្ពុជា
មានបញ្ហាភាពមិនស៊ីគ្នាយ៉ាងខ្លាំង រវាងជំនាញដែលនិស្សិតជ្រើសរើសរៀន និងជំនាញដែល
ទីផ្សារការងារត្រូវការ៖ និស្សិតច្រើនពេកបាននិងកំពុងសិក្សាវិទ្យាសាស្ត្រសង្គម ហើយមាន
និស្សិតតិចនាក់ណាស់ដែលចូលសិក្សាខាងផ្នែកវិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា វិស្វកម្ម និងគណិត
វិទ្យា។ តើកម្ពុជាធ្វើយ៉ាងណា ដើម្បីកែតម្រូវជាបណ្តើរៗនូវភាពមិនស៊ីគ្នាក្នុងការអប់រំកម្រិត
ខ្ពស់សិក្សានេះ និងកែលំអគុណភាពរវាងនិស្សិតបញ្ចប់ការសិក្សាមុខវិជ្ជាវិទ្យាសាស្ត្រសង្គម
ហើយនឹងផ្នែក STEM? តើមានប្រយោជន៍ឬទេ បើសិនចាប់ផ្តើមទូទាត់ការជាតិមួយជំរុញការ
ប្រើប្រាស់ឧបករណ៍ចល័ត (ទូរស័ព្ទស្អាតហ្វូន, តាប្លេត, កំពូទ័រយូរដៃ) ដោយអ្នកសិក្សាប្រភេទ
ចល័ត "m-learners" នៅកម្ពុជា ដើម្បីប្រើប្រាស់វេទិកាសិក្សាតាមប្រព័ន្ធអ៊ិនធឺណិត (MOOC)
ដ៏ច្រើនសន្ធឹកសន្ធាប់នោះ? តើយុទ្ធសាស្ត្រខាងលើ អាចផ្លាស់ប្តូរអាកប្បកិរិយាអ្នកប្រើប្រាស់
ឧបករណ៍ចល័ត ពីការប្រើប្រាស់សម្រាប់ការកំសាន្ត មកជាការប្រើប្រាស់ជាចម្បងសម្រាប់ការ
សិក្សារៀនសូត្របានដែរឬទេ?
- **គុណភាពការអប់រំកម្រិតខ្ពស់សិក្សា:** សូម្បីពួកនិស្សិតមានសញ្ញាប័ត្រផ្នែកវិទ្យាសាស្ត្រសង្គម
ចេញពីសាកលវិទ្យាល័យក្តីក៏ជាទូទៅមានគុណភាពអប់រំទាបជាងស្តង់ដារក្នុងតំបន់ដែរ។ កម្ពុជា
មានជាង ១០០ស្ថាប័នអប់រំកម្រិតខ្ពស់សិក្សា ប៉ុន្តែគ្មានណាមួយបានជាប់ក្នុងតារាងចំណាត់
ថ្នាក់សាកលវិទ្យាល័យកំពូលទាំង ៣០០ នៅអាស៊ីនោះទេ ប៉ុន្តែមានដល់ ៤៣ស្ថាប័នអប់រំខ្ពស់
សិក្សា នៅក្នុងប្រទេសអាស៊ានដទៃទៀតដែលបានជាប់ឈ្មោះក្នុងតារាង ក្នុងនោះមាន ២ស្ថាប័ន

នៅប្រទេសវៀតណាម ដែលបានជាប់ក្នុងតារាងស្ថាប័នកំពូលទាំង ២០០។ ដូច្នេះកម្ពុជាក៏ត្រូវ
មានគំរូគុណភាពស្ថាប័នមួយកាន់តែពេញលេញឡើង សម្រាប់ទាំងស្ថាប័នឧត្តមសិក្សារដ្ឋ និង
ឯកជន និងត្រូវមានការចូលរួមជាសំខាន់ពីស្ថាប័នអប់រំ នៅតាមគ្រប់កម្រិតនៃការគ្រប់គ្រង៖
អន្តរជាតិ ជាតិ ស្ថាប័ន ដេប៉ាតឺម៉ង់ និងបុគ្គល។ តើគំនិតដូចម្តេចផ្នែកគោលនយោបាយ និង
យុទ្ធសាស្ត្រអ្វីខ្លះ ដែលសមស្របសម្រាប់ការពង្រឹងគុណភាពការអប់រំកម្រិតឧត្តមសិក្សារដ្ឋ
នៅកម្ពុជា? តើកិច្ចប្រឹងប្រែងទៅថ្ងៃមុខ ក្នុងការពង្រឹងគុណភាពការអប់រំកម្រិតឧត្តមសិក្សា គួរ
ផ្តោតជាសំខាន់លើការបង្កើតសាកលវិទ្យាល័យបែបសហគ្រិនឬទេ? តើរវាងសាកលវិទ្យាល័យ
រដ្ឋាភិបាល នឹងវិស័យឧស្សាហកម្មឯកជន ត្រូវមានកិច្ចសហការបែបណាដើម្បីលើកស្ទួយ
សាកលវិទ្យាល័យបែបសហគ្រិន?

- **វិស័យឯកជន និងការអប់រំកម្រិតឧត្តមសិក្សា៖** ប្រហែល ៦០% នៃសិស្សចុះឈ្មោះចូលរៀន
ថ្នាក់ឧត្តមសិក្សានៅកម្ពុជា សុទ្ធតែជាសិស្សនៅក្នុងស្ថាប័នអប់រំឯកជន (ស្ថិតក្នុងចំណោមអត្រា
ដែលខ្ពស់ជាងគេនៅក្នុងអាស៊ាន)។ មានក្តីបារម្ភធំៗជាច្រើនទាំងអំពីប្រភេទនៃវគ្គសិក្សា និង
គុណភាពនៃការអប់រំ ដែលស្ថាប័នឯកជនទាំងនេះផ្តល់ឲ្យយុវជនកម្ពុជា។ តើគួរគិតគូរឡើងវិញ
ឬទេ ពីតួនាទីរបស់វិស័យឯកជនក្នុងការផ្តល់សេវាអប់រំកម្រិតឧត្តមសិក្សានេះ? តើគួរមាន
ចំណុចសំខាន់ៗអ្វីខ្លះ ក្នុងការគិតគូរឡើងវិញនេះ?
- **AEC និង ការអប់រំកម្រិតឧត្តមសិក្សានៅកម្ពុជា៖** ក្នុងស្ទើរគ្រប់ពេលកម្ពុជានាពេលទាំង ៨ប្រទេស
ដែល AEC អនុញ្ញាតឲ្យមានលំហូរដោយសេរីឆ្លងកាត់ព្រំដែនប្រទេសនោះ កម្ពុជាមានចំណាត់
ថ្នាក់ជិតដល់ក្រោមគេបំផុត ទាំងផ្នែកគុណភាព និងបរិមាណ ក្នុងចំណោមប្រទេសអាស៊ាន។
ពិតហើយ នីតិវិធីទទួលស្គាល់ស្តង់ដារ និងការធានាគុណភាពកម្រិតជាតិ គួរតែសម្របទៅតាម
បរិបទ AEC ដែលជិតខិតមកដល់នេះ។ ការបង្កើតស្តង់ដារសមត្ថភាពអប្បបរមា ស្របតាម
គោលដៅរបស់ AEC ក្នុងការតម្រឹមកម្មវិធីសិក្សាថ្នាក់ជាតិរបស់បណ្តាប្រទេសជាសមាជិក
ជាមួយនឹងក្របខ័ណ្ឌគុណសម្បត្តិអប្បបរមារបស់អាស៊ាន វាទាមទារនូវការធ្វើទំនើបកម្មជាបន្ត
បន្ទាប់លើកម្មវិធីសិក្សាថ្នាក់ជាតិ (Madhur 2014)។ ក្នុងចំណោម វិស័យទាំង ៨ នេះ តើកម្ពុជា
គួរមានគោលនយោបាយផ្តោតខ្លាំងលើវិស័យណាខ្លះ? តើគំនិតដូចម្តេចផ្នែកគោលនយោបាយ
បែបណា ដែលត្រូវមានជាចាំបាច់នៅក្នុងវិស័យអាទិភាពទាំងនោះ ដើម្បីជួយឲ្យប្រទេស
កម្ពុជា អាចសម្របខ្លួនទៅនឹង លំហូរកម្លាំងពលកម្មជំនាញឆ្លងកាត់ព្រំដែន ក្រោមគំនិតដូចម្តេច
របស់ AEC?
- **អភិបាលកិច្ចការអប់រំកម្រិតឧត្តមសិក្សា៖** នៅកម្ពុជា ស្ថាប័នឧត្តមសិក្សារដ្ឋ ហាក់ដូចមាន
បទបញ្ញត្តិគ្រប់គ្រងច្រើនហួសពេក (ប្រព័ន្ធពឹងពាង "spider system") រីឯស្ថាប័នអប់រំឯកជន
វិញសឹងតែគ្មានបទបញ្ញត្តិគ្រប់គ្រងសោះ (ប្រព័ន្ធផ្កាយសមុទ្រ "starfish system") (Madhur
2014)។ តើគួរធ្វើឲ្យមានតុល្យភាពល្អជាងមុនឬទេ រវាងគំរូអភិបាលកិច្ចបែបជ្រុលនិយមទាំង
នេះ សម្រាប់ផ្នែកទាំងពីរនៃប្រព័ន្ធអប់រំកម្រិតឧត្តមសិក្សា? តើកម្ពុជាធ្វើយ៉ាងណាអាចសម្រេច
បានតុល្យភាពនេះ?

- **វប្បធម៌នៃការស្រាវជ្រាវក្នុងការអប់រំកម្រិតឧត្តមសិក្សា៖** កង្វះវប្បធម៌ស្រាវជ្រាវក្នុងប្រព័ន្ធអប់រំកម្រិតឧត្តមសិក្សា វាជាឧបសគ្គចម្បងមួយទៀតដល់ការបង្កើតប្រព័ន្ធអប់រំឧត្តមសិក្សាដ៏រឹងមាំមួយ។ ផ្អែកតាមចក្ខុវិស័យថា កម្ពុជាកំពុងធ្លាក់ចុះប្រស្របតាមនិន្នាការក្នុងតំបន់ និងពិភពលោក ដើម្បីឈានទៅកាន់សេដ្ឋកិច្ច អាស្រ័យលើចំណេះដឹងនោះ តើនៅក្នុងកំណែទម្រង់គោលនយោបាយ និងអន្តរាគមន៍ដ៏ចាំបាច់ផ្សេងៗ គួរមានចំណុចសំខាន់ៗអ្វីខ្លះដើម្បីបង្កើតវប្បធម៌ស្រាវជ្រាវនៅក្នុងការអប់រំកម្រិតឧត្តមសិក្សា?

៨.៣ ការអប់រំ និងបណ្តុះបណ្តាលបច្ចេកទេស និងជំនាញវិជ្ជាជីវៈ

ស្រដៀងគ្នានឹងការអប់រំកម្រិតឧត្តមសិក្សាដែរ ប្រព័ន្ធ TVET នៅកម្ពុជា បាននិងកំពុងរីកដុះដាលយ៉ាងខ្លាំងក្នុងប៉ុន្មានឆ្នាំកន្លងទៅនេះ។ ទោះយ៉ាងណាក្តី អ្នកបញ្ចប់ការសិក្សា TVET ដែលមានជំនាញគ្រប់គ្រាន់ គឺនៅខ្វះខាតនៅឡើយ បើធៀបទៅនឹងតម្រូវការយ៉ាងធំនៃទីផ្សារពលកម្ម។ ការសិក្សានេះ បានកំណត់ឃើញឧបសគ្គចម្បងៗមួយចំនួនក្នុងការកសាងវិស័យ TVET ដ៏រស់រវើកមួយនៅកម្ពុជា៖ អត្រាចុះឈ្មោះចូលរៀនទាប (បណ្តាលមួយផ្នែកកម្រិត ចំនួនតិចនៃសិស្សមធ្យមសិក្សាដែលបានរៀនដល់ថ្នាក់ទី៩) ការយល់ខុសថា TVET ជាការអប់រំធុនអន់ និងមិនសក្តិសមសម្រាប់សិស្សពូកែ ឬនារីភេទទេ (តាមការយល់ឃើញរបស់សិស្សបោះបង់ការសិក្សាសិស្សរៀនធ្លាក់ថ្នាក់ទី៩ ឬទី១២) ការបានដឹងពួកសាធារណៈតិចតួច ជាពិសេសក្នុងចំណោមសិស្សានុសិស្ស ពីលទ្ធភាពមានការងារធ្វើនៃសិស្សបញ្ចប់ការសិក្សា TVET គុណភាពទាបនៃអ្នកផ្តល់សេវាបណ្តុះបណ្តាល TVET ដែលមានកម្មវិធីសិក្សាចាស់ៗដើរមិនទាន់ការវិវត្តនៃបច្ចេកវិទ្យា ទំនាក់ទំនងទន់ខ្សោយរវាងម្ចាស់ក្រុមហ៊ុន និងអ្នកផ្តល់សេវា TVET រចនាសម្ព័ន្ធអភិបាលកិច្ចច្របូកច្របល់ និងកង្វះភាពច្បាស់លាស់និងកិច្ចសហការក្នុងចំណោមអ្នកពាក់ព័ន្ធជាច្រើនដែលកំពុងដំណើរការកម្មវិធី TVET។ ក្នុងការធ្វើកំណែទម្រង់ប្រព័ន្ធ TVET នៅកម្ពុជា គេគួរគិតគូរឲ្យបានដិតដល់លើ ៦ចំណុចដូចខាងក្រោម៖

- **តម្រូវការ និងការផ្គត់ផ្គង់សិស្សបញ្ចប់ការសិក្សា TVET៖** ដោយសារការកសាងប្រព័ន្ធអប់រំកម្រិតឧត្តមសិក្សាឲ្យរឹងមាំ ភាគច្រើនគឺជាគម្រោងមានរយៈពេលវែងនោះ ដូច្នេះសព្វថ្ងៃមានការយល់ស្របកាន់តែច្រើនថា TVET អាចជាដំណោះស្រាយក្នុងរយៈពេលខ្លីនិងមធ្យម ដើម្បីលុបបំបាត់បញ្ហាកង្វះជំនាញដែលកំពុងផុសឡើងនៅកម្ពុជា។ តើយើងរំពឹងថានឹងមានគម្លាតអ្វីខ្លះរវាងតម្រូវការ និងការផ្គត់ផ្គង់សិស្សបញ្ចប់ការសិក្សា TVET តាមមុខវិជ្ជាផ្សេងៗ?
- **ការបង្រៀនបង្រួមប្រព័ន្ធ TVET៖** ប្រព័ន្ធ TVET នៅកម្ពុជា សព្វថ្ងៃមានលក្ខណៈដាច់ដោយដុំព្រោះមានកម្មវិធី ឬអន្តរាគមន៍តូចៗច្រើនពេក ហើយភាគច្រើនទទួលបានហិរញ្ញប្បទានពីដៃគូអភិវឌ្ឍន៍នានា និងជំរុញឡើងដោយពួកអ្នកផ្គត់ផ្គង់។ តើកម្ពុជាអាចធ្វើយ៉ាងណាដើម្បីបង្រួមបង្រួមប្រព័ន្ធថ្នាក់ជាតិក្នុងកំឡុងពេល ប្រហែលមួយទសវត្សរ៍ខាងមុខនេះ និងញ៉ាំងឲ្យមានការរួមចំណែកប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពដូចការរំពឹងទុក ក្នុងការលុបបំបាត់គម្លាតរវាងតម្រូវការនឹងការផ្គត់ផ្គង់?
- **ការទទួលស្គាល់គុណភាព និងការធានាគុណភាព TVET៖** វគ្គបណ្តុះបណ្តាល TVET ជាច្រើនដែលមានស្រាប់ សព្វថ្ងៃមានគុណភាពមិនច្បាស់លាស់ទេ។ កង្វះប្រព័ន្ធទទួលស្គាល់គុណភាព

សម្រាប់ TVET ជាឧបសគ្គចម្បងមួយដល់ការធានាគុណភាព។ តើកម្ពុជាធ្វើយ៉ាងណាអាច
អនុវត្តបានប្រសើរបំផុតនូវប្រព័ន្ធជាគុណភាព និងប្រព័ន្ធទទួលស្គាល់គុណភាពដែលត្រឹមត្រូវ
និងគួរឲ្យជឿជាក់នោះ?

- **ការដាក់បញ្ចូល TVET ទៅក្នុងការអប់រំកម្រិតឧត្តមសិក្សា៖** ប្រព័ន្ធ TVET បច្ចុប្បន្ន ជាផ្នែក
ដាច់ដោយឡែកមួយនៃប្រព័ន្ធអប់រំកម្រិតឧត្តមសិក្សា ហើយវាអាចបត់បែនបានតិចតួចណាស់
ដើម្បីឲ្យសិស្ស TVET អាចបន្តការសិក្សាទៅកម្រិតឧត្តមសិក្សា នៅពេលបានចូលសិក្សាក្នុង
ប្រព័ន្ធ TVET រួចហើយនោះ។ ការដាក់បញ្ចូលប្រព័ន្ធ TVET និងបន្សិទ្ធិឲ្យបានល្អនៅក្នុងប្រព័ន្ធអប់រំ
ឧត្តមសិក្សា គឺជាកត្តាដ៏ចាំបាច់មួយ ទោះបីមានប្រទេសតិចតួចណាស់ដែលបានជោគជ័យ
នៅក្នុងកិច្ចការនេះ។ តើកម្ពុជាបានចំណេញច្រើនប៉ុណ្ណា ក្នុងការប្រឹងប្រែងព្យាយាមដាក់បញ្ចូល
TVET នេះ? តើកម្ពុជាធ្វើយ៉ាងណាអាចដាក់បញ្ចូល TVET ទៅក្នុងប្រព័ន្ធអប់រំឧត្តមសិក្សាទូទៅ
នៅត្រឹមកម្រិតមួយដែលខ្លួនចង់បាននោះ?
- **វិស័យឯកជន និង TVET៖** វិស័យឯកជននៅកម្ពុជា ដើរតួនាទីតិចតួចណាស់ក្នុងការផ្តល់ដោយ
ផ្ទាល់នូវ TVET ហើយការកសាងទំនាក់ទំនងកាន់តែជិតស្និទ្ធជាមួយអ្នកផ្តល់សេវា TVET
ក្នុងការកំណត់ប្រភេទវគ្គបណ្តុះបណ្តាល និងកម្មវិធីសិក្សា ក៏អនុវត្តបានតិចតួចណាស់ដែរ។
តើកម្ពុជាធ្វើយ៉ាងណាអាចទាក់ទាញ និងជំរុញវិស័យឯកជន ដែលភាគច្រើនបំផុតជាសហគ្រាស
ខ្នាតតូចនិងមធ្យមនោះ ឲ្យដើរតួនាទីកាន់តែខ្លាំងក្លាក្នុងការកសាងប្រព័ន្ធ TVET ថ្នាក់ជាតិ
ឲ្យរឹងមាំ? តើភាពជាដៃគូរវាងរដ្ឋនឹងឯកជនប្រភេទណា ដែលអាចជំរុញវិស័យឯកជនឲ្យដើរ
តួនាទីកាន់តែសំខាន់ ក្នុងការធ្វើវិនិយោគលើប្រព័ន្ធ TVET, ការបង្កើតកម្មវិធីសិក្សា, ការពង្រឹង
វិធីសាស្ត្របង្រៀន, និងការបណ្តុះបណ្តាល ការបង្កាត់ការ និងការផ្តល់ឱកាសធ្វើកម្មសិក្សា?
- **ការកែប្រែទស្សនៈសាធារណជនលើ TVET៖** ឧបសគ្គចម្បងមួយដល់ការកសាងប្រព័ន្ធ TVET
ដ៏គួរឲ្យជឿជាក់ នៅក្នុងប្រទេសភាគច្រើនជុំវិញពិភពលោក គឺទស្សនៈទូទៅរបស់យុវជន
ដែលថា សញ្ញាប័ត្រ TVET អន់ជាងសញ្ញាប័ត្រអប់រំឧត្តមសិក្សា។ ទស្សនៈនេះជាឧបសគ្គ
ចម្បងមួយនៅកម្ពុជា ព្រោះយុវជនភាគច្រើនចង់បានសញ្ញាប័ត្រពីមហាវិទ្យាល័យ និងសាកល
វិទ្យាល័យ ដែលអាចឲ្យពួកគេទទួលបានការងារក្នុងការិយាល័យ។ តើឧបសគ្គផ្នែកសង្គម
វប្បធម៌ដល់ការកសាងប្រព័ន្ធ TVET ថ្នាក់ជាតិនេះ មានច្រើនពាសពេញប៉ុណ្ណាដែរ? តើឧបសគ្គ
នេះបានធ្លាក់លើស្រទាប់សម័យទេ ដើម្បីអាចមានសិស្សបញ្ចប់ថ្នាក់មធ្យមសិក្សាកាន់តែ
ច្រើនឡើងទៅចូលរៀនវគ្គ TVET? តើមានគំនិតផ្តួចផ្តើមខាងគោលនយោបាយអ្វីខ្លះ រួមទាំង
អន្តរាគមន៍ផ្សេងៗផង ដែលសមស្របសម្រាប់អប់រំសាធារណជនឲ្យយល់ដឹងពី TVET ហើយ
ជួយកាត់បន្ថយឧបសគ្គនេះ?

៨.៤ ការអប់រំកម្រិតមធ្យមសិក្សា

ការអប់រំកម្រិតមធ្យមសិក្សា ផ្តល់នូវចំណងទាក់ទងចម្បងរវាង ការសិក្សា និងរៀនសូត្រពី
ដំបូង ជាមួយនឹងការអប់រំកម្រិតខ្ពស់ ទោះជាការអប់រំកម្រិតឧត្តមសិក្សា ឬ TVET ក្តី។ ការអប់រំនេះ
ដើរតួនាទីសំខាន់បំផុតនៅក្នុងប្រព័ន្ធអប់រំកម្ពុជា។ ឧបសគ្គមួយដល់ការកសាងប្រព័ន្ធ TVET ឲ្យ
រឹងមាំនៅកម្ពុជា គឺចំនួនតិចពេកនៃសិស្សរៀនចប់ សូម្បីត្រឹមកម្រិតអនុវិទ្យាល័យ (គិតដល់ថ្នាក់

ទី៩) ដោយសារសិស្សចុះឈ្មោះចូលរៀនថ្នាក់មធ្យមសិក្សាមានចំនួនតិច និងមានអត្រាបោះបង់ការសិក្សាកម្រិតខ្ពស់។ សិស្សបញ្ចប់ថ្នាក់មធ្យមសិក្សា មានគុណភាពមិនច្បាស់លាស់សោះ ដែលអាចមើលឃើញច្បាស់តាមការធ្លាក់ចុះយ៉ាងគំហុកនៃ ភាគរយសិស្សទទួលបានជោគជ័យ ក្នុងការប្រឡងថ្នាក់ជាតិកាលពីឆ្នាំមុន បន្ទាប់ពីមានការរឹតបន្តឹងស្តង់ដារអនុវត្តប្រឡង។ បន្ទាប់ពីក្រសួងអប់រំបានចាប់អនុវត្តវិធានការតឹងតែង ដើម្បីទប់ស្កាត់ការលួចចម្លងសំណៅឯកសារក្នុងការប្រឡងថ្នាក់ជាតិឆ្នាំ២០១៤ គឺមានសិស្សតែ ២៥% ប៉ុណ្ណោះ ដែលប្រឡងជាប់ ប៉ុន្តែក្នុងឆ្នាំ២០១២ និង ២០១៣ សិស្សជាង ៨០% បានប្រឡងជាប់ ព្រោះនៅពេលនោះមិនទាន់មានការទប់ស្កាត់ការលួចចម្លងសំណៅឯកសារខ្លាំងទេ។ ដូច្នេះ កិច្ចប្រឹងប្រែងកែលំអការអប់រំកម្រិតមធ្យមសិក្សា ត្រូវដោះស្រាយបញ្ហាប្រឈមពីរ គឺការកាត់បន្ថយគម្លាតនៃការចូលរៀន និងការសិក្សារៀនសូត្រ។ បញ្ហាដូចលើកខាងក្រោមនេះ គួរតែយកចិត្តទុកដាក់ខ្លាំងឡើងទៀត៖

- **អត្រាចុះឈ្មោះចូលរៀនខ្ពស់ជាងមុន៖** អត្រាចុះឈ្មោះចូលរៀនថ្នាក់អនុវិទ្យាល័យសុទ្ធ នៅទាបត្រឹម ៣៨% ហើយអត្រាចុះឈ្មោះចូលរៀនថ្នាក់វិទ្យាល័យមានត្រឹម ១៨%។ ប្រសិនបើអត្រាចុះឈ្មោះចូលរៀនមិនបានល្អឡើងទេនោះ កម្ពុជានឹងជួបការលំបាកខ្លាំងក្នុងការផ្លាស់ប្តូរឲ្យបានទាំងស្រុងនូវប្រព័ន្ធ TVET ទោះបីជាជួប ឬវិស័យឯកជន ជាអ្នកនាំមុខក្នុងការកែប្រែអនុវិស័យនេះក្តី។ ជាការល្អដែរ ដែលផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអប់រំឆ្នាំ២០១៤-១៨ មានគោលដៅបង្កើនអត្រាចុះឈ្មោះចូលរៀនថ្នាក់មធ្យមសិក្សាឲ្យបានខ្ពស់ជាងមុនច្រើន។ តើរដ្ឋាភិបាល សាលាមធ្យមសិក្សា និងមតាបិតាសិស្សអាចធ្វើអ្វីបានខ្លះ ដើម្បីបង្កើនអត្រាចុះឈ្មោះចូលរៀនថ្នាក់មធ្យមសិក្សា? តើកង្វះសាលារៀនជាខុសគ្នាដែរឬទេ បើនៅតាមតំបន់ជនបទជាច្រើន សិស្សត្រូវធ្វើដំណើររហូតដល់ ១០ ទៅ ១១គីឡូម៉ែត្រ ដើម្បីបានទៅដល់សាលារៀនដែលនៅជិតបំផុតនោះ?
- **អត្រាបញ្ចប់ការសិក្សាខ្ពស់ជាងមុន៖** ការបង្កើនអត្រាចុះឈ្មោះចូលរៀនថ្នាក់មធ្យមសិក្សា នឹងចូលរួមចំណែកពង្រឹងការអប់រំកម្រិតមធ្យមសិក្សា ហើយការកាត់បន្ថយអត្រាបោះបង់ការសិក្សាក៏សំខាន់ដូចគ្នាដែរ។ អត្រាបោះបង់ការសិក្សាដ៏ខ្ពស់សព្វថ្ងៃមានន័យថា មានតែ ៤១% នៃសិស្សចុះឈ្មោះចូលរៀនថ្នាក់អនុវិទ្យាល័យប៉ុណ្ណោះ ដែលបានបញ្ចប់ការសិក្សាកម្រិតនេះ ហើយអត្រាបញ្ចប់ការសិក្សានៅវិទ្យាល័យ វាកាន់តែទាបថែមទៀត ត្រឹម ២៧% ប៉ុណ្ណោះ។ ចំណុចកាន់តែគួរឲ្យបារម្ភថែមទៀតគឺ និន្នាការធ្លាក់ចុះនៃអត្រាបញ្ចប់ការសិក្សាជាមូលដ្ឋានថ្នាក់អនុវិទ្យាល័យពី ៤៩% ក្នុងឆ្នាំ២០០៩ មកត្រឹម ៤១% ក្នុងឆ្នាំ២០១២។ តាមរយៈនៃអត្រាចុះឈ្មោះចូលរៀន និងអត្រាបញ្ចប់ការសិក្សាកម្រិតទាប ក្នុងចំណោមប្រទេសអាស៊ានកម្ពុជាមានចំនួនភាគរយទាបជាងគេនូវប្រជាជនពេញវ័យមានការអប់រំកម្រិតមធ្យមសិក្សា។ តើគោលនយោបាយ កម្មវិធី និងផែនការអ្វីខ្លះ ដែលគួរតែបង្កើតឡើង និងអនុវត្ត ដើម្បីបង្កើនអត្រាបញ្ចប់ការសិក្សាថ្នាក់មធ្យមសិក្សាឲ្យបានខ្ពស់? ដោយសារឪពុកម្តាយ ៥០% លើកឡើងថា កូនៗរបស់គាត់បានបោះបង់ការសិក្សា ដោយសារហេតុផលទាក់ទងនឹងធនធានគ្រួសារនោះ ដូច្នេះតើគួរធ្វើការពង្រីកកម្មវិធីផ្ទេរប្រាក់មានលក្ខខណ្ឌឬទេ ដើម្បីបង្កើនអត្រាបញ្ចប់ការសិក្សាកម្រិតមធ្យមសិក្សា?

- **គ្រូមានគុណសម្បត្តិប្រសើរជាងមុន៖** គុណភាពគ្រូថ្នាក់មធ្យមសិក្សានៅកម្ពុជានៅមានចន្លោះខ្លះខាតច្រើន ដែលនាំឲ្យការរៀនសូត្ររបស់សិស្សចុះខ្សោយដែរ។ លទ្ធផលទាប ឬអន់ខ្សោយនៃការសិក្សារបស់សិស្សថ្នាក់ទី៦ និងទី៩ ដែលវាយតម្លៃដោយក្រសួងអប់រំនៅឆ្នាំ២០០៩ ជាកសុតាងដែលបញ្ជាក់ពីចន្លោះខ្លះខាតនេះ (Madhur 2014, 7)។ បែបបទបច្ចុប្បន្ននៃការប្រើគ្រូបង្រៀនមានប្រាក់ខែតិច និងគ្មានគុណសម្បត្តិគ្រប់គ្រាន់ ធ្វើឲ្យគ្រូបង្រៀនខ្លះប្រមូលលុយពីសិស្សជាថ្នូរនឹងពិន្ទុប្រឡងល្អ។ ការធ្លាក់ចុះយ៉ាងគំហុកនៃភាគរយសិស្សនៅមធ្យមសិក្សាដែលបានជោគជ័យក្នុងការប្រឡងថ្នាក់ជាតិឆ្នាំ២០១៤ គឺជាសូចនាករមួយបង្ហាញពីបែបបទមិនល្អនេះ។ តើមានសកម្មភាពអ្វីខ្លះដែលអាចអនុវត្តបាន ដើម្បីលើកកម្ពស់គុណភាពគ្រូមធ្យមសិក្សា និងធានាថា សិស្សអាចទទួលបានការអប់រំកម្រិតមធ្យមសិក្សាដែលមានគុណភាពខ្ពស់?
- **ការពង្រឹងគុណសម្បត្តិសម្រាប់សាលាមធ្យមសិក្សា៖** ការសិក្សាអន់ខ្សោយ និងលទ្ធផលទាបនៃសិស្សមធ្យមសិក្សា ក៏បង្កឡើងដោយឧបសគ្គផ្នែកគុណសម្បត្តិផងដែរ។ វិធីសាស្ត្រ និងគោលការណ៍របស់សាលារៀន លើការបង្រៀន និងការរៀនសូត្រ ជាទិដ្ឋភាពសំខាន់ៗនៃការដឹកនាំផ្នែកគុណសម្បត្តិដែលចូលរួមចំណែកដល់ភាពជោគជ័យរបស់សិស្ស។ កំណែទម្រង់លើសាលារៀន ចង្អុលបង្ហាញពីការផ្លាស់ប្តូរវិធីសាស្ត្របង្រៀន សំដៅផ្តល់ឱកាសរៀនសូត្រប្រសើរជាងមុនដល់សិស្ស ក៏ដូចជាការអភិវឌ្ឍវិធានវិធីគ្រូបង្រៀន។ កំណែទម្រង់នេះ តម្រូវឲ្យថ្នាក់ដឹកនាំរបស់សាលា មានគោលដៅច្បាស់លាស់ មានការគាំទ្រ សុទិដ្ឋិនិយម និងការជួយជំរុញផ្នែកសិក្សាស្រាវជ្រាវ។ វិធីសាស្ត្របង្រៀនដ៏សមស្របមួយ គួរបានគិតគូរដល់ទាំង សិស្សគ្រូបង្រៀន និងនាយកសាលា។ តើកម្ពុជាអាចពង្រឹងគុណសម្បត្តិនៅតាមសាលាមធ្យមសិក្សាយ៉ាងណា?
- **ការពង្រឹងគុណនេយ្យភាព និងការគ្រប់គ្រងរបស់សាលា៖** ការទាមទារគុណនេយ្យភាពបានដាក់សម្ពាធយ៉ាងធ្ងន់ទៅលើនាយកសាលា ដោយគេរំពឹងថា គាត់នឹងជួយកែលំអលទ្ធផលសិក្សារបស់សិស្ស (Leithwood and Day 2008)។ ក្នុងកិច្ចប្រឹងប្រែងកែលំអសាលារៀន និងការរៀនសូត្ររបស់សិស្ស អ្នកកសាងគោលនយោបាយអប់រំ បានគិតគូររកវិធីបង្កើនគុណនេយ្យភាពជាសាធារណៈរបស់សាលា ជាពិសេសតាមការវាស់វែងដោយប្រើពិន្ទុប្រឡង (Robinson 2010)។ គេក៏ត្រូវបំផុសទឹកចិត្តថ្នាក់ដឹកនាំនៅតាមសាលា, កសាងចក្ខុវិស័យ និងកំណត់ទិសដៅ, ប្រឹងស្វែងយល់ និងអភិវឌ្ឍមនុស្ស, រៀបចំរចនាសម្ព័ន្ធឡើងវិញ, និងគ្រប់គ្រងលើការបង្រៀន និងការរៀនសូត្រ។ តើគួរបង្កើតយុទ្ធសាស្ត្របែបណា ដើម្បីធ្វើឲ្យសាលារៀន និងថ្នាក់គ្រប់គ្រងសាលារៀន មានគុណនេយ្យភាពច្រើនឡើងលើ អត្រាបោះបង់ការសិក្សាកម្រិតខ្ពស់ និងលទ្ធផលសិក្សាខ្សោយរបស់សិស្ស? តើយុទ្ធសាស្ត្រនោះគួរផ្តោតលើសមត្ថភាពដឹកនាំកាន់តែប្រសើររបស់នាយកសាលា, លក្ខខណ្ឌការងារល្អជាងមុន សម្រាប់គ្រូបង្រៀន, បរិយាកាសរៀនសូត្រប្រសើរជាងមុនសម្រាប់សិស្ស ឬតួនាទីសំខាន់ជាងមុនរបស់ឪពុកម្តាយ និងសង្គមស៊ីវិល ក្នុងការលើកកម្ពស់គុណនេយ្យភាពក្នុងការគ្រប់គ្រងសាលារៀន? តើចំណុចទាំងនេះ អាចសម្រេចទៅបានដោយរបៀបណា តាមរយៈគណៈកម្មការទ្រទ្រង់សាលារៀនដែលមានស្រាប់?

៨.៥ ការដោះស្រាយបញ្ហាបឋមសិក្សា

ប្រសិនបើគ្មានវគ្គសិក្សាពេញលេញមួយនៅសាលាបឋមសិក្សាដែលអាចផ្តល់នូវសមត្ថភាព
រឹងមាំក្នុងការអាន សរសេរ និងគិតលេខទេនោះ ការបណ្តុះបណ្តាលសិស្សនៅដំណាក់កាលបន្ទាប់
ទៀតនៃការអប់រំ ប្រាកដជាត្រូវជួបការលំបាកច្រើន។ កម្ពុជាបានជឿនលឿនជាខ្លាំងក្នុងការកែ
លំអទាំងអត្រាចុះឈ្មោះចូលរៀន និងអត្រាបញ្ចប់ការសិក្សានៅកម្រិតបឋមសិក្សា ក្នុងពីរទសវត្សរ៍
កន្លងទៅនេះ។ ទោះបីកម្ពុជាអាចបន្តជោគជ័យបែបនេះបានក្តី ក៏ត្រូវតែផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់
ច្រើនថែមទៀត ទៅលើការកែលំអគុណភាពការអប់រំកម្រិតបឋមសិក្សា។ ការសិក្សានេះ គូសបញ្ជាក់
ពីផ្នែកចម្បងៗ ៤ ដែលគួរយកចិត្តទុកដាក់ជាពិសេស៖

- **ពីការអប់រំកម្រិតបឋមសិក្សាយកបរិមាណ ទៅជាការអប់រំយកគុណភាព៖** ក្នុងពេលជិតសម្រេច
បានគោលដៅនៃការអប់រំបឋមសិក្សាជាសាកលនេះ កម្ពុជាត្រូវងាកចេញពីការខំបំពេញតាម
គោលដៅជាបរិមាណ ទៅប្រឹងលើកកម្ពស់គុណភាពការអប់រំកម្រិតបឋមសិក្សារិញ។ តើកម្ពុជា
ត្រូវធ្វើយ៉ាងណា ដើម្បីអាចប្តូរទិសនៅក្នុងប្រព័ន្ធអប់រំកម្រិតបឋមសិក្សា ហើយក្នុងពេល
ជាមួយគ្នាអាចរក្សានូវជោគជ័យគួរឲ្យស្ងប់ស្ងែង ក្នុងការផ្តល់លទ្ធភាពទទួលបានការអប់រំកម្រិត
បឋមសិក្សា (បរិមាណនៃការអប់រំកម្រិតបឋមសិក្សា) ?
- **ការដោះស្រាយបញ្ហាកង្វះគ្រូបង្រៀនមានការបណ្តុះបណ្តាលត្រឹមត្រូវ៖** កង្វះគ្រូបង្រៀនមាន
ការបណ្តុះបណ្តាលត្រឹមត្រូវ ជាឧបសគ្គចម្បងគេ ក្នុងការពង្រឹងការអប់រំកម្រិតបឋមសិក្សា
នៅកម្ពុជា។ តើមានគោលនយោបាយអ្វីខ្លះសម្រាប់ដោះស្រាយឧបសគ្គនេះ ហើយជម្រើស
នីមួយៗមានគុណសម្បត្តិ និងគុណវិបត្តិអ្វីខ្លះ? តើកម្ពុជាធ្វើយ៉ាងណាអាចផ្តល់ហិរញ្ញប្បទាន
ដល់យុទ្ធសាស្ត្រផ្សេងៗទៀតនៃការអភិវឌ្ឍគ្រូបង្រៀន? តើកម្ពុជាគួរពឹងផ្អែកលើការនាំចូល
គ្រូបង្រៀនពីបរទេស ឬគួរនាំចូលអ្នកបណ្តុះបណ្តាលគ្រូបង្រៀនមានគុណភាពខ្ពស់ ឬក៏គួរ
ពឹងផ្អែកលើយុទ្ធសាស្ត្រមួយសម្រាប់ជំនួសការនាំចូល ដោយការកសាងឡើងវិញនូវក្រុមគ្រូបឋម
សិក្សាមួយដែលមានគុណភាពល្អ និងមានទឹកចិត្តខ្ពស់ក្នុងការបង្រៀន?
- **ការអភិវឌ្ឍកម្មវិធីសិក្សាសម្រាប់សតវត្សរ៍ទី២១៖** កម្ពុជាបានធ្វើការកែសម្រួលជាច្រើនលើកមក
ហើយនូវកម្មវិធីសិក្សាសម្រាប់ថ្នាក់បឋមសិក្សា ប៉ុន្តែនៅមានការបារម្ភយ៉ាងធំថា កម្មវិធីសិក្សា
បច្ចុប្បន្នផ្តោតខ្លាំងពេកលើខ្លឹមសារចំណេះដឹង និងការធ្វើស្តង់ដាររូបនីយកម្ម ដើម្បីផ្តល់ជំនាញ
មូលដ្ឋាន (ជំនាញគិតលេខ និងជំនាញអាននិងសរសេរ) ទាំងក្នុងផ្នែកបច្ចេកវិទ្យាព័ត៌មាន និង
ទូរគមនាគមន៍ (ICT) និងផ្នែកភាសាអង់គ្លេស ដែលចាំបាច់សម្រាប់កុមារនៅសតវត្សរ៍ទី២១។
តើមានជម្រើសគោលនយោបាយអ្វីខ្លះ សម្រាប់ការកែសម្រួលកម្មវិធីសិក្សាជាបន្តបន្ទាប់ ដើម្បី
ឲ្យវាមានភាពជាប់ទាក់ទងល្អ? តើគួររក្សាគុណភាពយ៉ាងណា រវាងការធ្វើស្តង់ដាររូបនីយកម្ម
កម្មវិធីសិក្សា និងការកែសម្រួលកម្មវិធីសិក្សាទៅតាមបរិបទកម្ពុជា?
- **វិធីសាស្ត្របង្រៀនសម្រាប់អ្នកជំនាន់ក្រោយ៖** ប្រព័ន្ធបង្រៀននៅកម្ពុជា បន្តអនុវត្តតាមវិធី
បង្រៀនបែបប្រពៃណីនៃ "ដីសនិងនិយាយ" (Chalkandtalk) ។ តើការណែនាំឲ្យប្រើវិធីបង្រៀន
មានអន្តរកម្មច្រើនជាងមុននេះ មានដែនអនុវត្តធំប៉ុណ្ណាដែរ? តើមានវិធីអ្វីល្អបំផុតសម្រាប់ជំរុញ
ការសិក្សាអប់រំតាមរយៈ ICT ក្នុងបរិបទនៃវគ្គបណ្តុះបណ្តាលអនុញ្ញាយ៉ាងច្រើនដែលបើក

ចំហទូលាយសម្រាប់ឲ្យសិក្សា? តើយើងត្រូវការអ្វីខ្លះ ដើម្បីពង្រឹងបែបបទនៃការបង្រៀនមាន
អន្តរកម្មច្រើនជាងមុននេះ?

៨.៦ ការអប់រំនៅសាលាមត្តេយ្យ និងការរីកលូតលាស់របស់កុមារតាំងពីក្មេងខ្ចី

មិនដូចនៅពីរបីទសវត្សរ៍មុនទេ ការរៀនសូត្រនាបច្ចុប្បន្នចាប់ផ្តើមតាំងពីមុនពេលកុមារចូល
រៀនសាលាបឋមសិក្សា។ ការទទួលបានសេវាមត្តេយ្យសិក្សាមានគុណភាពល្អ និងតម្លៃសមរម្យ
វាជាគន្លឹះសម្រាប់ឲ្យកុមារអាចបានរៀនសូត្រតាំងពីនៅក្មេងខ្ចី។ ប៉ុន្តែមានភស្តុតាងបង្ហាញថា ដើម្បី
ជួយឲ្យមត្តេយ្យសិក្សាមានប្រសិទ្ធភាពល្អនោះ ការរីកលូតលាស់ប្រាជ្ញាស្មារតីរបស់កុមារ គួរតែថែ
បំប៉នតាំងពីពេលចាប់កំណើតមក។ ចំណុចនេះ តម្រូវឲ្យឪពុកម្តាយយកចិត្តទុកដាក់លើការរីក
លូតលាស់របស់កុមារតាំងពីក្មេងខ្ចី (ECD) ក្នុងនោះមានទាំងការថែទាំសុខភាពមាតា និងកុមារផង
ព្រោះ "ភាពក្រិនដោយសារកង្វះអាហារូបត្ថម្ភក្នុងវ័យក្មេងខ្ចី វាជាដើមចមន ភោពក្រិននៃការអប់រំ
នៅក្នុងយុវវ័យ" (Madhur 2014, 20)។ ជាការគួរឲ្យពេញចិត្តណាស់ដែល ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រ
ការអប់រំ (ESP) ឆ្នាំ២០១៤-២០១៨ បានដាក់មត្តេយ្យសិក្សា និង ECD នៅក្នុងចំណោមវិស័យ
ជាអាទិភាពទាំងបី ហើយតមកទៀត រដ្ឋាភិបាលក៏បានបង្កើតផែនការសកម្មភាពមួយសម្រាប់ ECD
ដែរ។ នៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌរួមនៃផែនការយុទ្ធសាស្ត្រទាំងនេះ មានបញ្ហាបួនដែលសំខាន់បំផុតសម្រាប់
ការផ្តល់ការអប់រំដល់កុមារកម្ពុជាតាំងពីវ័យក្មេងខ្ចី៖

- **ការពង្រីកដែនគ្របដណ្តប់៖** មានកុមារអាយុ ៥ឆ្នាំ តែប្រហែល ៥០% ប៉ុណ្ណោះ ដែលមាន
លទ្ធភាពទទួលបានការអប់រំកម្រិតមត្តេយ្យ។ តួលេខនេះកាន់តែចុះទាបសម្រាប់កុមារតូចៗ
ជាងនោះ គឺ ត្រឹម ២១% សម្រាប់កុមារអាយុពី ៣ ទៅ ៥ឆ្នាំ និង ៣% សម្រាប់កុមារអាយុក្រោម
៣ឆ្នាំ។ តើដែនគ្របដណ្តប់នៃមត្តេយ្យសិក្សាអាចពង្រីកដោយរបៀបណា ដើម្បីសម្រេចបាននូវ
លទ្ធភាពទទួលបានសេវាមត្តេយ្យសិក្សាជាសាកលសម្រាប់ កុមារអាយុពី ៣ ទៅ ៥ឆ្នាំ និង ដែន
គ្របដណ្តប់នៃ ECD ច្រើនជាងមុនសម្រាប់កុមារ អាយុក្រោម ៣ឆ្នាំ?
- **ការពង្រឹងសម្ភាររូបវន្តនៃមត្តេយ្យសិក្សា៖** កង្វះសម្ភារៈសម្រាប់បម្រើការសិក្សានៅកម្រិតមត្តេយ្យ
យសិក្សា មានចោទនៅគ្រប់ទិសទីនៃជនបទកម្ពុជាដែលមានប្រជាជនប្រហែល ៨០%រស់នៅ។
តើត្រូវធ្វើវិនិយោគប៉ុណ្ណា ដើម្បីបង្កើនសេវាមត្តេយ្យសិក្សា និង ECD និង តើត្រូវធ្វើដូចម្តេច
ដើម្បីផ្តល់ហិរញ្ញប្បទាន ឲ្យបានល្អបំផុតដល់សេវានេះ? តើសេវាមត្តេយ្យសិក្សាគួរទទួល
ហិរញ្ញប្បទានទាំងស្រុងពីរដ្ឋាភិបាល ឬក៏ពីដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ មាតាបិតា និងសង្គមស៊ីវិល គួរចូល
រួមរ៉ាប់រងបន្តកម្រិតណាខ្លះ? តើធ្វើយ៉ាងណាដើម្បីអាចរចនារៀបចំ និងដាក់អនុវត្តបាននូវគំរូ
ហិរញ្ញប្បទានជាក់ស្តែងមួយ?
- **ការលើកកម្ពស់ចំណាប់អារម្មណ៍៖** កង្វះចំណាប់អារម្មណ៍ក្នុងចំណោមមាតាបិតា និងអ្នកថែទាំ
កុមារតូចៗ អំពីគុណប្រយោជន៍នៃមត្តេយ្យសាលា និង ECD ជាឧបសគ្គដ៏ធំមួយ។ ការធ្វើ
វិនិយោគលើផ្នែកវិនិច្ឆ័យនៃការអប់រំកម្រិតមត្តេយ្យ មិនអាចបង្កើនចំនួនសិស្សចុះឈ្មោះចូលរៀន
នៅសាលាមត្តេយ្យទេ ប្រសិនបើគ្មានការអប់រំមាតាបិតាពីតម្លៃ និងសារៈសំខាន់នៃការសិក្សាពី
ក្មេងខ្ចីសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍជំនាញពេញមួយជីវិត។ តើយុទ្ធសាស្ត្ររបស់កម្ពុជា គួរមានចំណុច
សំខាន់ៗអ្វីខ្លះសម្រាប់បង្កើនចំណាប់អារម្មណ៍នេះ? តើមន្ត្រីរាជការ និងអ្នកនយោបាយមាន

តួនាទីអ្វីខ្លះក្នុងយុទ្ធសាស្ត្រខាងលើ? តើប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយអាចយកមកប្រើប្រាស់យ៉ាងណាបាន
ដើម្បីបង្កើនចំណាប់អារម្មណ៍របស់ប្រជាជននៅជនបទ ជាពិសេសនៅតាមកន្លែងខ្វះអគ្គិសនី
និងទូរទស្សន៍?

- **ការបង្រួបបង្រួមកម្មវិធីផ្សេងៗដើម្បីបង្កើនគុណភាព៖** កង្វះកិច្ចសហការរវាងសាលាមតេយ្យ
ប្រភេទផ្សេងៗ ក្រសួងរដ្ឋ អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល សហគមន៍ និងអ្នកពាក់ព័ន្ធដទៃទៀត
បានក្លាយជាឧបសគ្គមួយដល់ការផ្តល់សេវា ECD និងមត្តេយ្យសិក្សាមានគុណភាពល្អ។ បញ្ហា
នេះ ក៏ប៉ះពាល់មិនល្អដល់គុណភាពគ្រូមត្តេយ្យ របៀបបង្រៀន និងគុណភាពនៃការអប់រំ
កម្រិតមត្តេយ្យផងដែរ។ តើគួរអនុវត្តយ៉ាងណាដើម្បីធ្វើការបង្រួបបង្រួមដូចខាងលើ និងរចនា
រៀបចំកម្មវិធីធានាគុណភាពការអប់រំឲ្យបានល្អបំផុត? តើវាគួរជាទំនួលខុសត្រូវរបស់រដ្ឋាភិបាល
ម្នាក់ឯងឬយ៉ាងណា? តើមានការចូលរួម និងភាពជាម្ចាស់កាន់តែប្រសើររបស់សហគមន៍
និងមាតាបិតា ឬយ៉ាងណា? តើកម្មវិធីបង្រួបបង្រួមដោយមានការចូលរួមបែបនេះ អាចរៀបចំ
ឡើងនិងដាក់អនុវត្តយ៉ាងដូចម្តេច?

៨.៧ សេចក្តីសន្និដ្ឋាន៖ តម្រូវការវិធីសាស្ត្រមើលឃើញថែទាំសុខភាពមួយ

គួរចងចាំជាសំខាន់ថា "ការកសាងកម្លាំងពលកម្មមានជំនាញខ្ពស់ ជាទំនួលខុសត្រូវរួមគ្នា
របស់រដ្ឋាភិបាល អ្នកផ្តល់ការបណ្តុះបណ្តាលនិងការអប់រំ និយោជក សិស្សានុសិស្ស និងមាតា
បិតា" (World Bank 2013, 25)។ ការលើកកម្ពស់គុណភាព និងភាពជាប់ទាក់ទងល្អនៃការអប់រំ
និងបណ្តុះបណ្តាល វាមានតម្លៃខ្ពស់។ ដូច្នេះត្រូវមានការបង្កើនចំណាយយ៉ាងច្រើនលើការអប់រំ។
ការកេណ្ឌប្រមូលធនធានហិរញ្ញវត្ថុសម្រាប់ការអប់រំ ជាទំនួលខុសត្រូវរួមគ្នារបស់ រដ្ឋាភិបាល វិស័យ
ឯកជន និងដៃគូអភិវឌ្ឍន៍។

ថ្នាក់ដឹកនាំនយោបាយដ៏រឹងមាំ ដ៏សំខាន់ខ្លាំងណាស់សម្រាប់ការកសាងវប្បធម៌អប់រំរបស់
កម្ពុជាឲ្យបានត្រឹមត្រូវ។ ប្រសិនបើមិនមានចក្ខុវិស័យ និងទិសដៅច្បាស់លាស់ទេ គេមិនអាចធ្វើ
ការផ្លាស់ប្តូរដ៏ចាំបាច់ក្នុងផ្នត់គំនិតសង្គម ដើម្បីបង្កើត និងលើកកម្ពស់វប្បធម៌នៃការអប់រំនិង
រៀនសូត្របានឡើយ។ ការដឹកនាំផ្នែកនយោបាយ ក៏សំខាន់ដូចគ្នាក្នុងការកេណ្ឌប្រមូលធនធាន
សារធារណៈដ៏ចាំបាច់ សម្រាប់ធ្វើហិរញ្ញប្បទានដល់កំណែទម្រង់វិស័យអប់រំដែរ។ នាបច្ចុប្បន្ន
ចំណាយសាធារណៈលើវិស័យអប់រំនៅកម្ពុជា មានប្រហែល ២,៦% នៃផលិតផលក្នុងស្រុកសរុប
(ផសស) ដែលខ្ពស់ជាងតែប្រទេសឡាវ និងមីយ៉ាន់ម៉ាប៉ុណ្ណោះ ក្នុងតំបន់អាស៊ាន ប៉ុន្តែនៅ
ទាបជាខ្លាំងបើធៀបនឹងតួលេខរបស់ប្រទេសវៀតណាម ដែលមានប្រមាណ ៦,៦%។ កម្ពុជាមាន
សក្តានុពលធំដើម្បីទាញយកផលប្រយោជន៍ បានកាន់តែច្រើនពីចំណាយសាធារណៈបច្ចុប្បន្ន តាម
រយៈកំណែទម្រង់ស្ថាប័នប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ប៉ុន្តែក៏ត្រូវចំណាយខ្ពស់ជាងមុនដែរ ដើម្បីបោះ
ជំហានឲ្យបានធំៗក្នុងការកែលម្អប្រព័ន្ធអប់រំ (Madhur 2014) ។ ទោះបីគ្រាន់តែត្រូវបង្កើនចំណាយ
សាធារណៈលើវិស័យអប់រំជាបណ្តើរៗត្រឹម ៥% នៃ ផសស ស្របតាមកម្រិតគោលអន្តរជាតិកំណត់
ដោយអង្គការ UNESCO ក្តី ក៏ត្រូវមានការប្តេជ្ញាចិត្តខ្ពស់ខាងផ្នែកនយោបាយដែរ។

នៅប្រទេសកម្ពុជាសព្វថ្ងៃ មានយុវជនច្រើនណាស់៖ ៥៣% នៃប្រជាជន មានអាយុតិចជាង
២៤ឆ្នាំ, ៤៥% អាយុតិចជាង ២០ឆ្នាំ, ៣០% តិចជាង ១៥ឆ្នាំ, ២២% តិចជាង ១០ឆ្នាំ និង ១១%

តិចជាង ៥ឆ្នាំ។ ដូច្នេះកម្ពុជាមានស្តុកជំនាញជាសក្តានុពលយ៉ាងធំមួយ ព្រោះយុវជនមានចំនួន ភាគរយយ៉ាងច្រើននៅក្នុងប្រជាជនសរុប។ កត្តាសំខាន់បំផុតដើម្បីប្រែក្លាយសក្តានុពលនេះ ឲ្យទៅ ជាជំនាញពិតប្រាកដសម្រាប់ការងារ និងកំណើន គឺការទៅរៀនបានកាន់តែច្រើន (កាត់បន្ថយ កង្វះខាតក្នុងការទៅរៀន) និងការរៀនសូត្រកាន់តែប្រសើរ (កាត់បន្ថយគម្លាតនៃការចូលសិក្សា) (Madhur 2014)។

ការមិនបានផ្តល់ឲ្យយុវជននូវការអប់រំប្រកបដោយគុណភាព និងជំនាញជាតម្រូវការនៅ ក្នុងទីផ្សារពលកម្មនៅកម្ពុជា វាអាចក្លាយជាការបោះបង់ឱកាសល្អផ្នែកប្រជាសាស្ត្រនេះចោល។ ឱកាសនេះនឹងរលាយបាត់ជាបណ្តើរៗ នៅពេលចំនួនភាគរយប្រជាជនអាយុតិចជាង ១៥ឆ្នាំ ចាប់ផ្តើមធ្លាក់ចុះក្នុងមួយទសវត្សរ៍កន្លះខាងមុខនេះ (Madhur 2014, 27)។ ដូច្នេះ បើសិនកម្ពុជា អាចធ្វើកំណែទម្រង់វិស័យអប់រំបានឆាប់រហ័ស អនាគតរបស់កូនចៅជំនាន់ក្រោយ ក៏កាន់តែ បានល្អឡើងដែរ។ បើមិនដូច្នោះទេ ចន្លោះខ្វះខាតសព្វថ្ងៃខាងផ្នែកអប់រំ នឹងក្លាយទៅជាចន្លោះ ខ្វះខាតផ្នែកជំនាញនាពេលអនាគត គឺដូចគ្នានឹងចន្លោះខ្វះខាតខាងផ្នែកអប់រំកាលពីមុន ដែលបាន ក្លាយទៅជាចន្លោះខ្វះខាតយ៉ាងធំខាងផ្នែកជំនាញនាពេលបច្ចុប្បន្ន ហើយនេះជាស្ថានភាពមួយ ដែលកម្ពុជាពិបាកនឹងទ្រាំទ្របាន។

ឯកសារយោង (បន្ថែមលើ ជំពូក ២-៧ ក្នុងវ័យលម្អិតនេះ)

Madhur, Srinivasa. 2014. *Cambodia's Skill Gap: An Anatomy of Issues and Policy Options*, CDRI Working Paper 98. Phnom Penh: CDRI.

World Bank. 2013. *Skilling Up Vietnam: Preparing the Workforce for a Modern Market Economy*. Vietnam Development Report 2014. Washington, DC: World Bank.

បញ្ជីឯកសារពិភាក្សារបស់វិទ្យាស្ថាន វបសអ
អាចយកប្រើបាន ដោយឥតគិតថ្លៃតាមរយៈគេហទំព័រ www.cdri.org.kh
រាល់ឯកសារបោះពុម្ពផ្សាយរបស់វិទ្យាស្ថាន វបសអ-CDRI

- ១០៣. ឈឹម-ឈុន តុង-គីមស៊ិន, Ge Yu, Timothy Ensor និង Barbara McPake (មិថុនា 2015), Catastrophic Payments and Poverty in Cambodia: Evidence from Cambodia Socio-Economic Surveys 2004, 2007, 2009, 2010 and 2011
- ១០២. អេង-នេត្រា វង្ស-ម៉ាន់ និង ហិត-ណារី (មិថុនា 2015), Social Accountability in Service Delivery in Cambodia
- ១០១. អ៊ូ ស៊ីវហ្វូច (មេសា 2015), A Right-Based Approach to Development: A Cambodian Perspective
- ១០០. សំស្រីម៉ុ ជាមួយ អ៊ូច-ឈូង (មីនា 2015), Agricultural Technological Practices and Gaps for Climate Change Adaptation
- ៩៩. ផៃ-សុខចេង និង តុង-គីមស៊ិន (ធ្នូ 2014), Public Spending on Education, Health and Infrastructure and Its Inclusiveness in Cambodia: Benefit Incidence Analysis
- ៩៨. Srinivasa Madhur (សីហា 2014), Cambodia’s Skill Gap: An Anatomy of Issues and Policy Options
- ៩៧. គឹម-សូ, បណ្ឌិត ចែម-ផល្លា, សូ-សុវណ្ណារិទ្ធ, បណ្ឌិត គឹម-ស៊ានស៊ីម៉ាត្រា និង បណ្ឌិត ប៊ិច-សុខេម (សីហា 2014), Methods and Tools Applied for Climate Change Vulnerability and Adaptation Assessment in Cambodia’s Tonle Sap Basin
- ៩៦. បណ្ឌិត គឹម-ស៊ានស៊ីម៉ាត្រា និង ហិត ណារី (សីហា 2014), Cambodian State: Developmental, Neoliberal? A Case Study of the Rubber Sector
- ៩៥. ចេង-វុទ្ធី, កែវ-សុផាតិ, នូ-កែវសុទ្ធា, ស៊ី-ស្រីម៉ុ និងខៀវ-ភិរម្យ (សីហា 2014), Impact of Farmer Organisations on Food Security: The Case of Rural Cambodia
- ៩៤. ហេង-សីហា, វង្ស-ម៉ាន់ និង ឈាត-ស្រីង ដោយមានជំនួយពី ឈួន-ណារ៉េត (កក្កដា 2014), The Enduring Gap: Decentralisation Reform and Youth Participation in Local Rural Governance
- ៩៣. ណាំង-ភីរុណ, សំស្រីម៉ុ, លន់-ពេជ្រតារា និង អ៊ូច-ឈូង (មិថុនា 2014), Adaptation Capacity of Rural People in the Main Agro-Ecological Zones in Cambodia
- ៩២. ផាន់-ដាលីស (មិថុនា 2014), Links between Employment and Poverty in Cambodia
- ៩១. ចេង-វុទ្ធី, ខៀវ-ភិរម្យ និង ផុន-ដារី (មេសា 2014), Development of the Fertiliser Industry in Cambodia: Structure of the Market, Challenges in the Demand and Supply Sides and the Way Forward
- ៩០. A CDRI Publication (មករា ២០១៤), ASEAN 2030: Growing Together for Economic Prosperity – the Challenges

- ៨៩. ណាំង-ភិរុណ និង អ៊ូច-ឈួង (មករា ២០១៤), Gender and Water Governance: Women’s Role in Irrigation Management and Development in the Context of Climate Change
- ៨៨. ឈាត-ស្រីរាំង (ធ្នូ ២០១៣), Impact of Decentralisation on Cambodia’s Urban Governance
- ៨៧. គឹម-សេដាង និង Joakim Öjendal ជាមួយ ឈួន ណារ៉េត (វិច្ឆិកា ២០១៣), Gatekeepers in Local Politics: Political Parties in Cambodia and their Gender Policy
- ៨៦. សែន-វិចិត្រ និង រស់-សុវិជ្ជា ជាមួយ ហៀង-ធីរាភមរី (តុលា ២០១៣), Anatomy of Higher Education Governance in Cambodia
- ៨៥. អ៊ូ-ស៊ីវហួច និង គឹម-សេដាង (សីហា ២០១៣), 20 Years’ Strengthening of Cambodian Civil Society: Time for Reflection
- ៨៤. អ៊ូ-ស៊ីវហួច (សីហា ២០១៣), Sub-National Civil Society in Cambodia: A Gramscian Perspective
- ៨៣. តុង-គឹមស៊ិន, លន់-ពិដេ និង ស្រី-បុប្ផារត្ន ជាមួយ ប៉ុន-ដូរីណា (សីហា ២០១៣), Levels and Sources of Household Income in Rural Cambodia 2012
- ៨២. ណាំង-ភិរុណ (មិថុនា ២០១៣), Climate Change Adaptation and Livelihoods in Inclusive Growth: A Review of Climate Change Impacts and Adaptive Capacity in Cambodia
- ៨១. ហ៊ឹង-វុត្តា (មិថុនា ២០១៣), Leveraging Trade for Economic Growth in Cambodia
- ៨០. សាំង-ច័ន្ទហង្ស (មីនា ២០១៣), Binding Constraints on Economic Growth in Cambodia: A Growth Diagnostic Approach
- ៧៩. លន់-ពិដេ (មីនា ២០១៣), The Role of Rural Credit during the Global Financial Crisis: Evidence From Nine Villages in Cambodia
- ៧៨. តុង-គឹមស៊ិន និង ផៃ-សុខចេង (មីនា ២០១៣), The Role of Income Diversification during the Global Financial Crisis: Evidence from Nine Villages in Cambodia
- ៧៧. សាំង-ច័ន្ទហង្ស (មីនា ២០១៣), Household Vulnerability to Global Financial Crisis and Their Risk Coping Strategies: Evidence from Nine Rural Villages in Cambodia
- ៧៦. ហ៊ឹង-វុត្តា (មីនា ២០១៣), Impact of the Global Financial Crisis on the Rural Labour Market: Evidence from Nine Villages in Cambodia
- ៧៥. តុង-គឹមស៊ិន (មីនា ២០១៣), Impact of the Global Financial Crisis on Poverty: Evidence from Nine Villages in Cambodia
- ៧៤. ងិន-ច័ន្ទរិទ្ធ (មីនា ២០១៣), Impact of the Global Financial Crisis on Employment in SMEs in Cambodia
- ៧៣. ហៃ-សុវុទ្ធា (មីនា ២០១៣), Government Response to Inflation Crisis and Global Financial Crisis

- ៧២. ហៃម-សុចិត្រ (មីនា ២០១៣), Impact of the Global Financial Crisis on Cambodian Economy at Macro and Sectoral Levels
- ៧១. គីម-សេដារ៉ា និង Joakim Öjendal ជាមួយ ឈួន-ណារ៉េត និង លី-តឹម (ធ្នូ ២០១២), A Gendered Analysis of Decentralisation Reform in Cambodia ជាភាសាអង់គ្លេស
- ៧០. ហ៊ីង-វុត្តា, សាំង-ច័ន្ទហង្ស និង យៀង-សុផី (សីហា ២០១២), Baseline Survey for Socioeconomic Impact Assessment: Greater Mekong Sub-region Transmission Project ជាភាសាអង់គ្លេស
- ៦៩. CDRI Publication (មីនា 2012), Understanding Poverty Dynamics: Evidence from Nine Villages in Cambodia ជាភាសាអង់គ្លេស
- ៦៨. វិត្ត-វុឌ្ឍនា (មីនា ២០១២), Sectoral Composition of China’s Economic Growth, Poverty Reduction and Inequality: Development and Policy Implications for Cambodia ជាភាសាអង់គ្លេស
- ៦៧. Keith Carpenter ដោយមានជំនួយពី ប៊ុន-ដូរីណា (កុម្ភៈ ២០១២), A Basic Consumer Price Index for Cambodia 1993–2009 ជាភាសាអង់គ្លេស
- ៦៦. តុង-គីមស៊ុន (កុម្ភៈ ២០១២), Analysing Chronic Poverty in Rural Cambodia Evidence from Panel Data ជាភាសាអង់គ្លេស
- ៦៥. រស់-បានសុខ, ណាំង-ភិរុណ និង ឈឹម-ឈន់ (ធ្នូ ២០១១), Agricultural Development and Climate Change: The Case of Cambodia ជាភាសាអង់គ្លេស
- ៦៤. តុង-គីមស៊ុន និង ស្រី-បុប្ផាវិត្ត (វិច្ឆិកា ២០១១), Poverty and Environment Links: The Case of Rural Cambodia ជាភាសាអង់គ្លេស
- ៦៣. ហេង-សីហា, គីម-សេដារ៉ា និង សូ-សុខប៊ុនធឿន (តុលា ២០១១), Decentralised Governance in Hybrid Polity: Localisation of Decentralisation Reform in Cambodia ជាភាសាអង់គ្លេស
- ៦២. ជា-ជួ, ណាំង-ភិរុណ, Isabelle Whitehead, Phillip Hirsch and Anna Thompson (តុលា ២០១១), Decentralised Governance of Irrigation Water in Cambodia: Matching Principles to Local Realities ជាភាសាអង់គ្លេស និងខ្មែរ
- ៦១. រស់-បណ្ឌិត, លី-តឹម និង Anna Thompson (កញ្ញា ២០០១), Catchment Governance and Cooperation Dilemmas: A Case Study from Cambodia ជាភាសាអង់គ្លេស
- ៦០. សាំង-ច័ន្ទហង្ស, ហៃម-សុចិត្រ និង អ៊ូច-ច័ន្ទតារានី ជាមួយ ផាន់-ផាលីស និង ប៊ុន-ដូរីណា (កញ្ញា ២០១១) Foreign Investment in Agriculture in Cambodia ជាភាសាអង់គ្លេស
- ៥៩. ចែម-ផល្លា, Philip Hirsch និង សុមេធ-ប៉ារ៉ាឌី (កញ្ញា ២០០១), Hydrological Analysis in Support of Irrigation Management: A Case Study of Stung Chrey Bak Catchment, Cambodia ជាភាសាអង់គ្លេស
- ៥៨. ហ៊ីង-វុត្តា, លន់-ពិដេ និង ផាន់-ផាលីស (សីហា ២០០១) ទេសន្តរប្រវេសន៍មិនស្របច្បាប់ពីកម្ពុជា ជាភាសាខ្មែរ និង ជាភាសាអង់គ្លេស។

- ៥៧. តុង-គីមស៊ុន, ហៃម-សុចិត្រ និង Paulos Santos (សីហា 2011), The Impact of Irrigation on Household Assets ជាភាសាអង់គ្លេស
- ៥៦. តុង-គីមស៊ុន, ហៃម-សុចិត្រ និង Paulos Santos (កក្កដា ២០១១), What Limits Agricultural Intensification in Cambodia? The role of emigration, agricultural extension services and credit constraints ជាភាសាអង់គ្លេស
- ៥៥. កឹម សុផន, ឈឹម ឈន់, ថេង វុទ្ធី និង សូ សុវណ្ណារិទ្ធ (កក្កដា ២០១១) Policy Coherence in Agricultural and Rural Development: Cambodia ជាភាសាអង់គ្លេស
- ៥៤. ណាំង ភិរុណ, ខៀវ ដារ៉ាវី, Philip HIRSCH និង Isabelle WHITEHEAD (កក្កដា ២០១១) លើកកម្ពស់អភិបាលកិច្ចធនធានទឹកនៅកម្ពុជា៖ ការវិភាគអ្នកពាក់ព័ន្ធ ជាភាសាខ្មែរ និង ជាភាសាអង់គ្លេស។
- ៥៣. ច័ន្ទ-សុភក្តិ, Nathan Wales and Tim Frewer (សីហា ២០១១), An Investigation of Land Cover and Land Use Change in Stung Chrey Bak Catchment, Cambodia ជាភាសាអង់គ្លេស
- ៥២. អ៊ូច-ច័ន្ទតារ៉ានី, សាំង-ច័ន្ទហង្ស និង ផាន់-ផាលីស (មិថុនា ២០១១), ការវាយតម្លៃ ផលប៉ះពាល់នៃប្រទេសចិន លើការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រនៅមហាអនុតំបន់ទន្លេមេគង្គ៖ ករណីសិក្សាប្រទេសកម្ពុជា ជាភាសាខ្មែរ និង ជាភាសាអង់គ្លេស។
- ៥១. Christopher Wokker, Paulo Santos, វស់ បានសុខ និង Kate Griffiths (មិថុនា 2011), Irrigation Water Productivity in Cambodian Rice System ជាភាសា អង់គ្លេស
- ៥០. ប័ក់ គឹមជឿន (ឧសភា ២០១១) វិមជ្ឈការហិរញ្ញវត្ថុនៅកម្ពុជា៖ ការងារសម្រេចបាន និងជំហានបន្ទាប់។
- ៤៩. ថែម-ផល្លា និង សុមេធ-ប៉ារ៉ាឌី (មីនា ២០១១), ការប្រើប្រាស់ចំណេះដឹងផលសាស្ត្រ នៃអាងស្ទឹង និងការចូលរួមរបស់សហគមន៍ ដើម្បីលើកកម្ពស់ការធ្វើសេចក្តីសម្រេចចិត្ត ប្រកបដោយការចូលរួម ស្តីពីការបែងចែកទឹកសម្រាប់ស្រោចស្រព ជាភាសាខ្មែរ និង ជាភាសាអង់គ្លេស។
- ៤៨. CDRI Publication (សីហា 2010), Empirical Evidence of Irrigation Management in the Tonle Sap Basin: Issues and Challenges
- ៤៧. ជា ជូ (សីហា ២០១០) The Local Governance of Common Pool Resources: The Case of Irrigation Water in Cambodia
- ៤៦. CDRI Publication (ធ្នូ 2009), Agricultural Trade in the Greater Mekong Sub-region: Synthesis of the Case Studies on Cassava and Rubber Production and Trade in GMS Countries
- ៤៥. CDRI Publication (ធ្នូ 2009), Costs and Benefits of Cross-country Labour Migration in the GMS: Synthesis of the Case Studies in Thailand, Cambodia, Laos and Vietnam
- ៤៤. ច័ន្ទ សុផល (ធ្នូ ២០០៩) ផលប្រយោជន៍និងចំណាយនៃទេសន្តរប្រវេសន៍កំលាំង ពលកម្មក្នុងមហាអនុតំបន់មេគង្គ៖ ករណីសិក្សានៅប្រទេសកម្ពុជា ជាភាសាខ្មែរ និង ជាភាសាអង់គ្លេស។

- ៤៣. ហ៊ឹង-វុត្តា និង បណ្ឌិត ឆន់-វឌ្ឍនា (ឆ្នាំ ២០០៩) ពាណិជ្ជកម្មកសិកម្មក្នុងមហាអនុតំបន់
មេគង្គ៖ ករណីដំឡូងឈើ និងកៅស៊ូ នៅកម្ពុជា ជាភាសាខ្មែរ និង ជាភាសាអង់គ្លេស។
- ៤២. ឆន់-វិមាលា, អ៊ូ-ស៊ីវហួច, អេង-នេត្រា និង លី-តឹម (តុលា ២០០៩), Leadership in
Local Politics of Cambodia: A Study of Leaders in Three Communes of Three
Provinces ជាភាសាអង់គ្លេស
- ៤១. ហ៊ឹង-វុត្តា និង Hossein Jalilian (មេសា ២០០៩) ផលប៉ះពាល់នៃកិច្ចព្រមព្រៀង
ពាណិជ្ជកម្មសេរីអាស៊ាន-ចិន ចំពោះបរិស្ថាន នៅតាមបណ្តាប្រទេសក្នុងមហាអនុតំបន់
មេគង្គ ជាភាសាខ្មែរ និង ជាភាសាអង់គ្លេស។
- ៤០. អេង-នេត្រា និង David Craig (មីនា ២០០៩), Accountability and Human
Resource Management in Decentralised Cambodia ជាភាសាអង់គ្លេស
- ៣៩. ហ៊ឹង-វុត្តា និង David Craig (កក្កដា ២០០៨), Accountability and Planning in
Decentralised Cambodia ជាភាសាអង់គ្លេស
- ៣៨. ប៊ក់-គីមជឿន និង David Craig (កក្កដា ២០០៨), Accountability and Public
Expenditure Management in Decentralised Cambodia ជាភាសាអង់គ្លេស
- ៣៧. ថែម-ផល្លា និងអ្នកដទៃទៀត (ឧសភា ២០០៨), Framing Research on Water
Resources Management and Governance in Cambodia: A Literature Review
ជាភាសាអង់គ្លេស
- ៣៦. លីម-សុវណ្ណារា (វិច្ឆិកា ២០០៧) ចំណាកស្រុករបស់យុវជន និងនគរបន្ថែមនៅ
ប្រទេសកម្ពុជា ជាភាសាខ្មែរ និង ជាភាសាអង់គ្លេស។
- ៣៥. គីម-សេតារា និង Joakim Öjendal (ឧសភា ២០០៧) Where Decentralisation
Meets Democracy: Civil Society, Local Government, and Accountability in
Cambodia ជាភាសាអង់គ្លេស
- ៣៤. ប៊ក់-គីមជឿន, ហ៊ឹង-វុត្តា, អេង-នេត្រា, អាន-សុវត្តា, គីម-សេតារា, Jenney Knowles
និង David Craig (មីនា ២០០៧) Accountability and Neo-patrimonialism in
Cambodia: A Critical Literature Review ជាភាសាអង់គ្លេស។
- ៣៣. Hansen, Kasper K. និង តុប-នេត (ឆ្នាំ ២០០៦) Natural Forest Benefits and
Economic Analysis of Natural Forest Conversion in Cambodia ជាភាសាអង់គ្លេស
- ៣២. K. A. S. Murshid និង ទូត-សុខផល្លី (ឧសភា ២០០៥) ផ្នែកកិច្ចឆ្លងកាត់ព្រំដែនរបស់
ប្រទេសកម្ពុជា៖ ការសិក្សាជំហានដំបូង ជាភាសាខ្មែរ និង ជាភាសាអង់គ្លេស។
- ៣១. Robert Oberndorf (កក្កដា ២០០៤) សុខដុមនីយកម្មច្បាប់ទាក់ទងនឹងដំណើរការ
វិមជ្ឈការនៅកម្ពុជា ជាភាសាខ្មែរ និង ជាភាសាអង់គ្លេស។
- ៣០. Caroline Hughes និង គីម សេតារា (មិថុនា ២០០៤) ការវិវត្តនៃដំណើរការ
ប្រជាធិបតេយ្យ និងការគ្រប់គ្រងទំនាស់នៅកម្ពុជា៖ ការសិក្សាប្រៀបធៀបការ
បោះឆ្នោតបើកលើកនៅកម្ពុជា ជាភាសាខ្មែរ និង ជាភាសាអង់គ្លេស។
- ២៩. យីម-ជា និង Bruce McKenney (វិច្ឆិកា ២០០៣) ពាណិជ្ជកម្មត្រីក្នុងស្រុក៖ ករណី
សិក្សា នៃម៉ាយីទីងត្រីពីបឹង ទន្លេសាបទៅក្រុងភ្នំពេញ ជាភាសាខ្មែរ និង ជាភាសា
អង់គ្លេស។

- ២៨. ព្រី-តុលា និង Bruce McKenney (ឆ្នាំ ២០០៣) ការធ្វើពាណិជ្ជកម្មផលព្រៃឈើនៅ
កម្ពុជា៖ ការប្រឈម ការគំរាមកំហែង និងឱកាសសម្រាប់ពាណិជ្ជកម្មជំរក ជាភាសា
ខ្មែរ និងជាភាសាអង់គ្លេស។
- ២៧. យីម-ជា និង Bruce McKenney (ឆ្នាំ ២០០៣) ការនាំចេញត្រីពីបឹងទន្លេសាប ទៅ
ប្រទេសថៃ៖ ការវិភាគលើការរាំងស្ទះពាណិជ្ជកម្ម អភិបាលកិច្ច និងបរិយាកាសសម្រាប់
ការលូតលាស់ ជាភាសាខ្មែរ និង ជាភាសាអង់គ្លេស។
- ២៦. Sarthi Acharya គីម-សេតារា ចាប-សុចារិទ្ធ និង មាច-យ៉ាឌី (កញ្ញា ២០០៣) ការងារ
ក្រៅកសិដ្ឋាន និងការងារមិនមែនកសិកម្ម៖ ទស្សនៈស្តីពីការបង្កើតការងារនៅកម្ពុជា
(ឯកសារពិភាក្សាលេខ២៦) ជាភាសាខ្មែរ តម្លៃ ៧.០០០រៀល ជាភាសាអង់គ្លេស តម្លៃ
៥,០០០ដុល្លារ។
- ២៥. ច័ន្ទ-សុផល និង Sarthi Acharya (ឆ្នាំ ២០០២) បញ្ហាប្រឈមចំពោះការចិញ្ចឹមជីវិត
នៅជនបទ៖ ការសិក្សា លើភូមិចំនួន ៩ នៅកម្ពុជា (ឯកសារពិភាក្សា លេខ២៥) ជា
ភាសាខ្មែរ តម្លៃ ៨.០០០រៀល ជាភាសាអង់គ្លេស តម្លៃ ១០.០០០ដុល្លារ។
- ២៤. ច័ន្ទ-សុផល គីម-សេតារា និង Sarthi Acharya (ឆ្នាំ ២០០២) ដីធ្លី ជីវភាពជនបទ និង
សន្តិសុខស្បៀងនៅកម្ពុជា៖ ទស្សនៈបានពីអង្កេតតាមមូលដ្ឋាន (ឯកសារពិភាក្សាលេខ
២៤) ជាភាសាខ្មែរ តម្លៃ ៦.០០០រៀល ជាអង់គ្លេស តម្លៃ ៧.០០០ដុល្លារ ។
- ២៣. Bruce McKenney និង ព្រី-តុលា (កញ្ញា ២០០២) ធនធានធម្មជាតិ និងជីវភាពនៅ
តាមជនបទក្នុងប្រទេសកម្ពុជា៖ ការវាយតម្លៃជាមូលដ្ឋាន (ឯកសារពិភាក្សាលេខ
២៣) ជាភាសាខ្មែរ តម្លៃ ១០.០០០រៀល ជាអង់គ្លេស ១០.០០០ដុល្លារ។
- ២២. ច័ន្ទ-សុផល និង Sarthi Acharya (កក្កដា ២០០២) ការលក់ដូរដីនៅកម្ពុជា៖ ការ
វិភាគទិន្នន័យនៃការផ្ទេរ និងការលក់ដូរដី (ឯកសារពិភាក្សាលេខ ២២) ជាភាសាខ្មែរ
តម្លៃ ៨.០០០រៀល ។
- ២១. Bhargavi Ramamurthy ស៊ុក-ប៊ូរីក្ស, Per Ronnås និង ស៊ុក-ហាច (មីនា ២០០២)
ប្រទេសកម្ពុជាឆ្នាំ១៩៩៩-២០០០៖ ការផ្តោតលើបញ្ហាដីធ្លី កំលាំងពលកម្ម និងការ
ចិញ្ចឹមជីវិតនៅជនបទ (ឯកសារពិភាក្សាលេខ ២១) តម្លៃ ៨.០០០រៀល។
- ២០. សូ-សុវណ្ណារិទ្ធ រៀល-សុភាព អ៊ុច-ឌុយយ្យ ស៊ី-រត្នមុនី, Brett Ballard និង Sarthi
Acharya (មីនា ២០០២) ការវាយតម្លៃសង្គមពាក់ព័ន្ធនឹងដីធ្លីនៅកម្ពុជា (ឯកសារ
ពិភាក្សាលេខ ២០) ជាភាសាខ្មែរ តម្លៃ ៨.០០០រៀល។
- ១៩. ច័ន្ទ-សុផល ទេព-សារ៉ាវី និង Sarthi Acharya, (ឆ្នាំ ២០០១) ការកាន់កាប់ដីនៅ
កម្ពុជា៖ ការវិភាគលើទិន្នន័យចុងក្រោយ (ឯកសារពិភាក្សាលេខ ១៩) ភាសាខ្មែរ តម្លៃ
៨.០០០។
- ១៨. Martin Godfrey, សូ-សុវណ្ណារិទ្ធ ទេព-សារ៉ាវី ប៊ុន-ដុវីណា Claude-Katz, Sarthi-
Acharya, ស៊ីសុវត្ថិ-ខ្នង-ចាន់តូ និងហ៊ឹង ថ្ង៉ាក់ស៊ី (តុលា ២០០១) ការសិក្សា
អំពីទីផ្សារពលកម្មនៅកម្ពុជា៖ ការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ការលូតលាស់ និងការកែតម្រូវ
ចំពោះវិបត្តិ (ឯកសារពិភាក្សា លេខ១៨) ជាភាសាខ្មែរ តម្លៃ ៨.០០០រៀល ។
- ១៧. ច័ន្ទ-សុផល សូ-សុវណ្ណារិទ្ធ និងប៊ុន-ដុវីណា (មិថុនា ២០០១) ជំនួយបច្ចេកទេស និង
ការអភិវឌ្ឍន៍សមត្ថភាព នៅសាលាកសិកម្មព្រៃកលៀប (ឯកសារពិភាក្សាលេខ ១៧)
ជាភាសាខ្មែរ តម្លៃ ៧.០០០រៀល ។

- ១៦. ស៊ុក ប៊ុរក្ស (ឆ្នាំ ២០០០) កម្មសិទ្ធិ ការលក់ដូរ និងការប្រមូលផ្តុំដីធ្លីនៅកម្ពុជា៖ ការពិនិត្យវិភាគដោយត្រួតស្រាវជ្រាវទិន្នន័យទីពីរ និងទិន្នន័យដើម ដែលបានមកពីអង្កេតថ្មីៗ ចំនួនបួន (ឯកសារពិភាក្សាលេខ ១៦) ជាភាសាខ្មែរ តម្លៃ ៨.០០០រៀល ។
- ១៥. Toshiyasu Kato ច័ន្ទ-សុផល Jeffrey A. Kaplan, (សីហា ២០០០) ជំនួយបច្ចេកទេស និងការអភិវឌ្ឍន៍ សមត្ថភាពនៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ចមួយដែលពឹងផ្អែកលើជំនួយ៖ បទពិសោធន៍កម្ពុជា (ឯកសារពិភាក្សាលេខ ១៥) ជាភាសាខ្មែរ តម្លៃ ១០.០០០រៀល។
- ១៤. Toshiyasu-Kato, Jeffrey A. Kaplan, ច័ន្ទ-សុផល និង រៀល-សុភាព (សីហា ២០០០) ប្រទេសកម្ពុជា៖ លើកកម្ពស់អភិបាលកិច្ចសំរាប់ការអភិវឌ្ឍន៍មាននិរន្តរភាព (ឯកសារពិភាក្សាលេខ ១៤) ជាភាសាខ្មែរ តម្លៃ ៣.០០០រៀល។
- ១៣. អ៊ុង-ប៊ុនឡេង (សីហា ២០០០) ការប្រែប្រួលតាមរដូវកាលនៃសន្ទស្សន៍ថ្លៃទំនិញប្រើប្រាស់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា (ឯកសារពិភាក្សាលេខ ១៣) ជាភាសាខ្មែរ តម្លៃ ៣.០០០រៀល។
- ១២. ច័ន្ទ-សុផល Toshiyasu Kato ឡុង-វុទ្ធិសិដ្ឋ ទា-សារីរ៉ា សូ-សុវណ្ណារិទ្ធ ហង់-ជួនណារ៉ុន កៅ-គឹមហួន និង ជា-វុធាណ (តុលា ១៩៩៩) ផលប៉ះពាល់នៃវិបត្តិហិរញ្ញវត្ថុអាស៊ីលើសេដ្ឋកិច្ចអន្តរកាលនៅបណ្តាប្រទេស អាស៊ីអគ្នេយ៍៖ ទស្សនៈកម្ពុជា (ឯកសារពិគ្រោះលេខ ១២) ជាភាសាខ្មែរ តម្លៃ ៤.៥០០រៀល។
- ១១. ច័ន្ទ-សុផល និងសូ-សុវណ្ណារិទ្ធ (មិថុនា ១៩៩៩) ចំណាកពលកម្មកម្ពុជាទៅប្រទេសថៃ៖ ការប៉ាន់ស្មានជំហានដំបូង (ឯកសារពិគ្រោះលេខ១១) ភាសាខ្មែរ តម្លៃ ៣.០០០រៀល។
- ១០. Gormna, Siobham, ជាមួយ ប៉ុន-ដុវីណា និង សុខ-ខេង (មិថុនា ១៩៩៩) បញ្ហាតួនាទីបុរស-ស្ត្រី និងការ អភិវឌ្ឍន៍នៅប្រទេសកម្ពុជា៖ ការពិនិត្យមើលជាទូទៅ (ឯកសារពិភាក្សាលេខ ១០) ជាភាសាខ្មែរ តម្លៃ ៤.៥០០រៀល។
- ៩. តេង-យូគី ប៉ុន-ដុវីណា សូ-សុវណ្ណារិទ្ធ និង ចន-ម៉ាកយិនRDU (មេសា ១៩៩៩) បទពិសោធន៍របស់សកម្មភាព សហគមន៍ដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍សង្គមនៃអង្គការយូនីសេហ្វ (ឯកសារពិភាក្សាលេខ ៩) ជាភាសាខ្មែរ តម្លៃ ៤.៥០០រៀល។
- ៨. ច័ន្ទ-សុផល Martin-Godfrey, Toshiyasu-Kato, ឡុង-វុទ្ធិសិដ្ឋ Nina-Orlova, Per-Ronnås ទា-សារីរ៉ា (មករា ១៩៩៩) ប្រទេសកម្ពុជា៖ បញ្ហាប្រឈមមុខនៃការបង្កើតការងារដែលមានផលិតភាព (ឯកសារពិភាក្សាលេខ ៨) ជាភាសាខ្មែរ តម្លៃ ៦.០០០រៀល។
- ៧. McAndrew, John P. (ឆ្នាំ ១៩៩៨) ការពឹងពាក់គ្នាទៅវិញទៅមកក្នុងយុទ្ធសាស្ត្រចិញ្ចឹមជីវិតគ្រួសារនៅក្នុងភូមិខ្មែរពីរ (ឯកសារពិភាក្សាលេខ ៧) ជាភាសាខ្មែរ តម្លៃ ៧.៥០០រៀល។
- ៦. Murshid, K. A. S. (ឆ្នាំ ១៩៩៨) សន្តិសុខស្បៀងនៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ចអន្តរៈអាស៊ី៖ បទពិសោធន៍កម្ពុជា (ឯកសារពិភាក្សាលេខ ៦) ជាភាសាខ្មែរ តម្លៃ ៧.៥០០រៀល។
- ៥. Toshiyasu-Kato ច័ន្ទ-សុផល និង ឡុង-វុទ្ធិសិដ្ឋ (កញ្ញា ១៩៩៨) សមាហរណកម្មសេដ្ឋកិច្ច តំបន់សំរាប់ការអភិវឌ្ឍន៍ជានិរន្តរ៍ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា (ឯកសារពិភាក្សាលេខ ៥) ជាភាសាខ្មែរ តម្លៃ ៩.០០០រៀល។

- ៤. ជីម-ចរិយា ស្រ៊ុន-ពិធុ សូ-សុវណ្ណារិទ្ធ ចន-ម៉ាកយិនឌ្យង្គន-សុគន្ធា ប៉ុន-ដូរីណា និង រ៉ូប៊ីន-ប៊ុដីលរី (មិថុនា ១៩៩៨) ការរៀនសូត្រពីកម្មវិធីអភិវឌ្ឍន៍ជនបទក្នុងប្រទេស កម្ពុជា (ឯកសារពិភាក្សាលេខ ៤) ជាភាសាខ្មែរ តម្លៃ ៩.០០០រៀល ។
- ៣. Kannan, K. P. (មករា ១៩៩៧) កំណែទម្រង់សេដ្ឋកិច្ច កំណែតម្រូវរចនាសម្ព័ន្ធនិងការអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា (ឯកសារពិភាក្សាលេខ ៣) ។
- ២. McAndrew, John P. (មករា ១៩៩៦) ជំនួយហូរចូលជំនួយស្រពិចស្រពិលៈ ជំនួយ សង្គ្រោះ និងអភិវឌ្ឍន៍ទ្វេ និងពហុភាគី ១៩៩២-៩៥ (ឯកសារពិភាក្សាលេខ ២) ។
- ១. Kannan, K. P. (វិច្ឆិកា ១៩៩៥) ការកសាងសន្ទស្សន៍ថ្លៃទំនិញប្រើប្រាស់សំរាប់ ប្រទេសកម្ពុជា៖ ការពិនិត្យឡើងវិញលើការអនុវត្តន៍នាពេលបច្ចុប្បន្ន និងការលើក មតិកែលំអ (ឯកសារពិភាក្សា លេខ ១) ។

វិទ្យាស្ថានបណ្តុះបណ្តាល និង ស្រាវជ្រាវដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា

☞ អគារលេខ ៥៦ ផ្លូវលេខ ៣១៥

☒ ប្រអប់សំបុត្រលេខ ៦២២ ភ្នំពេញ កម្ពុជា

☎ ទូរស័ព្ទ៖ (៨៥៥-២៣) ៨៨១-៣៨៤, ៨៨១-៧០១, ៨៨១-៩១៦, ៨៨៣-៦០៣

☎ ទូរសារ៖ (៨៥៥-២៣) ៨៨០-៧៣៤

អ៊ីមែល៖ cdri@cdri.org.kh

គេហទំព័រ៖ <http://www.cdri.org.kh>

កម្លោះ ២០០០០៖

9 789995 052683

សាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទភ្នំពេញ

មហាវិទ្យាល័យអប់រំផ្តល់ការបណ្តុះបណ្តាលពីកម្រិតវិញ្ញាបនបត្រ ដល់បណ្ឌិតដូចខាងក្រោម៖

- ~ វិញ្ញាបនបត្រអប់រំកុមារតូច
- ~ វិញ្ញាបនបត្រអប់រំបឋមសិក្សា

- ~ បរិញ្ញាបត្រអប់រំ ឯកទេសសិក្សាអប់រំ
- ~ បរិញ្ញាបត្រអប់រំ ឯកទេសគ្រប់គ្រង និងអភិវឌ្ឍឧត្តមសិក្សា
- ~ បរិញ្ញាបត្រអប់រំ ឯកទេសអប់រំពេញមួយជីវិត
- ~ បរិញ្ញាបត្រអប់រំ វិជ្ជាជីវៈគ្រូបង្រៀន ឯកទេស អក្សរសាស្ត្រខ្មែរ ប្រវត្តិវិទ្យា គណិតវិទ្យា គីមី រូបវិទ្យា និងជីវវិទ្យា
- ~ បរិញ្ញាបត្រអប់រំ ឯកទេសគ្រប់គ្រងអប់រំ
- ~ បរិញ្ញាបត្រអប់រំ ឯកទេសកម្មវិធីសិក្សានិងការបង្រៀនកម្រិតកុមារតូច

- ~ បរិញ្ញាបត្រជាន់ខ្ពស់អប់រំវិជ្ជាជីវៈគ្រូបង្រៀន ឯកទេស អក្សរសាស្ត្រខ្មែរ ប្រវត្តិវិទ្យា គណិតវិទ្យា គីមី រូបវិទ្យា និងជីវវិទ្យា
- ~ បរិញ្ញាបត្រជាន់ខ្ពស់អប់រំ ឯកទេសកម្មវិធីសិក្សា និងការបង្រៀន
- ~ បរិញ្ញាបត្រជាន់ខ្ពស់អប់រំ ឯកទេសសិក្សាអប់រំ
- ~ បរិញ្ញាបត្រជាន់ខ្ពស់អប់រំ ឯកទេសគ្រប់គ្រង និងអភិវឌ្ឍឧត្តមសិក្សា
- ~ បរិញ្ញាបត្រជាន់ខ្ពស់អប់រំ ឯកទេសអប់រំពេញមួយជីវិត

- ~ បណ្ឌិតអប់រំ ឯកទេសគ្រប់គ្រងអប់រំ
- ~ បណ្ឌិតអប់រំ ឯកទេសកម្មវិធីសិក្សា និងការបង្រៀន
- ~ បណ្ឌិតអប់រំ ឯកទេសអភិវឌ្ឍការអប់រំ
- ~ បណ្ឌិតអប់រំ ឯកទេសអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្ស និងអប់រំពេញមួយជីវិត

មហាវិទ្យាល័យអប់រំក៏មានផ្តល់សេវាប្រឹក្សាយោបល់ និងស្រាវជ្រាវអប់រំផងដែរ។ សម្រាប់ព័ត៌មានបន្ថែម សូមស្តុនខាងក្រោម

